

Богдан Луканюк

**КУРС
МУЗИЧНОГО
ФОЛЬКЛОРУ**

2

Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка
Кафедра музичної фольклористики
Проблемна науково-дослідна лабораторія музичної етнології

Богдан Луканюк

КУРС
МУЗИЧНОГО
ФОЛЬКЛОРУ

У трьох книгах

Книга друга

ЗРАЗКИ

Львів
СПОЛОМ
2022

УДК 78.6У
Л-84

Луканюк, Богдан Степанович.

Курс музичного фольклору: у 3-х кн. / Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка; Кафедра музичної фольклористики; Проблемна науково-дослідна лабораторія музичної етнології. Львів: СПОЛОМ, 2022.

ISBN 978-966-919-920-1

[Кн. 2] : Зразки. 2022. 392 с. Додатки: с. 380-391.

ISBN 978-966-919-923-2

Перша книга включає тексти 15 лекцій систематичного навчального курсу з українського музичного фольклору, що читався автором у 1989-1992 роках на теоретико-композиторському факультеті тодішньої Львівської державної консерваторії імені Миколи Лисенка. Тексти ці відновлені в основному на підставі студентських конспектів, значною мірою доповнених та оновлених. Друга книга містить практично наново підібраних 60 (з відмінами понад 150) хрестоматійних зразків етномузичних творів, які служать ілюстраціями до певних лекційних положень, а також призначені для розбору, почасти для вивчення та виконання. У третій книзі подаються відомості про джерела цих зразків та коментарі до них (всього 70) у формі монографічних проблемно-аналітичних нарисів. Книги доповнені найнеобхіднішими додатками і покажчиками.

Рецензенти: професор, доктор мистецтвознавства **Ірина Довгалюк**
професор, доктор філологічних наук **Василь Івашиків**

Приготування до друку: кандидат мистецтвознавства **Ліна Добрянська**

Ухвалено до друку Вченою радою ЛНМА ім. М. В. Лисенка
(8 грудня 2022, протокол № 11)

Lukaniuk Bohdan

Course on Musical Folklore in Three Volumes. Volume 2: Samples. Lviv: SPOLOM, 2022, 392 p.

The first book contains the texts of 15 complete lectures from the course on Ukrainian musical folklore, which were read by the author between 1989-1992 in the Department of Theory and Composition at the Mykola Lysenko Lviv State Conservatory. On the basis of students' notes, these lectures have been restored, expanded, and updated. The second volume contains 60 newly selected works (with variants 150) representing anthological examples of ethnomusical works, which serve not only as illustrations for the lectures, but are also intended to be utilized for musical analysis, study, and performance. The third book compiles the source data of the musical examples and provides commentaries on them (altogether 70) in the form of monographic analytic essays. The volumes are supplemented with essential appendices and indices.

© Луканюк Б.С., 2022.

© Львівська національна музична академія ім. М. В. Лисенка, 2022.

© Кафедра музичної фольклористики,

Проблемна науково-дослідна лабораторія музичної етнології, 2022.

ISBN 978-966-919-920-1

ISBN 978-966-919-922-5

© Вид-во „СПОЛОМ”, 2022

*Якби ви вчилися так, як треба,
То й мудрість би була своя.*

*Не дуріте самі себе, учітесь, читайте
І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь:
Бо хто Матір забуває, того Бог карає.*

Т. Шевченко
І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм
в Україні і не в Україні моє дружнєє посланіє

ЗМІСТ

<i>Від автора</i>	5
<i>Спеціальні умовні знаки (символи)</i> <i>фольклористичної транскрипції</i>	11
 <i>Розділ перший. ОСНОВИ ТЕОРІЇ</i> МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ	
<i>ЛЕКЦІЯ 1. Поняття фольклору</i>	27
<i>ЛЕКЦІЯ 2. Виконавство</i>	41
<i>ЛЕКЦІЯ 3. Стили</i>	73
<i>ЛЕКЦІЯ 4. Типологія. Культуро-жанрова система</i>	103
<i>ЛЕКЦІЯ 5. Типологія. Форма</i>	117
 <i>Розділ другий. ПРИУРОЧЕНИЙ МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР</i>	
<i>ЛЕКЦІЯ 6. Весілля</i>	141
<i>ЛЕКЦІЯ 7. Народини. Похорон</i>	154
<i>ЛЕКЦІЯ 8. Зимовий жанровий цикл</i>	165
<i>ЛЕКЦІЯ 9. Весняний жанровий цикл</i>	185
<i>ЛЕКЦІЯ 10. Літній жанровий цикл. Трудовий фольклор</i>	196
 <i>Розділ третій. ВОЛЬНИЙ МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР</i>	
<i>ЛЕКЦІЯ 11. Звичайний жанровий цикл (початок)</i>	213
<i>ЛЕКЦІЯ 12. Звичайний жанровий цикл (закінчення)</i>	224
<i>ЛЕКЦІЯ 13. Фольклорний професіоналізм. Співці</i>	246
<i>ЛЕКЦІЯ 14. Великі етноінструментальні форми.</i> <i>Дитячий фольклор</i>	318
<i>ЛЕКЦІЯ 15. Напливова творчість</i>	353
 <i>Додатки</i>	380

На обкладинці – римська копія давньогрецької скульптури
„Пан вчить гри на сирінзі юного Дафніса”
(Археологічний музей Неаполя)

Від автора

Навчальний курс з етномузики, читаний студентам Львівської консерваторії в 1989–1992 роках¹, згідно з широко практикованою методикою, в нас започаткованою Ф. Колесою в науково-популярному огляді „Українська усна словесність” (Львів 1938), доповнювався системно підібраними взірцями найхарактерніших фольклорних творів, що відзначалися достатньою поправністю запису, повнотою та художністю. Така свого роду хрестоматія ілюструвала та підкріпляла лекційний матеріал, поглиблювала його засвоєння, збагачувала обізнаність з предметом. Суттєва відмінність тієї добірки від Колесової полягала в тому, що вона не тільки давала певні поняття про вітчизняну народну творчість на конкретних прикладах, але й призначалася також для цільового типологічного аналізу, вивчення напам'ять і контрольного виконання майже кожного з них, у зв'язку з чим необхідною мусила бути їхня більшимени послідовно дотримувана співвідносна прив'язка до змісту лекцій. Подібні завдання апріорі накладали жорсткі обмеження на допустиме число залучуваних додаткових ілюстрацій загалом і зокрема до кожного заняття. Як переконує досвід, за академічну годину самостійної роботи студент здатний освоїти два твори умовно середньої складності, а значить, чотири за лекцію (т. зв. „пару”) й шістдесят за цілий курс². На перший погляд це видається вкрай мало, щоби належно представити усе різнобарв'я рідної етномузичної культури, але власне така кількість чи не вдовічі перевищує нормальний обсяг репертуару пересічного носія традиційного фольклору, тож її годиться вважати цілком оптимальною, способною забезпечити найнеобхідніші елементарні знання про один з найтаємничіших і на ділі хіба непізнаних до кінця феноменів людського духу – музичного фольклору.

Публікований синопсис „Зразки” включає саме стільки номерів, правда, переважно з долученими відмінами для зримої демонстрації варіативної та метаморфічної природи усної творчості, а тому чисельність наведених у ньому творів у підсумку сягнула за півтора ста³, з яких,

¹ Див.: Луканюк Богдан. Курс музичного фольклору: В 3 кн., кн. 1: Лекції; кн. 2: Зразки; кн. 3: Прилоги. Львів 2022 (далі скорочено – Лекції, Зразки, Прилоги).

² Докладніше див.: Луканюк Богдан. Концепція викладання музично-етнографічних дисциплін в системі „школа – училище – вища”. < Етномузика, число 5. Львів 2008, с. 136-138 (Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка, вип. 22). = Окремий видрук.

³ Див. Реєстр Зразків у кінці цієї книги на с. 386-391.

звичайно, не всі повинні освоюватися рівною мірою – показовіші ґрунтовно, побічні ознайомчо. Отож супроти своєї старої, первинної версії, пропонованої студентам, ця значно поліпшена, суттєво перероблена й осучаснена сливе цілковитою заміною свого вмісту. Колись бракувало повноцінних музично-етнографічних записів дійсно хрестоматійного рівня, особливо походженням з північних і центрально-східних земель, у зв'язку з чим доводилося користуватися лишень небагатьма класичними джерелами¹ і то два з них, безумовно, найавторитетніші часто не могли стати в пригоді з огляду на відсутність у них повних поетичних текстів², а народна пісня, перефразовуючи знаменитий вислів Лесі Українки, не тільки без мелодії, але й без усіх слів наполовину жива. За останні десятиліття стан справ істотно покращився, завдяки чому з'явилася можливість показати українську етномузику набагато повніше, цікавіше та, головне, реальніше – і гріх було б не скористатися цим тепер.

Незмінним лишився тільки сам спосіб упорядкування цитованих творів суворо за лекційним курсом, оскільки вони передусім зобов'язані наочно пояснювати, розкривати відповідні його положення, хоча й, безумовно, їхня цілеспрямована добірка має цілком самостійне значення, даючи доволі цілісні уявлення про материнську культуру усної традиції в її найтиповіших виявах. Ці уявлення стануть значно предметнішими, якщо пропоновані додаткові ілюстрації поряд з лекційними прикладами аналізуватимуться не тільки під кутом зору власне розглядуваної тематики, але й самі по собі, незалежно від свого контексту, по зможі якнайрізномірніше, проте завжди з головним прицілом на висвітлення основоположних мелотипологічних, мелогеографічних і мелогенетичних питань³. Якраз під таким кутом зору всі наведені Зразки з деякими цікавішими своїми відмінами прокоментовані в третій книзі „Прилоги” (Коментарі) у вигляді окремих монографічних дослідницьких, проблемно-аналітичних нарисів, покликаних виховувати аналітико-синтетичне

¹ Луканюк Богдан. Про основний фонд писемних джерел музично-етнографічної інформації. < Друга конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) земель: Польові дослідження. Львів 1991, с. 45-53; Луканюк Богдан. Аналіз писемного джерела музично-етнографічної інформації. < Науково-педагогічна конференція „Музичний фольклор в системі навчання та виховання молоді”: Матеріали. Тернопіль 2000, с. 41-43.

² Роздольський Йосиф, Людкевич Станіслав. Галицько-руські народні мелодії: У 2 ч. Львів 1906, 1907 (1908) (Етнографічний збірник видає Етнографічна комісія Наукового товариства імені Т. Шевченка у Львові, т. 21-22); Квітка Климент. Українські народні мелодії. Київ 1922 (Етнографічний збірник Етнографічної секції Українського наукового товариства в Києві, т. 2).

³ Див. Стандартний аналітичний питальник на с. 380-383.

розуміння сутності фольклору, а проте докладно студіювати їх варто щойно після самостійного проникливого розгляду кожного твору, корегуючи допущені власні помилки, розважливо оцінюючи авторські судження й у той спосіб примножуючи про нього свої знання.

Задля полегкості читання та порівняння всі цитовані вокальні твори подаються в транспозиції до єдиної генеральної ладової опори g (g^1 , g^2 , G)¹, що однак не стосується інструментальних чи вокально-інструментальних, висотність яких прямо залежить від способів виконання (звучання відкритих струн скрипки, особливостей пальцівки, ряду обертонів в аерофонах тощо), звичайно, якщо транскриптор зафіксував гру в її реальних виявах. Так же само мелоритмічні малюнки послідовним збільшенням або зменшенням їхніх довгостей зводяться до спільної одиниці числення, рівної четвертній ноті (вона завжди ставиться в метрономічному позначенні темпу), того вони іноді можуть виглядати незвично², зате деколи виявляють доволі неочікувані збіжності та розбіжності форм³. Мелоритмічна транспозиція не застосовується до речитативної музики – як вокальної, так і інструментальної, де властиво відсутні правдиві одиниці числення, а можуть бути лише умовно прийняті, щоби надати нотним записам більш-менш упорядкованого вигляду⁴. Теж винятково залишилася не приведеною до рахівної чвертки транскрипція однієї „протяжної пісні” (Зразок 5б), бо її уніфікація принесла б занадто дрібні мінімальні довгості на рівні тридцятьдвійок, що трудно сприймалися б та й узагалі не віддавали б на письмі враження від цього феноменального мистецтва співу – „божественних довгот” у вишуканих мелізматичних дімінуціях, хоча виключно завдяки встановленню реального ритмічного малюнку в фантастичних метрономічних одиницях ($\downarrow = 15$, тобто один маятниковий удар на чотири

¹ При потребі транспозицію можна відмінити, орієнтуючись на дійсний перший звук твору, зазначений ромбічною ноткою (без штиля) відразу після тактового розміру, коли ж такої нотки немає, це означає, що транскриптор не надавав значення подібним деталям і виклав свій запис на зручному для відчитання звуковисотному рівні передовсім так, щоби він якомога менше виходив поза нотний стан і потребував мінімальної кількості знаків альтерації (див. пояснення транскриптора до Зразка 1б, с. 111).

² Приміром, Зразки 2б₂, 3аб₁, 9аб₁₋₂, 10а₁₋₂б₁₋₂, 11а, 12а, 14, 16а, 18а₁₋₅бв, 20б₁₋₂в, 21а, 28б і т. п.

³ Зразки 2б₁₋₂, 3а та 42, 7 і 8б тощо. Послідовна мелоритмічна транспозиція вперше була застосована в редактованих наспівах збірки: Цехмістрок Юрій. Народні пісні Волині: Фонографічні записи 1936–1937 років. Львів, Рівне 2006, Edodatky: 1. Melodii.

⁴ Зразки 6а, 13, 28а, 29а, 39а, 41, 49, 50а, 53А.

секунди!)¹ виявляє всього-на-всього надзвичайно розволікло виспівувану ліричну коломийкову форму², яку вправі порівняльно студіювати з усіма її однотипностями. Словесні тексти подаються в суворій відповідності до властивої їм віршової структури, а їхні неединичні строфи і тиради нумеруються, навіть якщо того немає у використаних першоджерелах. Також всюди зберігаються їхні діалектні, а часом і правописні особливості, систематично фіксовані записувачами.

У всіх вміщених етномузичних творах (за винятком Зразка 13, де одиницю числення встановити немисливо навіть умовно) тактові розміри і риски (півриски) виставлені за диференціальним принципом³, не тільки з огляду на засадничі вимоги консеквентної уніфікації транскрипцій для догіднішого їх порівняння, а й з метою наочного показу переваг однозначного розрізнення в нотному письмі типів (систем) мелоритміки, що дозволяє сприймати їх адекватно та заодно відслідковувати їхній органічний зв'язок з музичними жанрами. Через це часто доводилося перетактовувати оригінали записів, зокрема й творів з акцентно-динамічним ритмом, головним чином аби привести їх у належну відповідність до власної мелосинтаксичної структури, де величина такту визначається обсягом мотиву, а в часокількісності – фрази. Звідси – можливі зовнішні розбіжності між авторськими оригіналами⁴ та запропонованими їхніми редакціями (вони утім ніколи не переінакують меломорфологічну сутність форми), зіставлення яких напевно також могли б бути вельми повчальними і плідними у подальшій власній фольклористичній роботі, особливо ж при укладанні типологічно систематизованих збірників народної творчості, але й теж різноманітних навчально-практичних або науково-популярних хрестоматій, антологій, а т. зв. академічних зводів і поготів.

Узагалі „Зразки” повинні дати якнайдокладніші поняття про вживану в сучасному (головно львівському) етномузикознавстві транскрипційну техніку, щоправда, лише на базі традиційної європейської нотної писемності, доповненої додатковими символами, необхідними при відображенні головної фонетики звучання. З їх системно упорядженим реєстром⁵ бажано якнайгрунтовніше попередньо ознайомитися, скажімо,

¹ Як відомо, стандартна шкала метроному починається з цифри 40.

² Докладніше див.: Прилоги, Коментар 5а.

³ Луканюк Богдан. Диференціальний принцип тактування, 2 ред. Львів 1994.

⁴ Вичерпна інформація про першоджерела поданих Зразків наводиться в Прилогах (Примітки, с. 13-44).

⁵ Див. „Спеціальні умовні знаки (символи) фольклористичної транскрипції” (Зразки, с. 11-24).

на першому ж організаційному занятті та як його домашнє завдання, аби їхнє значення розумілися зразу без зайвих клопотів. Натомість інакші, вельми специфічні, навіть ексцентричні способи графічного відтворення етномузики на кшталт нотного запису, наведеного на титульному аркуші Розділу першого цієї книги (с. 25) тощо, не представлені через їхню скрайню індивідуалізованість та одиначність, тож не будучи апробованими широкою практикою, вони становлять спеціальний інтерес лише для вузького кола зацікавлених фахівців¹. Особливі знаки, з кінечності застосовані в буквально цитованих джерельних оригіналах², розкриваються згідно з авторськими поясненнями, поміченими в музичних і поетичних текстах зірочками (*) і винесеними у підвал сторінки з зазначенням осіб, яким належать всі такого роду вказівки чи супровідні ремарки³. Редакторські побіжні примітки, зауваги і пояснення так же само розміщуються у виносках, але на відміну мітяться надрядковими номерами посилань⁴.

З застосовуваних особливих видів нотографіки варто згадати т. зв. „аналітичні” двоякого виду⁵. Так, деякі твори заради більшого унаочнення передовсім мелотематичних кореляцій між їхніми відмінами даються безпосередньо одні під одними у вигляді „квзіпартитури”, де понумеровані окремі, цілковито самостійні їхні записи сполучуються на початку вертикальними пунктирами⁶, що відрізняють їх від дійсних аколлад. Подібно з метою розкриття ендотематичного розвитку, притаманного мелодії, вона фрагментується на співвідносні варіабельні побудови, які розміщуються стовчиками на нотоносцях нормального розміру (раштру) на протизвагу зменшеному (петитному), прийнятому для підрядкового викладу різних відхилень від основного нотного тексту⁷. Ранжовані таким робом транскрипції читаються підряд як і звичайні – без будь-яких перерв, незважаючи на наявні порожні місця.

¹ Czekanowska Anna. Etnografia muzyczna: Metodologia i metodyka. Warszawa 1971, s. 66-85; ² Bydgoszcz 1988, s. 65-81.

² Зразки 6б₁, 8б, 13, 35б, 5б.

³ Зразки 6б, 7, 9б, 13, 16 тощо.

⁴ Зразки 2а, 4а, 6б, 9аб, тощо.

⁵ Ранжовані транскрипції запровадив С. Гіппіус, докладніше див.: Луканюк Богдан. К вопросу об аналитическом методе нотирования. < Етномузыка, число 6. Львів 2010, с. 69-99 (Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка, вип. 25). = Окремий видрук. = Вопросы этномузыкознания (Москва). 2013 № 1, с. 62-84.

⁶ Зразки 2а₁₋₂, 30б₁₋₃, 33б₁₋₃, 44₁₋₂, 49₁₋₂.

⁷ Зразки 11б, 20абв, 22в, 36а, 53А.

Аналітико-синтетичне пізнання фольклорних творів цінно закріплювати їх живим виконанням і найбільше вивченням напам'ять, та для того сповна надаються головно вокальні ліричні (з часокількісною ритмікою) та драматичні (з акцентно-динамічною) музичні жанри, а от речитативні та рубатні неможливо належно освоїти лише з самих нот: як відзначав К. Квітка, „легко констатувати, що головним виражальним засобом було виконання рубато, але немисливо конкретизувати це визначення для кожного моменту виконання”¹, позаяк щораз треба знати точно, котрий саме звук і наскільки його необхідно вкорочувати або подовжувати, чого годі досягти без опанування певної локальної традиції. Загалом етномузична фонетика в усіх своїх тонкощах переважно не фіксується письмом, усе ж бажано намагатися відтворювати її бодай наближено, користаючи з настанов педагога чи взоруючись на доступні аналогічні аудіозаписи. Зокрема, не варто сліпо завчати наскрізні транскрипції, що демонструють можливу варіабельність повторюваних частин твору в реальному виконанні, краще пробувати вдаватися до неї самостійно, відчувши притаманні їй закономірності. Так же само більшість інструментальних і вокально-інструментальних зразків надається лишень для візуального розбору та посильного відтворення внутрішнім слухом, який бажано розвивати всіма доступними способами і вправами. Звісно, ідеалом в будь-якому разі була б фонохрестоматія з паралельними фонетичними транскрипціями, однак поки що така розкіш, на жаль, залишається недосяжною мрією.

На кінець, належить наголосити, що дана вибірка Зразків має загалом не більше, ніж орієнтаційне призначення, бо вони цілком можуть бути замінені аналогічними, на гадку викладача, значно типовішими, характернішими, показовішими, насамперед для того чи іншого історико-етнографічного краю. Та, хотілося б сподіватись, укладений посібник усе ж у стані виконати своє головне завдання – у краплі води відбити океан колосального багатства та розмаїття української музичної культури усної традиції, скристалізувати притаманний їй визначальний образ, необхідний для початкового її пізнання та подальших роздумів над її сутністю і долею – колишньою, нинішньою та прийдешньою.

Богдан Луканюк

¹ Квітка Климент. Іван Франко як виконавець народних пісень. < Творчість Івана Франка: Збірник статей. Київ 1956, с. 161.

**Спеціальні умовні знаки (символи)
фольклористичної транскрипції**

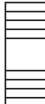

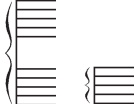
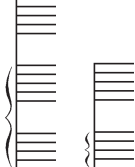

Індекси	Знаки (символи)	Значення (семантика)	Зразки
1	2	3	4

1.000 В С Е З А Г А Л Ь Н І

1.010 *Дужки:*

1.011	()	— <i>круглі</i> = непостійність, факультативність („може бути, а може й не бути”)	1б, 2б ₂
1.012	< >	— <i>прямі кутові</i> = пропуск, купюра, скорочення	11в, 53
1.013	> <	— <i>обернені кутові</i> = фольклорний додаток, вставка	— ¹
1.014	[]	— <i>квадратні (клямри)</i> = редакторський додаток, вставка	2б ₂ , 20а
1.015	{ }	— <i>фігурні</i> = пояснення, уточнення („тобто; а саме”)	6б ₂
1.021	~; ↔, ↓	— <i>тильда</i> чи <i>двовічні стрілки</i> = варіабельність („або, або”)	3а, 25а
1.031	...	— <i>трикрапка</i> = незакінченість, перерваність, пропуск	1а
1.041	∞	— <i>інфініта</i> = безконечність, відкрита, необмежена кількість тотожних повторень („точно так же само далі”)	56
1.051	?	— <i>знак питання</i> = непевне, сумнівне, проблематичне чи гіпотетичне місце („чи дійсно так?”)	2а
1.061	! ~ sic!	— <i>знак оклику</i> чи латинське „ <i>так</i> ” = підтвердження достотності ймовірно сумнівного, проблематичного місця („сама так!”)	53

¹ Див. нотний приклад 20в у Лекції 5, тема 5, § 20, с. 154.

1	2	3	4
2.000	МУЗИЧНІ		
2.100	ЗАГАЛЬНІ		
2.110	Орієнтири:		
2.111	I. ; А В С ; a. b. c.	— контрастні композиційні чи мелосинтаксичні складові (частини, побудови) твору	6a, 7
2.112	1. 2. 3.	— аналогічні (відмінні, варіантні) композиційні чи мелосинтаксичні складові (частини, побудови) твору	6a
2.120	Аколади:		
2.121		— відсутня = запис твору на одному нотоносі	1a
2.122		— суцільна = запис твору на кількох нотоносцях, обумовлений складом виконавців	2б ₂ , 8a
2.123		— пунктирна = різні записи зіставляюваних творів (у „квзіпартитурах”)	2a, 6б ₂
2.124		— фігурна = твори для інструментів, записуваних на двох нотоносцях з різними ключами (бандура, ліра, дуда, цимбали, дрімба, баян, орган, клавіри тощо); ця ж аколада неодмінно застосовується також тоді, коли такі твори задля економії місця записуються на одному нотоносі	7, 12в
2.125		— комбінована = запис твору за участю інструмента, вказаного під індексом 2.124	4б, 9б
2.126		— групова з потовщеною та тонкою зчеплених ліній = запис хорових та оркестрових творів (здебільшого артифіціальних)	4a, 50в

1	2	3	4
2.131	≠	— коротка потовщена <i>скісна двориска</i> = роздільник між партитурами – як дійсними, так і умовними (див. під індексами 2.126 і 2.123)	2а, 7
2.140	<i>Ключі:</i>		
2.141		— <i>скрипковий</i> = записи на одному нотоносці	1а, 2б ₂
2.142		— <i>скрипковий з вісімкою знизу</i> або <i>зверху</i> = запис, транспонований октавою нижче або вище	3б, 6б ₁
2.143		— <i>басовий</i> = запис творів для інструментів, теситура яких вимагає викладу на декількох нотоносцях або в оригіналах записів, що не піддаються викладові в скрипковому ключі	8б
2.144		— <i>нейтральний (перкусійний)</i> на нитці = запис партій ударних інструментів або вокальних речитативів без означеної висотності	7, 8б
2.150	<i>Виконавство¹:</i>		
2.151		— <i>стать</i> = відповідно <i>жіноча</i> (femininum=feminam), <i>чоловіча</i> (masculinum), <i>дитяча</i> (infantem), їхня різна комбінація та кількість, в т. ч. невизначена	3аб, 8а
2.152	<i>Solo (Uno, Una), Due, Tre; Tutti</i>	— <i>фактурні функції</i> при гуртовому виконанні (сам чи сама; один, одна; двоє, троє; всі)	2б ₂ , 5б, 11б

¹ Брак відповідних вказівок означає їх відсутність в оригіналі транскрипції та супровідних примітках до неї.

1	2	3	4
---	---	---	---

2.160 *Виклад (фактура):*

2.161 — *одношительний* = одноголос-ся як у сольному, так і в унісонному гуртовому виконаннях 1a

2.162 — *кількашительний* з нотними голівками однакового нормального розміру¹ = багатоголосся (включно з епізодичними унісонами) 2б₂

2.163 — постійний *органний пункт* 28a

2.170 *Мелодичні відміни (варіанти, варіації, трансформації) в різних мело-строфах (періодах) твору:*

2.171 — *однорядні* на одному нотоносіці петитними нотами з штилями у протилежні боки і бажаним уточненням їх місцезнаходження в творі номерами відповідних поетичних строф або тирад 1a₂, 3a, 14

2.172 — *підрядні (паралельні)* на додаткових нотоносцях зменшеного, петитного розміру, вміщені рівнобіжно під або над основним музичним текстом та відміряні кінцевими вертикальними пунктирами 10б₁, 16

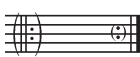
2.173 — *винесені* поза основний запис на петитні нотоносці з корелятивними номерами поси-лань 40б, 52a

¹ На протывагу до петитного для викладу мелодичних відмін (див. нижче під індексом 2.170).

1	2	3	4
---	---	---	---

2.180 *Ітерації (повторності):*

2.181 — *різновольтні* = дрібні відміни, позначені цифрами 1. і 2. чи аббревіатурами 1-а (prima volta) і 2-а (seconda volta) та виконувані відповідно за першим, другим та іншими разами 18r, 40b

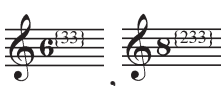
2.182 — *факультативні* = наявні в одних разгах і відсутні в інших 23a

2.190 — *випущене продовження твору* (музичне „тощо”, „і т. д., і т. п.”) 11b

2.200 *ТАКТУВАННЯ*¹

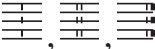

2.210 *Розміри часокількісного, стопного та рубатного мелоритмів*²:

2.211 — *цифра посередині нотонаочія* = сумарна кількість одиниць числення в мінімальних мелосинтаксичних побудовах (фразах і субфразах) 1v

2.212 — *надрядні цифри в фігурних дужках* = групування одиниць числення в такті 16

¹ Докладніше див.: Луканюк Богдан. Диференціальний принцип тактування: Методичні рекомендації до курсу „Музично-етнографічна документація”. Львів 1994 (препринти: Диференціальний принцип тактування. < Актуальні питання методики фіксації та транскрипції творів народної музики: Збірник наукових праць. Київ 1989, с. 59–86; Про тактування творів народної музики: До постановки питання. < Друга конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) земель: Теоретичні студії. Львів 1991, с. 12-19).

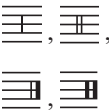

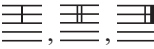
² Твори з *акцентно-динамічним мелоритмом* тактуються в повній відповідності до загальноприйнятих правил елементарної теорії музики з тим лише доповненням, що закінчення відносно самостійних частин композиції позначається тонкою та потовщеною тактовими рисками, а завершення твору в цілому при його наскрізній транскрипції – двома потовщеними тактовими рисками (Зразки 7, 52, 54 тощо).

1	2	3	4
2.213		— <i>понадмірні</i> = більший (+) або менший (-) обсяг такту на вказану надрядну довгість, обов'язково коротшу за одиницю числення	5б, 4
2.214		— <i>перемінна</i> кількість лічильних одиниць у такті при повторенні варіантних побудов	10б ₁
2.215		— обсяг мінімальних мелосинтаксичних складових <i>речитативного ритму</i> = сума ритмічних довгостей, умовно прийнятих за одиницю числення	6в
2.230	<i>Риски акцентно-динамічного мелоритму:</i>		
2.231		— <i>одинарна</i> = місце сильної частки у такті	1а
2.232		— <i>подвійна тонка</i> = розмежування окремих розділів твору	6а
2.240	<i>Тактові риси часокількісного та стопного мелоритмів:</i>		
2.241		— <i>одинарна тонка</i> = музична цезура, корелятивна сталій цезурі між силабічними групами віршового рядка	1в
2.242		— <i>подвійна тонка (тонка двориска)</i> = музична цезура в кінці віршового рядка	1в, 2а
2.243		— <i>пунктирні</i> = відсутність музичної цезури у місці сталої цезури відповідно між силабічними групами, рядками і строфами чи тирадами вірша ¹	1в, 5б
2.244		— <i>тонка та груба риси</i> = закінчення мелострофи, мелотиради, музичного періоду	1ав
2.245		— <i>груба двориска</i> = кінець твору, транскрибованого повністю (наскрізно)	5а, 6а

¹ При тому хіба варто нагадати, що пунктирні тактові риси в *акцентно-динамічному ритмі* вказують на особливості групування часток (стоп) у складних і мішаних тактах.

1	2	3	4
---	---	---	---

2.250 *Півриски речитативного та рубатного мелоритмів:*

2.251		— <i>серединні</i> в <i>рецитаціях</i> = закінчення відповідної складової частини уступу, всього уступу та цілого твору; в <i>рубатному ритмі</i> = цезурування згідно з правилами часокількісного та стопного ритмів (2.241–2.242)	3а, 6в
2.252		— <i>нижні</i> = відсутність музичних цезур за наявності корелятивних цезур у словесному тексті	3б
2.253		— <i>верхні</i> = наявність музичних цезур за відсутності корелятивних цезур у словесному тексті	41а _б , 49

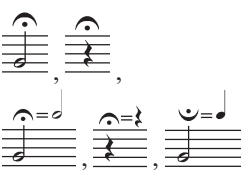
2.300 *ЧАСОВІ (РИТМІЧНІ)*

2.310 *Темп*¹:

2.311		— <i>tempo giusto</i> = постійна визначена чи орієнтовна (в указаних межах „від і до”) метрономічна величина одиниці числення ²	1б, 12а
2.312		— <i>tempo rubato</i> = приблизно визначена чи орієнтовна (в указаних межах „від і до”) метрономічна величина одиниці числення	3а, 10а ₂
2.313		— <i>accelerando (sempre)</i> = рівномірне прискорювання швидкості руху в межах мелострофи з постійним його поновленням при її повтореннях та <i>accelerando sempre</i> = генеральне прискорення протягом усього твору від початку до кінця	10б ₁ , 14

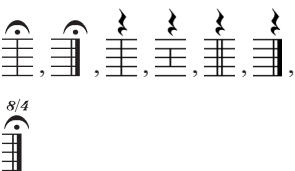

¹ Брак відповідних вказівок означає їх відсутність в оригіналі транскрипції і їх редакторське визначення видається некоректним (Зразки 1б, 4а, 22б, 35б, 39в, 41а_б, 46в₁, 50б).

² При транспонованих ритмічних малюнках лічильна одиниця завжди однакова, рівна четвертній ноті.

1	2	3	4
2.314		— метрономічна величина одиниці числення в транскрипціях з нетранспонованими ритмічними малюнками ¹	5б, 28а
2.320	<i>cantabile; a voce piena</i>	— <i>характер</i> звучання твору	2б ₁ , 4а
2.330	<i>Варіаційність:</i>		
2.331		— <i>петитні</i> нотки поряд з нормальними або винесені над нотоносець = дроблення чи стягнення ритмічних довгостей у різних мелострофах через перемінність кількості словесних складів у словесному тексті	3а, 10а, 46а
2.332		— <i>пунктирна ліга</i> = несталість мелодичного розспіву в різних мелострофах через перемінність кількості словесних складів у поетичному тексті	10а ₁ , 18r
2.340	<i>Варіантність:</i>		
2.341		— <i>петитні</i> нотки поряд з нормальними або винесені над нотоносець = перемінність взаємовідношення ритмічних довгостей у різних мелострофах при їх повтореннях	1а ₂
2.342		— <i>фермата та стриктура</i> ² = довільне збільшення (подовження) або зменшення (вкорочення) довгості звуку та павзи на величину понад лічильну одиницю, невизначене чи уточнене	2а, 19а, 26б 53

¹ У зв'язку з особливостями виконавства чи в речитативному мелоритмі, де така одиниця принципово відсутня.

² Знак довільного зменшення (вкорочення) звуку чи павзи у вигляді оберненої фермати запропонував Ф. Колесса (термін *стриктура* мій. – Б.Л.).

1	2	3	4
2.343		— <i>ультрафермата</i> = невизначене безмірно довге збільшення (подовження) довгості звуку та павзи (зазвичай в кінці мелострофи) ¹	11б
2.344		— <i>пролонгація (капелюшок)</i> та <i>абревіація (човник)</i> ² = деяке збільшення чи вкорочення довгості звуку та павзи, менше за одиницю числення, невизначене й уточнене	2б ₁ , 5а
2.350	<i>Дихання (надмірне павзування):</i>		
2.351		— <i>апостроф</i> = надкоротка, ледь помітна дихальна павза	6в
2.352		— „птичка” ~ „галочка” = коротка, невизначена та встановлена (з зазначенням мелоритмічної довгості) надмірна дихальна павза	1б, 5а
2.353		— <i>передих, передишка</i> = невизначена та встановлена надмірна перерва в середині чи в кінці твору	5а, 19а
2.360		— <i>хронометраж</i> = тривалість твору в цілому чи його частин у реальному (точному) часовому вимірі	6б ₁

¹ Позначення Ф. Колесси (Музичний фольклор з Полісся в записах Ф. Колесси та К. Мошинського. Київ 1995, с. 52).

² Човник і капелюшок – терміни Ф. Колесси (Ibid., с. 57).

1	2	3	4
---	---	---	---

2.400 ВИСОТНІ (МЕЛІЧНІ)

2.410 *Ключові знаки:*

2.411 — наявність = початкова, вихідна ладотональність (система мажор-мінор, Dur-moll) у вокальних творах, а також сталі альтерації в інструментальних, записаних на висоті свого реального звучання 1а, ба

2.412 — відсутність = ладомодальність (те-трахордовість) або пентатоніка¹ 1в

2.420 — порожній та зарисований ромбик після тактового розміру та перед першою нотою = висота початкового звуку (з наявним форшлагом) реального виконання твору в транспозиції до єдиного генерального тону g' (відсутні в записах творів з невідомою висотністю їх дійсного виконання) 1а₂

2.430 *Альтерації та мікроальтерації:*

2.431 — як постійні, так і випадкові знаки альтерацій у ладомодальності ставляться лише перед своїми нотами і діють упродовж усього такту й у межах даної октави² 1б

2.432 — стрілки вверх або вниз = мікроальтерації – незначні, менші півтону підвищення чи пониження звуків 2б₂

¹ Авторське визначення понять ладової модальності та пентатоніки див.: Луканюк Богдан. Думовий лад: Причинюк до теорії модальності. < Родина Колесів – спадкоємність науково-мистецьких традицій: Збірник наукових праць та матеріалів. Львів 2013, с. 463-535.

² Повторення в такті того ж самого знаку альтерації застосовується в сумнівних випадках як допоміжне уточнення.

1	2	3	4
2.433		— <i>в круглих дужках</i> = факультативні підвищення чи пониження звуків, наявні в одних мелострофах та відсутні в інших ¹	3а, 20а, 37
2.440	<i>Інтонація (звуковидобування):</i>		
2.441		— <i>колючко</i> над нотою = фальцет у вокальній музиці, а в інструментальній = натуральний флажолет	8а, 14
2.442		— <i>навхрест закреслений нотний штиль</i> = Sprechgesang (Sprechstimme), співомова на орієнтовно визначеній висоті	48б
2.443		— <i>хрестовидна головка</i> = співомова з приблизною висотою нечітко інтонovanого звуку, часом майже пошепки	5а, 29а, 40б
2.444		— <i>акцент замість голівки</i> = urlando (вигук, крик)	8б
2.445		— <i>нотний штиль без голівки</i> = висотно невизначена ритмізована декламація, інколи шепіт	16
2.450	<i>Особлива мелізматика:</i>		
2.451		— <i>петитна голівка</i> поряд з нормальною = мезомелізм („антиакценти”) – звук, виконуваний слабше супроти звичайного і сильніше за мікромелізми	2а
2.452		— <i>вібрато</i> , інколи майже наближене до мордента, пральтрілера чи короткої трелі	9
2.453		— <i>ossia</i> = фактична деталізація мікромелізматики („або, тобто”)	6б ₁

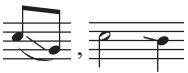
¹ За винятком Зразка 50б, де авторське тлумачення знаків альтерацій в дужках у значенні неточного інтонування на межі мікроальтерцій збережене за дією історичної пріоритетності їх зазначення в музичній фольклористиці.

1	2	3	4
---	---	---	---

2.460 *Portamente*¹:

2.461 — *коротке (strisciando la voce)* = 22a, 25

в'їзд або з'їзд у звук поковзом від невизначеної чи більш-менш визначеної висоти коштом довгості даної ритмічної довгості і з деяким посиленням гучності

2.462 — *довге* = поступовий з'їзд або 3a

в'їзд, рівномірний або після деякого утримування попереднього звуку

2.463 — *сковзання на межі з невиразним мелічним розспівом* 5a

— *сковзання на межі з невиразним мелічним розспівом*

2.470 *Мелічні відміни* – див. під індексами 2.171–2.181

3.000 СЛОВЕСНІ

3.010 *Форми викладу*²:

3.011 1. — *цифри з крапками* на початку 1a, 13,

2. віршових рядків, строф, тирад або уступів = їх порядкова нумерація 21

3.012 5 — *цифри без крапок* в суцільному 41б

10 вірші без поділу на строфи, тиради й уступи = орієнтаційне відзначення кількості рядків

3.013 $2, \left| 2 \right.$ — *цифри після вертикальних рисок після віршових рядків* = кількість їх безпосередніх повторень 1a, 2a

— *цифри після вертикальних рисок після віршових рядків* = кількість їх безпосередніх повторень

¹ У традиційному фольклорі правдиве *glissando* (ковзання діатонічними, а тим більше хроматичними звуками) практично не застосовується, через що не згадується тут, але якщо воно все ж трапляється, то відзначається, як прийнято, хвилькою (замість аналогічних лінійок *портаменте*).

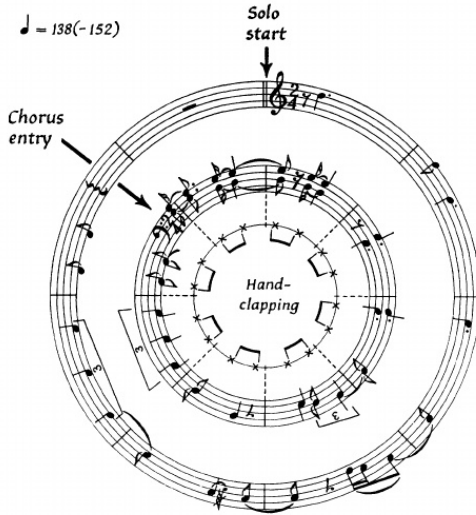
² Відсутність нумерації вказує на монострофну чи монотирадну форму (Лекції № 1, 17, 67) або брак подальшого словесного тексту в оригіналі запису.

1	2	3	4
3.014	&	— <i>амперсанд</i> (сполучник „і”) = місце розмежування різних, самостійних поетичних сюжетів, сполучених (контамінованих) в одному творі при наскрізній нумерації його віршових строф, тирад чи уступів	2б ₂
3.020	<i>Пряме та невласне-пряме мовлення:</i>		
3.021	– Вари, мати,	— <i>тире</i> на початку віршового рядка чи в середині після двокрапки = пряма мова, репліка дійової особи або оповідача	2б ₁ ; 5а
3.022	„Чудо, чудо!” повідають	— <i>лапки</i> = цитування в рамках прямої мови	12б ₁
3.030	<i>Транскрибування:</i>		
3.031	поїхав	— <i>граматичне</i> (нормативно-практичне)	10а
3.032	йїхаў	— <i>напівфонетичне</i> засобами українського алфавіту з можливим доданням деяких спеціальних знаків (див. пункт 3.041)	2а
3.033	рš’ujjihal’i , ї говор”и’ла	— <i>фонетичне</i> спеціальними загальноприйнятими умовними знаками (символами) на латинській або кириличній основах	16
3.034	бѹ, ъ, ѓ, ѣ	— <i>історичне</i> = давніше вживані букви, що вийшли з ужитку й невідомо точно як вимовлялися	27б ₂
3.040	<i>Діалектизми (особливості говірки):</i>		
3.041	ў, ѓ, ы, ѝ	— <i>фонетичні</i> = коротке, позаскладове „у” (як у білоруській мові), закрите „о”, тверде задньорядне „и” (як у російській мові), умлаут „ü” (як у німецькій мові) тощо	2а, 11а,

1	2	3	4
3.042	е ^и , о ^у , и ^і ~ і ^е , у ^и , а ^е	— <i>дифтонги</i> = двозвуки – спадні, низхідні з першим основним звуком або висхідні з основним другим	21б, 22а
3.050	<i>Пропуски:</i>		
3.051	дну, м'ні, ми'	— <i>верхня крапка</i> = пропущені букви на початку (<i>аффераза</i>), в середині (<i>синкопа</i>) чи в кінці (<i>апокопа</i>) слова через особливості вимови або мелоритмічного малюнку	5а
3.052		— <i>те ж саме</i> = недоспікування в слові звуків або цілих складів	2б, 5а
3.060	<i>Вставки</i> ¹ :		
3.061	 ж/и/ , зна/га/ла	— <i>верхній дефіс</i> = складоподібність (<i>пронунціація</i>) в співі, надмірна в даній віршовій структурі; в окремо поданих словесних текстах узяті в <i>скісні риски</i>	5аб, 9б, 11б ₁
3.062		— <i>пунктир від ноти</i> = словоподібність (<i>аплікація</i>) в співі, надмірна в даній віршовій структурі	2б, 5а, 10а ₂
3.063	э	— <i>перевернута (зеркальна) буква „е”</i> = фонологічно неясний призвук, співаний (з власною нотою або мелізмою) чи тільки мовлений	48а
3.070	вес_на, ве_сна	— <i>нижній дефіс</i> у тексті під наспівом = складоподіл слів за граматикою або фонетикою	1а, 2б

¹ Докладніше див.: Луканюк Богдан. Ритмічна варіаційність у пісенному фольклорі. Львів 2016, с. 23-30.

Розділ перший

ОСНОВИ ТЕОРІЇ МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ

ЗМІСТ

ЛЕКЦІЯ 1. ПОНЯТТЯ ФОЛЬКЛОРУ

1. Атрибуція (усність – писемність)..... 27
2. Варіабельність (тематична та фактурна) 29
3. Груповість (музична політекстовість і словесний полімелодизм)..... 32
4. Композиторський фольклоризм (гармонізація та „характеристика” фольклорної теми)..... 36

ЛЕКЦІЯ 2. ВИКОНАВСТВО

5. Вокальне (одно- та багатоголосне) 41
6. Інструментальне сольне (до комунікації, слухання і танцю козачок)..... 45
7. Інструментальне ансамблеве (до танцю полька)..... 52
8. Вокально-інструментальне (вокальне гуртове з сольним супроводом і вокально-сольне з ансамблевим супроводом) 64

ЛЕКЦІЯ 3. СТИЛІ

9. Станові (аматорський і професіональний)..... 73
10. Демографічні (статеві та вікові)..... 81
11. Географічні (західний, північний та східний)..... 85
12. Історичні (дохристиянський, середньовічний і новітній)..... 92

ЛЕКЦІЯ 4. ТИПОЛОГІЯ. КУЛЬТУРО-ЖАНРОВА СИСТЕМА

13. Речитативність 103
14. Кантіленність 104
15. Танцювальність..... 105
16. Напливовість 107

ЛЕКЦІЯ 5. ТИПОЛОГІЯ. ФОРМА

17. Різноманітність однотипності 117
18. Різноманітність ізольованості 120
19. Мелоритміка та версифікація (розбіжності систем) 129
20. Реструктуризація 132

На заставці *Розділу першого* – колова транскрипція
весільного співу племені Нгуні (Південна Африка)
(Rycroft David. Nguni vocal polyphony.

< Journal of International Folk Council. 1967 vol. 19, p. 99 fig. 9)

ЛЕКЦІЯ 1. ПОНЯТТЯ ФОЛЬКЛОРУ

1

Атрибуція

(усність – писемність)

a)

1

Marciale

1. Ой у лузі червона калина похилила ся...
Чогось наша слава Україна зажурила ся.
А ми ту ю червону калину підіймемо,
А ми нашу славу Україну гей-гей розвеселимо.

1. Ой у лузі червона калина похилила ся...
Чогось наша слава Україна зажурила ся.
А ми ту ю червону калину підіймемо,
А ми нашу славу Україну гей-гей розвеселимо! | 2
2. Машерують наші добровольці у кривавий тан,
Визволяти наших українців з московських кайдан.
А ми наших братів-українців визволимо,
А ми нашу славу Україну гей-гей розвеселимо! | 2
3. Гей у полі ярої пшенички золотистий лан,
Розпочали Стрільці українські з москалями тан.
А ми ту ю ярую пшеничку ізберемо,
А ми нашу славу Україну гей-гей розвеселимо! | 2
4. Як пові буйнесенський вітер з широких степів,
То прославить по всій Україні Січових Стрільців.
А ми ту ю стрілецьку славу збережемо,
А ми нашу славу Україну гей-гей розвеселимо! | 2

mf $\text{♩} = 92$ *cantabile*

1. Ой у лу_зі чер_во_на ка_ли_на по_хи_ли_ла_ся...

Чо_гось на_ша сла_вна Ук_ра_ї_на за_жу_ри_ла_ся.

А ми ту_ю чер_во_ну ка_ли_ну пі_дій_ме_мо,

А ми на_шу сла_вну Ук_ра_ї_ну гей-гей роз_ве_се_ли_мо!

1. Ой у лузі червона калина похилилася...
 Чогось наша славна Україна зажурилася.
А ми тую червону калину підіймемо,
А ми нашу славну Україну гей-гей розвеселимо! | 2
2. – Не хилися, червона калино, маєш білий цвіт,
 Не журися, славна Україно, маєш славний рід.
А ми тую червону калину підіймемо,
А ми нашу славну Україну гей-гей розвеселимо! | 2
3. Не хилися, червона калино, все вгору рости,
 Не журися, славна Україно, ми – твої сини.
А ми тую червону калину підіймемо,
А ми нашу славну Україну гей-гей розвеселимо! | 2

б)

1. Гей у по_лі чер_во_на ка_ли_на по_хи_ли_ла_ся...

Чо_гось на_ша сла_вна Ук_ра_ї_на за_жу_ри_ла_ся.

А ми ту_ю чер_во_ну ка_ли_ну під_ні_ме_мо,

А ми на_шу_слав_ну Ук_ра_ї_ ну гей-гей роз_ве_се_ли_мо.

Див. також Зразки 27б₁₋₂, 50б₁₋₂, 59а₁₋₂.

2

Варіабельність

(тематична та фактурна)

a)

1. Йі_хаў, йі_хаў мо_лод ко_за_чень_ко та й з Во_кра_йі_ни,

Ўсту_пиў, ўсту_пиў на ніч про_си_ти сьї

гей та й до дьї_чи_ни. (2)

1. Йїхав, йїхав молод козаченько та й з Вокрайїни,
Ўступиў, ўступиў на ніч просити сьї гей та й до дьїчини. (2)
2. [<...>]¹.

¹ У польових чернетках збирача наразі не вдалося розшукати окремо записаний поетичний текст цієї пісні, про його можливе продовження див. у Коментарі до даного Зразка (Прилоги, с. 59).

б)

1

1. Ой кри_кну я, гу_ кну із по_ля й до_до_ му:

- Ва_ри, ма_ ти, ве_че_ря_ ти та й на мо_ю ж до_!

1. Ой крикну я, гукну із поля й додому:
– Вари (ж), мати, вечеряти та й на мою ж до!
2. – Наварила, доню, не багато – трошки:
Нема тобі, моя доню, ні миски, ні ло’.
3. Що миску розбила, ложку розломилла –
Іди, доню, туди їсти, де літо роби!
&
4. – Ненько моя, зоре,
Яке в строку горе:
Ні доїсти, ні допити,
Ні сісти спочи’.
5. Ненько ж моя, вишня,
Чи я в тебе лишня,
Чом ти мене туди дала,
Де я й неприви’?
6. Ненько моя, пава,
Тепер я пропала!
Чом ти мене туди дала,
Де я не бува’?
&
7. – Ненько моя рідна, де ти долю діла,
Чи у морі й утопила, чи в печі спали’?
8. – А я твою долю прокляла малою,
На гору йшла, тебе несла ще й відра з водо’.
9. – Було б тобі, ненько, мене не кохати,
Було б набить та й положить ще й приколіса’.
10. Хай би я кричала, хай би я й плакала,
Може б, собі щастя-долі хоч трошки придба’.

15 $\text{♩} = 80$

1. Ой кри_кну я, гу_кну із по_ля й до_до_му:

[Solo]

26 $\text{♩} = 26$ [Tutti]

- Ва_ри_ж, ма_ти, ве_че_ря_ти

та й на мо_ю ж до_!

За словами інформанток, „це плакати пісня. Корови пасем, співаємо всякі, а як дівчатам поплакати, то починаємо цієї. То пасем і плачем”¹.

Див. також Зразки 1a₁₋₂, 6б₁₋₂, 9аб₁₋₂, 10a₁₋₂б₁₋₂, 12б₁₋₂, 24б₁₋₂, 25ав, 25б₁₋₂, 30б₁₋₅, 33б₁₋₃, 44, 45a₁₋₂, 46б₁₋₂, 51a₁₋₂, 57a₁₋₂б, 60ав.

¹ Терещенко Олександр. Слідами мандрівних музикантів. Кіровоград, Київ 2013, с. 18.

3

Груповість

(музична політекстовість
і словесний полімелодизм)

a)

f ≈ 186 *recitando*

I. Ой по_ під гай зе_ ле_ нь_ кий

Хо_ дит Дов_ буш мо_ ло_ день_ кий, (V)

Хо_ дит Дов_ буш мо_ ло_ день_ кий.

а)

1. Ой попід гай зелененький
Ходит Довбуш молоденький. |2
2. На ноженьку налягає,
Топірцем сі підпирає. |2
3. – Ой ви, хлопці, ви, молодці,
Ходіт, підем на вечірки! |2
4. Ходіт, підем на вечірки
До Степанової жінки! |2
5. – Ой Довбуше, ти – пане наш,
Там пригода буде на нас. |2
6. – Не бійтесі, мої хлопці,
Підем разом в сії гості! |2
7. Ой пішов він під віконце,
Стукнув-пукнув в її серце. |2
8. – Ой Степане, Степанова,
Ой чи є твій Степан дома? |2
9. – А Степана нема дома
Ще й вечеря не готова. |2
10. – Чи ти будеш 'ня пускати,
Чи сі треба добувати? |2

11. – В мене двері столярськії,
В мене замки слюсарськії. |2
12. – Як підложу плечі свої,
Не допоможут замки твої. |2
13. Взяв сі Довбуш добувати,
Взяли замки попускати. |2
14. Ано¹ Довбуш дверці хилив,
Степан его в серце вцілив. |2
15. – Ой Довбуше, стуку-пуку,
Чому-сь не вбив тої суки? |2
16. – Чого ж єї я не убив? –
Коли ж я ї' вірне любив. |2
17. Ой ви, хлопці, ви, молодці,
Возьміт мене на топірці. |2
18. В ліси-гори занесіт 'ня,
На дрібний мак посічіт 'ня. |2
19. Нехай ляхи не збиткуют,
Мого тіла не катуют. |2
20. Поховайте мене в лісі
При зелененькім 'орісі. |2
21. Та насадіт много зіля –
То ми' буде на весіля. |2
22. Нехай люди тоє знають,
Де той Довбуш спочиває. |2
23. Будут люди зіля рвати,
Довбушонька споминати. |2

β)

1. Ой ходить сон коло вікон,
А дримога – коло плота. |2
2. Питає'ся сон дримоти:
– Де ми будем начувати? |2
3. – Де хатина тепленькая,
Де дитина маленькая. |2
4. Там ми будем начувати,
Мале дитя присипляти. |2

¹ Тільки, щойно.

γ)

1. – Мати, мати, зле чувати,
Нігде правди не видати. |2
2. Тепер правда за порогом,
А неправда поза столом. |2
3. Тепер правду понехають,
А неправду величають. |2
4. Тепер правда хліба просит,
А неправда з'лото носить. |2
5. Тепер правду б'ють, катують,
А неправду гонорують. |2

б)

[Vivace]
m) *parlando*

8 1. Ой по_ під гай зе_ ле_ нень_ кий, Ой по_ під гай зе_ ле_ нень_ кий

8 Хо_ дит До_ бош мо_ ло_ день_ кий, Хо_ дит До_ бош мо_ ло_ день_ кий.

1. Ой попід гай зелененький |2
Ходит Добош молоденький. |2
2. На топір ся підпирає, |2
А на хлопців прокликає. |2
3. – Ой ви, хлопці, ви, молодці, |2
Та поїдемо разом в гості! |2
4. А поїдемо ми до Дзвінки, |2
До Штефанової жінки. |2
5. – Ой, Добоше, ти – пане наш, |2
То пригода буде для нас! |2
6. Бо куда лиш ми бивали, |2
Нигда зради не видали. |2
7. А тепер зрада надь нами, |2
Молодими легинями. |2
8. Гукнув Добош поза хати: |2
– Ци гадаєш м'ня пускати? |2
9. – Не гадаю т'я пускати, |2
Но кажу ся добивати. |2

10. – Пусти, суко, зараз в хату, |2
Доки двері не завалю! |2
11. – У мене двері тисові, |2
У мене замки сталеві. |2
12. – Не допоможут замки твої, |2
Як подложу плечі свої. |2
13. – Ти ся в мене не добудеш, |2
Хиба лишь ся життя збудеш! |2
14. Скоро Добош двері вхилив, |2
Дзвінка Штефан в серце стрілив. |2
15. Не так в серце – [в] праве плече: |2
Добошови кровця тече. |2
16. – Ой Добоше, ти – пане наш, |2
Велика пригода до нас! |2
17. Ой Добоше, Добущику, |2
Чомусь не вбив тоту суку? |2
18. – За що єї мав убити, |2
Коли я ї хтів любити. |2
19. Ти, Іване Садагурский, |2
Беріт мене по-легиньски. |2
20. Ой ви, хлопці, ви, молодці, |2
Возміт мене на топирці. |2
21. Возміт мене, занесіте, |2
В Чорногорі погребіте. |2
22. Най ся ляхи не збиткуют, |2
Моє тіло не ч'тверкуют. |2
23. А самі си розходітся, |2
Сріблом-з'лотом поділится. |2
24. Ідіть домов газдовати, |2
Не йдіть больше рабувати! |2

6)

m) **Moderato**

8 1. Ой по_ під гай зе_ ле_ нень_ кий, Ой по_ під гай зе_ ле_ нень_ кий
Хо_ дит До_ бош мо_ ло_ день_ кий, Хо_ дит До_ бош мо_ ло_ день_ кий.

Див. також Зразки 1a₁₋₂б, 25б₁₋₂, 27б₁₋₂, 30б₁₋₂, 33аб₁₋₃, 42, 45a₁₋₂б, 46a₁₋₂б₁₋₂,
57б, 58a₁₋₂.

Композиторський фольклоризм
(гармонізація та „характеристика”
фольклорної теми)

a)

Igatsemine¹

dolce
p

C.
A.

1. Kal_lis Ma_ri, kau_gel e_lad, Mil_lal kand_vad sind mu kaed!

T.
B.

p

f

Sil_ma_vett sa tih_ti va_lad, Kur_vas_tu_se pae_vi naed!

f

mf

Kal_lis Ma_ri, kan_na_ta, Ei sust_i_ial lah_ku ma!

mf

¹ Тура.

1. Kallis Mari, kaugel elad,
Millal kandvad sind mu kaed?
Silmavett sa tihti valad,
Kurvastuse päevi naed!
*Kallis Mari, kannata,
Ei sust iial lahku ma!*
2. Kallis Mari, kaugel elad,
Harva kuulen sinu haalt!
Siiski armas mulle oled,
Aeg ei poora minu meelt!
*Kallis Mari, kannata,
Ei sust iial lahku ma!*
3. Ukski vagi siin maailmas,
Mind ei sinust lahuta!
Teised neiud minu silmas
On kõik ilma iluta!
*Kallis Mari, kannata,
Ei sust iial lahku ma!*
4. Kindlalt tahame kull loota,
Et kord saame uhendud,
Kuigi tuleks kaua oota,
Ukskord saame puhendud!
*Kallis Mari, kannata,
Ei sust iial lahku ma!*¹

Див. також Зразки 476₁, 59a₂, 606в.

¹ Підрядковий переклад: 1. Мила Марі, ти – далеко, Чи пошлюблю я тебе? Часто плачеш ти і тужиш, Бачиш ти лиш смутку час! Мила Марі, потерпи, Не покину я тебе! 2. Мила Марі, ти – далеко, Рідко чую голос твій! Та мені ти найдорожча, Все мені ти в голові! Мила Марі, потерпи, Не покину я тебе! 3. Тих немає в цьому світі, Що могли б нас розлучити! Інші діви (панни), як на мене, Геть не мають краси! Мила Марі, потерпи, Не покину я тебе! 4. Ми плекаємо надію, Що звінчаємось колись, Скільки б це не потривало – Зійдемося одного дня! Мила Марі, потерпи, Не покину я тебе!

Дещо відмінний текст даного вірша, що свідчить про його активну фольклоризацію, див.: Pulma laulik: Mitmesugused kosja-, armastuse- ja rõõmulaulud, mis pubnas sünnivad laulda. Kogunud Z. Haulumees. [Tartu 1902], l. 13 № 18.

b)

Allegretto con gracia
dolcezza e flebile

Fl. 1. *p*

Ob. 1. 2. *p*
a 2

1. in A
Klar. *p*

2. in A *p*

Fag. 1. 2.

1. 2. in F
Hm. *p*

3. 4. in F *p*

Pk.

Viol. 1. *p*
arco

Viol. 2. *p*
arco

Vla. *p*
arco

Vc. *p*
arco

Kb. *p*

The image displays a musical score for a piece in G major, consisting of three systems of staves. The first system includes a vocal line (top staff) and piano accompaniment (middle and bottom staves). The piano accompaniment features a steady bass line in the left hand and chords in the right hand. The second system shows a different piano accompaniment texture, with a more active right hand and a rhythmic bass line. The third system returns to a texture similar to the first system. The score includes various musical notations such as notes, rests, slurs, and dynamic markings like *mp* (mezzo-piano). The key signature is one sharp (F#), and the time signature is not explicitly shown but appears to be 4/4.

The image displays a musical score for a piano piece, organized into three systems. Each system contains vocal lines and piano accompaniment.

System 1: Features a vocal line in the upper staff and piano accompaniment in the lower staves. The piano accompaniment includes a right-hand part with a melodic line and a left-hand part with a steady bass line. Dynamic markings include *sf* (sforzando) in the vocal line and the right-hand piano part.

System 2: Continues the vocal and piano parts. The piano accompaniment features a more complex texture with chords and moving lines. Dynamic markings include *p* (piano), *mp* (mezzo-piano), and *sf* (sforzando) across the vocal and piano parts.

System 3: Concludes the section with a vocal line and piano accompaniment. The piano accompaniment maintains a consistent bass line while the right hand plays chords and melodic fragments. Dynamic markings include *sf* (sforzando) in the vocal line and the right-hand piano part.

ЛЕКЦІЯ 2. ВИКОНАВСТВО

5

Вокальне

(одно- та багатоголосне)

a)

1. Ох і є де ко зак в чис те по ле го ра пі,
де до ма тьон кі по ра донь кі про ха т.

2. І де до ма тьон кі по ра донь кі про ха пі,
Що би по ра ді ла, я ке по ле го ра т.

3. - Дай не го_ри, син_ ку, дай ві_со_ ку ві_ гор_ кі,
 Ох не бе_ри ж, син_ ку, дай хо_ро_ шо_ї жон_к_.

4. Да го_ри, син_ ку, дай ніз_ко_ю до_леч_ю, ю, ко_ю,
 Ох і бе_ри ж син_ку дай і бєд_ну сі_ро_тін_к_.

5. - Ох я хо_тєв, мам_ко, з сі_ро_ти ж по_сме_ят_ца,

Ох а ти м'не ве_ ліш із є_ ю вен_ ча_.

6. - Ох не смей_ са, син_ ку, бо_ ро_ ні ж те_ бе Бо_ же,

Бо по_ б'ют те_ бе дай сі_ роц_ кі_ є сльо_ з:

7. Бо сі_ роц_ кі сльо_ зи на_ прас_ но не па_ ют,

У_ па_ дут на ка_ мень, ох той ка_ мень роз_ бі_ ват_ й.

1. Ох і їде козак в чисте поле гораті,
Іде до матьонкі порадонькі прохат'.
2. Іде до матьонкі порадонькі прохаті,
Щоби порадила, яке поле горат'.
3. – Да й не гори, синку, да й високо вігоркі,
Ох не бери ж, синку, да й хоро/о/шої жонк'.
4. Да гори, синку, да й нізкою доленкою,
Ох і бери ж, синку, да й і бедну сиротінк'.
5. – Ох я хотев, мамко, з сироти ж посмеятца,
Ох а ти м'не веліш із єю ж/и/ повенча'.
6. – Ох не смейса, синку, бороні ж тебе Боже,
Бо поб'ют тебе да й сіроцкіє сльоз'.
7. Бо сіроцкі сльози напрасно не падають,
Упадут на камєнь, ох той камєнь розб'ивай'.

б)

♩ = 30 (♩ = 15)
Solo

Tutti

1. Ой по_ло_ви_ на ой та й са_ду цві_те,

Fine

ой по_ло_ви_ на жи, ой по_ло_ви_ на в'я_,'

Solo

ой по_ло_ви_ на в'я_не.

2.3. Та й у_сі хлоп_ці і ой та й на ву_ли_ці

1. Ой половина ой та й саду цвіте, ой половина ж/и/, ой половина в'я; ой половина в'яне.
2. Та й усі хлопці/и/ ой та й на вулиці, ой а мого ж/и/, ой а мого нема; ой а мого немає.
3. Ой чи він шиє/е/ ой та чи він крає, ой чи дома ж/и/, ой чи дома нема?'

Див. також Зразки 3б, 13, 20б₂, 29а, 32а, 39абв, 40аб, 41аб, 42, 43, 44 (чоловіча колоратура); 2б₂, 10а₁, 11бв, 12б₁, 14, 15, 17аб, 19б₂, 27в, 30аб_{1,3}, 45б, пор.: 4а, 12в, 50в, 60бв.

6

Інструментальне сольне

(до комунікації, слухання і танцю козачок)

а)

[Andante]

Трембіта

б)
1

¹ Робочий звукоряд сопілки (in *h'*):

Позначення аплікатури:

Л = ліва рука

П = права рука

2, 3, 4 = номери пальців кожної руки

— = риска між літерою та цифрою – поділ на верхню і нижню групи грифних отворів

$\frac{\text{Л}}{\text{—}}$ = закриті три грифні отвори верхньої групи (трьома пальцями лівої руки)

$\frac{\text{Л}}{\text{П}}$ = закриті всі грифні отвори (пальцями обох рук)

$\frac{0^5}{4}$ = цифра 0 вказує на відкриті грифні отвори

$\frac{\text{Л}^5}{\text{—}}$ = надрядкова цифра (5) справа від аплікатури – звук, отримуваний квінтовим передуданням

с/д і д/д = відповідно послаблення („слабше дуги“) чи посилення („дужче дуги“) подачі повітря

ТА, ТУ, ТІ, ФУ = склади, проказувані при звуковидобуванні

First system of musical notation. Treble clef staff: $\overset{\text{II}}{\text{I}}^5$ 5-measure rest, then notes with accents and a fermata. Bass clef staff: $\frac{2^5}{4}$ $\frac{0^5}{4}$ 4-measure rest, then notes with accents and a fermata.

Second system of musical notation. Treble clef staff: notes with accents and a fermata, then a 3-measure rest. Bass clef staff: $\frac{\text{II}}{24c/d}$ $\frac{\text{II}}{23}$ $\frac{\text{II}}{\text{II}}$ 3-measure rest.

Third system of musical notation. Treble clef staff: TA 2-measure rest, notes with accents, $\frac{\text{II}}{24c/d}$ 2-measure rest, notes with accents, $\frac{23}{\text{II}}$ 2-measure rest, notes with accents, $\frac{\text{II}}{24c/d}$ 2-measure rest, notes with accents, $\frac{\text{II}}{\text{II}}$ 2-measure rest. Bass clef staff: $\frac{23}{\text{II}}$ $\frac{2}{\text{II}}$ 2-measure rest, $\frac{\text{II}}{23}$ $\frac{\text{II}}{23}$ $\frac{\text{II}}{26c/d}$ 2-measure rest.

Fourth system of musical notation. Treble clef staff: notes with accents, $\frac{\text{II}}{24c/d}$ 2-measure rest, notes with accents, TA 2-measure rest, notes with accents.

Fifth system of musical notation. Treble clef staff: notes with accents, $\frac{\text{II}}{23^5}$ 3-measure rest, notes with accents, $\frac{\text{II}}{23^5}$ 2-measure rest, notes with accents, TA 2-measure rest, notes with accents, $\frac{23}{\text{II}}$ 2-measure rest, notes with accents, $\frac{23}{\text{II}}$ 2-measure rest. Bass clef staff: $\frac{\text{II}}{23}$ $\frac{\text{II}}{2}$ 3-measure rest, $\frac{34}{23}$ $\frac{34}{\text{II}}$ 3-measure rest.

Coda

2

Andante mesto

1. Вер_хо_ви_но, світ_ку ти наш! Гей як у те_бе тут ми_ло!
 Як іг_ри вод, пли_не тут час, Сво_бід_но, шум_но, ве_се_ло.

Poco allegro

Ой не_ма_є кра_ю, кра_ю над ту вер_хо_ви_ну!
 Ко_би ме_ні тут по_бу_ти хоч од_ну го_ди_ну!
 Ой не_ма_є кра_ю, кра_ю над ту вер_хо_ви_ну!
 Ко_би ме_ні тут по_бу_ти хоч од_ну го_ди_ну!

1. Верховино, світку ти наш!
 Гей як у тебе тут мило!
 Як ігри вод, плине тут час,
 Свобідно, шумно, весело.
 Ой немає краю, краю над ту верховину! | 2
 Коби мені тут побути хоч одну годину!
2. З верха на верх, а з бору в бір
 З легкою в серці думкою,
 В чересі крис¹, в руках топір,
 Буяє легінь тобою.
 Єсть у мене топір, топір ще й кована бляшка, | 2
 Не боюся того німця, ані того ляшка!
3. Ей що ми там Поділля-край!
 Нам полонина – поділля,
 А бори – степ, ялиця – май,
 А звіра голос – весілля!
 А я тоє дівча люблю, що біле як гуся:
 Вона мене поцілує, тільки притулюся². | 2

¹ За поясом пістоль.

² Або інакше:

Черемоше, Черемоше, бистра твоя вода!
 Дівчинонько хорошая, гарна твоя врода! | 2

6)

I. A1

Скрипка

♩ = 192

10

A2

V1

A3

3

II. A4

Musical score for II. A4, measures 41-45. The score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. It features a complex rhythmic pattern with eighth and sixteenth notes, often beamed together. Measure 45 includes a double bar line and a change in the bass line.

B2

Musical score for B2, measures 46-50. The score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. It features a complex rhythmic pattern with eighth and sixteenth notes, often beamed together. Measure 46 includes a double bar line and a change in the bass line. Measure 50 includes a triplet of eighth notes.

Див. також Зразки 27, 28, 52аб, 53, 56.

Інструментальне ансамблеве (до танцю полька)

I. A1 $\text{♩} = 128$
divertimento

Скрипка *mf*

Блок-флейта *mf*

Кларнет in B *mf*

Баян *mf*

Тарілка Барабан* *mf*

B B B B

* Штилем униз – барабан з колотушкою, угору – тарілка з металевим прутиком.

44

Musical score for measures 44-47. The score is written for voice and piano. The vocal line consists of a single melodic line. The piano accompaniment is divided into two parts: a bass line and a right-hand line. The bass line features chords marked with the letter 'B'. The right-hand line has a rhythmic pattern of eighth notes. The key signature is one sharp (F#).

=

Musical score for measures 48-51. The score is written for voice and piano. The vocal line consists of a single melodic line. The piano accompaniment is divided into two parts: a bass line and a right-hand line. The bass line features chords marked with the letter 'B'. The right-hand line has a rhythmic pattern of eighth notes. The key signature is one sharp (F#). The vocal line includes a trill (tr) and accents (>).

II. B₁

The first system of the musical score consists of five staves. The top staff is a single melodic line in treble clef. The second staff is a rhythmic accompaniment in treble clef, featuring a steady eighth-note pattern. The third staff is a single melodic line in treble clef, starting with a key signature of one sharp (F#). The fourth staff is a grand staff (treble and bass clefs) for piano accompaniment, with the bass line containing several chords marked with the letter 'B'. The fifth staff is a single melodic line in bass clef, featuring a steady eighth-note pattern with a fermata over the final note.

The second system of the musical score consists of five staves. The top staff is a single melodic line in treble clef. The second staff is a rhythmic accompaniment in treble clef, featuring a steady eighth-note pattern with a trill (tr) over the final note. The third staff is a single melodic line in treble clef, starting with a key signature of one sharp (F#). The fourth staff is a grand staff (treble and bass clefs) for piano accompaniment, with the bass line containing several chords marked with the letter 'B'. The fifth staff is a single melodic line in bass clef, featuring a steady eighth-note pattern with a fermata over the final note.

B₂

The first system of music consists of five staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a common time signature. It contains several notes with accents and a fermata. The second staff is another vocal line in treble clef with a similar key signature and time signature, featuring sixteenth-note patterns and slurs. The third staff is a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp and a common time signature, containing a few notes with accents. The fourth and fifth staves are piano accompaniment. The fourth staff is in treble clef and contains chords with a fermata. The fifth staff is in bass clef and contains a rhythmic pattern of eighth notes, with some notes marked with a 'B' and an accent.

The second system of music consists of five staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp and a common time signature, ending with a fermata. The second staff is another vocal line in treble clef with a similar key signature and time signature, featuring sixteenth-note patterns and slurs. The third staff is a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp and a common time signature, containing a few notes with accents. The fourth and fifth staves are piano accompaniment. The fourth staff is in treble clef and contains chords with a fermata. The fifth staff is in bass clef and contains a rhythmic pattern of eighth notes, with some notes marked with a 'B' and an accent.

II. A3

mp

mp

mp

mp

mp

mf

mf

mf

mf

mf

44

Musical score for measures 44-47. The score consists of three vocal staves and a piano accompaniment. The piano part includes a bass line with chords marked 'B' and a right-hand part with eighth notes. A percussion line is at the bottom.

48

Musical score for measures 48-51. The score consists of three vocal staves and a piano accompaniment. The piano part includes a bass line with chords marked 'B' and a right-hand part with eighth notes. A percussion line is at the bottom. The score ends with a double bar line and a forte (*ff*) dynamic marking.

B₃

The musical score is divided into two systems. The first system consists of five staves: a vocal line (treble clef) with dynamics *mp* and *p*, a piano accompaniment (grand staff) with dynamics *mp* and chord markings *B*, and a percussion line (bass clef) with dynamics *mp* and *p*. The second system also consists of five staves: a vocal line (treble clef) with dynamics *f*, a piano accompaniment (grand staff) with chord markings *B* and dynamics *f*, and a percussion line (bass clef) with dynamics *f*. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings.

B₄

mp

mp

mp

mp

f *p*

f

mf *f*

III. 45

The first system of the musical score consists of five staves. The top three staves are for a melodic instrument (likely violin or flute) and are marked with a mezzo-forte (*mf*) dynamic. The first staff begins with a rest followed by a series of eighth and sixteenth notes. The second and third staves continue the melodic line with various articulations, including slurs and accents. The fourth staff is for the piano accompaniment, featuring a steady eighth-note bass line and chords, with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and a 'B' chord marking. The fifth staff is for a figured bass or guitar, showing a sequence of notes with a mezzo-forte (*mf*) dynamic.

The second system of the musical score also consists of five staves. The top three staves continue the melodic line from the first system, with the third staff featuring a prominent slur and accent. The fourth staff is the piano accompaniment, maintaining the eighth-note bass line and chords, with a mezzo-forte (*mf*) dynamic and 'B' chord markings. The fifth staff continues the figured bass or guitar part with a sequence of notes.

46

Musical score for measures 46-49. The score is written for voice and piano. It consists of five staves: three vocal staves (Soprano, Alto, Tenor) and two piano staves (Right Hand and Left Hand). The piano part includes chord diagrams for B major and bass clef notation with dynamic markings like *mf* and *f*.

=

Musical score for measures 50-53. The score is written for voice and piano. It consists of five staves: three vocal staves (Soprano, Alto, Tenor) and two piano staves (Right Hand and Left Hand). The piano part includes chord diagrams for B major and dynamic markings like *mf* and *f*.

B₅

The first system of music consists of five staves. The top two staves are vocal parts in treble clef. The third staff is a vocal line in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The fourth and fifth staves are piano accompaniment in grand staff notation. The piano part includes a bass line with chords marked with a 'B' and a right-hand part with chords and a melodic line. A dynamic marking of *p* is present in the piano part.

=

The second system of music consists of five staves, continuing the composition from the first system. It features the same vocal and piano parts. The piano accompaniment continues with the same chordal structure and melodic lines, including the 'B' chord markings and the *p* dynamic.

B₆

The musical score is written in B major (one sharp) and 4/4 time. It consists of two systems of music. The first system features a vocal line with a trill on the first note, a piano accompaniment with chords marked 'B', and a bass line with eighth notes. The second system continues the vocal and piano parts, ending with a forte (*f*) dynamic marking.

Див. також Зразок 54.

Вокально-інструментальне

(вокально-гуртове з сольним супроводом
і вокально-сольне з ансамблевим супроводом)

а)

1

Спів

1. Со_сно_вень_ке де_ре_ве_чко, де ро_сло?

Скрипка

А_ле й у тім лу_зі, лу_зі ро_сло 'ўно.

1. Сосновеньке деревечко, де росло?
Але й у тім лузі, лузі росло 'ўно¹.
2. Але й у тім лузі, лузі рубане
Та й на бистрім Черемоші тоў[п]лене.
3. Та й на білом' камені тесане,
Та й на столі Оленочці² ўбиране.
4. Ой від споду³ до вершечка – еличка⁴,
А на самім-бо й вершечку – кетичка⁵.
5. Ой з-за гір'я⁶, місяченьку, з-за гір'я,
Ой час⁷ тобі, молоденька, з застілля.

¹ Воно.

² Им'я молоді (мінється залежно від того, як її звуть).

³ Віднизу.

⁴ Яличка, ялиця.

⁵ Китичка, китиця.

⁶ З-за гір.

⁷ Час.

f $\text{♩} = 112$ *Una* *Tutti*

1. Я в цер_ ков іш_ ла дів_ ко_ ю,
А з цер_ ви вий_ шла жі_ н_ ко_ ю.

2. Я си_ лом іш_ ла па_ во_ ю,
Ой а за сто_ лом сі_ ла пан_ но_ ю.

3. Ми_ не рід_ на ма_ ту_ сень_ ка ни впі_ зна_ ла,
Во_ на ми не „па_ ня_ ко_ ю” на_ зва_ ла.

4. – Ой на_ кри_ са, па_ ня_ ноч_ ко, пла_ точ_ ком,
Шоб ти ни при_ па_ ла пи_ лоч_ ком.

1. Я в церков ішла дівкою,
А з церкви вийшла жінкою.
2. Я силом ішла павою,
Ой а за столом сіла панною.

3. Мине рідна матусенька ни впізнала,
Вона мене „панянкою” назвала.
4. – Ой накрійса, паняночко, платочком,
Шоб ти не припала пилочком.

3

1. Ой ка_за_ла Та_ ньоч_ка Йван_ко_ві свой_му,
Шоб він зро_бив во_ке_нич_ко в ко_ мір_ ку.

1. Ой казала Таньочка Йванкові¹ свой'му,
Шоб він зробив вокеничко в комірку.
2. Шоби туди соло'вейко залітав,
Шоби нас по'раненько пробужав.
3. – Бо й у мене свікруха лихая,
Да ни буде й по'раненьку й будити.
4. Да ни буде й по'раненьку й будити,
Вона піде до сусіди й судити.
5. „Ой у мене нивісточка линива –
Спить вона до з/и/ходу сонийка.
6. Як в головку сонийко припіче,
Тоді вона з комірочки й утіче.
7. Вже чужая худобонька з роси йде,
Ще 'но моя нивісточка з клеті² йде”.

¹ Імена молодих (мінються залежно від того, як їх звать).

² Кліть. Пояснення інформантів: Колись клали спати молодих в клеті. Кліть була окремо від хати. І була вона без вікон і без печі. Спали вони в теї клеті цілий рік. Сім'ї були великі да й нима, де спати.

б)

Музична партитура для першого системного з'язку. Темп $\text{♩} = 160$. Ключова підпис: mj . Ритм: $\frac{2}{4}$. Інструменти: Спів, Флюора середня, Дримба (верхня), Дримба басова. Співач виконує мелодію з нотами G^4 , A^4 , B^4 , C^5 , B^4 , A^4 , G^4 . Флюора середня грає ритмічний рисунок з нотами G^4 , A^4 , B^4 , C^5 , B^4 , A^4 , G^4 . Дримба басова грає ритмічний рисунок з нотами G^2 , A^2 , B^2 , C^3 , B^2 , A^2 , G^2 . Дримба верхня грає ритмічний рисунок з нотами G^4 , A^4 , B^4 , C^5 , B^4 , A^4 , G^4 . Вибачте, але в оригіналі є помилки в нотуванні та ритмічних значеннях, які були виправлені для точності.

=

Музична партитура для другого системного з'язку. Інструменти: Дримба басова, Дримба верхня. Дримба басова грає ритмічний рисунок з нотами G^2 , A^2 , B^2 , C^3 , B^2 , A^2 , G^2 . Дримба верхня грає ритмічний рисунок з нотами G^4 , A^4 , B^4 , C^5 , B^4 , A^4 , G^4 . Вибачте, але в оригіналі є помилки в нотуванні та ритмічних значеннях, які були виправлені для точності.

8

1. Ой під га_ ем, під га_ ем,

=

8

Під зе_ ле_ ним роз_ ма_ ем.

2. Там корч_ ми_ на_ сто_ я_ ла,

=

Там дів_ чи_ на_ гу_ ля_ ла.

<...>

16. А при_ віз нас си_ вий кінь

Vibr.

=

О_ сим газ_ дам на по_ клін.

3

Голосом:

А целим газдам вівці-корови, бо вже відходим.

≡

Усі голосом:

Він_ чуй_ те здо_ ро_ ві!

1. Ой під гаєм, під гаєм,
Під зеленим розмаєм.
2. Там корчина стояла,
Там дівчина гуляла.
3. Там си жовнір напускав,
Собі дівча сподобав.
4. – Ой дівчина й молода,
Ци ти любиш жовнера?
5. – Ой жовняра не люблю,
За жовнера не піду!

¹ Значення абрєвіатури >—< транскриптор не пояснив, очевидно, мається на увазі довільне (генеральне) павзування (**GP**) поки співак виголошував віншівку.

6. Витіг жовнір палашец,
Відтів дівці волошец¹.
 7. Там цивільні стояли
Та й жовнера злапали.
 8. Як жовнера злапали,
Назад ручки зв'язали.
 9. Назад ручки зв'язали,
На вахцембру² віддали.
 10. Сидит жовнір й один день,
Сидит жовнір другий день.
 11. А як третій день настав,
До майора лист писав.
 12. До майора лист писав,
За що жовнір кару мав?
 13. Гай за ску причину? –
За молоду дівчину!
 14. Казав майор пустити –
Нема за що судити!
- &
15. А ци човен, ци весло,
Що нас всіх тут принесло?
 16. А привіз нас сивий кінь
Осим газдам на поклін.

Мовиться (солістом): А целим газдам вівці-корови, бо вже від-
ходим.

Усі разом: Вінчуйте здорові!

Див також Зразки 9б₁₋₂, 49, 50а, 51а₁; пор. Зразки 12в, 59а₂б.

¹ Волосся, тут – косу як символ дівоцтва.

² Гауптвахта.

ЛЕКЦІЯ 3. СТИЛІ

9

Станові

(аматорський і професіональний)

a)

Andante (gravemente)

a tempo rubato

1. Гей був в Сі_чі ста_рий ко_зак на при_зві_ще Ча_лий,
Ви_го_ду_вав си_ на Са_ву ко_за_кам на сла_ву.

1. Гей¹ був в Січі старий козак на прізвіще Чалий,
Вигодував сина Саву козакам на славу.
2. Не схотів же та той Сава козакам служити:
Відклонився до ляшеньків – в Польщу паном жити.
3. Та схотів же та той Сава слави залучити:
Став козаків-запорожців по степах ловити.
4. Ой наш батько, пан кошовий, по козаках тужить:
– Ой хто б піймав пана Саву, – сам йому² послужить.
5. Каже Чалий: – Мого сина ніхто з вас не вловить,
Хіба Гнатко та Кравчина до себе підмовить!
6. Ой ти, Гнатку, ти, Кравчино, ти всі шляхи знаєш,
А чом же ти мого сина в руки не піймасш?
7. Пан кошовий каже: – Гнатку, як Саву не вловиш,
То сам же ти та за його голову положиш!
8. Пішов Гнатко з Кравчиною Саву підмовляти,
Як не схоче з Польщи іти, то й смерти предати.
9. У дорозі зустрівсь литвин, став їх наставляти,
А як того пана Саву та у руки взяти:

¹ В окремо виписаному поетичному тексті: Ой.

² Мабуть, помилка виконавця, повинно бути: „то він нам послужить” (як нижче у відміні бандуриста).

10. – Візьмемо своєї землі в чоботи під ноги,
А щоб не знав та пан Сава нашої підмови.
11. Сидить Сава кінець столу та листоньки пише,
А Савиха молодая дитину колише.
12. Ой як скінче дрібних листів та й спатоньки ляже,
А щось йому під віконцем „Добри вечір!“ каже.
13. – Піди, хлопку, до пивниці та вточи горілки,
Нехай же ми та вип’ємо за здоров’я жінки.
14. Піди, хлопку, піди, малий, та уточи пива,
Нехай же ми та вип’ємо та за мого сина.
15. Піди, хлопку, піди, малий, та уточи меду:
Ой щось мені трудно-нудно, голови не звезду!
16. Пішов хлопець до пивниці замків відмикати,
Став той Гнатко з Кравчиною у двір підступати.
17. Не вспів хлопець, не вспів малий відчинить пивницю,
Ускочили гайдамаки у саму світлицю.
18. Ой як скочив та пан Сава із-за свого столу, –
Ухопили пана Саву за правую полу.
19. Ой кинетьця та пан Сава до ясного меча, –
Ухопили пана Саву з-під лівого плеча.
20. Ухопиться та пан Сава за ясну зброю, –
Ой підняли пана Саву на три списи вгору.
21. Не досягнув та пан Сава до своєї булави, –
Положили пана Саву на дубові лави:
22. – Оце ж тобі, пане Саво, сукні-сдамашки,
Що ти нажив, вражий сину, з козацької ласки!

б)

1

Спів

Бандура¹

1. Ой був со_бі ста_рий ко_зак

¹ Супровід бандури, чутний з фоновалика лише фрагментарно, транскриптор зафіксував у відповідних місцях, порожні нотонаосці між якими означають не павзування, а брак звучання.

на пріз_ ви_ ше Ча_ лий

The first system of music is in 9/8 time. The vocal line features a triplet of eighth notes on the first syllable 'на пріз_'. The piano accompaniment consists of a steady eighth-note bass line and a higher line with chords.

Та зго_ ду_ вав си_ на Са_ ву

The second system is in 6/8 time. The vocal line has a triplet of eighth notes on 'си_ на'. The piano accompaniment features a bass line with chords and a higher line with chords.

ко_ за_ кам на сла_ ву,

The third system is in 8/8 time. The vocal line has two triplet markings over eighth notes. The piano accompaniment has a bass line with chords and a higher line with chords.

Та зго_ ду_ вав си_ на Са_ ву

The fourth system is in 6/8 time. The vocal line has a triplet marking over eighth notes. The piano accompaniment has a bass line with chords and a higher line with chords.

ко_ за_ кам на сла_ ву.

The fifth system is in 8/8 time. The vocal line has two triplet markings over eighth notes. The piano accompaniment has a bass line with chords and a higher line with chords.

2. А той Са_ ва не за_ хо_ тів

The sixth system is in 4/4 time. The vocal line has a triplet marking over eighth notes. The piano accompaniment has a bass line with chords and a higher line with chords.

ко_ за_ кам слу_ жи_ ти,

Від кло_ нив_ ся до ля_ шень_ ків -

па_ ном в Поль_ щі жи_ ти.

Від кло_ нив_ ся до ля_ шень_ ків -

па_ ном в Поль_ щі жи_ ти.

piu mosso
3. Та й за_ хо_ тів й а пан Са_ ва

8 сла_ ви за_ лу_ чи_ ти -

8 Взяв ко_ за_ ків - за_ по_ рож_ ців

8 по сте_ пах во_ ди_ ти_ и,

8 Взяв ко_ за_ ків - за_ по_ рож_ ців

8 по сте_ пах во_ ди_ ти.

8 4. А наш багь_ ко, пан о_ та_ ман,

по ко_ за_ ках ту_ у_ жить:

a tempo ?

- Гей хто із нас Са_ ву пій_ ма,

він то нам по_ слу_ жить.

Гей хто із нас Са_ ву пій_ ма,

він то нам по_ слу_ жить.

1. Ой був собі старий козак на прізвище Чалий
Та згодував сина Сава козакам на славу. |2
2. А той Сава¹ не захотів козакам служи/и/ти,
Відклонився до ляшеньків – паном в Польщі жити. |2

¹ В іншому виконанні: А той козак.

3. Та й захотів й а пан Сава слави залучити –
Взяв козаків-запорожців по степах водити/и¹. |2
4. А наш батько, пан отаман, по козаках ту/у/жить:
– Гей хто із нас Саву пійма', він то нам послужить. |2
5. <...>*

2

1. Гей був со_бі ста_рий ко_зак
на пріз_ви_ще Ча_лий
Та зго_ду_вав си_на Са_ву
ко_за_кам на сла_ву,
Та зго_ду_вав си_на Са_ву

¹ Тут кобзар либонь помилився, мало би бути: ловити.

* Даліше кобзар призабув. – Примітка Ф. Колесси.

a tempo

ко_ за_ кам на сла_ ву.

piu mosso

2. А той ко_ зак не за_ хо_ тів

ко_ за_ кам слу_ жи_ ти,

a tempo

Від_ кло_ нив_ ся до ля_ шень_ ків -

piu mosso

па_ ном в Поль_ щі жи_ ти,

a tempo

Від_ кло_ нив_ ся до ля_ шень_ ків -

па_ ном в Поль_ щі жи_ ти.

<...>.

Див. також Зразки 50бв.

10

Демографічні (статеві та вікові)

a)

1

1. Ой як по_ ї_ хав та пан Ле_ бе_ де_ нко

у млин за му_ ко_ ю.

Ой пе_ ре_ стрі_ ли йо_ го га_ йда_ ма_ ки

в те_ мнім лу_ зі
в лу_ зі за рі_ ко_ .

mf $\approx 45-52$ *poco rubato*

8 1. Ой як по_ї хав та пан Ле_бе_де_нко
 8 а й у млин за му_ко_ю.
 8 Ой пе_ре_стрі_ли йо_го га_йда_ма_ки
 8 в те_мнім лу_зі за рі_ко_ю.
 8 2. – Ой здра_стуй, здра_стуй, та пан Ле_бе_де_н_ко,
 8 а й як жи_веш ти та по_жи_ва_єш?
 8 Ой як бу_ли ж ми в о_дній ко_мпа_нії і...
 8 Та це ж ти й сам до_бре зна_ю.

1. Ой як поїхав та пан Лебеденко (а й) у млин за мукою.
Ой перестріляли його гайдамаки в (темнім) лузі за рікою.
2. – Ой¹ здрастуй, здрастуй, та пан Лебеденко,
а й як живеш ти та поживаєш?
Ой як були ж ми в одній компанії... Та це ж ти й сам добре знає.

¹ В іншій публікації цієї транскрипції: А й (Терещенко Олександр. Козацькі песні Кіровоградщини. < Tradicija ir dabartis, Nr 13. Klaipėda 2018, l. 128-129 № 4).

3. Ой віддай, віддай, пане Лебеденку, та коника вороного!
– Ой не дам, не дам, привражії сини, хоча вас тут і мно'.
4. – Ой віддай, віддай, пане Лебеденку, пристяжну кобилу!
– Ой не дам, не дам, привражії сини, хоч і сам тут заги'.
5. Ой як підняли пана Лебеденка на три штихи вгору
Ой та й вдарили пана Лебеденка об сухий пень голово'.
6. Ой злетіла та сива зозуля ой та й сіла на хату:
Ой вийди, вийди, стара Лебедихо, та про сина розпита'.
7. – Ой сосідоньки, мої голубоньки, який мені сон приснився,
Ой що десь мій син та же ж Лебеденко на Україні оженив'.
8. Ой знаю, знаю, мої сусідоньки, цей сон проти чого:
Ой бо вже ж мого сина Лебеденка немає живо'.

б)

1

$\bullet = 126 < 160$ *tranquillamente*

1. Ой на го_ рі (й) о_ вес бі_ лий,

Ой на го_ рі (й) о_ вес бі_ лий.

гей!

При_ йди до 'ня ве_ чур, ми_ лий,

гей!

При_ йди до 'ня ве_ чур, ми_ лий.

1. Ой на горі (й) овес білий, |2
Прийди до `ня вечур, милий. |2
 2. Прийди, прийди на словечко, |2
Поцюлой `ня в біле личко. |2
 3. Цюлой, цюлой і другое, |2
Бо вже йдеме `дому ўбоє. |2
- [&]
4. Попуд ділок зелененький |2
Три доружки, муй миленький. |2
 5. Одна моя, друга твоя, |2
Третя наша розходня¹. |2
- [&]
6. Іду ділом², ділу лаю: |2
– Дай ми` покоуй, ти, гультяю! |2
 7. Бо ти – гультяй, а я – діўка, |2
Не збав мене зелен` вінка! |2
 8. Зелен` вінка та й косиці, |2
Дівочької сподобиці³. |2
- [&]
9. Ой чія то курагоўця,
Ой чія то курагоўця гей
Понад село (й) село має гей,
Понад село (й) село має?
 10. Ци не того легіника,
Ци не того легіника гей,
Гей що нянька не має гей,
Гей що нянька не має?
 11. Ой чія то курагоўця,
Ой чія то курагоўця гей,
Гей що тепер єї шили гей,
Гей що тепер єї шили?

¹ Розхідна, яка розходиться, розгалужується в різні боки, туг – розлука (не по дорозі, розходяться життєві дороги).

² Горбистим тереном.

³ Гідність, достоїнство.

12. Та най буде чія хоче,
 Та най буде чія хоче гей,
 Гей коби [вони] добре жили гей,
 Гей коби [вони] добре жили.

[&]

13. Та ўдоперай, мамко, ладку¹, |2
 Бо веде ти син досадку². |2
 14. Ци ўдоперай, мамко, ліску, |2
 Бо веде ти син невістку. |2
 15. Ци ўдоперай та й ворота, |2
 Бо веде ти синок чорта. |2

2

f $\text{♩} = 120$

1. Ой на го_рі о_вес бі_лий.
 При_йди до_ня ве_чур, ми_лий.

Пор. Зразки 40б і 55, а також 56 і 6б, 28аб.

11

Географічні

(західний, північний і східний)

a)

f $\text{♩} = 50$ [*rit. rubato*]

1. Ксд м'і приш_ва кар_та на_ру_ко_вац,
 Став я сво_го ня_ня до_шы_ко_вац:

¹ Засув(ка).

² Здрібніла форма слова „досада”.

– Ня_ню же мій, ня_ню, зроб_те м'ї ту во_лю,
Ид_те за м'я слу_жиц на ту вой_ну.

1. Кед м'ї пришва карта наруковац,
Став я свого няня дошыковац:
– Няню же мій, няню¹, зроб'те м'ї ту волю, | 2
Ид'те за м'я служиц на ту войну.
2. Кед м'ї пришва карта наруковац²,
Став я музыкантів дошыковац:
– Музыканты мої, заграйте м'ї чардаш,
Най я сой погулям в свій м'ладий час. | 2
3. Стали музыканты чардаш грати,
Стали м'ї ся горкы слези ляти:
– Не запваче за мною ни отец, ни matka,
Лем за мною запвачут три дівчатка. | 2
4. Єдна буде пвакац, бо я ей' брав,
Друга буде пвакац, – мав-єм ей' взяц.
Трета буде пвакац, бо пвакати мусит,
Бо 'она од мене персцін³ носит. | 2

Діалектні слова:

Кед – коли, як
карта – повістка
наруковац – рокувати, відбувати термін
няню – тато, батько, отець
дошыковац – наполегливо просити, вмовляти, шикувати
сой – собі
лем – лише, тільки
персцін – тут: шлюбна обручка

Крім того, лемки здебільшого замість букви „л” вимовляють схожу на „в”: пришва = пришла, запваче = заплаче (див. також Зразок 39б_{а-б}).

¹ Або: Встаньте, неню, з гробу.

² Або: по другий раз.

³ Або: дитя чи хлопця.

б)

Andantino
Duo

1. По_ в_ нь, по_ в_ нь, бу_ йон вс_ щор, з_ з_ льо_ но_ го га_ ю;

При_ буль, при_ буль, мой мі_ лёнь_ кой, із чу_ жо_ го кра_ .

2. Із чу_ жо_ го кра_ [а_] ю.

Ой як же м_ нс по_ вс_ ва_ щі - з_ з_ льон гай ву_ со_ .

б₁) запис Ф. Колесси

1. Повінь, повінь,
буйон вецьор,
з зельоного¹ га/га/ю²;
Прибудь, прибудь,
мой міленькой,
із чужого кра'.
2. Із чужого краю.
Ой як же мне повєваці –
зельон гай вусо'.
3. Зельон гай вусокій³.
Ой як же мне прибуваці –
чужий край дальо'.
4. Чужий край дальокій.
Глибокіє коладзезі,
залезніє кру'.
5. Залезніє кручьє.
Прибудь, прибудь,
мой міленькой,
мне без цебе ску'.
6. Мне без цебе скучно.
Як пуцу я чорную галку
в море риби і'.
7. В море риби ісці.
Ці не прінєсе чорна галка
ой од мілого зве'.
8. Од мілого звесті.
– Лєці, лєці, чорная галко,
лєці, не вбавля'.

б₂) запис К. Мошиньского

1. Pov'èn' pov'in'
bujon v'ec'or
z z'elo^onoho ha/ha/ju;
Prybud' prybud'
moj milen'koj
iš čužoho kraju.
2. Oj jak že mn'e pov'evaci –
z'elun haj vusokij.
3. Oj jak že mn'e prybuvasi
u čužy kraj dalokij.
4. Hlybokije koloq'a^ozi
zalizny^eje kručje.
5. Prybuq' prybuq'
moj milen'koj
mn'e bez c'eb'e skučno.
6. Ja^k pušču ja čornuju hałku
na more rybyⁿ jesci.
7. Cŷⁿ'e pryn'es'e čornaja hałka
ot/y/ miłoho zvjèsci.
8. Leci leci čornaja hałko
leci n'e vbavljajsja.

¹ Вар.: дальокого. – Примітка Ф. Колесси.

² Тут фарингалізація га/га/ю (= *гаю) відрєставрована на підставі запису К. Мошиньского. – Б.Л.

³ Очевидно, в цьому слові й в усіх аналогічних місцях у співі застосовувалися такі ж фарингалізації чи лишень пульсації відповідних голосних, як у попередніх строфах, однак ті пронунціації не зазначені ні Ф. Колесою, ні К. Мошиньским, а здогадуватися, якими вони могли бути, що таки довелося зробити під мелодією другої строфи, далі хіба вже немає сенсу. – Б.Л.

9. Леці, не вбавляйса.
За три часи, за чотири
назад звороча'.	9. Za try časy za čotyřŕ
nazad zvorochajsa.
10. Назад зворочайса.
Наказував же
твуй міленькой,
коб' не журила'.	10. Nakazývał že
tvuj milen'koj
kob n'e žuryłasa.
11. Коб' не журиласа.
– Не журиса, моя міла,
я й тут не журу'.	11. N'e žurysa moja miła
ja j tut n'e žurusã.
12. Я й тут не журуса.
Ти ж тамика замуж ідзі,
я тут оженю'.	12. Ty ž tam'eka замуž iqı
ja tut j ožen'usa.

Знаки транскрипції К. Мошиньского:

- ' – пом'якшення (м'який знак)
- a[°] – звук, проміжний між [a] та [e], але ближчий до [a]
- o[°] – звук, проміжний між [o] та [e], але ближчий до [o]
- u[°] – звук, проміжний між [y] та [e], але ближчий до [y]
- u^u – звук, проміжний між [y] та [u], але ближчий до [y]
- š – [ш]
- č – [ч]
- ž – [ж]
- ц – нескладове [ў]
- ł – тверде [л]
- q – [дз]
- ŕ – дифтонг [и']

Діалектні слова:

- повінь – повій
- кручьє – пруття (тут: гак для витягання відра з колодязя)
- не вбавляйса – не забавляйся, не затримуся
- коб' – коби, щоби

6)

90

Largissimo [$\bullet \approx 25$?]

(poco) rubato

Solo

Ой за_ сві_ ти_ мі_ сяць, да й за_ сві_ ти_ яс_ ний, а

Largissimo $\bullet = 25$

giusto

Solo

ще й ня й а ох і зо_ ря,

Tutti

і вра_ ніш_ ня й а ох і зо_ ря.

Solo

ще й і вра_ ніш_ ня й а ох і зо_ ря.

Tutti

ще й і вра_ ніш_ ня й а ох і зо_ ря.

Solo
(poco) rubato

ти ой а ми_по_му_до_ріж_ ку, ой <...>

1. Ой засвіти, місяць, да й засвіти, ясний,
а ще й вранішня й а ох і зоря,
ще й вранішня й а ох і зоря.
2. Ой да ж/и/ просвіти ти ой а милому доріжку,
ой куди милий про', ой проїжджа,
куди милий про', ой проїжджа.
3. Ой да проїжджає, ой а мене ж покидає,
ой залилася я ой сиротою,
залилася я ой сиротою.
4. Ой да сиротою ж, а і невеликою,
ой да ні дівчина, ой ні вдова,
ні дівчина, ой ні вдова.
5. Ой да залилась я ой й а на білому світі
ой покриточка моло', ой молода,
покриточка моло', ой молода.

Див. також Зразки 39а-в.

12

Історичні

(дохристиянський,
середньовічний і новітній)

a)

f **Vivo** |♩ = 188-220|

І_шли мо_лод_ці ра_но з цер_коу_ці. Ой дай, Бо_же!

І_шли мо_лод_ці ра_но з цер_коу_ці. Ой дай, Бо_же!

α)

- 1 Ішли молодці рано з церкоуці. *Ой дай, Боже!* |2
2. Стали вони си раду радити. *Ой дай, Боже!* |2
3. Радьит радоньку невеличеньку. *Ой дай, Боже!* |2
4. Скъиньмо сьї, братьї, по золотому. *Ой дай, Боже!* |2
5. По золотому, по червоному. *Ой дай, Боже!* |2
6. Та купимо си золотий човен. *Ой дай, Боже!* |2
7. Золотий човен, срібне й весельце. *Ой дай, Боже!* |2
8. Та пустимо сьї крайом-дунайом. *Ой дай, Боже!* |2
9. Там ми чуйемо доброго пана. *Ой дай, Боже!* |2
10. Доброго пана, слаўного цара. *Ой дай, Боже!* |2
11. Там ми будемо вйерне служити. *Ой дай, Боже!* |2
12. А він нам буде добре платити. *Ой дай, Боже!* |2
13. Шчо по рокови – по коникови. *Ой дай, Боже!* |2
14. По ясні стріуці, хороші дьїуці. *Ой дай, Боже!* |2

&

15. Бувай же здороу, білий молодче! *Ой дай, Боже!* |2
- [16. Білий молодче, чом (ім'я)¹. *Ой дай, Боже!* |2

¹ Наприклад: Івасеньку.

Що означає слово „чом”, яке трапляється виключно в колядках (і невідоме іншим традиційним текстам), вияснити не вдалося (наскільки відомо, воно не зареєстроване в жодному слов'янському лексиконі); можливо, це давня (іншомовна?) шаноблива форма звертання і не тільки до чоловіків, але й жінок та-

17. Не сам з собою, з вітцьом з матінкоў. *Ой дай, Боже!* |2
18. З вітцьом з матінкоў, з ўсьоў челькаоў. *Ой дай, Боже!* |2
19. І з цылим домом, з Господом Богом. *Ой дай, Боже!*¹ |2

β)

1. Ой загняваў сьі син на батенька. *Гей дай, Боже!* |2
2. Закупиў собі двіста стадонька. *Гей дай, Боже!* |2
3. Ой зігнаў же він на кленовий міст. *Гей дай, Боже!* |2
4. Заломила сьі в мосты делина. *Гей дай, Боже!* |2
5. Витопило сьі двісты стадонька. *Гей дай, Боже!* |2
6. Лише сьі лишиў сиў кониченько. *Гей дай, Боже!* |2
7. Сиў коник плаўлет, вушком поводит. *Гей дай, Боже!* |2
8. Вушком поводит, біў камінь лупле. *Гей дай, Боже!* |2
9. Віў камінь лупле, церкоў муруйе. *Гей дай, Боже!* |2
10. Церкоў муруйе на штири вугли. *Гей дай, Боже!* |2
11. На штири вугли, на тройе дверцьі. *Гей дай, Боже!* |2
12. На тройе дверцьі, на дві віконьці. *Гей дай, Боже!* |2
13. Ў йедным віконци й а сходит сонце. *Гей дай, Боже!* |2
14. Ў другім віконци заходит сонце. *Гей дай, Боже!* |2
15. На йедних дверцьох сам Бог небесний. *Гей дай, Боже!* |2
16. На других дверцьох Божайа Мати. *Гей дай, Боже!* |2
17. На третих дверцьох білий молодчик. *Гей дай, Боже!* |2
18. На ным кошулька барзо тоненька. *Гей дай, Боже!* |2
19. Барзо тоненька, йак сьніг біленька. *Гей дай, Боже!* |2
20. Де ўна сьі прала? Ў тихім дунайу. *Гей дай, Боже!* |2
21. Де сьі крутила? Коньу ў копиты. *Гей дай, Боже!* |2
22. Де сьі сушила? Ў лужку на шнурку. *Гей дай, Боже!* |2
23. Де сьі тачыла? Ў Львові на столы. *Гей дай, Боже!* |2
24. Де ўна сьі брала? Ў сьвітлы сьвітлоньці. *Гей дай, Боже!* |2
25. Ў сьвітлы сьвітлоньці, ў нові йазбоньці. *Гей дай, Боже!* |2

кож (див.: Колесса Іван. Галицько-руські народні пісні з мелодіями. Львів 1902, № 14: „чом Касуненька”, № 4 і 6: „чом розуменька”).

¹ Співачка чомусь не докінчила віншівку належно, тож її доповнено за іншим виконанням (ibid., № 11). У даній місцевості були прийняті й зовсім відмінні за характером рецитовані прозові віншівки: „Вінчуйу тьи з сими новонародженими сьвйитами! Сьвйита опровадити, Нового року дочекати, по Новім роцьі – до Богойаўлення, від Богойаўлення – до Воскресенія, рік від року, на многа літа!” (Колесса І. Ibid., № 16б).

γ)

1. Чий же то плужок найранче вийшоў? *Гей дай, Боже!* |2
2. Нашого пана господаронька. *Гей дай, Боже!* |2
3. Господаренька – чом Тимцуенька. *Гей дай, Боже!* |2
4. Ў нього волонькы ўсе половійі. *Гей дай, Боже!* |2
5. Ё а чепигопькы ўсе золотыйі. *Гей дай, Боже!* |2
6. Сьвітий Никола за плугом ходит. *Гей дай, Боже!* |2
7. Сьвітий Михайло волонькы гонит. *Гей дай, Боже!* |2
8. Сам *му Господь Бог рільу ўсывайе. *Гей дай, Боже!* |2
9. Ё а Божий *му Син поволочайе. *Гей дай, Боже!* |2
10. Божайа Мати йім йісти носит. *Гей дай, Боже!* |2
11. Ей носит, носит, ўсе Бога просит. *Гей дай, Боже!* |2
12. – Зароди, Боже, густойе жниво. *Гей дай, Боже!* |2
13. Густойе жниво, рисьньі снопонькы. *Гей дай, Боже!* |2
14. Рисьньі снопонькы, густы копонькы. *Гей дай, Боже!* |2
15. Дай же ти, Боже, сиў кониченька. *Гей дай, Боже!* |2
16. Жеби-с ним йіздиу межи копонькы. *Гей дай, Боже!* |2
17. Ёак місыченько межи зьвиздонькы. *Гей дай, Боже!* |2
18. Дай же ти, Боже, на дьвйер шчістьенько. *Гей дай, Боже!* |2
19. На дьвйер шчістьенько, ў дым здоройенько. *Гей дай, Боже!* |2
20. Дай же ти, Боже, ў городы зело. *Гей дай, Боже!* |2
21. Ў городы зело, дома весело. *Гей дай, Боже!* |2
22. Дай же ти, Боже, ў городы зылы. *Гей дай, Боже!* |2
23. Ў городы зылы, дома весьлы. *Гей дай, Боже!* |2
24. Бувай же здороу, господареньку. *Гей дай, Боже!* |2
25. І сам с собоўйой, з свойой жоноўйой. *Гей дай, Боже!* |2
26. І з дыточкамі, й а с квіточкамі. *Гей дай, Боже!* |2
27. І з усём домом, з Господом Богом. *Гей дай, Боже!* |2

б)

1

Moderato

1. Не_бо і зем_ля, не_ бо і зем_ля ни_ні тор_жест_ву_ють,
Ан_ге_ли й лю_ди, ан_ ге_ли й лю_ди ве_се_ло праз_ну_ють:

Хрис_ тос ро_ див_ ся,
Бог во_ пло_ тив_ ся,
Ан_ ге_ ли спі_ ва_ ють,
Ца_ рі_ є ви_ та_ ють,
По_ клін від_ да_ ють.
Пас_ ти_ рі_ є гра_ ють, „Чу_ до, чу_ до!” – по_ ві_ да_ ють.

1. Небо і земля, небо і земля нині торжествують,
Ангели й люди, ангели й люди весело празнують¹:
*Христос родився,
Бог воплотився,
Ангели співають,
Царіє витають,
Поклін віддають.
Пастиріє грають,
„Чудо, чудо!” – повідають.*
2. Во Вифлеємі, во Вифлеємі весела новина:
Пречиста Діва, Пречиста Діва породила Сина!
*Христос родився,
Бог воплотився,
Ангели співають,
Царіє витають,
Поклін віддають.
Пастиріє грають,
„Чудо, чудо!” – повідають.*
3. Слово Отчес, Слово Отчес, взяло на ся тіло:
В темностях земних, в темностях земних сонце засвітило.
*Христос родився,
Бог воплотився,
Ангели співають,
Царіє витають,
Поклін віддають.
Пастиріє грають,
„Чудо, чудо!” – повідають.*

¹ Або: святкують.

4. Ангели служать, ангели служать своєму Королю,
І во вертепі, і во вертепі творять Єго волю.
*Христос родився,
Бог воплотився,
Ангели співають,
Царіє витають,
Поклін віддають.
Пастиріє грають,
„Чудо, чудо!” – повідають.*
5. Тріє царіє, тріє царіє од восток прийдоша,
Ливан і смирну, ливан і смирну, з’лато принесоша.
*Христос родився,
Бог воплотився,
Ангели співають,
Царіє витають,
Поклін віддають.
Пастиріє грають,
„Чудо, чудо!” – повідають.*
6. Царю і Богу, Царю і Богу тоє офірують,
Пастиріє всім, пастиріє всім людям се казують.
*Христос родився,
Бог воплотився,
Ангели співають,
Царіє витають,
Поклін віддають.
Пастиріє грають,
„Чудо, чудо!” – повідають.*
7. І ми рожденну, і ми рожденну Богу поклон даймо,
„Слава во вишних!”, „Слава во вишних!” Єму заспіваймо.
*Христос родився,
Бог воплотився,
Ангели співають,
Царіє витають,
Поклін віддають.
Пастиріє грають,
„Чудо, чудо!” – повідають.*

♩ = 120

Aj dnes v Bet_lé_mě, aj dnes v Bet_lé_mě ve_li_ká no_vi_na,
 Že Pan_na čis_tá, že Pan_na čis_tá po_ro_di_la Sy_na.

Kris_tus se zro_dil, Nás os_vo_bo_dil, Pas_tý_ři zpí_va_jí
 An_dě_lé hra_jí, Krá_le ví_ta_jí, U jes_lí kle_ka_jí,

Di_vy, di_vy o_hla_šu_jí.

1. Aj dnes v Betlémě, aj dnes v Betlémě veliká¹ novina,
 Že Panna čistá, že Panna čistá porodila Syna.

Kristus se zrodil,

Nás osvobodil,

Andělé hrají,

Krále vítají,

Pastýři zpívají,

U jeslí klekají,

Divy, divy ohlašují.

2. Maria panna, Maria panna Dítě ovinuje,
 A Josef starý, a Josef starý on je opatruje.

Kristus se zrodil,

Nás osvobodil,

Andělé hrají,

Krále vítají,

Pastýři zpívají,

U jeslí klekají,

Divy, divy ohlašují.

3. A tři králové, a tři králové z východu přibyli,
 Dary před vzácné, dary před vzácné dítěti složili.

Kristus se zrodil,

Nás osvobodil,

¹ Аѓо: veselá.

- Andělé hrají,
Krále vítají,
Pastýři zpívají,
U jeslí klekají,
Divy, divy ohlašují.*
4. Pojd'te¹ ho s nimi, pojd'te ho s nimi přivítat společně,
Krále nad králi, krále nad králi velebit Ježíše.
*Kristus se zrodil,
Nás osvobodil,
Andělé hrají,
Krále vítají,
Pastýři zpívají,
U jeslí klekají,
Divy, divy ohlašují.*
5. Budiš pochválen, budiš pochválen Ježíši, náš pane,
Kterýž tu² ležíš, v pelíšku ležíš na zeleném seně.
*Kristus se zrodil,
Nás osvobodil,
Andělé hrají,
Krále vítají,
Pastýři zpívají,
U jeslí klekají,
Divy, divy ohlašují.*
6. Budiš pozdraven, budiš pozdraven Ježíši, náš věčný,
Slavíme tebe, slavíme tebe Bože nekonečný.
*Kristus se zrodil,
Nás osvobodil,
Andělé hrají,
Krále vítají,
Pastýři zpívají,
U jeslí klekají,
Divy, divy ohlašují³.*

¹ Або: Pojd'me.

² Або: V pelíšku.

³ Підрядковий переклад: 1. А й сьогодні у Віфлєсмї – велика новина, Що Пречиста Дїва народила Сина. Христос народився, Він нас визволив, Ангели грають, Царїв вітають, Вівчарї співають, Біля ясла вклякають, Дива, дива сповіщають.

6)

Moderato
Sopran und Alto Solo

p

Organo

1. Stil_ le Nacht! Hei_ li_ ge Nacht!

Al_ les schlaft; ein_ sam wacht

Nur das trau_ te hei_ li_ ge Paar.

Hol_ der Knab' im lok_ kig_ ten Haar,

2. Марія-діва Дитя повиває, А Йосиф старий ним опікується. 3. А три королі зі сходу прибули, Дари склали надзвичайній Дитині. 4. Ідть привітати Його разом з ними, Королі над королями величають Ісуса. 5. Будеш виславлений Ісусе – наш Пане, Котрий тут лежить в пеленах на зеленому сні. 6. Будеш поздоровлений, Ісусе наш вічний, Славимо тебе, Боже безмежний.

Schla_ fe in himm_ li_scher Ruh,

Schla_ fe in himm_ li_scher Ruh,

Tutti

f

Schla_ fe in himm_ li_scher Ruh,

f

Schla_ fe in himm_ li_scher Ruh!

α)

1. *Stille Nacht! Heilige Nacht!*
 Alles schläft; einsam wacht
 Nur das traute heilige Paar.
 Holder Knab im lockigten Haar,
 Schlafe in himmlischer Ruh! |4

2. *Stille Nacht! Heilige Nacht!*
Gottes Sohn! O wie lacht
Lieb' aus deinem göttlichen Mund,
Da schlägt uns die rettende Stund'.
Jesus in deiner Geburt! |4
3. *Stille Nacht! Heilige Nacht!*
Die der Welt Heil gebracht,
Aus des Himmels goldenen Höhn
Uns der Gnaden Fülle läßt seh'n
Jesum in Menschengestalt. |4
4. *Stille Nacht! Heilige Nacht!*
Wo sich heut alle Macht
Väterlicher Liebe ergoß
Und als Bruder huldvoll umschloß
Jesus die Völker der Welt. |4
5. *Stille Nacht! Heilige Nacht!*
Lange schon uns bedacht,
Als der Herr vom Grimme befreit,
In der Väter urgrauer Zeit
Aller Welt Schonung verhieß. |4
6. *Stille Nacht! Heilige Nacht!*
Hirten erst kundgemacht
Durch der Engel Alleluja,
Tönt es laut bei Ferne und Nah:
Jesus der Retter ist da!¹ |4

¹ *Підрядковий переклад:* 1. Тиха ніч! Свята ніч! Усе спить; єдина пильнує Тільки подружня свята Пара: Чудовий хлопець з кучерявим волоссям Спить у небесному спокої! 2. Тиха ніч! Свята ніч! Божий Син! О як сміється Любов з Твоїх божественних уст – То б'є для нас спасення час, Ісусе, в Твій день народження! 3. Тиха ніч! Свята ніч! Це світові благо (спасення) принесло, З небесних золотих висот Повноту благодаті побачимо Ісуса в людському образі. 4. Тиха ніч! Свята ніч! Де сьогодні вся сила Отчої любові вилилася І як брат милостивий оповіває Ісус народи світу. 5. Тиха ніч! Свята ніч! Довго вже ми обдумували, Коли Господь, вільний від гніву, У предковичний час Всьому світові обіцяв прощення. 6. Тиха ніч! Свята ніч! Пастухам вперше сповістив Ангел „Алілуя”, Звучить це голосно повсюди: „Ісус Спаситель – тут!”.

β)

1

1. *Тихая ніч, дивная ніч,*
Все дріма, лиш не спить,
Благоговіє подружжя святе.
Дивного Сина послав Бог Отець,
Радістю серце горить! |2
2. *Тихая ніч, дивная ніч,*
Голос з неба звістив:
Тіштеся, нині
Христос народивсь,
Мир і спасіння
для всіх Він приніс,
Світло святе нам явив! |2
3. *Тихая ніч, дивная ніч,*
В небо нас Бог позвав,
Хай же відкриються
наші серця
І хай прославлять
Його всі уста.
Він нам Спасителя дав! |2

2

1. *Тиха ніч, свята ніч!*
Ясність б'є від зірниць.
Дитинонька Пресвята –
Така ясна, мов зоря,
Спочиває в тихім сні. |2
2. *Тиха ніч, свята ніч!*
Ой зітри сльози з віч,
Бо Син Божий
йде до нас,
Цілий світ
любов'ю спас,
Вітай нам, святе Дитя! |2
3. *Свята ніч настає,*
Ясний блиск з неба б'є,
В людським тілі
Божий Син
Прийшов нині
в Вифлеєм
Щоб спасти цілий світ. |2
4. *Тиха ніч, свята ніч!*
Зірка сяє ясна,
Потішає серця,
Величає Христа.
Дитя святе, як зоря,
Нам світи, зоря ясна! |2

Пор. Зразки 57a_{1,2}-58a_{1,2} і 59a₁-60a, а також 19б, 27в і 45б.

ЛЕКЦІЯ 4. ТИПОЛОГІЯ. КУЛЬТУРО-ЖАНРОВА СИСТЕМА

13

Речитативність

f ~ 72

1. Ой ма му нень ко! Та де ж то ви нас ли
ши й те? Та де ж ви сі за би ра й те?
Та з я ко ї сто ро ни вас ви зи ра ти?
Та хто ж по тім по двір ю бу де хо ди ти?
Та хто ж нам бу де по ма га ти?

2. Ой - йой - йой - йой - йой! Мо ї ма мун цу ню,
Мо ї зо ло тень кі ру ки, Що ви сі на ро би ли!
Кіль ко ви нас на го ду ва ли, Як ви сі на ми ті ши ли...

* Спеціальне позначення: = плавний перехід ритмічних тривалостей від шістнадцяток (♩) до вісімок (♩). – Пояснення *транскриптора*.

1. Ой мамуненько!
 Та де ж то ви нас лиший'те?
 Та де ж ви сі забирай'те?
 Та з якої сторони вас визирати?
 Та хто ж по тім подвір'ю буде ходити?
 Та хто ж нам буде помагати?
2. Ой-йой-йой-йой-йой!
 Мої мамунцюню,
 Мої золотенькі руки,
 Що ви сі наробили!
 Кілько ви нас нагодували,
 Як ви сі нами тішили...

Див. також Зразки 41аb, а крім того 6а, 28а, 29аb, 32б, 50а, 53А.

14 Кантиленність

$\bullet = 108 \leq 198$

cantabile

mf *p* 1..3. *falsetto sempre*

1. Ой вже ми ну ла пет рі воч ка,

falsetto sempre

6. Ой чи з мед ком, чи з во до ю -

(V) 5. (f)

Не вис па ла ся не віс точ ка.

1. Ой вже минула петрівочка,
 Не виспалася невісточка.

2. Бо ще й рушничків не напярала,
А вже козака сподобала.

3. Ще й полотенце не вбілила,
А вже козака полюбила.

[&]

4. – Ой ти, дівчино, ой ти, ой ти...
Звідкіль до тебе зайти, зайти?

5. – Садком, Іване, садком, садком,
Буде горілка з медком, з медком.

6. Ой чи з медком, чи з водою –
Буде дівчина молодою.

[&]

7. Ой ти, й Іване попів¹, попів,
Чого ти в погріб летів, летів?

8. – Ой я й у погріб летів, летів,
Бо я сметани хотів, хотів.

9. А та сметана – колотуха,
А та дівчина – реготуха.

10. А та сметана колотиться,
А та дівчина регочеться.

Див. також Зразки 1, 2a₁₋₂б₁₋₂, 3б₂, 5аб, 6б₁₋₂ (початок), 8а, 10а₁₋₂, і т. д. і т. п.

15

Танцювальність

[Allegro]

1. Що в Пет_рів_ку піс_ля сон_ця лун_на ні_чень_ка бу_ла,

Вий_шов та й сів на кри_леч_ку, щоб по_слу_хатъ со_ло_в'я.

¹ Тобто син священника (попа).

1. Що в Петрівку після сонця
лунна¹ ніченька була,
Вийшов та й сів на крилечку²,
щоб послухать солов'я. |2
2. Солов'ї гарно співали, щебетали деркачі...
Ішли дев/и/ки сім попарно, а за ними – паничі. |2
[&]
3. Як то я про себе з'думав та й головою скрутнув:
Ой як був я ізмолоду та й горілочку тя'нув. |2
4. Як пішов я прямо, прямо,
прямо, прямо напрямцєь
Та й попав я [прямо, прямо,
прямо, прямо] під хлівець.
А Палазя з переляку, як ухвате за коляку
та й по спині мене геп!³
5. А собаки, як чортяки, „гав!“ на мене з-під крильця –
Вилякали мене дуже, розпістрили⁴ молодця. |2
6. Та й на моє щастя („щастя“!), де* взялися парубки
Та й набили мені ребра, та й напарили боки. |2
7. Та й нічого не боліло, та й нічого не було...
Як ужарив мужик ціпом – аж у ребрах загуло. |2

Див. також Зразки 6б₁₋₂ (закінчення), 7, 32г, 48бв, 51б, 52аб, 53 (третя частина), 54, 55, 56 (третя частина), 58а₁₋₂б.

¹ Від російського слова „лунная“ (місячна).

² На ганочку (рундуку).

³ Цей третій рядок, треба здогадуватися, співався замість повторення другого, у зв'язку з чим перші два такти тут мали відтворюватися ще раз (двічі).

⁴ Зробили пістрявим, строкатим (тут – покрили, розкрасили плямочками).

16
Напливовість

1)* 2) 3) 4) 5) 6) 7)
 в 2^й строфі:
 na_bierz sreb_ra - zło_ ta do_ syć,
 na do_ l'ý, na do_ l'ý mi_ xaś ko_ n'a po_ jy,
 ko_ n'í_ ka na_ pa_ ja, ji_ mi_ l'í pod_ ma_ wja. *ppp*

1. na dol'y, na dol'y mixaś kon'a pojy,
kon'ika napaja, jimil'í podma/wja¹⁾. |2
2. „jimil'ú, jimil'ú, nabjyš sribła-złota doś'ic',
żyby mjoł co kun' naš ta j za namy no/š'c''²⁾. |2
3. – mixalý, mixal'y, jabym to zrôb'ila,
k'edyb mn'e matuš'a kl'učôw pozwól'ila. |2
4. „ox pow'idz , jim'il'u, ży jimil'í głufka bol'í, –
matuš'a jimil'í kl'učykôw pozwo/l'i". |2
5. – ox, mamô, mamô, jak mn'e głufka bol'í,
matuš'a jimil'í kl'učykôw pozwo/l'i. |2

* Пояснення до понумерованих виносок див. нижче [в коментарях К. Квітки. – Б. Л.].

6. matuš'a myśl'ała, ży jimil'a spała, –
jim'il'a z mixałym w św'at pôwandrôwa/ła. |2
7. pš'yjixal'i won'i do šyroki kłatki:
„wracaj š'a, jimil'u, do ojca j dô mat/ki”. |2
8. – n'i na tom jixała, żybym š'i wracała,
żyby matka-ojč'yc na mn'e nażyka/ła. |2
9. pš'yjixal'iž on'i do donaju-žyki:
„wracaj š'a, jimil'u, bo wton'yš nawjy/ki”. |2
10. – n'y na tom jixała, žyb ja š'i wracała,
żyby ojč'yc-matka na mn'e nażyka/ła. |2
11. wž'ôw mixaš' jimil'y ta j za bjały rončki,
z'd'jôw mixaš' z jimil'i ta j te zloty wbronč/ki. |2
12. wž'ôw mixaš' jimil'y ta za bjały boki,
ta j žuč'iw jimil'u w ten donaj głymbo/ki. |2
13. „pławaj ży, jimil'u, ot konca do konca,
k'edyš' n'y słuwała swojy matki-oj/ca”. |2
14. rozdarła jimil'a fartušyk nadwojy:
– ratuj mn'e, mixal'u a tyž mij zoko/l'y. |2
15. „n'y na tom č'y rzuč'iw, żybym č'y ratowaw,
żybym razym s tobôw ten donaj gronto/waw”. |2
16. nadyjš'l'i pan'enki z nowyj kamjyn'icy:
„wy, młody rybaki, zažucajč'y š'i/c'i. |2
17. ox, młody rybaki, zažucajč'i s'c'i,
te młody jimil'y na bžek wyč'ôngni/c'i”. |2
18. a młody rybaki š'i/c'i zažuc'il'i,
te młody jimil'y na bžek wyč'ôngny/l'i. |2
19. rozdarła jimil'a fartušyk nadwojy:
„pačajč'iž³⁾ pan'enki na koxan'y mo/jy”. |2
20. pô jimil'i grajô, pô jimil'i dźwońô,
za młodym mixałym šiš'č'ma końmy |2
21. po jimil'i dźwońô, po jimil'i grajô, –
młodygo mixała w drobnyj mak rômba/jô. |2
22. „pačajży, jimil'u, jak'yj ży ja słabyj,
pozwoł' mn'e xustečk'y pozawiwać ra/ny”. |2
23. – żybym tyš'inc mjała, žadnybym n'i dała, –
kawal'ersk'y ščyroš'č'i to ja już zazna/ła. |2

Примітки і пояснення [О. Курило] до запису тексту:

1) Вертикальною [скісною] рисою відділено кінцевий склад слова, що в пісні вимовляється без голосу, шепотом.

2) Як у першій строфі, так і тут, і далі, кінцевий склад другого рядка вимовляється без голосу тільки тоді, коли рядок другий раз співається.

3) З огляду на рефлексии ненаголошеного *e* в інших випадках можливо, що слово це неточно записане: тут би можна сподіватися *y*, а не *i*.

Слова не позначені наголосом. Наголос тут має своє стає місце, як узагалі в польській мові, – на другому з кінця складі слова.

Звукова характеристика деяких фонем.

Характеристичний звук фонем *y* відповідає характеристичному звукові в західних говірках південно-українського діалекту; звук цей дається більш-менш загально визначити, як звук середній між польськими літературними *y* та *e*. Більше наближення до *y* чи до *e* залежить від звукового сусідства. Сусідство губних консонантів *x* та *r*, також позиція в кінці складу, а надто в абсолютному кінці слова, сильно наближує звук цієї фонем до *e*: *jabyum*, *myś 'l'ala*, *z mixałym*, *głymboki*, *šyroki*, *ščyroš 'č'i*, *na dol' y*, *mixał' y*, *na dwojy*, *koxan' y* та ін. Вужчий звук мала фонем *y* в словах *fartuśyk*, *nadyjš 'l'i*, *kamjyn' icy*, *wyč' ógnyl' i*, *młodyj*, *drobnyj*, *slabyj*, *tyč' inc*, *pš' yixal' i*. [Фонем] *y* буває в наголошеній і в ненаголошеній позиції.

Фонем *i* та *e* загалом характеризуються тими самими звуками, що *i* та *e* в українській, російській (не перед наступним м'яким консонантом) літературних мовах: *kon' ika*, *jim' ila*, *m' ixalyum*, *š' ič' i*, *bžeg*, *pan' enki*, *k' edyb*. [Фонем] *i* може бути під наголосом і без наголосу; *e* тільки під наголосом відзначено.

ô – належить до звуків фонем *o*; це є звук середній між характерними звуками фонем *o* та *u*; буває в наголошеній і в ненаголошеній позиції, проте характерна його позиція ненаголошена. Звук цей відзначений переважно в сусідстві губних, а в наголошеній ще й перед складом з *i*: *wż' ów*, *z' d' jów*, *zróbila*, *pozwoł' ila*, *pó' j' im' ili*, *pozwoł' , kl' ućów*, *kl' ućyków*, *pówandrówala* (але під наголосом: *grontowaw*), *dó matki*, *s tobów*, *tamó*.

ô характеризується носовим вокалем того самого власного тону, що й *ô*; відзначене тільки в абсолютному кінці слова: *dzwon' ô*, *gon' ô*, *grajô*, *rómbajô*.

Фонем *u* загалом характеризується звуками невузького творення, – ширші відтінки відзначені в наголошеній позиції.

Звук фонем *j* – нескладовий *i*, вужчого творення перед вокалями, ширшого – в кінці складу: *jimil' a*, *pojy*, *ja*, *juž*, *nabjyš*, *mjol*, *z' d' jów*, *donaj*, *slabyj*, *jakyj*.

w не в кінці складу має дзвінкий звук губно-зубний, що може бути зімкнений і незімкнений незалежно від звукового сусідства: *pozwoł'i, rōwandrōwala*. В кінці складу після вокаля *w* характеризується нескладовим *u*: *wz'ōw, kl'ucōw*.

Звук фонем *f* – глухий губно-зубний, виразно зімкнений: *ghufka*.

Фонема *n* перед *g* та *c* у словах *wuč'ōngn'ic'i, wuč'ōngnyl'i, tyš'inc* має веллярний звук, що відповідає німецькому *n* в словах *fangen, Finder*; але в *rončki, wbrončki* ця фонема має звичний передньоязиковий звук *n*.

М'які фонем *š', ž', č'* характеризуються звуками відповідних фонем польської літературної мови.

Характерна для місцевої русько-фільварецької української говірки сполука *k'y* (*bulk'y, k'ynuw*) відбилася і в польській говірці О. Потоцької у формах *xustečk'y* (accusativus singularis), *kawal'ersk'y* (польською літературною: *kawalerskiej*). У *l* в даному разі рефлекс ненаголошеного *ę* та *e*.

Відзначено паралельні форми *š'a* і *š'i*, що відповідають характерним для русько-фільварецької говірки паралельним українським формам *s'a* і *s'i*.

Примітки і пояснення [К. Квітки] до запису мелодії:

<...>. З першого погляду на нотну частину поданого запису читач, навіть музично неписьменний, завважить ту особливість, що тут зазначено, рівняючи, багато варіацій мелодії в окремих її місцях. На жаль, ми не маємо даних на те, щоб установити, чи нахил до варіацій властивий польським співам взагалі і такою мірою, як українським*, чи, може, в варіаціях, які виробляла О. Потоцька, виявилась особливість місцева, групова, чи її українське походження. Кольберг в передмові до „Pieśni ludu polskiego” констатував, що бували випадки, коли та сама особа по кількох літах трохи змінювала мелодію, „що вже (хоч не зовсім) затирало первісний її вираз”, але відміни, які мають місце в тому самому виконанні, в різних строфах пісні, в Кольбергових записах можна побачити нечасто і в кожному окремому моменті тільки по одній варіації (пор. його „Wielkie Księstwo” Poznańskie”, cz. V, [Kraków 1880], s. XIV-XV).

Докладніший був би запис, якби не тільки зазначені самі варіації, але й порядок, в якому вони появлялися, в яких саме віршах помічала-

* Пор.: Квітка Климент. Українські народні мелодії. Київ 1922, передмова, с. X. (Етнографічний збірник Наукового товариства в Києві, т. 2). Що в тому збірнику до одних мелодій додано багато варіацій, а до інших ні одної, – це відповідає дійсному способу співати, не у всіх співаків однаковому.

ся кожна з них. Тоді було б і певніше встановлено, які варіації з якими можуть лучитися в послідовності, і з якими – ні (пор. примітки 5 і 6 до нотного запису). Такої міри точності можна б досягти, коли б перше схопити пісню на фонограф і потім списувати мелодію з фонограми; в даному разі змоги до того не було. <...>*

Мелодію записано в такому тональному рівні, в якому її нотне зображення найзручніше вміщається на нотному стані при скрипковому ключі <...>¹. З найдокладніше систематизованих збірників в збірнику лемківських пісень Ф. Колесси (Львів 1929) всі мелодії нотовано тільки в двох мажорних і двох мінорних тональностях, а в збірниках угорських і румунських пісень Б. Бартока всі мелодії нотовано так, що кінцевий тон завжди є *g'*. При тому навіть не позначено, на якому тональному рівні справді співалося. Це дуже потрібно зазначати, коли подаються хорові, особливо обрядові співи, а в солових абсолютну високість треба відзначати в тих випадках, коли з тих або інших причин співак намагається співати не в своїй природній теситурі. В даному разі жінка співала приблизно (камертона при роботі не було) на октаву нижче, ніж занотовано, але певно не тому, що б вважала за потрібне співати так занизько. Нижній тон давався їй нелегко і часто виходило зовсім малозвучно й невиразно, проте, очевидно, їй все ж легше було співати на низькому тональному рівні, ніж підвищити його; її голос був передчасно зістарілий.

В нотному зображенні мелодії уникнуто тактових зазначень², щоб не внушати уявлення про музичні акценти, які згідно з схолярною теорією повинні припадати на початкові ноти такту. В цій пісні музично-ритмічні акценти, не дужі, відчувалися на третьому складі кожного гемістиха – там вони зумовлені більшою ритмічною величиною цього складу в співі, і на п'ятому складі – там вони зумовлені його мовною наголошеністю, іноді ще й його тональною вищістю; музичне акцентування п'ятого складу не мало місця в останньому гемістиху, – тон *d* в малій октаві, як пояснено нижче, звучав дуже слабо.

Напруга – від *p* до *mf*.

Уваги до окремих моментів, визначених цифрами з дужками понад нотами:

1) Це *a'* звучало зрідка і то не на самому початку пісні, а в деяких дальших строфах-двовіршах.

* Ці пояснення подані в тексті статті.

¹ В оригіналі Квітчина нотна транскрипція викладена на тон вище, ніж тут. – Б. Л.

² Тобто в нотній транскрипції К. Квітки відсутні тактові розміри, вони додані згідно з прийнятими тут правилами диференціального тактування. – Б. Л.

2) і 3) В перших строфах співачка частіше брала *cis*" , як зазначено в цих варіаціях, ніж *c*" ; пізніше, тобто в дальших строфах, звучало регулярно *c*" . Ноти *b'* і *a'* в варіації 3) виконувалися злегенька (*ppp*), *legatissimo* (але не *portamento*).

4) Це *a'* чулося в рідких випадках.

5) Пісня зложена строфами з двох дванадцятискладових віршів, розділених кожний на два шестискладові гемістихи. Хто, читаючи повний текст пісні, уважатиме на складову форму, той спостереже й рідкі відхилення від неї. Другий рядок другої строфи має аж вісім складів, і щоб їх вмістити, не розширюючи музично-ритмічної величини рядка, дві чвертки розщеплюються на дві вісімки.

Дійсна довжина цих розщеплень була трохи більша від норми вісімки в даному темпі, тобто темп в цьому місці ставав повільніший.

Співачці, очевидно, не здавалося важливим строго дотримуватися віршової міри 6+6 складів*. Адже тут дуже легко було підвести вірш під складочислову норму, пожертвувавши, наприклад, „сріблом”, і співати „*nabierz złota dosyć*” – так і бачимо в варіантах, що у [збірнику] Кольберга „*Pieśni ludu polskiego*” під № 5^a, 5^b, – або перенести слово „*nabierz*” в попередній гемістих, на взір варіантів, що у Кольберга під № 5^c, 5^d, тобто зложити цілий вірш так: „*Nabierz że, Emilu, srebra złota dosyć*”, замість того, щоб повторювати двічі „*Emilu*”. Певно, співачка не ставила вимоги віршового ритму так високо, щоб задля них ущербити щось в поетичному виразі. Чи в польській практиці народнього співу таке ставлення до форми є рідкість? Чи це не особливість даної співачки? Трудно зважити. Студіювати форму польських пісень доводиться головню по Кольбергових записах, [і] невідомо, чи в усі періоди своєї діяльності Кольберг мав твердий принцип не піддаватися спокусі самому нормалізувати текст, особливо на початку діяльності; то ж був час, коли поправляти народні утвори було, здається, загальним правилом; що Кольберг нормалізував мелодії – на те є признание на сторінці VIII його передмови до [збірника] „*Pieśni ludu polskiego*”. Невідомо також, які принципи мали інші записувачі, чий матеріяли ввійшли в Кольбергові збірники. В варіанті № 5^{oe}, що його записав, як помічено, не сам Кольберг, є строфа:

Moja dziewczyno weź złota dosyć
Co będzie miał (tłusty) konik co za nami nosić.

* Інші відхилення: перший рядок п'ятої строфи має тільки п'ять складів, а передостанній рядок пісні (в 23^{ій} строфі) „*Kawał'ersk'y szczerości*” – сім складів. Як саме припасовувалися слова до мелодії в цих місцях зразу не схоплено при записуванні, а переслухати пісню знову, щоб перевірити ці місця, не було змоги.

Поставивши в дужках слово „*thusty*”, записувач (або Кольберг як редактор), видно, цим відзначив своє зауваження, що це слово зайве з погляду ритму (воно акцидентально удовжує гемістих до восьми складів, а норма його тут – шість складів). Чи не йшли деякі записувачі далі, роблячи висновки з самої оцінки ступеня майстерності оригіналу, і чи не викреслювали зовсім те, що витикалося поза віршову мірку?

6) Ноти *a'* і *g'* виконувалися дуже злегенька і *legatissimo*. Ця варіація помічалася тільки в оточенні тієї музичної фрази, що стоїть внизу (тобто позначена як основна), а не як альтернативна форма в варіаціях надрукованих вгорі.

7) Це *fis'* чулося іноді замість *g'* основної мелодії (що внизу) і відноситься до варіацій, надрукованих вгорі.

8) Виконання як 3) і 5).

9) Співачка часто понижала цей тон, іноді мало не до *es'*, особливо це було помітно не в перших, а в дальших строфах пісні.

10) При повторенні вірша (*sekunda volta*) останній склад вірша вимовлявся шепотом, як пояснено в примітках 1-2 до тексту (с. 109), без чутного музикального тону.

11) Помітний був принцип, щоб строфи слідували одна за другою без перерв, і тому, що дихання у співачки було слабке, мимоволі павзи виходили здебільшого довші супроти тої величини, яка визначається нормою цього гемістиха (вісім ритмічних одиниць); вони були неоднакові, приблизно обмежені крайньою величиною, рівною трьом вісімкам. Що в ритмічній свідомості співачки цей гемістих єднався строго з вісьмома одиницями і що вона старалася навіть павзою не удовжувати його, можна вивести з цього: іноді вона робила віддих більше коштом наступного гемістиха (однаково, чи це було повторення другого гемістиха того самого вірша, чи початок наступного двовірша), зовсім пропускаючи перший його склад разом з відповідним музичним тоном.

Характер виконання загалом був ніби похопливий; здавалося, жінка боялася, що коли співатиме повільніше, не стане сили виконати цілу пісню до краю. Втім, щоб певно установити, чи це був індивідуальний темп*, треба б мати попередження над звичайним темпом виконання пісень даного роду в даній етнічній і соціалній групі, а щоб установити,

* Проблема персонального темпу і „темпу характеристичного для груп, відрізнених статтю, віком, соціальними та расовими відзнаками”, поставлено в берлінському Антропологічному інституті; повідомлення про експериментальні дослідження в цьому напрямі подане в *Zeitschrift für Ethnologie* 1932, 1/3, с. 127.

чи є загальна різниця темпу виконання польських і українських пісень в індивідуальній практиці О. Потоцької, треба було б вислухати у неї більше зразків, вона [ж] проспівала нам тільки цей польський і мало українських. Кольберг постеріг, що темп довших пісень у поляків (соціально він не диферував) буває більш-менш $M.M. = 130$. Але ця відомість не зовсім заспокоює, бо основний рахівний час, що відповідає одному складові тексту, у Кольберга позначається в одних записах чверткою, в інших – вісімкою; в мелодії № 5^{aa}, яка ритмічною структурою дається до порівняння з нашою, рахівний час зображається вісімкою (такт визначено як $\frac{7}{8}$), а в поданому тут записі чверткою.

* * *

Щоб полегшити розуміння пісні, подається практична транскрипція польською літературною мовою*:

1. Na dole, na dole Michaś konia poi,
Konika napaja, Emilję podmawia:
2. – Emiljo, Emiljo, nabierz srebra-złota dosyć,
Żeby miał co koń nasz a za nami nosić.
3. – Michale, Michale, jabym to zrobiła,
Gdyby mnie matusia kluczów pozwoliła.
4. – Och, powiedz, Emiljo, że Emilję główka boli, –
Matusia Emili kluczyków pozwoli.
5. – Och, mamó, mamó, jak mnie główka boli,
Matusia Emilji kluczyków pozwoli?

* Підрядковий переклад українською:

1. На долі Михась коня поїть,
Коника напуває, Емілію підмовляє.
2. – Еміліє, набери срібла-золота достатньо,
Щоби мав що наш кінь за нами носити.
3. – Михайле, я би то зробила,
Якби мені мама ключі дала.
4. – Ох, скажи, Еміліє, що в Емілії болить голова, –
Мама Емілії ключі дасть”.
5. – Ох, мамо, як мене голова болить,
Чи мама Емілії ключі дасть?
6. Мама думала, що Емілія спала, –
Емілія з Михайлом світами помандрувала.
7. Приїхали вони до широкої кладки.
– Повертайся, Еміліє, до батька та мами!

6. Matusia myślała, że Emilja spała, –
Emilja z Michałem w świat powędrowała.
 7. Przyjechali oni do szerokiej kładki.
– Wracaj się, Emiljo, do ojca i do matki!
 8. – Nie na tom jechała, żebym się wracała,
Żeby ojciec-matka na mnie narzekała.
 9. Przyjechali oni do dunaju-rzeki:
– Wracaj się, Emiljo, bo wtoniesz na wieki!
 10. – Nie na tom jechała, żebym się wracała,
Żeby ojciec-matka na mnie narzekała.
-

8. – Не для того їхала, щоби поверталася,
Щоби батько-мама мені докоряли.
9. Приїхали вони до дунаю-ріки:
– Повертайся, Еміліє, бо потонеш на віки!
10. – Не для того їхала, щоби поверталася,
Щоби батько-мама мені докоряли.
11. Взяв Михась Емілію за білі ручки,
Зняв Михась з Емілії золоті обручки.
12. Взяв Михась Емілію за білі боки
І кинув Емілію в той дунай глибокий.
13. – Плавай же, Еміліє, від краю до краю,
Коли не слухалася своєї мами-батька.
14. Роздерла Емілія фартух надвос:
– Рятуй мене, Михайле, ти ж, мій соколе!
15. – Не для того тебе кидав, щоби тебе рятував,
Щоби разом з тобою в цьому дунаю потонути.
16. Надійшли панночки з нової кам'яниці:
– Ви, молоді рибалки, закидайте сіті!
17. Ох молоді рибалки, закидайте сіті
Молоду Емілію на берег витягайте!.
18. А молоді рибалки сіті закинули,
Молоду Емілію на берег витягнули.
19. Роздерла Емілія фартух надвос:
– Дивіться, панночки, на кохання моє!
20. За Емілією грають, за Емілією дзвонять, –
За молодим Михайлом на шістьох конях гоняться.
21. За Емілією дзвонять, за Емілією грають,
Молодого Михайла на дрібний мак рубають.
22. – Дивися, Еміліє, який же я хворий,
Дай мені хусточку завинуті рани!
23. – Щоби тисячу мала, жодної б не дала –
Парубоцькі чесноти вже зазнала.

11. Wziął Michaś Emilję a za białe rączki,
Zdjął Michaś Emilji te złote obrączki.
12. Wziął Michaś Emilję a za białe boki,
I rzucił Emilję w ten dunaj głęboki.
13. – Pływajże, Emiljo, od końca do końca,
Kiedyś nie słuchała swojej matki-ojca.
14. Rozdarła Emilja fartuszek na dwoje:
– Ratuj mię, Michale, a tyż mój sokole!
15. – Nie na tom cię rzucił, żebym cię ratował,
Żebym razem z tobą ten Dunaj gruntował.
16. Nadeszły panienki z nowej kamienicy:
– Wy, młodzi rybacy, zarzucajcie sieci!
17. Och, młodzi rybacy, zarzucajcie sieci,
Tę młodą Emilję na brzeg wyciągnijcie!
18. A młodzi rybacy sieci zarzucili,
Tę młodą Emilję na brzeg wyciągnęli.
19. Rozdarła Emilja fartuszek na dwoje:
– Patrzajcież, panienki, na kochanie moje!
20. Po Emilji grają, po Emilji dzwonią, –
Młodego Michała sześcioma końmi gonią.
21. Po Emilji dzwonią, po Emilji grają,
Młodego Michała w drobny mak rąbają.
22. – Patrzajże, Emiljo, jakiż ja słaby,
Pozwól mi chusteczkę pozawijać rany.
23. – Żebym tysiąc miała, żadnejbym nie dała:
Kawalerski szczerości tom już zaznała.

Див. також Зразки $1a_{1-2}$, $6b_{1-2}$, $12b_2$, $19b_1$, $25e$, $27b_{1-2}e$, $32z$, $45b$, $50e$, 53 , $57a_{1-2}$, $58a_{1-2}b$, $59b$, $60a$.

ЛЕКЦІЯ 5. ТИПОЛОГІЯ. ФОРМА

17

Різноманітність жанрів

a)

1. Ой там в го_род_ці пе_ред ві_кон_цем зе_ле_на...
Зе_ле_на яб_лонь чер_во_ні яб_ка зро_ди_ла.

1. Ой там в городці перед віконцем зелена...
Зелена яблонь червоні яб'ка зродила.
2. Стерегла єї гречная панна, зелена...
Зелена яблонь червоні яб'ка зродила.
3. Гречная панна ще й Мариненька¹, зелена...
Зелена яблонь червоні яб'ка зродила.
4. Прийшов до неї батенько єї, зелена...
Зелена яблонь червоні яб'ка зродила.
5. – Мариню, дочко, зверж ми* яблочко, зелена...
Зелена яблонь червоні яб'ка зродила.
6. – Я вам не звержу – милому держу, зелена...
Зелена яблонь червоні яб'ка зродила.

Далі 4-6 строфи повторюються з заміною слова „батенько” на „матінка” (строфи 7-9)², а в кінці на „миленький” (строфи 10-11) з таким видозміненим завершенням:

¹ Змінюване ім'я дівчини, якій адресується колядка.

² Тут, як і в інших подібних випадках, інформантки відтворювали тільки ці строфи просто задля економії часу в умовах організованого збирацького сеансу, в реальності ж зазвичай належалося повторювати усі наведені слова повністю з заміною в них лише назв осіб, котрих могло бути більше, ніж в даному разі, оскільки колядникам подобало вшанувати у той спосіб всіх без винятків домоладців від найстаршого до наймолодшого.

12. – Я тобі звержу, для тебе держу, зелена...
Зелена яблонь червоні яб'ка зродила.
13. Бувай здорова, гречная панна, зелена...
Зелена яблонь червоні яб'ка зродила.
14. Гречная панна ще й Мариненька, зелена...
Зелена яблонь червоні яб'ка зродила.

У кінці виголошується (не співається) віншівка:

Бувай здоровенька,
 Богу миленька!
 Не лінуйся встати,
 Нам за щедру¹ дати!

Як довго не виносять винагороду, то колядники жартома підганяють:

Давай курку,
 Бо виб'ю в стіні дзюрку²!
 Давай пиріг,
 Бо возьму хату за ріг!
 Давай ковбасу,
 Бо хату розтрясу!

б)

♩ = 120 uguale

Una Tre

1. Сто_їть бе_ре_за ко_ля я_во_ра, гіл_ле в'є.
 Мо_ло_да дів_чи_на све_му та_той_ку де_ку_є.

¹ Тобто – шедрівку (в локально-народному розумінні, згідно ж з фольклористичною класифікацією – це колядка, див.: Лекції 8, тема 11, § 30-31).

² Дірку.

2. – Ой де_ ку_ ю, й а мій та_ той_ ку, вже я йду
 Й у_ вже я со_ бі та_ ке_ ї роз_ ко_ ші не знай_ ду.

1. Стоїть береза коля явора, гіллі в'є.
Молода дівчина свему татойку декує.
2. – Ой декую, й а мій татойку, вже я йду
Й увже я собі такеї розкоші не знайду.

Далі ці строфи повторюються з заміною слів „свему татойку” та „мій татойку” на „свої матінці” та „моя матінко”.

в)

[Moderato]

1. Ой пи_ ла, пи_ ла ой Ма_ ру_ сай_ ка
 на ма_ ду Та про_ пи_ ла
 сво_ ю до_ нач_ ку мо_ ло_ ду.

1. Ой пила, пила ой Марусайка¹ на маду
Та пропила свою доначку молоду.
2. – Не за [будь-]кого тебе, донейку, пропила,
В „добри люди” – за штандарика², оддала.

¹ Мабуть, помилка інформанта, у більшості варіантів дочку пропила „стара мати” або „Лемериха” (тобто Лемариха – жінка майстра з виготовлення ремінної збруї).

² Жандарма.

3. Ой як захочеш, моя донейко, вінчайся,
Як не хочеш, моя донейко, прощайся!
4. – Ой як ти бачиш, моя матінко, темну ніч,
Покидаю я штандарика й іду пріч!
5. Ой ішла, ішла та Марусайка три мили¹,
А за єю аж штандарикув чотири.
6. – Ой а чого ж ти, ой Марусайка, боса йдеш?
Чом ти собі черевичайков не маєш?
7. – Та нащо мені черевичайки й а твої,
Як ти гидкий, не до мислойки моєї!
8. Ой подай, подай, а штандарику, острый ніж,
То я вийму й а стернинойку з білих ниг.
9. Ой то як подав та штандаройко гострий ніж,
То убила в своє серденько – поки вліз.

Пор. Зразки 1a₁₋₂ і 2a₁₋₂, 1б і 8a, 5a і 37, 18a₁₋₄ і 5-6, 20б, (28б) і 51a₁₋₂, 24б₁₋₂ і 35аб, 41аб, а також 5б, 6б₁₋₂ (2 частина), 10a₁₋₂, 10, 42, 44, 48аб, 58аб.

18

Різномітна ізолинеарність

a)

1

Allegro vivace

1. Ар_ дан во_ да сту_ ди_ нень_ ка -

Там дів_ чи_ на мо_ ло_ день_ ка.

До ба_ тень_ ка

¹ Милі (миля – одиниця відстані, вимірювана по-різному в різних країнах і в різний час).

2

f $\text{♩} = 140$

1. Там до га_ ю до_ ро_ жень_ ка,

Біг_ ла не_ ю Ок_ са_ нень_ ка. (V) (7)

3

fz $\text{♩} = 104$

1. Ой у по_ лю є до_ ли_ на.

Щед_ рий ве_ чір на Свя_ тий ве_ чір.

4

f $\text{♩} = 180$

1. Ой там в са_ доч_ ку при бар_ ві_ ноч_ ку.

Щед_ рий ве_ чір, доб_ рий ве_ чір.

б)

Allegretto

1. Ой у_ чо_ ра із ве_ чо_ ра

Па_ сла Ме_ лан_ ка два ка_ чу_ ра. 1-а 2-а

б)¹

f $\text{♩} = 136$

1. А па_руб_ска кра_са, Як во зи_мі ро_са.
Же й Хрис_тос же воск_рес,
Же й во_іс_ти_ну же й воск_рес.

a)

1

а)

1. Ардан вода студиненька –
Там дівчина² молоденька.
2. Там дівчина ноги мила,
До батенька лист писала.
3. <...>³.

¹ Ранцівка, виконувана на Великдень при обходженні дворів (подібно як колядки і шедрівки)

² Зазвичай називається ім'я дівчини, якій адресується шедрівка.

³ Більше тексту не зафіксовано, та згідно з його відомими версіями далі в ньому мало би йтися про таке:

β)

1. Ой на річці, на Йордані,
Йордан-вода студененьк'.
2. Йордан-вода студененька,
Там (ім'я дівчини) молоденьк'.
3. Там уна сі підпілила,
До батечка говорил'.
4. – Ой батечку-голубочку,
Впрігай коні до возочк'.
5. Впрігай коні до возочку,
Поїдемо по водочк'!
6. – В мене коні не ковані,
В мене вози не складан'.
7. В мене вози не складані,
А 'Сус Христос на Йордан'.

1. Там до гаю дороженька,
Бігла нею Оксаненька¹.
2. – Де ти біжиш, Оксаненько?
– Біжу в гості до батенька.
3. А батенько не приймає,
Браму свою зачиняє.

Далі ці ж строфи повторюються з заміною слова „батечко” на „матінка” (4-6 строфи)², а в кінці на „милого” (7-8 строфи), а в кінці:

9. А миленький вже приймає,
Браму свою відчиняє.

Далі ці ж строфи повторюються з заміною ключового слова „батечко” на інших домочадців („матінка”, „братчик”, „сестричка” й ін.), а в кінці на „милого” з таким видозміненим завершенням:

8. – В мене коні вже ковані,
В мене вози вже складані.
9. В мене вози вже складані,
А Сус Христос на Йордані.

Архівний запис (без мелодії) М. Савчука 1988 року від Ганни „Яковихи” Матвійчук (1908–1998) у с. Великий Ключів (г. Нижній Вербіж, р. Коломия, о. Івано-Франківськ). Як зазначив збирач в іншому місці, вона „хоч і жила у Великім Ключеві, але була родом із межівного села Мишин і колядувала по-мишинськи” (Савчук Микола. Від Пилипівки до Говіння. Коломия 2003, с. 36). Варто хіба додати, що в с. Верхній Ключів зовсім не знають подібного твору, до того ж там узагалі не прийнято щедрувати ні на старий Новий рік, ні на Йордан, а проте ходять з Маланкою, співаючи під вікном на сходу мелодію текст з інципітом „Ой то нині Меланічко”, що треба вважати запозиченням із сусідніх сіл, де цей обряд широко побутує з відповідною музикою (*ibid.*, с. 28 і 97-98).

¹ Змінюване ім'я дівчини, якій адресується щедрівка.

² Тут, як і в інших аналогічних випадках, співачка відтворювала тільки ці три строфи з п'яти початкових просто задля економії часу в умовах штучно організованого збирацького сеансу, в реальності ж зазвичай належалося повторювати увесь текст повністю з заміною в ньому лише назв осіб, котрих до того ж могло бути більше, ніж в даному разі, оскільки щедрівникам подобало вшанувати у той спосіб всіх без винятків домочадців від найстаршого до наймолодшого (див. Зразок 30б₅).

1. Ой у полю є долина.
Щедрий вечір на Святий вечір.
 2. Там Славцуньо¹ траву косит.
Щедрий вечір на Святий вечір.
 3. Траву косит, коню носить.
Щедрий вечір на Святий вечір.
 4. – Ой їж, коню, ой пий, коню!
Щедрий вечір на Святий вечір.
 5. Перед тобою є три дороги.
Щедрий вечір на Святий вечір.
 6. Перша дорога – до батенька,
Щедрий вечір на Святий вечір.
 7. Друга дорога – до матінки,
Щедрий вечір на Святий вечір.
 8. Трета дорога – до милої.
Щедрий вечір на Святий вечір.
 9. До батенька – по шапочку,
Щедрий вечір на Святий вечір.
 10. До матінки – по сорочку,
Щедрий вечір на Святий вечір.
 11. До милої – по хустину.
Щедрий вечір на Святий вечір.
- &
12. Будь же нам славний, гречний молодче!
Щедрий вечір на Святий вечір.
 13. Гречний молодче, Славцуню-хлопче.
Щедрий вечір на Святий вечір.
 14. Ой вийди ти 'д нам, заплати ж ти нам.
Щедрий вечір на Святий вечір.
 15. Ой що ми тобі защедрували.
Щедрий вечір на Святий вечір.
 16. Защедрували, защебетали.
Щедрий вечір на Святий вечір.
 17. Як ластівочка в новії стрісі.
Щедрий вечір на Святий вечір.

¹ Змінюване ім'я парубка, якому адресується щедрівка.

18. Як соловейко в гонтовім¹ домі.
Щедрий вечір на Святий вечір.
19. В гонтовім домі будьте здорові!
Щедрий вечір на Святий вечір.

4

1. Ой там в садочку при барвіночку.
Щедрий вечір, добрий вечір!
2. Ой там Маруся² рожу зривала.
Щедрий вечір, добрий вечір!
3. Прийшов від нії³ батенько її.
Щедрий вечір, добрий вечір!
4. – Доню Марусю, зірви ми⁴ рожу!
Щедрий вечір, добрий вечір!
5. – Ой я не зірву – милому держу.
Щедрий вечір, добрий вечір!

Далі 3-5 строфи повторюються з заміною слова „батенько” на „матінка” (6-8 строфи)⁴, а в кінці:

9. Прийшов від нії маленький її.
Щедрий вечір, добрий вечір!
10. – Мила Марусю, зірви ми⁴ рожу!
Щедрий вечір, добрий вечір!
11. Ой зірву, зірву, бо тобі держу.
Щедрий вечір, добрий вечір!

б)⁵

1. Ой учора із вечора
Пасла Меланка два качура. |2
2. Ой пасла, пасла, загубила,
А шукаючи, заблудила. |2

¹ Будівля покрита гонтами (покрівельний матеріал у вигляді тонких дощечок), а не соломою як звичайно в бідніших людей.

² Змінюване ім'я дівчини, якій адресується щедрівка.

³ Тобто: до неї.

⁴ Див. вище виноску 2 на с. 123.

⁵ Окремі поетичні тексти, співані на єдину (групову) мелодію в різні моменти новорічної гри „Маланка”, збирач подав як один суцільний вірш.

3. Приблудилася в чистеє поле,
Аж там Василько плужком оре. |2
4. Ой оре, оре, жито сіє,
За ним то жито зеленіє. |2
5. Ой оре, оре, поганяє,
До гори личком спочиває. |2
6. Ой оре, оре, сам плуг заносить,
Йому Меланка їсти носить. |2

[&]

7. – Ой ти, черчику, Василечку,
Посію тебе в городчику. |2
8. Ой буду ж тебе шанувати –
По тричі на день поливати. |2
9. Що суботоньки проривати,
За русу косу затикати. |2
10. До церквоньки виражати
Та Василечка величати. |2

[&]

11. Ой черчику, Василечку,
Не гони курей по хлівчику! |2
12. Бо мої кури дорогії –
Аж по чотири золотії. |2
13. Ой, ти, черчику, Василечку,
Не сідай скраю на припічку! |2
14. Або ж мені гороху збавиш,
Або ж собі жупан спалиш. |2
15. А сядь собі на лавочці
Коло своєї Меланочки. |2

[&]

16. Наша Меланка в Дністрі була,
Дністрову воду, воду пила. |2
17. Ой на камені ноги мила
Та срібний перстень упустила. |2
18. Ой срібний перстень досягала
Та тонкий хвартух закаляла¹. |2

¹ Забруднила. Далі очевидно пропущена строфа про прання фартуха.

19. Ой повій, вітре буйнесенький,
Висуши хвартух тонесенький. |2
20. Ой повій, вітре, туди-сюди –
Висуши хвартух межі люде. |2
21. Ой повій, вітре, хоч сяк, хоч так –
Висуши хвартух як мак, як мак. |2
22. Ой повій, вітре, зо всіх сторони,
А щоб Меланці не був сором. |2
23. Ой щоб матінка не пізнала
Та щоб від хати не прогнала. |2

[&]

24. Наша Меланка малесенька,
Як конопелька тонесенька. |2
25. Наша Меланка неробоча –
На ній сорочка парубоча. |2
26. Наша Меланка не сама ходить,
Нашу Меланку хлопці водять. |2
27. Наша Меланка током, током –
За нею хлопці скоком, скоком. |2

[&]

28. Наша Меланка украдена,
В далекі краї завезена. |2
29. Туди ні стежки, ні доріжки...
Ой пішов би я до воріжки. |2
30. Нехай воріжка відгадає,
Ой де Меланка пропадає? |2
31. А воріжечка захорувала
Та мені правди не сказала... |2

[&]

32. Ой господарю, господарочку,
Ой пусти в хату Меланочку. |2
33. Ой нехай вона погуляє,
Та як рибонька по дунаю. |2
34. Як щука-риба з окунцями,
Наша Меланка з молодцями. |2

- в)
1. А парубска краса,
Як во зимі роса.
*Же й Христос же воскрес,
Же й воістину же й воскрес.*
 2. На баюрі¹ прана,
На вітри сушена.
*Же й Христос же воскрес,
Же й воістину же й воскрес.*
 3. На вітри сушена,
В кобильцю² схована.
*Же й Христос же воскрес,
Же й воістину же й воскрес.*
 4. А дівоцька краса
На воді прана.
*Же й Христос же воскрес,
Же й воістину же й воскрес.*
 5. На воді прана,
На сонци сушена.
*Же й Христос же воскрес,
Же й воістину же й воскрес.*
 6. На сонци сушена,
На струнга³ вішена.
*Же й Христос же воскрес,
Же й воістину же й воскрес.*
 7. На струнга вішена,
Магльом магльована⁴.
*Же й Христос же воскрес,
Же й воістину же й воскрес.*
 8. Магльом магльована,
До скрині схована.
*Же й Христос же воскрес,
Же й воістину же й воскрес.*

Див. також 1а₁₋₂б, 10б₁₋₂, 20б₁₋₂, 26аб.

¹ Калюжа.

² Невеличкий плетений кошик.

³ Дерев'яна жердка, підвішена до стелі.

⁴ Маглівницею (рублем) прасована.

Мелоритміка та версифікація¹

a)

f) Allegro

1. Го_луб_ ка бур_ко_че, й а го_луб гу_де...

Дів_чи_нонь_ка пла_че, що ми_лий не йде.

2. – Десь мий ми_лий дів_ся, де йо_го зі_ска_ть?

Чи в Рос_тов на_няв_ся чу_ва_лив тас_кать?

3. – Чу_ва_ли тя_жо_ли аж пле_чі бо_лять –

Луч_че б я на_няв_ся лав_кой тор_гу_вать.

1. Голубка буркоче, й а голуб гуде...
- Дівчинонька² плаче, що милий не йде.
2. – Десь мий милий дівся, де його зіскаць³?
- Чи в Ростов нанявся чувалив⁴ таскать?

¹ У даному разі – аномальні поєднання ритмічно різносистемних мелодій та віршів, а саме акцентного силабо-тонічного вірша з безакцентним часокількісним мелоритмом (а) й акцентно-динамічного мелоритму з безакцентним силабічним віршем (б).

² Або: дівчиночка (тут буква „ї” відчитується як „й”).

³ Знайти.

⁴ Чувал – болгарсько-російське слово, запозичене з тюркських мов, що означає мішок або вовняну обшивку тюка; українською – лантух (великий мішок, який максимально наповнений міг важити до 65 кг).

[&]

3. – Чували тяжоли аж плечі болять –
Лучче б я нанявся лавкой¹ торгувать.

b)

1

f Allegretto

1. По_зволь ме_ні, ма_ти, кри_ни_цю ко_па_ти, Чи
при_йдуть дів_ча_та во_ди на_би_ра_ти? Чи
при_йдуть дів_ча_та во_ди на_би_ра_ти?

1. – Позволь мені, мати, керницю копати,
Чи прийдуть дівчата води набирати? |2
2. Ой всі дівки прийшли води набирати,
А мої милої не пускає мати. |2
3. – Позволь мені, мати, горілку тримати,
Чи не прийдуть дівки пити та гуляти? |2
4. Ой всі дівки прийшли пити та й гуляти,
А мої милої не пускає мати. |2
5. – Позволь мені, мати, в садочку гуляти,
Чи не прийдуть дівки руки подавати? |2
6. Ой всі дівки прийшли руки подавати,
Лиш мої милої не пускає мати. |2
7. – Позволь мені, мати, з-за шутки² вмирати,
Чи не прийдуть дівки на смерть наряжати? |2
8. Ой всі прийшли дівки на смерть наряжати,
Лиш мої милої не пускає мати. |2
9. – Ой мамо, мамусю, яка ти невірна,
Вже ў мого милого провід на подвір'ї! |2

¹ У крамниці.

² На жарти.

10. – Іди-іди, доню, іди, не барися,
На сіннім порозі Богу помолися. |2
11. А як доня прийшла та й заголосила:
– Ой ці білі ручки мене обіймали,
А ці чорні брови до мене моргали.
12. А милий схопився та й перехрестився:
– Слава тобі, Боже, що я очутився! |2
13. А вже ця слава по всім городочку,
Що жива із „мертвим” ходить по садочку. |2
14. А вже ця слава по всім світі стала,
Що жива із „мертвим” на рушничок стала. |2

2

mx $\bullet = 105$ *[Solo]*

1. – По_зволь ме_ні, ма_ти, кер_ни_цо ко_па_ти, Чи
при_йдуть дів_ча_та во_ди на_би_ра_ти?

[Tutti]

По_зволь ме_ні, ма_ти, кер_ни_цо ко_па_ти,
Чи при_йдуть дів_ча_та во_ди на_би_ра_ть?

1. – Позволь мені, мати, криницю копати, |
Чи прийдуть дівчата води набирати? |2
2. Усі дівки прийшли води набирати, |
Лиш мої милої не пускає мати! |2
3. – Позволь мені, мати, корчму збудувати, |
Чи прийдуть дівчата до корчми гуляти? |2
4. Усі дівки прийшли до корчми гуляти, |
Лиш мої милої не пускає мати! |2

5. – Позволь мені, мати, на лавці лежати – | 2
 Чи прийдуть дівчата на смерть наряжати?
6. – Іди, іди, доню, іди – не барися, | 2
 Із своїм миленьким навіки простися!
7. А тая дівчина та й свій розум мала – | 2
 Обняла козака ще й поцілувала.
8. А вже ж тая слава по всіх городочку, | 2
 Що жива із „мертвим” ходить по садочку.
9. А вже ж тая слава по всіх селі стала, | 2
 Що жива із „мертвим” на рушничок стала.

Див. також Зразки 6б₂ (2 частина), 8б, 15.

20

Реструктуризація

a)

Andante
cantabile

1. Ой вир_ву я з ро_жі квіт_ку
 та й пус_тю на во_ду:
 - Пли_ви, пли_ви, з ро_жі квіт_ко,
 аж до мо_го ро_ду!
 від не_вір_но_ї дру_жи_ни.

1. Ой вирву я з рожі квітку та й пустю на воду:
 – Пливи, пливи, з рожі квітку, аж до мого роду!

2. Плила, плила з рожі квітка та й зупинилася;
Вийшла мати води брати та й зажурилася.
3. – Десь ти, моя люба доню, в недузї лежала,
Коли твоя з рожі квітка на воді зів'яла?
4. – Не лежала ж, моя ненько, ні дня, ні години:
Зв'ялилася, помарніла від невірної¹ дружини.
5. Нема ж мені відрадості від отця, від матки,
Сушать мене, моя ненько, мої недостатки.

б)

1

1. За_жу_ри_ла_ся, за_сму_ти_ла_ся
бід_нень_ка_я вдо_ва,
Що не ско_ше_на, не згро_ма_дже_на
зе_ле_нень_ка діб_ро_ва.
2. всі го_ри та й до_ли.
3. на ко_си на_ля_га_с.

1. Зажурилася, засмутилася бідненькая вдова,
Що не скошена, не згромаджена зелененька діброва. |2

¹ Це слово збільшує віршовий розмір на два склади і тому повинно би викликати додаткові роздроблення основних мелоритмічних довгостей, незафіксовані транскриптором, можливо, через те, що поетичний текст записувався не зі співу, а з проказування.

2. – Найму косарів, найму косарів двадцять і чотири,
Щоби скошили та й згромадили всі гори та й доли. |2
3. Косарі косят, косарі косят, вітрець повіває,
Шовкова трава, шовкова трава на коси налягає. |2

2

f $\bullet \sim 52$
rubato cantabile

1. Ой сто_ їт сон ко_ ло ві_ кон,
А дрі_ мо_ та - ко_ ло плю_ та.
Пи_ та_ є_ ся сон дрі_ мо_ ти:
- Де ти бу_ деш но_ чу_ ва_ ти?
но_ чу_

2. – Там, де хат_ ка ма_ ле_ сень_ ка -
Там ди_ тин_ ка ми_ ле_ сень_ ка,
Там я бу_ ду ніч_ ку спа_ ти,
Там я бу_ ду но_ чу_ ва_ ти.
но_ чу_

1. Ой стоїт сон коло вікон,
А дрімота – коло плота.
Питаєся сон дрімоти: | 2
– Де ти будеш ночувати?
2. – Там де хатка малесенька –
Там дитинка милесенька,
Там я буду нічку спати, | 2
Там я буду ночувати.

6)

Lento

1. За_жу_ри_ла_ся гей! та бід_на у_ді_вонь_ка,
Що не ско_ше_на зе_ле_на діб_ро_вонь_ка.

1. Зажурилася *гей!* та бідна удівонька,
Що не скошена зелена дібровонька. | 2
2. – Найму косарів *гей!* сімдесят і чотири
Нехай викосять усі гори й долини. | 2
3. Косарі косять, *гей!* а вітер повіває,
Шовкова трава на коси полягає. | 2
4. А бідна вдова *гей!* з жалю умліває,
Що на ту траву хазяїна немає. | 2
5. – Ой горе ж мені, *гей!* мої діточки, з вами,
А що немає хазяїна над вами. | 2
6. – Ой не журися *гей!* ти, матінонько, нами:
Як підростемо, розійдемося самі. | 2
7. Розійдемося *гей!* по горах, по долинах –
Буде нас, мати, та по всіх країнах. | 2
8. Ой будеш, мати, *гей!* травичку прогортати,
Ой будеш, мати, соколонька питати. | 2
9. „Ох ти, соколе, *гей!* ох і ти, соколочок,
Чи не бачив ти моїх синів та дочок?” | 2
10. „А твої сини, *гей!* де високі могили,
А твої дочки, де в степу яворочки”. | 2

2)

1

f ♩ = 84-92

1. Від_да_єш 'ня, мо_я мам_ко,
бу_ду з люб_ком жи_ти,
Та ти йо_го не зві_ду_єш,
ци 'ня бу_де би_ти?

1. Віддаєш 'ня, моя мамко, буду з любком жити,
Та ти його не звідусь!¹, ци 'ня буде бити? |2
2. Та ти його не звідусь, ци 'ня буде бити,
Ци мож' буде попри нього другого любити? |2

&

3. Ой легіню, молоденький, легіню косатий,
Ци 'ня будеш так любити, як будеш жонатий? |2

&

4. Мене мати породила, я ся в тітку вдала,
Тітка по сім, я по вісім фраериків мала. |2

&

5. Ой іду я попід груші, груші мої, груші,
Хиба би 'ня тот не любив, тко² не має душі. |2

&

6. Ой болить 'ня головонька та й межі плечима,
Треба би ми' дохторика з чорненькими в'чима. |2

¹ Випитуєш.

² Хто.

7. Ой не того дохторика, що він дохторює,
А лиш того дохторика, що в личко цілює. |2

&

8. Чорні очі із сивими могли ся не знати,
Тепер чорні за сивими будуть бановати. |2

&

9. Ой легіню молоденький, за тобою вся душа,
Доки я т'я не любила, ходила як ружа. |2

10. Ой як-им т'я, легінику, почала любити,
Моє личко румяное 'ялося¹ марніти. |2

2

f *poco rubato*
1. Чер_во_на ка_ли_но, чом ни про_цві_та_єш?
Мо_ло_да дів_чи_но, чом си_диш, ду_ма_єш?

1. Червона калино, чом ни процвітаєш?
Молода дівчино, чом сидиш, думаєш? |2
2. – Як ми'ни сидіти, як ми'ни думати:
Кого я любила – того ни видати! |2
3. Цілу ніч ни спала, дрімний² лист писала
До свого жовняря, що в'на 'го кохала. |2
4. А жовнярь, чим вставши, лист перечитавши,
Як перечитавши, – ревно заплакавши. |2
5. Ходит жовнірь ходит, шаблю в руках носить,
В пана капітана на урльо³ ся просит. |2
6. – Пане капітане, пусти м'ня додому,
Бо я лишив жінку, що тужит за мною! |2

¹ Взялося (почалося).

² Дрібний.

³ Відпустка.

7. – Ни так в'на за тобов, як ти за нев тужиш,
Не пушу додому, зак' ся ни відслужиш! |2
8. Відслужиись цісарю, пушу т'я додому,
Ще ти дам до того коня вороного. |2
9. Коня вороного, золоте сидельце,
Сядеш та й поїдеш, моє любе серце! |2

Див. також Зразки $10\bar{b}_{1-2}$, $12\bar{b}_{1-2}$, $18a_{1-4}b$, $19\bar{b}_{1-2}$, $21a\bar{b}$, $25a\bar{b}_{1-2}$, $26a\bar{b}$, $36a\bar{b}$,
 $48вг$, $59a_{1-2}$.

___ оОо ___

Розділ другий

**ПРИУРОЧЕНИЙ
МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР**

ЗМІСТ

<i>ЛЕКЦІЯ 6. ВЕСІЛЛЯ</i>	
21. Ладканки (тирадні)	141
22. Ладканки (строфічні).....	144
23. Величальні пісні	148
24. Танки (хороводи)	150
<i>ЛЕКЦІЯ 7. НАРОДИНИ. ПОХОРОН</i>	
25. Народинні (строфічні).....	154
26. Народинні (тирадні)	158
27. Похоронні пісні (дяківські, традиційні, сучасні).....	160
28. Похоронна інструментальна етномузика (голосільна імпровізаційна рецитація та кантиленна „умерла”)	163
<i>ЛЕКЦІЯ 8. ЗИМОВИЙ ЖАНРОВИЙ ЦИКЛ</i>	
29. Гейкання	165
30. Колядки.....	169
31. Щедрівки	175
32. Новорічні вистави.....	176
<i>ЛЕКЦІЯ 9. ВЕСНЯНИЙ ЖАНРОВИЙ ЦИКЛ</i>	
33. Веснянки.....	185
34. Ігрові гаївки.....	187
35. Танкові (хороводні) гаївки	189
36. Контаміновані гаївки	192
<i>ЛЕКЦІЯ 10. ЛІТНИЙ ЖАНРОВИЙ ЦИКЛ. ТРУДОВИЙ ФОЛЬКЛОР</i>	
37. Куст	196
38. Купальсько-петрівчані танки (хороводи).....	198
39. Пастуші гоцання.....	199
40. Дитині (колисанки та забавлянки)	208

На заставці *Розділу другого* – Міхал Ельвіро Андріоллі (1836–1893).
„Сільський обряд ‘Водіння Кози’ перед шляхтичем”
(Західна Білорусь, ХІХ століття)

ЛЕКЦІЯ 6. ВЕСІЛЛЯ

21

Ладканки
(тирадні)

a)

Andante moderato [$\text{♩} = 45$]

1. У са_ доч_ ку - дві кві_ точ_ ки.
Трой_ ця по церк_ ві хо_ ди_ ла,
Трой_ ця по церк_ ві хо_ ди_ ла, Спа_ са за руч_ ку во_ ди_ ла:
- Да і_ ди, Спа_ се, до нас, Да у нас у_ сьо_ га_ разд:
Сам Буг ко_ ро_ вай мі_ сить, А Пре_ чис_ та_ я сві_ тить,
А ян_ го_ лі да во_ ду но_ сять, За всіх Бо_ га про_ сять.
2. У са_ доч_ ку - дві кві_ точ_ ки.
Пер_ ва_ я квіт_ ка - то ж І_ ваш_ ко!
Трой_ ця по церк_ ві хо_ ди_ ла,

Трой_ця по церк_ві хо_ди_ла, Спа_са за руч_ку во_ди_ла:

- Да і_ди, Спа_се, до нас, Да у нас у_сьо га_разд:

Сам Буг ко_ро_вай мі_сить, А Пре_чис_та_я сві_тить,

А ян_го_лі да во_ду но_сять, За всіх Бо_га про_сять.

3. У са_ доч_ку - дві кві_ точ_ки:

Дру_га_я квіт_ка - то ж Ма_ р'єч_ка!

Трой_ця по церк_ві хо_ди_ла,

Трой_ця по церк_ві хо_ди_ла, Спа_са за руч_ку во_ди_ла:

- Да і_ди, Спа_се, до нас, Да у нас у_сьо га_разд:

Сам Буг ко_ро_вай мі_сить, А Пре_чис_та_я сві_тить,

А ян_го_лі да во_ду но_сять, За всіх Бо_га про_сять.

1. У садочку – дві квіточки.
Тройця по церкві ходила, |2
Спаса за ручку водила:
– Да іди, Спасе, до нас,
Да у нас усьо гаразд,
Сам Буг коровай місить,
А Пречистая світить,
А янголі да воду носять,
За всіх Бога просять.
2. У садочку – дві квіточки:
Першая квітка – то ж Івашко!¹
Тройця по церкві ходила, |2
Спаса за ручку водила:
– Да іди, Спасе, до нас,
Да у нас усьо гаразд,
Сам Буг коровай місить,
А Пречистая світить,
А янголі да воду носять,
За всіх Бога просять.
3. У садочку – дві квіточки:
Другая квітка – то ж Мар'єчка!²
Тройця по церкві ходила, |2
Спаса за ручку водила:
– Да іди, Спасе, до нас,
Да у нас усьо гаразд,
Сам Буг коровай місить,
А Пречистая світить,
А янголі да воду носять,
За всіх Бога просять.

б)

Poco sostenuto *Allegro*

Ой га_ю м'їй, га_ю, Ой га_ю м'їй, га_ю,

¹ Змінюване ім'я весільного молодого.

² Змінюване ім'я весільної молоді.

Я ж те_ бе ко_ ха_ ю, Я ж те_ бе да ви_ ко_ шу_ ва_ ла,
 На до_ ро_ гу да ви_ но_ шу_ ва_ ла, –
 Щоб гай зе_ ле_ нь_ кій, Щоб р'їд ве_ се_ лень_ кій.

Ой гаю м'їй, гаю, |2
 Я ж тебе кохаю,
 Я ж тебе да викошувала,
 На дорогу да виношувала, –
 Щоб гай зелененькій,
 Щоб р'їд веселенькій.

22

Ладканки (строфічні)

a)

mf *sostenuto espressivo* ≈ 108 7:6

1. По_ пре ду_ най сте^и жеч_ ка,
 По_ пре ду_ най сте^и жеч_ ка –
 Ту_ да йшла Свіг_ ла³ ноч_ ка.

2. Ко_ су ро_ су че^и са_ ла,

Ко_ су ро_ су че^и са_ ла

Та й на ду_ най ме³ та_ ла.

3. – Ой пли_ ніть же ви, ко_ си,

Ой пли_ ніть же ви, ко_ си,

Та й ви дрі_ б_ нень_ кі сло_ зи.

1. Попри дунай сте^ижечка – |2
Туда йшла Світланочка¹.
2. Косу росу че^исала |2
Та й на дунай метала.
3. – Ой плинить же ви, коси, |2
Та й ви, дрібненькі слози.
4. Де собі припливете – |2
Там собі спочинете.
5. Там собі спочинете, |2
Дрібний лист напишете.

¹ Змінюване ім'я весільної молоді.

6. Та н'ай родина знає, |2
За кого мене дає.
7. За гори високії, |2
За річки бистренькії.
8. Я там людей не знаю |2
Та й сусіди не маю.
9. – А в неділю раненько |2
Вставай, доню, швиденько.
10. Будуть т'ї люди знати |2
Та й за сусіду мати.

б)

1. Й а в са_донь_ку го_ лу_ бок гу_ де,

Й а в са_донь_ку го_ лу_ бок гу_ де,

До світ_лонь_ки го_ ло_ сок і_ де.

1. Й а в садоньку голубок гуде, |2
До світлоньки голосок іде.
2. До світлоньки голосок іде: |2
– Шли, Маруню¹, по родиноньку!
3. По близькую, по далекую, |2
По ўбогую, по богатую.
4. Богата для беседоньки, |2
Убогая для порадоньки.
5. Богата возьком² іде, |2
Убогая пішком іде.

¹ Змінюване ім'я весільної молоді.

² Візком.

6)

Moderato

1. – Ой ма_ тін_ ко_ мо_ я, Ой ма_ тін_ ко_ мо_ я,
2. Чи су_бот_ніш_нім у_ми_ван_няч_ком, Чи су_бот_ніш_нім у_ми_ван_няч_ком,
3. Чим я то_бі на_до_ку_чи_ла? Чим я то_бі на_до_ку_чи_ла?

- Чим я то_бі на_до_ку_чи_ла?
 Чи не_ді_лиш_нім у_би_ран_няч_ком?
 Що ти ме_не та роз_лу_чи_ла?

1. – Ой матінко моя, |2
 Чим я тобі надокучила?
2. Чи суботнішнім умиваннячком, |2
 Чи неділишнім убираннячком?
3. Чим я тобі та докучила, |2
 Що ти мене та розлучила?
4. – Та докучили тобі¹ |2
 Та подруженьки твої:
5. Під віконця забігаючи, |2
 На гуляння викликаючи.
6. – Чекай, мамцю, до неділеньки, |2
 Не побачиш ані дівоньки!
7. Будуть бігти – хату минати, |2
 Тобі, мати, жалю завдавати.
8. Чекай, мамуню, та до другої, |2
 Не побачиш ані одної!
9. Під віконце забігаючи, |2
 На гуляння викликаючи.
10. Чекай, мамцю, та до третьої, |2
 Не побачиш ані жадної!

Див. також Зразки 8а і 10б_{1,2}.

¹ Помилка виконання – повинно бути: „мені”.

23
Величальні пісні

a)

1. Ой ле_ ті_ ла чор_ на га_ лоч_ ка по по_ лю
Та й чер_ ка_ ла_ ся кри_ леч_ ка_ ми й об рол_ лю.

α)

1. Ой летіла чорна галочка
по полю
Та й черкалася крилечками
й об роллю.	3. Ой ходила молода дівка ¹
по хаті
Та й черкалася сукенкою
об п'яти. 2
2. Черкалася і щось вона
казала,
Свого голуба, свого сивого
шукала.	4. Черкалася і щось она
казала,
Свого милого, свого рідного
шукала. 2
	5. Що в чорному і що в синому
– то не мій,
А що в білому, як голубок –
то то (ж) мій. 2

β)

1. Вискочив зайчик на яшнице² да й скаче,
Пропи¹в батечко свою донечку да й плаче. |2
2. – Не плач, не плач, муй батеньку, за мною –
Я й не заберу твого добречка з собою. |2
3. Оно³ беру скрині, перини, корову,
Тобі остаю⁴ хату й сіни ще й комору. |2

¹ Як правило, в цьому місці вставляється ім'я весільної молодої (див.: Лекція 6, тема 6, § 23, приклад 37).

² Поле, на якому ріс ячмінь.

³ Тільки.

⁴ Одна з виконавиць заспівала „кидаю”.

б)

$\text{♩} = 120$
espressivo, sonoro

1. Не стій, сос_ но, роз_ ви_ вай_ ся
та ра_ но - ра_ но, Не стій, сос_ но,
роз_ ви_ вай_ ся та ра_ не_ сень_ ко.

6. На_ що йо_ му квіт_ ка? Є Ма_ рі_ я - дів_ ка
та ра_ но - ра_ но, На_ що йо_ му квіт_ ка?
Є Ма_ рі_ я - дів_ ка та ра_ не_ сень_ ко.

1. Не стій, сосно, розвивайся *та рано-рано*,
Не стій, сосно, розвивайся *та ранесенько*.
2. Розвий, сосно, сімсот квіток *та рано-рано*,
Розвий, сосно, сімсот квіток *та ранесенько*.
3. Сімсот квіток ще й чотири *та рано-рано*,
Сімсот квіток ще й чотири *та ранесенько*.
4. Всім боярам по квіточці *та рано-рано*,
Всім боярам по квіточці *та ранесенько*.
5. А Івану¹ квітки не стало *та рано-рано*,
А Івану квітки не стало *та ранесенько*.

¹ Змінюване ім'я весільного молодого.

6. Нащо йому квітка? Є Марія¹-дівка *та рано-рано*,
 Нащо йому квітка? Є Марія-дівка *та ранесенько!*

Див. також Зразок 176.

24
Танки
 (хороводи)

a)

Allegretto

1. За на див ся жу ра вель, жу ра вель,
 До ба би них ко но пель, ко но пель...

Ся кий - та кий жу ра вель,
 Ся кий - та кий дов го но сий,
 Ся кий - та кий дов го но гий,
 Ся кий - та кий ви сту па є,

Ко но пель ку все щипа є.

1. Занадився журавель, журавель,
 До бабиних конопель, конопель...
Сякий-такий журавель,
Сякий-такий довгоносий,
Сякий-такий довгоногий,
Сякий-такий виступає,
Конопельку все щипає.
2. Ой я тому журавлю, журавлю
 Києм ноги переб'ю, переб'ю!
Сякий-такий журавель,
Сякий-такий довгоносий,
Сякий-такий довгоногий,
Сякий-такий виступає,
Конопельку все щипає.

¹ Змінюване ім'я весільної молоді.

3. Оце ж тобі, журавель, журавель,
Не літай до конопель, конопель!
*Сякий-такий журавель,
Сякий-такий довгоносий,
Сякий-такий довгоногий,
Сякий-такий виступає,
Конопельку все щипає.*
4. Щоб ти більше не літав, не літав,
Конопельки не щипав, не щипав!
*Сякий-такий журавель,
Сякий-такий довгоносий,
Сякий-такий довгоногий,
Сякий-такий виступає,
Конопельку все щипає.*

б)

1

f3m1 $\text{♩} = 96$

0+8 1. Й а то сі є чо бо ти, що зять дав,
А за тиї і чо бо ти доч ку взяв.

0+8 Чо бо ти, чо бо ти ви мо є.

0+8 На ро би ли кло по ту ві ме не!

а)

1. Й а то сіє чоботи, що зять дав,
А за тиї чоботи дочку взяв.
*Чоботи, чоботи ви моє,
Наробили клопоту ві мене!*
2. Ото сіє чоботи, що з бичка
Да й не роблять ділечка, як дочка.
*Чоботи, чоботи ви моє,
Наробили клопоту ві мене!*

3. Ото сіє чоботи з теляти,
Нема мого родного детяти.
*Чоботи, чоботи ви моє,
Наробили клопоту ві мене!*¹

2

Un poco allegro

Во по_ ле бе_ рё_ за сто_ я_ ла,
Во по_ ле ку_ дря_ ва_ я сто_ я_ ла.

Лёй ли, лёй ли, сто_ я_ ла.

¹ Слова явно неповні та дещо покручені, повніший текст, скомпільований на підставі інших відомих записів, міг би виглядати таким чином:

β)

<p>1. Чи се тії чоботи, що зять дав,
А за тії чоботи дочку взяв?
<i>Чоботи, чоботи ви мої,
Чом діла не робите ви мені?
Чоботи, чоботи із бичка,
Чом діла не робите, як дочка?</i></p> <p>2. Повішала чоботи на кілок,
Сама сіла плакати у куток.
<i>Чоботи, чоботи ви мої,
Чом діла не робите ви мені?
Чоботи, чоботи із бичка,
Чом діла не робите, як дочка?</i></p> <p>3. Покладу я чоботи в куточку,
Сама піду виперу сорочку.
<i>Чоботи, чоботи ви мої,
Чом діла не робите ви мені?
Чоботи, чоботи із бичка,
Чом діла не робите, як дочка?</i></p> <p>4. Я ж думала, чоботи юхтові,
А ж то, бачу, чоботи шкапові.
<i>Чоботи, чоботи ви мої,
Чом діла не робите ви мені?
Чоботи, чоботи із бичка,
Чом діла не робите, як дочка?</i></p> | <p>5. На річку йшла – чоботи рипали,
А з річки йшла – чоботи хлипали.
<i>Чоботи, чоботи ви мої,
Чом діла не робите ви мені?
Чоботи, чоботи із бичка,
Чом діла не робите, як дочка?</i></p> <p>6. На річку йшла в чоботях із прачем,
А з річки йшла в чоботях із плачем.
<i>Чоботи, чоботи ви мої,
Чом діла не робите ви мені?
Чоботи, чоботи із бичка,
Чом діла не робите, як дочка?</i></p> <p>7. От за цюю чортову шкапину
Віддала я рідную дитину.
<i>Чоботи, чоботи ви мої,
Чом діла не робите ви мені?
Чоботи, чоботи із бичка,
Чом діла не робите, як дочка?</i></p> |
|--|--|

1. Во поле берёза стояла,
Во поле кудрявая стояла.
Лёй ли, лёй ли, стояла. |2
2. Некому берёзу заломати,
Некому кудряву заломати,
Лёй ли, лёй ли, заломати. |2
3. Я ж пойду [пойду] погуляю, |2
Лёй ли, лёй ли, погуляю. |2
4. Белую берёзу заломаю. |2
Лёй ли, лёй ли, заломаю. |2
5. Срежу с берёзы три пруточка. |2
Лёй ли, лёй ли, три пруточка. |2
6. Сделаю [себе] три гудочка, |2
Лёй ли, лёй ли, три гудочка. |2
7. Четвёртую балалаечку. |2
Лёй ли, лёй ли, балалаечку. |2
8. Пойду на новые на сени. |2
Лёй ли, лёй ли, на сени. |2
9. Стану в балалайку играти. |2
Лёй ли, лёй ли, играти. |2
10. Стану я старова будити. |2
Лёй ли, лёй ли, будити. |2
11. – Встань ты, мой старой,
проснися. |2
Лёй ли, лёй ли, проснися. |2
12. Борода седая, пробудися. |2
Лёй ли, лёй ли, пробудися. |2
13. Вот тебе помои, умойся. |2
Лёй ли, лёй ли, умойся. |2
14. Вот тебе рогожа, утрися. |2
Лёй ли, лёй ли, утрися. |2
15. Вот тебе лопата, помолися. |2
Лёй ли, лёй ли, помолися. |2
16. Вот тебе баран, расчешися, |2
Лёй ли, лёй ли, расчешися. |2
17. Вот тебе лапотки, обуйся. |2
Лёй ли, лёй ли, обуйся. |2
18. Вот тебе шубёнка, оденься. |2
Лёй ли, лёй ли, оденься. |2
19. Во поле берёза стояла,
Во поле кудрявая стояла.
Лёй ли, лёй ли, стояла. |2
20. Некому берёзу заломати,
Некому кудряву заломати.
Лёй ли, лёй ли, заломати. |2
21. Я ж пойду [пойду] погуляю. |2
Лёй ли, лёй ли, погуляю. |2
22. Белую берёзу заломаю. |2
Лёй ли, лёй ли, заломаю. |2
23. Срежу с берёзы три пруточка. |2
Лёй ли, лёй ли, три пруточка. |2
24. Сделаю [себе] три гудочка. |2
Лёй ли, лёй ли, три гудочка. |2
25. Четвёртую балалаечку. |2
Лёй ли, лёй ли, балалаечку. |2
26. Пойду на новые на сени. |2
Лёй ли, лёй ли, на сени. |2
27. Стану в балалаечку играти. |2
Лёй ли, лёй ли, играти. |2
28. Стану я милова будити. |2
Лёй ли, лёй ли, будити. |2
29. – Встань ты, мой милой,
проснися. |2
Лёй ли, лёй ли, проснися. |2
30. Ты, душа моя, пробудися. |2
Лёй ли, лёй ли, пробудися. |2
31. Вот тебе водица, умойся. |2
Лёй ли, лёй ли, умойся. |2
32. Вот полотенцо, утрися. |2
Лёй ли, лёй ли, утрися. |2
33. Вот тебе икона, помолися. |2
Лёй ли, лёй ли, помолися. |2
34. Вот тебе гребешок, расчешися. |2
Лёй ли, лёй ли, расчешися. |2
35. Вот тебе башмачки, обуйся. |2
Лёй ли, лёй ли, обуйся. |2
36. Вот тебе кафтанчик, оденься. |2
Лёй ли, лёй ли, оденься. |2

ЛЕКЦІЯ 7. НАРОДИНИ. ПОХОРОН

25 Народинні (строфічні)

a)

1. В не_ ді_ лю_ ра_ но, в не_ ді_ лю_ ра_ но – день ве_ се_ лень_ кий:

Нам ся на_ ро_ див, нам ся на_ ро_ див ан_ гел ма_ лень_ кий.

1. В неділю рано, в неділю рано – день веселенький:
Нам ся народив, нам ся народив ангел маленький.
2. Дай йому, Боже, дай йому, Боже, многая літа,
А й'го батькови, а й'го батькови прожити літа!

Далі ці ж строфи повторюються з заміною слова „батько” на інших членів сім'ї та роду („мати”, „дідів”, „бабів”, „братів”, „сестер”, „тіток” і т. д.), учасників обряду („повитуху”, „хресних”¹) і вешті всіх присутніх гостей.

b)

1

1. Чор_ ні_ хма_ ри на_ сту_ па_ ють, дріб_ ні до_ щі йдуть;

Ой там в міс_ ті на ри_ ноч_ ку – там жов_ ня_ ри п'ють.

¹ Або „кумів”.

а)

1. Чорні хмари наступають, дрібні дощі йдуть;
Ой там в місті, на риночку – там жовняри п'ють.
2. Ой п'ють вони мед-горілку, їдять ягідки,
Чо́сь вони сі споглядають на чужі жінки.
3. – Чужі жінки – як ягідки, як рожевий цвіт,
А ти мені, шабелино, зав'язала світ.
4. Возьму я ті́, шабелино, за о́стрі боки,
Кину я ті́, шабелино, в дунай глибокий.
5. Плини, плини, шабелино, а я буду йти,
Буду я с'и, молоденький, жінку шукати.
6. Коли я с'и, молоденький, жіночку найду, –
То́ди я ті́, шабелино, з води витягну.

β)

1. Ой виїхав козаченько на круту гору,
Пустив коня у долину, в зелену траву. |2
2. Пустив коня у долину, в зелену траву,
Сам ляг спати, положився хоч на годину. |2
3. Спить годину, спить і другу, приснив їму ся сон,
Що з правого рукавця вилетів сокол. |2
4. Пробудився козаченько та й став на ніжки,
Долом, долом-долиною – аж до ворожки. |2
5. – Ой ворожко, вороженько, виложи ми́ сон,
Що з правого рукавця вилетів сокол? |2
6. – Ой козаче, козаченьку, виложу т'я сон,
Як ся правда не сповніє, наложу голов'. |2
7. Твоя жінка Маріяна сина родила, –
Серед ночі, опівночі життя скінчила. |2

2

1. Ка_жуть лю_ди, що я ум_ру, а я хо_чу жи_ти;
Скіль_ки жив_ши на цім сві_ті, а тре_ба у_мер_ти.

1. Кажуть люди, що я умру, а я хочу жити,
Скільки живши на цім світі, а треба умерти. |2
2. Останеться срібло-з'лото і д'рагії шати,
Трудно м'ні їх із собою на той світ забрати. |2
3. І хотя й би міг забрати – там того не треба,
Штири дошки, сажень землі, спасенія з неба. |2
4. Як удар'ять у всі дзвони у смутну годину,
Поклонюся всему світу і своїй родині. |2
5. Дадуть мені смутну труну і тверде ложе,
Не даждь¹ во гріхах вмирати, милостивий Боже! |2
6. Як опустять грішне тіло в глибокій доли
І засиплять піском очі – не глянеш ніколи. |2
7. В гробі будуть ребра, боки, з головою руки,
Душа піде, не смертельна, на вічнії муки. |2
8. Понімай же, чоловіче, так велику страту,
Бо як хто з нас Богу служить, так бери за плату. |2
9. Примирися з ближнім своїм, отпусти обиди²,
Хай і тобі Бог відпустить всякі гріхи-біди. |2
10. І старайся здобувати учинки ласкаві,
Бо на той світ підуть тільки добрі твої справи. |2
11. А коли ся не поправиш, зле будеш чинити,
То навіки з проклятими будеш в пеклі жити³. |2

6)

Moderato

poco rubato

1. W nie_dzie_lę ra_no, w nie_dzie_lę ra_no drob_ny deszcz pa_da,

A mo_ja dziewczy_na, a mo_ja je_dy_na, ze mną nie ga_da.

α)

1. W niedzielę rano, w niedzielę rano drobny deszcz pada,
A moja dziewczyna, a moja jedyna, ze mną nie gada. |2

¹ Церковнослов'янське: дай.

² Образи.

³ Див. Зразок 26б_{1,2}.

2. Wezmę ja kontusz, srebrne ostrogi, szablę przypaszę,
Pójdę do dziewczyny, pójdę do jedynej, to się ucieszę. |2
3. Wyszła dziewczyna, wyszła jedyna, jak różany kwiat,
Oczki zapłakała, rączki załamała, zmienił jej się świat. |2
4. – Nie będę twoją, nie będę twoją, ani niczyją,
Tylko będę sobie na wysokim grobie białą liliją. |2
5. Ty pójdiesz górą, ty pójdiesz górą, a ja doliną,
Ty zakwitniesz różą, ty zakwitniesz różą, a ja kaliną. |2
6. – Ty będziesz panną, ty będziesz panną na wielkim dworze,
Ja będę księdzem, ja będę księdzem w białym klasztorze. |2
7. – Ty pójdiesz drogą, ty pójdiesz drogą, ja pójdę ściżką,
Ty będziesz księdzem, ty będziesz księdzem, ja będę mniszka. |2
8. A jak pomrzemy, a jak pomrzemy, każemy sobie
Złote litery, złote litery wybić na grobie. |2
9. A kto tam przyjdzie, albo przyjedzie, przeczyta sobie:
„Złączona miłość, złączona miłość leży w tym grobie”¹. |2

β)

1. Wezmę ja kontusz, wezmę ja kontusz, szablę przypaszę,
Pójdę do dziewczyny, pójdę do jedynej – tam się ucieszę. |2
2. I przyszedł do niej, i przyszedł do niej, puknął w okienko.
– Wyjdź, dziewczę moje, wyjdźże jedyna, wyjdźże panienko! |2
3. Wyszła dziewczyna, wyszła jedyna, jako róży kwiat,
Oczki zapłakała, rączki załamała, zmienił się jej świat. |2
4. – Czego ty płaczesz, czego żałujesz, dziewczyno moja?
– Jakże nie mam płakać, jakże nie żałować, nie będę twoja! |2

¹ *Підрядковий переклад*: 1. В неділю рано, в неділю рано, дрібний дощ падає, А моя дівчина, а моя єдина, зі мною не говорить. 2. Візьму я кунтуш, срібні остроги, шаблю припасую, Піду до дівчини, піду до єдиної, то утішуся. 3. Вийшла дівчина, вийшла єдина, як квітка троянди, Очі заплакала, руки заломила, змінився їй світ. 4. – Не буду твоя, не буду твоя, ані нічия, Тільки буду собі на високому гробі білою лілією. 5. Ти підеш горою, ти підеш горою, а я – долиною, Ти зацвітеш трояндою, ти зацвітеш трояндою, а я – калиною. 6. – Ти будеш панною, ти будеш панною на великопанському дворі, Я буду священиком, буду священиком у білому монастирі. 7. – Ти підеш дорогою, ти підеш дорогою, я піду стежкою, Ти будеш священиком, ти будеш священиком, я буду монашкою. 8. А як умремо, а як умремо, скажемо собі Золоті літери, золоті літери вибити на гробі. 9. А хто там прийде чи приїде, прочитає собі: „Злучене кохання, злучене кохання лежить у цьому гробі”.

5. – Бędziesz ty moja, będziesz jedyna, będziesz, dalibóg!
Ludzie mi cię raja, rodzice oddają i sam sądzi Bóg. |2
6. – W niedzielę rano, w niedzielę rano wianek uwito:
Idziesz na wojenkę, idziesz na wojenkę, by cię ubito. |2
7. – Jak mnie zabiją, jak mnie zabiją, któż mnie pochowa?
– Ja cię pochowam, ja cię pochowam, jak będę twoja! |2
8. Пłacze dziewczyna, płacze jedyna, stojąc na ganku:
– Czemu mnie opuszczasz, czemu mnie opuszczasz, Jasiu-kochanku? |2
9. – Ty pójdiesz górą, ty pójdiesz górą, a ja doliną,
Ty zakwitniesz różą, ty zakwitniesz różą, a ja kaliną. |2
10. – Ty pójdiesz polem, ty pójdiesz polem, a ja lasami,
Ty się zmyjesz wodą, ty się zmyjesz wodą, ja mymi łzami. |2
11. – Ty pójdiesz drogą, ty pójdiesz drogą, a ja gościńcem.
Ty będziesz panną, ty będziesz panną, a ja młodzieńcem. |2
12. A jak pomrzemy, a jak pomrzemy, każemy sobie
Złote litery, złote litery wyryć na grobie. |2
13. A kto tam przejdzie, albo przejedzie, przeczyta sobie:
„Złączona miłość, złączona miłość leży w tym grobie”¹ |2.

26

Народинні (тирадні)

a)

1. Ой чий то го_ род ни_ го_ ро_ джа_ ний?

I_ ди, ку_ муль_ ко,
I_ ди, ду_ шень_ ко,

За_ го_ ро_ ди_ мо, за_ ти_ ну_ є_ мо!

¹ Підрядковий переклад: 1. Візьму я кунтуш, візьму я кунтуш, шаблю припасую, Піду до дівчини, піду до єдиної – там утішуся. 2. І прийшов до неї, і прийшов до

1. Ой чий то город нигороджаний?
– Иди, кумулько,
Иди, душенько,
Загородимо, затинуємо!
2. Будемо бити кіль¹ золотое
Густую траву
Людьом на славу
Загородимо, затинуємо!

б)

1. Ой чий то го_ род ни_ го_ ро_ джа_ ний,
Ни_ го_ ро_ жа_ ний, ни_ о_ стру_ жа_ ний?

1. Ой чий то город нигороджаний,
Нигороджаний, ниобстружаний.
2. То кумов город нигороджаний,
Нигороджаний, ниостружений.

неї, постукав у віконечко: – Вийди, дівча мос, вийди ж єдина, вийди ж панночко!
3. Вийшла дівчина, вийшла єдина, як квітка троянди. Очка заплакала, ручки заломила, змінився їй світ. 4. – Чому ти плачеш, чого засмучена, дівчино моя? – Як же мені не плакати, як же мені не сумувати, не буду твоя! 5. – Будеш ти моя, будеш єдина, будеш, їй-богу (клянуся)! Люди мені тебе радять, батьки віддають і сам велить Бог. 6. – В неділю рано, в неділю рано вінок увито: Ідеш на війну, ідеш на війну, аби загинути. 7. – Як я загину, як я загину, хто мене поховає? – Я тебе поховаю, я тебе поховаю, як буду твоя! 8. Плаче дівчина, плаче єдина, стоячи на ганку: – Чому мене покидаш, чому мене покидаш, Іванку коханий? 9. – Ти підеш горою, ти підеш горою, а я долиною, Ти зацвітеш трояндою, ти зацвітеш трояндою, а я – калиною. 10. – Ти підеш полем, ти підеш полем, а я – лісами, Ти умиєшся водою, ти умиєшся водою, я своїми сльозами. 11. – Ти підеш дорогою, ти підеш дорогою, а я гостинцем. Ти будеш панною, ти будеш панною, а я молодиком. 12. А як умремо, а як умремо, скажемо собі Золоті літери, золоті літери вирити на гробі. 13. А хто там прийде або приїде, прочитає собі: „Злучене кохання, злучене кохання лежить у цьому гробі”.

¹ Літера „ї” читається як німецька „и” з тремою (умлаутом).

3. – Іди, кумонько, загородимо,
Загородимо і обстружимо.
4. Поб'ємо кульє всьо дубовое,
Посередини всьо золотое.

Далі ці ж строфи повторюються з заміною слова „кумов” на „батьков”, „мамин” і т. д.

27

Похоронні пісні

(дяківські, традиційні, сучасні)

a)

1. Го_лу_бе, го_лу_бе, у_же не гур_ка_єш,
Но як ты од ме_не ско_ро од_лі_та_єш?
Но як ты од ме_не ско_ро од_лі_та_єш?

1. Голубе, голубе, уже не гуркаєш,
Но як ты од мене скоро одлітаєш? |2
2. А я тобі давал, што єсть од м'я жадал,
Отойти ти од нас єще не жаловал¹. |2
3. Хоть бы был м'ї горы і долины забрал,
Лиш бы был от мене тебе нитко² не взял. |2
4. Што м'ї по маєтку? Не хочу нич мати,
Кедь я ся не могу тобой потішати. |2
5. Цвіточку прекрасный, Іванку³ любезный,
Днесь⁴ од нас отходиш навіки в гроб темний! |2

¹ Не бажав, не хотів.

² Ніхто.

³ Змінне ім'я померлої дитини.

⁴ Староцерковне: нині, сьогодні.

6. – Отче мой і мати, не смутитесь про то,
Што ваш хлопець Йванко пошел от вас нагло... |2

б)

1

Andante

1. Ка жут льу_ де, шчо йа ум_ ру, а йа хо_ чу жи_ ти,
Кіль_ ко жи_ ти на сьім сьві_ тї, тре_ ба у_ ми_ ра_ ти.

1. Кажут льуде, шчо йа умру, а йа хочу жити,
Кілько жити на сьім сьвітї, треба умирати.
2. Зістаєє сьї срібло, з'лото, дорогїї шати,
Трудно ж менї їїх с собою на тамтой сьвіт брати.
3. А хоць би-м їїх міг забрати, там того не треба,
Штири дошкьї, сьажень землї, спасенїя з неба.
4. Йак ударьат во всї дзвони о смертнї[ї] годинї,
Поклоньу сьа ўсему сьвітї, ўсї свої родинї.
5. Йак упустьат грїшне тїло у глибокі доли,
Засипайут піском очи – не гльанут нїколи.
6. Ў гробї будут ребра, бокьї, з головою руки,
Душа піде безсмертельна на вічнїї мукьї.
7. Памїятай же, чоловіче, так велику страту,
Йак хто Богу услугуйе, так бере заплату².

2

[Comodo]

1. Ка жут лю_ де, что я оу_ мру, а я хо_ чу жи_ ти!
Сколь_ ко жив_ ши на сем сьві_ ті, по_ тре_ ба оу_ мре_ ти.

¹ Цю ноту с", мабуть, треба вважати друкарським огріхом: найімовірніше вона також має бути b' як є на тому ж місці в наступному такті, оскільки практично в усіх подібних мелодїя початковї субфрази завжди тотожнї (див. Зразки 25а₁₋₂б).

² Див. також Зразок 25б₂.

1. Кажут люде, что я бумру, что я бумру, а я хочу жити!
Сколько живши на сем світі, потреба бумрети.
2. Зостанеться срібро-з'лато, срібро-з'лато, дорогі комнати –
Трудно ж м'ні їх із собою на той світ забрати.
3. І хотя й би мог забрати, мог забрати – там того не треба:
Ч'тири доски, сажень землі, спасенія з неба.
4. Як вдарите во всі дзвони, во всі дзвони о смертной годині,
Поклонюся всему світу і своїй родині.
5. Дадуть мені смутну труну, смутну труну і тверде ложе,
Не даждь в гріхах оумирати, милостивий Боже!
6. Як бупустять грішне тіло, грішне тіло в глибокій доли
І засиплют піском очі – не глянут ніколи.
7. В гробі будут ребра-боки, ребра-боки, с головою руки,
Дуща пойдет безсмертная на вічнії муки.
8. Помирися з ближнім своїм, з ближнім своїм, отпусти обіді¹
Да і тобі Бог відпустить всяких гріхов, біди.
9. І старайся притяжати, притяжати діянья ласкаві,
Бо на той світ пойдут только добрі твої справи.
10. І єгда ся не поправиш, не поправиш, зле будеш творити,
То навіки с проклятими будеш в пеклі жити!

в)

1. Пра_шай,ду_ше, в ко_неч_ний час, пра_шай над гро_бом ни_ні, В да_

ле_ку даль і_деш від нас, ли_ша_еш жаль ро_ди_ні.

1. Пращай, душе, в конечный час,
Пращай над гробом нині,
В далеку даль ідеш від нас, | 2
Лишасш жаль родині.

¹ Образи.

2. Твоя судьба вже кличе т'я
 На тамтой світ в дорогу,
 Бо всім одна є ціль життя –
 Віддати душу Богу. | 2
3. Лети ж, душе, в небесний край,
 Дорога то безпечна,
 Там вічний рай, блаженний рай,
 Свята життя безконечна. | 2

28

Похоронна інструментальна етномузика
 (голосільна імпровізована рецитація
 та кантиленна „умерла”)

a)

rubato molto, legato

А1. *simile*

2.

3.

4.

Z *♩ = 67*

А5. *≈ 134 (♩ ≈ 67)*

B1.

C1.

2.

16.

7.

б)

Сопілка
-флора

Пор. Зразок 20б₁. Див. також Зразки 13 і 41б (речитативні голосіння).

ЛЕКЦІЯ 8. ЗИМОВИЙ ЖАНРОВИЙ ЦИКЛ

29

Гейкання
(новорічні рецитації)

a)

Allegro

1. Гей, гей!

2. Кіль_ко в пло_ті ко_ли_ків, А на го_ро_ді – во_ли_ків. Гей, гей!

3. Кіль_ко в ре_ше_ті ді_ро_чок, А в ко_ша_рі – о_ве_чок. Гей, гей!

4. Сьо_год_ні о_ра_ти, Зав_тра по_сі_ва_ти. Гей, гей!

5. Два вед_ме_ді На_пе_ре_ді, Дві си_ни_ці В ко_ліс_ни_ці. Гей, гей!

6. Два_над_цять во_лів, два_над_цять ко_ров,

А_би наш пан газ_да був здо_ров! Гей, гей!

1. <...>.

Гей, гей!

2. Кілько в плоті коликів,
А на загороді – воликів.

Гей, гей!

3. Кілько в решеті дірочок,
А на кошарі – овечок.
Гей, гей!
4. Сьогодні орати,
Завтра посівати.
Гей, гей!
5. Два ведмеді
Напереді,
Дві синиці
В колісниці.
Гей, гей!
6. Дванадцять волів, дванадцять коров,
Аби наш пан газда був здоров!
Гей, гей!

б)

1. *Береза* (одноосібна декламація крикливим високим голосом, гучно, приблизно на одній звуковисотності та в швидкому темпі):

Добрий вечір, добрий вечір, пане господарю!
Ви ще гору не розорали,
А вже спати полігали...
– *Гонім май¹, хлопці!*

Гурт:

m | **Largo**

8 Гей, гей, гей! Го_ ніт, хлоп_ ці, во_ ли. Гей!

2. *Береза*:
Бадіка² Василь пішов до Раковец³,
Купив пару огірців⁴,
Розорав на двос,
На трое засіяв яроў пшеницеў.

¹ Більше, сильніше.

² Господар (далі – змінне ім'я адресата гейкання).

³ Рако́вець (Racovář), українське село у повіті Ботошань в Румунії на кордоні з Чернівецькою областю.

⁴ Огерів, жеребців.

Дощ іде,
Роса паде,
Пшениця рясно росте.
– Гонім май, хлопці!

Гурт:

Гей, гей, гей! Гонім, хлопці, воли. Гей!

3. *Береза:*

Бадіка Василь пішов за шість місяців,
Пшениця – як ліс,
Солома – як троца¹,
А колос горобці об’їдают.
– Гонім май, хлопці!

Гурт:

Гей, гей, гей! Гонім, хлопці, воли. Гей!

4. *Береза:*

Бадіка Василь наймив сімсот женців,
Які жали, в’язали
І в клані² складали.
Бадіка Василь лиш додому возив.
– Гонім май, хлопці!

Гурт:

Гей, гей, гей! Гонім, хлопці, воли. Гей!

5. *Береза:*

Бадіка Василь пішов до Раковец,
Купив дванадцять лошаків,
Як копитами молотили,
Фостами³ замітали,
Носами в міхи насипали.
Мельник си напудив,
Втік за гори та за ліс.
Але мельничка добра була,
Назад си вернула,

¹ Очерет.

² Клуні.

³ Хвостами.

Два-три яйці збила –
Знов добре було.
– *Гонім май, хлопці!*

Гурт:

Гей, гей, гей! Гонім, хлопці, воли. Гей!

6. *Береза:*

Бадіка Василь дав муку Василиці,
Василиха встала,
Очі вмила,
Богу си помолила,
В шестеро колачі спекла.
Дала тому, що на печі,
Дала тому, що коло стола,
А решту поклала в кут:
„Най сидять тут,
Би було віднести колідникам?”
– *Гонім май, хлопці!*

Гурт:

Гей, гей, гей! Гонім, хлопці, воли. Гей!

[&]

[*Береза:*]

7. *Ми не з цього села,
Ми є з того села,
Що ні плота, ні кола.
Напереді вогонь горит,
Ззаду земля замерзає.*
8. *Ми не з цього села,
Ми є з того села,
Що колачі по вербах,
Потоками молоко тече.*
9. *Ми не з цього села,
Ми є з того села,
Що дві синиці в колісниці,
Два медведі напереді.*
10. *Ми не з цього села,
Ми є з того села,*

Що баби в фірах си возя[т],
А діди в ярмах ходя[т].

Всі разом вигукують:
– На щисте, на здоров'є!

30

Колядки

a)

Піш_ла Ган_дзу_ні ху_стонь_ки пра_ти на ле_ду...

Гей же на ле_ду, на тім ти_хонь_кім ду_на_ю.

a)

1. Пішла Гандзуні¹ хустоньки прати на леду...
Гей же на леду, на тім тихонькім дунаю.
2. Хустоньки прала, перстень згубила на леду...
Гей же на леду, на тім тихонькім дунаю.
3. Скочила вона аж до батенька на леду...
Гей же на леду, на тім тихонькім дунаю.
4. – Батеньку, ходи, перстень ми' знайди на леду...
Гей же на леду, на тім тихонькім дунаю.
5. Батенько прийшов, перстень не знайшов на леду...
Гей же на леду, на тім тихонькім дунаю.

Далі 3-5 строфи повторюються з заміною слова „батенько” на „матінка” (6-8 строфи)², а в кінці:

¹ Зміюване ім'я дівчини, якій адресується колядка.

² Тут, як і в інших аналогічних випадках, співачки відтворювали тільки ці три строфи з п'яти початкових просто задля економії часу в умовах штучно організованого збирацького сеансу, в реальності ж зазвичай належалося повторювати увесь текст повністю з заміною в ньому лише назв осіб, котрих до того ж могло бути більше, ніж в даному разі, оскільки колядникам подобало вшанувати у

9. Скочила вона аж до милого на леду...
Гей же на леду, на тім тихонькім дунаю.
10. – Миленький, ходи, перстень ми знайди на леду...
Гей же на леду, на тім тихонькім дунаю.
11. Миленький прийшов, перстень ми знайшов на леду...
Гей же на леду, на тім тихонькім дунаю.

β)

1. Ішов Васильцьо¹ через лісочок. *Не сам він...
Не сам він, молод, у тім лісочку загинув.*
2. Надибали й'го три розбійники. *Не сам він...
Не сам він, молод, у тім лісочку загинув.*
3. Питают його: – Чи маєш батька? *Не сам він...
Не сам він, молод, у тім лісочку загинув.*
4. – В мене батенько – як місяченько. *Не сам він...
Не сам він, молод, у тім лісочку загинув.*
5. Питают його: – Чи маєш матір? *Не сам він...
Не сам він, молод, у тім лісочку загинув.*
6. – В мене матінка – ясная зірка. *Не сам він...
Не сам він, молод, у тім лісочку загинув.*
7. Питают його: – Чи маєш милу? *Не сам він...
Не сам він, молод, у тім лісочку загинув.*
8. – В мене миленька – ясна зіронька. *Не сам він...
Не сам він, молод, у тім лісочку загинув.*
9. <...>².

γ)

1. Ой де підемо защедрувати? – До вдови.
Гей же у вдови чорні оченька і брови.
2. На наші[й] вдові красна спідниця – я ї дав...
Гей же я ї дав, бо я ї вірненько любив.
3. На наші[й] вдові гарні чобітки – я ї дав...
Гей же я ї дав, бо я ї вірненько любив.
4. На наші[й] вдові гарна хусточка – я ї дав...
Гей же я ї дав, бо я ї вірненько любив.

той спосіб всіх без винятків домочадців від найстаршого до наймолодшого (див. нижче Зразок 30б₂).

¹ Змінюване ім'я парубка, якому адресується колядка.

² Напевно, це не повний сюжет, де потім мало би йтися про викуп, якого не захотів дати ніхто, окрім милої.

б)

1 *f* $\text{♩} = 200$
 Пш_ла Ган_ну_ сі вра_но по во_ду на ду_най...

2 *f* $\text{♩} = 204$
 Пас_ла Ма_ру_ сі чо_ти_ри во_ли в_я_ли_ні...

3 *f* $\text{♩} = 208$
 Ой там у Льво_ві в ро_го_вім до_мі, грай_ко_но...

4 *f* $\text{♩} = 184$
 Ой чий то ко_сар най_рань_че вий_шов, бри_ні_ла...

5 *f* $\text{♩} = 168$
 Пас_ла Ма_ру_се чо_ти_ри во_ли в_я_ли_ні...

На ду_най ра_но, греч_на_я пан_но, на ду_най.

Гей же в_я_ли_ні при зе_ле_нень_кій ду_би_ні.

Грай_ко_но, ко_ни_че, під мо_ло_день_ким па_ни_чем.

Бри_ні_ла ко_са ко_ло по_ко_са сти_хень_ка.

Гей же в_я_ли_ні при зе_ле_нень_кій ду_би_ні.

б₁)

1. Пішла Ганнусі¹ врано по воду на дунай...
На дунай рано, гречная панно, на дунай.
2. Зо золотими коновочками на дунай...
На дунай рано, гречная панно, на дунай.
3. А зо срібними накривочками на дунай...
На дунай рано, гречная панно, на дунай.
4. Переймив її сусідський синок, на дунай...
На дунай рано, гречная панно, на дунай.
5. Загадав її три загадоньці, на дунай...
На дунай рано, гречная панно, на дунай.
6. Як відгадаєш, то моя будеш, на дунай...
На дунай рано, гречная панно, на дунай.
7. А що то росте без корінчика? на дунай...
На дунай рано, гречная панно, на дунай.
8. А що то горит без поломити? на дунай...
На дунай рано, гречная панно, на дунай.
9. А що то цвите без синоцвитку? на дунай...
На дунай рано, гречная панно, на дунай.
10. – А камінь росте без корінчика, на дунай...
На дунай рано, гречная панно, на дунай.
11. Діямент горит без поломити, на дунай...
На дунай рано, гречная панно, на дунай.
12. Папороть цвите без синоцвитку, на дунай...
На дунай рано, гречная панно, на дунай.

б₂)

1. Пасла Марусі² воли в ялині, в ялині...
Гей же в ялині, при зелененькій дубині.
2. Прийшов до неї батенько її в ялині...
Гей же в ялині, при зелененькій дубині.
3. – Ходи, Марусю, ходи додому, в ялині...
Гей же в ялині, при зелененькій дубині.
4. – Зараз, тату, йду, воли напасу, в ялині...
Гей же в ялині, при зелененькій дубині.

¹ Змінюване ім'я дівчини, якій адресується колядка.

² Змінюване ім'я дівчини, якій адресується колядка.

Далі 2-4 строфи повторюються з заміною слова „батенька” на „матінку” (6-7 строфи)¹, а в кінці:

8. Прийшов до неї миленький її, в ялині...
Гей же в ялині, при зелененькій дубині.
9. –Ходи, Марусю, ходи додому, в ялині...
Гей же в ялині, при зелененькій дубині.
10. Марусі ішла, додому пішла, в ялині...
Гей же в ялині, при зелененькій дубині.

б₃)

1. Ой там у Львові в роговім домі, *грай, коню...*
Грай, коню, кониче, під молоденьким паничем.
2. Коник виграє, Влодек² гуляє, *грай, коню...*
Грай, коню, кониче, під молоденьким паничем.
3. Пішов по него батенько єго, *грай, коню...*
Грай, коню, кониче, під молоденьким паничем.
4. – Ой час, Влодзуню, час додомоньку, *грай, коню...*
Грай, коню, кониче, під молоденьким паничем.
5. – Ой зара' піду, най танця дійду, *грай, коню...*
Грай, коню, кониче, під молоденьким паничем.
6. Ой танця дійшов, додому не йшов, *грай, коню...*
Грай, коню, кониче, під молоденьким паничем.

Далі 3-6 строфи повторюються з заміною слова „батенько” на „матінку” (7-10 строфи)³, „сестричку” (11-14 строфи), а в кінці:

15. Прийшла до него миленька єго, *грай, коню...*
Грай, коню, кониче, під молоденьким паничем.
16. – Ой час, миленький, час додомоньку, *грай, коню...*
Грай, коню, кониче, під молоденьким паничем.
17. – Ой зара' піду, най танця дійду, *грай, коню...*
Грай, коню, кониче, під молоденьким паничем.
18. Танцю не дійшов, додому пішов, *грай, коню...*
Грай, коню, кониче, під молоденьким паничем.

¹ Див. вище виноску 2 на с. 169.

² Змінюване ім'я парубка, якому адресується колядка.

³ Див. вище виноску 2 на с. 169.

б₄)

1. Ой чий то косар найраньче вийшов, бриніла...
Бриніла коса коло покоса стихенька.
2. А Йванків¹ косар найраньче вийшов, бриніла...
Бриніла коса коло покоса стихенька.
3. Прийшла до него матінка его, бриніла...
Бриніла коса коло покоса стихенька.
4. – Ой ч'єс, Грицуню², ч'єс додомоньку, бриніла...
Бриніла коса коло покоса стихенька.
5. – Покоса дійду, додому прийду, бриніла...
Бриніла коса коло покоса стихенька.
6. Покоса дійшов, додому не йшов, бриніла...
*Бриніла коса коло покоса стихенька*³.
7. Прийшла до него миленька его, бриніла...
Бриніла коса коло покоса стихенька.
8. – Ой ч'єс, Грицуню, ч'єс додомоньку, бриніла...
Бриніла коса коло покоса стихенька.
9. Покоса дійшов, додому прийшов, бриніла...
Бриніла коса коло покоса стихенька.

б₅)

1. Пасла Марусе⁴ чотири воли в ялині...
Гей же в ялині при зелененькій дубині.
2. Прийшов до неї батенько єї, в ялині...
Гей же в ялині при зелененькій дубині.
3. – Марусю, душко, час додому йти, в ялині...
Гей же в ялині при зелененькій дубині.
4. – Я ще не піду, воли попасу, в ялині...
Гей же в ялині при зелененькій дубині.

Далі 2-4 строфи повторюються з заміною „батенька” на „матінку” (строфи 5-7), „сестричку” (строфи 8-11), „братчика” (строфи 11-13), а в кінці:

¹ Змінюване ім'я парубка, якому адресується колядка.

² Змінюване ім'я того ж парубка.

³ Очевидно, далі 3-6 строфи (а в реальності всі шість) повторювалися з заміною слова „матінка” на „батенько” й інших домочадців.

⁴ Змінюване ім'я дівчини, якій адресується колядка.

14. Прийшов до неї миленький єї, в ялині...
Гей же в ялині при зелененькій дубині.
15. – Марусю, душко, час додому йти, в ялині...
Гей же в ялині при зелененькій дубині.
16. – Я зараз піду, воли зажену, в ялині...
Гей же в ялині при зелененькій дубині.

Див. також Зразки 12а та 17а.

31 Щедрівки

a)

m Allegretto

Ва си ле ва ма ти
 Пош ла шед ру ва ти.

Зо ло ту ка диль ни що

Василева мати
 Пошла щедрувати.
 У церкві стояла,
 Чесний хрест держала,
 5 Золоту кадильницю,
 Божу христильницю.
 Христітеся, люде,
 Бо вам Господь буде!
 Богу свічку ставте,
 10 А нам пиріг дайте!

[*Мовиться, вигукуючи:*]
 – Добрий вечір!

b)

m Allegro

Як не да си пи ро га,
 Вось му во ла за ро га.
 Ви ве ду на по ріг <...>

Як не даси пирога,
Возьму вола за рога,
Виведу на поріг,
Заб'ю йому правий ріг.
5 Рогом буду трубити,
А воликом робити,
А хвостиком поганяць,
Волом хліба зароблять.

[Мовиться, вигукуючи:]
– Добрий вечір!

Див. також Зразки 18a₁₋₄ бв.

32 Новорічні вистави („Коза”)

Дід. Здоровий; вивернутий кожух, шапка кудлата, чоботи, машкара (маска), пояс червоний чи зелений і солом'яна плетена „файда”¹ в руках; говорить і співає з старечими дефектами вимови.*

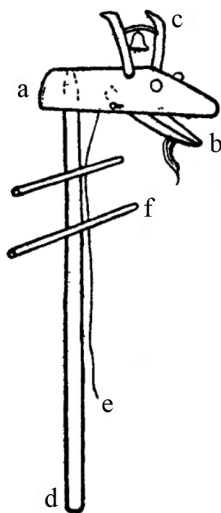
Циган Горасим. Сині широкі штани, кожушок коротенький (не вивернутий), пояс червоний, на шиї стьоожка червона, синій кашкет і пуга в руках.

Коза – з дерева (липи чи верби). Спочатку оброблюють головку сокирою і ножем, застругують верхню морду (мал. 1а), щоб на кінці була морда тоненька, як у кози. Для штиля (мал. 1д) вивірчується дірка свердлом з-під низу при грубошому кінці головки. З тоншого кінця долотом видовбується виїмка аж до штиля глибше і глибше на-

* Маску роблять так: примірюють до обличчя шматок шкірки (телячої або овечої, з якої заздалегідь обстрижуть та зішкребуть вовну цілком) і одрізують її зі всіх боків так, щоби вона прикривала щільно все обличчя; в тих місцях, де мають бути очі, вирізують овальні дірки, над якими пришивають брови з клоччя; для носа вирізують трьохкутну дірку, а до країв пришивають з коричневої шкіри носа; нижче носа вирізують овальну дірку (рот) і пришивають до горішнього та спіднього країв, замість зубів, шматки гусячого пера, розколеного на двоє (вгорі 3, а внизу 4); за цим пришивають вуси та брови з прядива. Під очима намазують чорною, а щоки червоною фарбами. – Примітка збирачів.

¹ Батіг.

стілки, щоб спідня губа могла туди ховатись. Далі робиться спідня губа (називається „язик”, мал. 1b), кінець морди спускається (робиться) вузенько, щоб вона могла поміститись у вище згадану виїмку верхньої губи. На другому кінці цього язика провірчують дірочку для швірника (кілочка), на котрім тримається язик. На грубшому кінці язика провірчується дірочка наскрізь і протягається туди мотузка (мал. 1e), за котру той чоловік, що під козою, бере рукою (за мотузочку), тягне її донизу і так „цопає”.

Мал. 1. Схема головки кози:

- a. верхня губа
- b. нижня губа (язик)
- c. різки з дзвінком
- d. штиль
- e. мотузка для рухання спідньої губи
- f. два кійки для прив'язування фатуха

Мал. 2.
Сцена з „Кози”
(зліва солом'яна „файда”).

Мал. 3.
Морда кози і маска Діда

Зверху, на верхній морді по краях провірчуються дві дірочки на роги. Роги (мал. 1с) робляться з дерева (якого-небудь), щоб були кривенькі назад, щоб був вид ангорської кози, і цяцькуються (ці роги) різними кольорами паперу (закручуються навкруг). Посередині обох ріжків провірчуються дірочки і протягується нитка, на якій прив'язується дзвінок.

Верхня губа (головка) обшивається сірою кожушиною – такою, щоб шерсть була дуже коротенька, стрижена, а до спідньої губи цвяшком прибивається борідка. На обох кінчиках швірника (на котрім держиться язик), вішаються сережки. Нижче ріжків, звичайно так, як у кози, пришиваються очі, з великих блискучих намистин (або з блискучих гудзиків).

Рядном покривається коза так, щоб чоловік цілком міг сховатися під нього. Рядно прибивають до краю головки цвяшками, а решта звисає вільно; зверху рядна тими ж цвяшками вкупі прибивається шкурка з кози або теляти. Коло цих цвяхів прив'язують стьожки різних кольорів, щоб по дві чи по одній на обидва боки звисали, і теж саме дві чи три лежали по спині. Фартух пришивається до обох берегів рядна, що виходять спереду під морду кози. Поверх хвартуха чіпляється намисто (див. мал. 2).

*

Коли збираються парубки ходити з „Козою”, то назвуть: „Ідем ходити на сватки з „Козою”: ти підеши під Козу, я буду Дідом, а там Іван, чи хто, буде Циганом.

Водять „Козу” на перший день Різдва увечері і ходять аж до Нового року. Цілий день ходять, як лише з церкви вийшли.

В старовину від Різдва до Нового року ніхто не робив, всі празнували.

Селяне люблять цей звичай і коли „Коза” ходить, кажуть: „Скорше напувай коні й порайся біля худоби, бо вже „Коза” ходить!”.

Коли „Коза” вийде з одної хати, то люде перебігають поперед неї до сусідньої хати, щоби й там ще побачити та почути. (Козу тільки женуть, ніхто її не веде за поводок).

Коза не любить Цигана і весь час, коли він наближається до неї, хоче його ударити. А Діда вона поважає і увесь час ластиться до нього.

*

В хату заходить першим Дід і каже: „День добрий, пане господарю і пані господарко! Віншую вас з святом і прохаю, будьте ласка, дозвольте і моїй Кізоньці зайти до хати погритися”.

Господарі: „Добре, заходьте, будь ласка”.

Дід кличе Козу: „Кізонько, Кізонько, чап, чап, чап!” (За дверима чути, як вона цопає мордочкою і дзвіночком дзвонить).

Циган Горасимко підганяє Козу пугою весь час, каже: „Гей, гей!” і входять до хати.

Дід каже Козі: „Кізонько, поклонись господарю і господарці низенько, і поцілуй у руку; і ще поклонися всім панам, котрі єсть в хаті”. Коза кланяється і цілує у руки, увесь час дрібно цопаючи мордочкою.

Дід каже Козі: „Но, Кізонько, просят господарі потанцювати”. І починає співати:

a)

m) $\text{♩} = 63$

1. Бе_ри_гом, бе_ри_гом, бе_ри_жи_но_ю Зди_бав_я_дів_чи_ну
під_го_жи_но_ю. 2. По_во_ду_і_шла, у_то_ми_ла_ся,
* Під_су_хим_ду_бом по_ло_жи_ла_ся. 3. І_шли_чу_ма_ки
та_й_роз_ми_ну_лись, А_зад_ній_і_шов та_й_о_гля_нув_ся.
4. А_зад_ній_і_шов та_й_о_гля_нув_ся, Ша_по_чку_і_зня_гав,
5. - Дів_чи_но_мо_я, риб_чи_но_мо_я, Ска_жи_ме_ні_прав_ду,

* Верхня рисочка означає „перекладає фалду”. – *Примітка транскриптора.*

8
низь_ко вкло_нив_ся: 6. – Я бу_ду тво_я, а ти бу_деш мій,
бу_деш ти мо_я?

8
Як нас по_він_ча_є по_пи_чок Мат_вій. 7. По_пи_чок Мат_вій,
8. Хлоп_чи_чок сла_в_ний,

8
а дя_чок Гор_дій, То в нас бу_де хлоп_чик зва_ти_ся Кор_ній.
стрі_лець мо_тор_ний, Ви_ліз на ло_зу та встре_лив Ко_зу.

1. Беригом, беригом, берижиною
Здибав я дівчину під гожиною. |2
2. По воду ішла, утомилася,
Під сухим дубом положилася, |2
3. Ішли чумаки та й розминулись,
А задній ішов та й оглянувся. |2
4. А задній ішов та й оглянувся,
Шапочку ізня/га/в, низько вклонився. |2
5. – Дівчино моя, рибчино моя,
Скажи мені правду, будеш ти моя? |2
6. – Я буду твоя, а ти будеш мій,
Як нас повинчає попичок Матвій. |2
7. Попичок Матвій, а дячок Гордій,
То в нас буде хлопчик зватися Корній. |2
8. Хлопчикок славний, стрілець моторний,
Виліз на лозу та встрелив Козу. |2

Коза падає, Дід і Циган клопочуться біля неї (бігають, заглядають і вигукують: „Що це з нею? Чого вона впала?“). Дід розгніваний на Цигана, б’є його файдою і каже: „Шо ш ти, Горасимко, запас Козу? „Доглянув!“...

Циган плаче і каже: „Я не винен... Копита позамерзали... Вона ускочила у шкоду, а той хазяїн її підстрелив”.

Дід журиється; походив круг Кози, подумав та й каже: „Не винен... Ох ти, ледачо... Що ж мені тепер робить? Нічого... у мене є така молитва, що треба її пошептати, то Кізонька оживе”.

Дід припадає біля Кози на коліна, бере файду в обидві руки, прикладає її Козі до боків навхрест і шепче:

б)*

О'че наш †, бардаш! †

Як тут, † так і там †

По коліна кафтан †.

Заплутався в лико †

5 І з ликом ўпав на рядно, †

А з рядна на † дно †.

Там святі си'дять †,

Пирогои ї'дять † –

І нам дадуть ціле решето з капустою!

При цих словах Коза схвачується на ноги.

Дід з тих радощів починає співати:

в)

m) $\text{♩} = 70$

8 1. Ой на го_рі ма_на_стир, ви_со_ка дзві_ни_ця –

8 То я там би по_пом був, як_би мо_ло_ди_ця.

8 2. Мо_ло_ди_ця є і гар_ні дів_ча_та,

8 Ко_ли б ме_ні Бог дав ве_чі_ра до_жда_ти.

1. Ой на горі монастир, висока дзвіниця –
То я там би попом був, якби молодиця.
2. Молодиця є і гарні дівчата,
Коли б мені Бог дав вечіра дождати.

* Верхніми рисками відзначені моменти, коли дід „перекладав файду”. – *Примітка збирачів.*

** Верхня рисочка означає „перекладає фалду”. – *Примітка транскриптора.*

Під час цієї пісні Дід притупує, Коза і Циган пританцювують; Коза цопає мордочкою і дзвонить дзвоником (див. мал. 2). Весь час, коли Циган наближається до Кози, вона хоче його вдарити рогом, а він тікає від неї; а до Діда Коза цілий час ласиться, бо вона його любить.

Після танців Дід посилає Горасима Козу попасти...

Дід: „Горасиме, жени Козу попасти на ливаді, там багато верболозу, хай попасеться!”

Горасим (плаксиво): „Куди я її пожену, бо там снігу багато”.

Дід: „Дарма, там верболозу багато, вона верболізлюбче, то вона й попасеться”.

Циган жене Козу пугою з хати*.

Дід лишається сам, зажурившись, сідає на підлогу і починає казати: „Нащо це мені господарство, нащо мені ця турбота... Хоть у мене і єсть невелике хозяйство, але я сам вдівець, що нікому ні сорочки випрати, ні штанів полатати, ні їсти зварити: живи, як знаєш... Єсть у мене, правда, наймит Горасим, хоть він і циган, але щира дитина: до роботи то він не кидається, але де що назирне, так він його і допняв: чи часом коняку, то вона буде наша, чи де сала з комори, чи з пасіки улик меду... Так каже: „Но, дідуню, є що їсти, не журіться...”. Та воно той нічого, але це як узнає вратник чи становий¹, то вже буде біда велика, а я дуже того боюся. Як той вратник прийде та й зараз буде дізнання, та й протоколи писати, то це мені не по душі. (Дід махнув рукою та й каже далі). Дарма, хіба це перший раз Горасимко каже мені: „Не бійтесь”... (А далі). Нащо це мені господарство, мабуть, треба його продати; я сам іден, хіба мені багато де чого треба? Піду я луче або баштана вартувати, або в пасіку, або в садок. На баштані буде м'ягка диньочка, в пасіці, звичайно, буде там якась ложка меду, а в садку якась м'ягенька грушечка; так, як я вже старий, ляжу собі в холодочку під грушою та й буду лежати, поки грушка упаде

* Як Дід пішли Козу пасти, то Коза не виходить на двір, лише порастає коло печі з Циганом: і до печі загляне, і на полицю, а що там найде – чи сало, чи ковбасу, чи варенуху, то стягне і Циган забирає до кишені. А люди сміються й кажуть: „Нехай пасеться”. Був такий звичай, що коли вже [гурт] має ходити по хатах, то ставлять на високому місці, дець на полиці чи пляшку горілки, чи варенуху, чи ковбасу – то для Кози. – *Примітка збирачів.*

¹ Привратник (воротар) і становий пристав – поліцейські чини сільської місцевості. – *Б. Л.*

спіла... Пішов би я і за пастуха, та вже мої роки минули, вже старий к бісовому батькові, не збігаю за вівцями, бо як та проклята вівця зголодне, то її й дідько не дожене, не то пастух... А не луче мені отдати це все господарство своєму хрещеникові, (звертається до слухачів) може ви коли чули, Гомельвові Білоштанці? Ви, мабуть, його знаєте? Він бідує сірома, батько о[т]жинив, нічого не дав, бо й сам не мав, та він так бідний і стикається¹ по чужих роботах... Я це йому все отдам: „На, синку, працєю, не лінуйся і мене коло себе до смерти дотримаєш”. Но він тоді й скаже: „Тату, нащо Вам той баштан, нащо вам пасіка, нащо вам той садок? Єсть шматок хліба, ложка страви, сорочка випрана, штани полагані. Сидіть та й не рипайтесь!”. Та й правда, хіба мені старому багато треба? Сяк-так, до смерті доживу... О, чикай-но, а як це зробити з Козою? Отой жид Гершко відголу² не дає, двері не зачиняються – купує Козу. Но що ж, дає тільки три карбованці... Мало... А вона ж у мене кітна, оце через тиждень, чи через дві неділі буде з козелям. Як прийде той жидюга, скажу йому крайню ціну: як п’ять карбованців, то забирай! Но, тим часом весна за дверми, якось воно буде (дід махнув рукою). Як сонце блисне, тоді буде рада і порада”.

Дід закінчив балачку. Встає з підлоги і каже: „Піду покличу Горасима, нехай жене Козу додому”. Дід гукнув: „Горасиме, жени Козу додому, мабуть, вона вже напаслася”. Горасим приганяє Козу.

Дід обдивився Козу, погладив її по спині (Коза до нього ласкається) і каже Горасиму: „Гарно напаслася, боки виповнила”. Подивився на морду і каже Горасиму: „Чи ти її напував?”

Горасим: „Напував, Діду”.

Дід: „Чого ж морда суха?”

Горасим (плакливо): „Поки догнав, то вона й висохла”.

Дід звертається до Кози: „Кізенько, треба цим панам ще потанцювати!”. Дід хоче почати співати, так забув пісню, і питає Горасима: „Горасиме, нагадай-но мені пісню, що ми колись співали”.

Горасим теж забув і каже: „Дідусю, яку ж то пісню...?”

А Дід вже й нагадав сам і каже: „Жучка”, „Жучка”! І починає співати. (Коза танцює, цопає мордочкою і дзвонить дзвінком. Циган танцює з лівого боку Кози).

¹ Скрізь ходить. – Б. Л.

² Покою. – Б. Л.

2)

m1 $\bullet = 80$

8 1. По до_ ро_ зі, жуч_ ку, по до_ ро_ зі чор_ ний:
8 - Ди_ ви_ ся - но, па_ не - бра_ те, я_ кий я мо_ тор_ ний.

1. По дорозі, жучку, по дорозі чорний:
– Дивися-но, пане-брате, який я моторний!
2. Який я моторний, до кого я вдався –
Треба дати два таляра, щоб оженихався¹.

Дід закінчив пісню і каже Козі: „Кізонько, поклонись господарю і господарці низенько, поцілуй у руку, поклонись і всім панам, котрі єсть в хаті, а ти, Горасиме, попроси яку копійочку Козі на сіно, а Дідові на тютюн”.

Горасим каже: „А мені на шматочок сала”.

Дід: „О вже ти мені, Горасиме, аж надоїв із тим салом; все сала та сала, хоть регни, а дай йому сала; звичайно, цигане люблять сало”.

Горасим: „А коли ж воно смашне”.

Циган здіймає кашкета й йому у кашкет кидають гроші Козі на сіно, Дідові на тютюн, а Циганові на шматок сала (25 копійок чи півкарбованця).

*

Див. також Зразки 8б (різдв'яний танець „Круглек”) і 12бв (коляди).

¹ Пор. Зразок 58б₂.

ЛЕКЦІЯ 9. ВЕСНЯНИЙ ЖАНРОВИЙ ЦИКЛ

33 Веснянки

a)

Moderato

b)

Moderato

1. Ой ве_сна, ве_сна та й вес_ня_ноч_ка.

Ой ра_но, ра_но та й вес_ня_ноч_ка.

1. Ой весна, весна та й весняночка,
Ой рано, рано та й весняночка.
2. Де ж твоя дочка та й паняночка?
Ой рано, рано та й паняночка.
3. Погнала бичка за ворітчка,
Ой рано, рано за ворітчка.
4. – Пасися, бичку, я спряду мичку,
Ой рано, рано я спряду мичку.
5. Старому діду на рукавичку,
Ой рано, рано на рукавичку.
6. А бабусеньці [та й] на спідничку.
Ой рано, рано [та й] на спідничку.
7. Мички не спряля й бичка втеряла,
Ой рано, рано й бичка втеряла.

6)

1 Moderato

1. Ой вес_на, вес_на да вес_ня_ноч_ка,

2 Moderato

1. Ой чи бу_ло лі_то, чи ми_ну_ло_ся,

3 Moderato

1. Ой під вер_бо_ю да не ме_те_но,

=

Де тво_я доч_ка да па_ня_ноч_ка?

А я, мо_ло_да_я, лі_та не зна_ла.

Т'уль_ко бар_він_ком да й оп_ле_те_но.

6₁)

1. Ой весна, весна да весняночка,
Де твоя дочка да паняночка?
2. Де твоя дочка да паняночка?
– Десь у садочку шие сорочку.
3. Шовком да біллю да вишивас,
Свому милому пересилас.
4. – Надівай її щонеділеньки,
Споминай ж мене щогодиноньки!
5. Шовком я шила, біллю рубила –
Жаль мені козака, що я любила.

6₂)

1. Ой чи було літо, чи минулося,
А я, молодая, літа не знала.

2. Мене моя мати гулять не пускала
Да у комору да зачіняла.
3. Трома заціпками да заціпала,
Трома замочками да замикала.
4. – Пустити мене, мати, сей вечор гуляти,
Всю челядоньку да побачити!
5. – Ой не пушту, суко, неробітнице,
Да свому добру не кукібнице!
6. Мати свою дочку держала в куточку:
– Сиди, суко, сиди, пряди сорочку!

в₃)

1. Ой під вербою да не метено,
Тільки барвінком да й оплетено.
2. Ой вийдь, Настечко, хоть ти промети –
Буде Василько [i]з крамом іти.
3. Усім дівочкам да розпродає,
Своїй Настечці да даром дає¹.

34

Ігрові гайвки

(„Мак”)

a)

Andantino

Ой на го_рі мак, Під го_ро_ю так;

Мак, ма_ки,
ма_кі_воч_ки.
Зо_ло_ті_ї
го_лі_воч_ки, Стань_те ви так, Як зе_ле_ний мак!

Тут грають самі дівчата та молодиці. Беруться за руки, стають у коло. В середину сідає одна дівчина. Круг неї ходять і співають:

¹ Змінювані імена тих, які вже ходять у парі або яких оточення, товариство хотіло би бачити такими.

Ой на горі мак,
 Під горою так;
 Мак, маки, маківочки.
 Золотії голівочки,
 Станьте ви так,
 Як зелений мак!

Проспівавши раз, стають і питають у дівчини: „Козачок, чи виорав на мачок?” Дівчина-козачок відповідає: „Виорав!” Знов ходять, співають те ж саме, стають і питають: „Козачок, чи посіяв мачок?” Козачок: „Посіяв!” Знов ходять, співають і питають: „Козачок, чи посходив мачок?” Козачок: „Посходив!” Знов ходять, співають і питають: „Козачок, чи пора полоть мачок?” Козачок: „Пора!” Знов ходять, співають і питають: „Козачок, чи цвіте мачок? Козачок: „Цвіте!” Знов ходять, співають і питають: „Козачок, чи поспів мачок?” Козачок: „Поспів!” Знов ходять, співають і питають: „Козачок, чи пора брати мачок?” Козачок: „Пора!” Тоді усі гуртом кидаються на ту дівчину, трусять її, у вуха турчать. Дівчина пручається, доки не розірве рук у колі та й втікає.

б)

Andante giojoso

При до_ли_ні мак, При ши_ро_кій мак.

Piu mosso

Ой мак чис_тий,
 го_ло_ви_стий
 І ко_ре_нем
 ко_ре_ни_стий.
 Мо_ло_ді_ї
 мо_ло_ди_ці,
 За_ви_вай_те
 го_ло_ви_ці! Стань_те ви вряд, Тут бу_де мак.

Дівчата й молодіці беруться за руки. Крайні дві дівчини піднімають руки вгору, створюючи арку („ворота”), попід яку дівчина з протилежного краю веде за собою всіх учасниць гри. Усі співають:

При долині мак,
 При широкій мак.

Ой мак чистий, головистий
 І коренем коренистий.
 Молоді молодіці,
 Завивайте головиці!
 Станьте ви вряд,
 Тут буде мак.

35

Танкові (хороводні) гайвки („Просо”)

a)

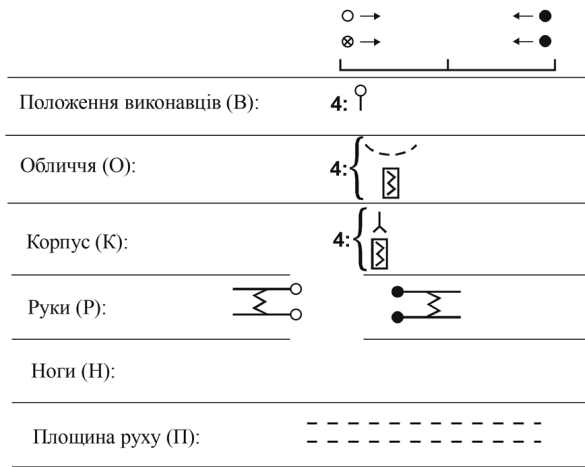
1. А ми про_ со сі_ я_ ли, сі_ я_ ли,
 3. - А чим же вам ви_ топ_ тать,
 Ой дід - ла_ до, сі_ я_ ли, сі_ я_ ли.

- [1 ряд] 1. – А ми просо сіяли, сіяли, |2
Ой дід-ладо, сіяли, сіяли. |2
- [2 ряд:] 2. – А ми просо витопчем, витопчем, |2
Ой дід-ладо, витопчем, витопчем. |2
- [1 ряд:] 3. – А чим же вам витоптать, витоптать? |2
Ой дід-ладо, витоптать, витоптать? |2
- [2 ряд:] 4. – А ми коні пустимо, пустимо. |2
Ой дід-ладо, пустимо, пустимо. |2
- [1 ряд:] 5. – А ми коней зайmemo, зайmemo. |2
Ой дід-ладо, зайmemo, зайmemo. |2
- [2 ряд:] 6. – Ой як же ви займете, займете? |2
Ой дід-ладо, займете, займете? |2
- [1 ряд:] 7. – А шовковим поводом, поводом. |2
Ой дід-ладо, поводом, поводом. |2

- [2 ряд:] 8. – А ми коней викупим, викупим. |2
Ой дід-ладо, викупим, викупим. |2
- [1 ряд:] 9. – Та чим же ви викуп'те, викуп'те? |2
Ой дід-ладо, викуп'те, викуп'те? |2
- [2 ряд:] 10. – А ми дамо сто рублів, сто рублів. |2
Ой дід-ладо, сто рублів, сто рублів. |2
- [1 ряд:] 11. – Не треба нам сто рублів, сто рублів! |2
Ой дід-ладо, сто рублів, сто рублів. |2
- [2 ряд:] 12. – А чого ви хочете, хочете? |2
*Ой дід-ладо, хочете, хочете?*¹ |2
- [1 ряд:] 13. – А дайте нам дівчину! |2
Ой дід-ладо, дівчину, дівчину. |2
- [2 ряд:] 14. – Не дамо ми дівчину, дівчину! |2
Ой дід-ладо, дівчину, дівчину. |2
- [1 ряд:] 15. – Одчиняймо ворота, ворота! |2
Ой дід-ладо, ворота, ворота. |2
16. Забираймо дівчину, дівчину! |2
Ой дід-ладо, дівчину, дівчину! |2

б)

Фігура 1 (вступна):

¹ В інших відмінах, а особливо давніших, торг за перейняті коні міг продовжуватися пропозиціями ще більших грошей, потім дати взамін „бабусю”, „дідуся”, „хлопчика” та ін., проте однаково без успіху, поки не виторгують собі дівчину.

Фігура 2 (основна):

The score consists of four vocal parts (B, O, K, P) and piano accompaniment. The vocal parts are marked 'Sim...'. The piano part includes rhythmic notation and choreographic symbols: a box with a vertical line, a circle with a vertical line, a circle with a dot, a circle with a vertical line and a dot, and a circle with a vertical line and a dot. A dashed line indicates a movement area.

A single vocal line in 6/8 time with a key signature of one sharp (F#). The lyrics are: А мы про_су се_ я_ли, се_я_ли, Ой дид-ла_ду, се_ я_ли, се_я_ли.

Значення хореографічних графем (згідно з поясненнями транскриптора)¹:

○ – співак

⊙ – заспівувач-ведучий

4: – дії чотирьох виконавців

→ – напрямок руху виконавця

⌒

☒ – слаба усмішка на оживленому обличчі

♀ – стоячи

♂ – крокуючи

♂

☒♂ – крокуючи з розслабленим корпусом

⌞ – притуп

----- – площина руху

¹ Інші застосовані позначення транскриптор не пояснив, тому лише можна снувати імовірні здогади про їхню семантику та функцію.

36
Контаміновані гайвки
 („Зайко”)

a)

Allegro non troppo

Зай_ чи_ ку, ком чи_ ку,

Та си_ ве_ сень_ кий го_ лу_ бе, го_ лу_ бе,
 Та ми_ ле_ сень_ кий со_ ко_ ле, со_ ко_ ле!

А_ ны ку_ да зай_ чи_ ку ви_ ско_ чи_ ти,

А_ ны ку_ да зай_ чи_ ку пе_ ре_ ско_ чи_ ти.

Про_ шче_ понь_ ки, про_ ту_ рец_ ко_ йі,
 Про_ ды_ вонь_ ки, про_ ны_ мец_ ко_ йі,
 Ой_ так, зай_ цью, скоч_ ком, боч_ ком,
 Скоч_ ком, боч_ ком пе_ ре_ вер_ ну_ сьі,
 Гре_ бінь_ чи_ ком ро_ шче_ шу_ сьі

Та й_ воль_ му_ сьі за_ під_ боч_ ки – Шу_ кай_ со_ бі_ по_ се_ строч_ ки!

Зайчику, зайчику,
 Та сивесенький голубе, голубе,
 Та милесенький соколе, соколе!

Аны куда зайчику вискочити,
 5 Аны куда зайчику перескочити.

¹ Ця алогічна нахшлагова нотка *h'*, мабуть, є хибною через друкарський огріх, замість неї хіба мало би бути *c*".

Про щчепоньки, про турецької,
 Про дівоньки, про нїмецької.
 Ой так, зайцьу, скочком, бочком,
 Скочком, бочком переверну сї,
 10 Гребїньчиком рошчешу сї
 Та й возьму сї за підбочки –
 Шукай собі посестрочки!

b) *f* Allegretto

1. – За_ їнь_ ку, та за го_ ло_ вонь_ ку!

А ні_ ку_ ди за_ їнь_ ку та ні ви_ ско_ чи_ ти,
 А ні_ ку_ ди сі_ ро_ му та ні ви_ стриб_ ну_ ти!

1. *Зайньку, та за головоньку!*
А¹ нікуди зайньку та ні вискочити,
А нікуди сірому та ні вистрибнути!
2. *Зайньку, сінця-колінця!*
А нікуди зайньку та ні вискочити,
А нікуди сірому та ні вистрибнути!
3. *Зайньку, п'ятки-мнятки!*
А нікуди зайньку та ні вискочити,
А нікуди сірому та ні вистрибнути!

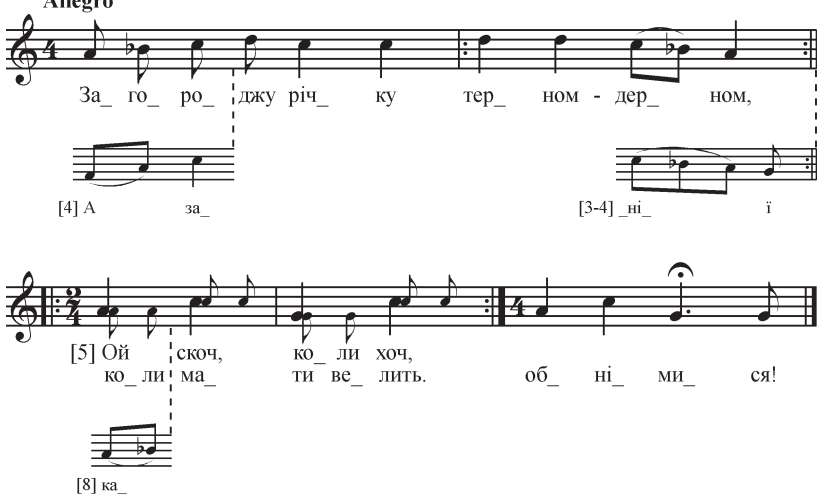
4. – За_ їнь_ ку, о_ бер_ ни_ ся,
 Я_ ка то_ бі лю_ ба - ми_ ла – о_ бій_ ми_ ся!

¹ В рукописі Лесі Українки, а також у запису М. Лисенка тут і далі на початку обох віршових рядків рефрену є сполучник „Та” (Українка Леся. Зібрання творів: У 12 т., т. 9. Київ 1977, с. 31 № 2, с. 173 № 14, а також у виданні: Лисенко Микола. Збірка народних пісень в хоровому розкладі, пристосованих для учнів молодшого й підстаршого віку у школах народних. Київ 1908, с. 5 № 6).

4. Заїньку, обернися,
Яка тобі любя-мила, – обіймися!

в)

Allegro

За го ро джу річ ку тер ном - дер ном,
за за ні і.

[4] A за [3-4] ні і

[5] Ой скоч, ко ли хоч, ко ли ма ти ве лить. об ні ми ся!
[8] ка

Загороджу річку терном-дерном, терном-дерном,
Та нікуди зайку вискочити, вискочити –
В мене ворітечка залізнії, залізнії,
А замочки золотії, золотії.

- 5 Ой скоч, коли хоч, коли мати велить,
Коли твоя, зайчику, голова не болить!
Ой ну, зайку, скоки в боки
Через мої карі очи.
Ой ну, зайку, обернися,
10 З дівчиною обнімися!

2)

[Allegro vivace]

1. Зой чи ку, зой чи ку, мій брат чи ку,
Не хо ди, не хо ди по го род чи ку,
Не топ чи, не топ чи рут ки - м'ят ки!

Бо мо_я рут_ка - А з зе_ле но_го лу_гу,
 Вся ба_ла мут_ка. Ви_би_рай со_бі дру_гу.
 Бо мо_я м'ят_ка - А з зе_ле но_го га_ю,
 Вся па_ні мат_ка. Ви_би_рай со_бі з кра_ю.

1. Зойчику, зойчику, мій братчику,
 Не ходи, не ходи по городчику,
 Не топчи, не топчи рутки-м'ятки!
 Бо моя рутка –
 Вся баламутка.
 Бо моя м'ятка –
 Вся паніматка.
2. Зойчичок, зойчичок підбігає,
 Ніжкою, ніжкою підбиває.
 Чим бито – не вбито,
 Ніжкою прибито.
 А з зеленого лугу,
 Вибирай собі другу.
 А з зеленого гаю,
 Вибирай собі з краю.

Лекція 10. Літній жанровий цикл.

ТРУДОВИЙ ФОЛЬКЛОР

37

Куст

The musical score is written in 4/4 time with a key signature of one sharp (F#). It begins with a tempo marking of $\text{fx} = 60$ and a *Solo* instruction. The melody is on a single staff. The lyrics are: 1. У би ра см и Ку ста й у ви зе ле ни і кльо го ни, По ве де мо Ку ста до па на й у й по ко й.

The score includes a *Tutti* section in 8/8 time, indicated by a double bar line and a change in the time signature. This section features a more complex rhythmic pattern with triplets and slurs. The lyrics continue: й у ви зе ле ни і кльо го ни, По ве де мо Ку ста до па на й у й по ко й.

а)

1. Убираєм/и/ Куста й ув/и/ зелені кльо/го/ни, Поведемо Куста до пана й у й покой*.
2. Поведемо Куста до пана й у й покої.
– Ой винесь, пані, да й Кустови золотог*.
3. Й убираєм Куста й у в зеленее зілле, Поведемо Куста господарю на подвір*.
4. – Вийди, господиня, да й на Куста подивися, Чи доларами, чи золотом розплатись*.
5. Ой в нашого Куста ніженьки невели/ги/чки, Треба купити Кустови черевич*.

6. Ой в того Куста сачовиченька й густа,
Хто єї схоче – той Куста попрос*.

β)

1. Ой що ж тая да й удовушка діє –
Й виоране поле, а пшениченьку сій*.
2. Ой а посіявши, стала волочити,
А поволочивши, стала Бога просит*.
3. – Ой зароди, Боже, да пшениченьку в полю,
Пшениченьку в полю на вдовиную доль*.
4. Ой іще удовка да й із поля не зийшла,
А її пшеница да й на полюшку зійшл*.
5. Ой іще удовка да й на лаву не сіла,
А її пшеница да й на полю поспіл*.
6. Воронії коні удовушка запрагала,
Да свою пшеницу да із поля прибирав*.

γ)

1. Ой зійшло, зійшло да дві зіроньки ясні...
Ой вийшло, вийшло два молодчики красн*.
2. Ой вийшли вони да стиха говорили,
Що удвох одну [да] дівку [по]любил*.
3. Один каже: – Моя дівчина буде!
А другий каже: – Хіба мене не буд*.
4. Ой ходім, братця, да й у чистее поле,
Ой котрий котрого на тичинопку скол*.
5. Ой котрий котрого на тичинопку сколе,
То той собі ту дівчинопку возъм*.
6. Удовин син став при широкій долині,
А поповий син став при високій калин*.
7. А поповий стрелив – всі гори перестелив,
А вдовин стрелив – у поповича вцілив.
8. Ой то ж тобі, да поповичу, дівка,
Що пролетіла через серденько стріл*.
9. Попового везуть на могилу ховати,
Вдовиного ведуть на помості рубат*.

Купальсько-петрівчані танки (хороводи)

fj = 408

1. І_ ва_ не, Йва_ шень_ ку! Да_ ку_ пав_ ся І_ ван, Да_ й_ у_ во_ ду_ у_ пав. І_ ва_ не, Йва_ шень_ ку!

2. І_ ва_ не, Йва_ шень_ ку! На_ Пет_ ра Хліб_ пек_ ла. І_ ва_ не, Йва_ ше.

3. І_ ва_ не, Йва_ шень_ ку! На_ По_ лу_ пет_ ра Да_ ви_ бі_ ра_ ла. І_ ва_ не Йва_ шень_ ку.

4. І_ ва_ не, Йва_ шень_ ку! Сва_ тай_ доч_ ку Дів_ ку Ва_ ру_ точ_ ку. І_ ва_ не, Йва_ ше.

5. І_ ва_ не, Йва_ шень_ ку! Во_ на_ в_ ме_ не Ум_ на, ро_ зум_ на. І_ ва_ не, Йва_ шень_ ку!

6. І_ ва_ не, Йва_ шень_ ку! До_ ді_ ла_ ро_ бо_ ча, До_ гуль_ ні_ о_ хо_ ча. І_ ва_ не, Йва_ шень_ ку!

<p>1. <i>Іване, Йвашеньку!</i>
 Да купався Іван,
 Да й у воду упав.
 <i>Іване, Йвашеньку!</i></p> <p>2. <i>Іване, Йвашеньку!</i>
 На Петра
 Хліб пекла.
 <i>Іване, Йваше*!</i></p> <p>3. <i>Іване, Йвашеньку!</i>
 На Полупетра¹
 Да вибирала.
 <i>Іване, Йвашеньку!</i></p> | <p>4. <i>Іване, Йвашеньку!</i>
 Сватай дочку –
 Дівку Варуточку!
 <i>Іване, Йваше*!</i></p> <p>5. <i>Іване, Йвашеньку!</i>
 Вона в мене
 Умна, розумна.
 <i>Іване, Йвашеньку!</i></p> <p>6. <i>Іване, Йвашеньку!</i>
 До діла робоча,
 До гульні охоча.
 <i>Іване, Йвашеньку!</i></p> |
|---|---|

Див. також Зразок 14 (купальсько-петрівчана пісня).

39

Пастуші госякання

(бойківське, лемківське, сілезьке²)

a)

♩ = 60
rubato
f [Перша дівчина] ₅

1. А го_я, го_я! Ка_ли_но зе_ле_ней_ка!
 Гей по_дай го_лос, гей по_дай го_лос,
 Ту_ду_сьо мо_ло_дей_ка, Ту_ду_сьо мо_ло_дей_ка!

f [Друга дівчина] ₅

2. А го_я, го_я! Із ду_ба на я_во_ра!

¹ Свято Полупетра або Петрового батька відзначається наступного дня після свята Петра і Павла, походження назви залишається не з'ясованим.

² Сілезія – історико-етнографічна область у долині р. Одра (Одер).

Гей по_дам го_лос, по_дам, гей по_дам го_лос, по_дам,
Ан_но го_но_ро_ва, Ан_но го_но_ро!

Перша дівчина:

1. *А гоя, гоя!* Калино зеленойка!
Гей подай голос, | 2
Тудусьо молодейка! | 2

Друга дівчина:

2. *А гоя, гоя!* Из дуба на явора!
Гей подам голос, подам, | 2
Анно гонорова,
Анно гоноро!

Перша дівчина:

3. *А гоя, гоя!* Из дуба впала роса!
Гей та чи добре ти ся поводит? | 2
Тудусьо жоутокоса. | 2

Друга дівчина:

4. *А гоя, гоя!* Калино зеленойка!
Гей мені добре, | 2
Анно молодейка,
Анно молодей!

Перша дівчина:

5. *А гоя, гоя!* Но горі впала роса!
Гей дякую ти за гуяканя, | 2
Тудусьо русокоса! | 2

б)

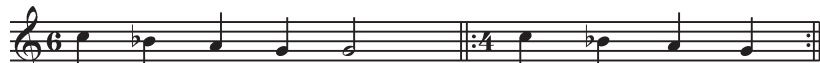
1. Го_я, го_я, Ма_рись мо_я!

Я на те_ бе
го_ я_ ка_ ва,
А ти ся м'ї
не віз_ ва_ ва,
Ци-с ся на м'я
по_ гні_ ва_ ва? Го_ я, го_ я, Ма_ рись мо_ я!

3. Го_ я, го_ я, Ма_ рись мо_ я,

го_ я, го_ я - я!

Под же го м'ї,
а я г' то бі.
Бу_ де_ ме сой
пас_ ти о_ бі,

го_ я, го_ я - я!

По зе_ ле_ ній
роз_ то_ пас_ ти,
[.....]
А роз_ то_ паст
зе_ ле_ не_ нька,
А мы о_ бі
мо_ ло_ день_ кы.

Го_ я, го_ я, Ма_ рись мо_ я, го_ я - я!

a)

Перша дівчина

1. *Гоя, гоя,*

Марись моя!

Я на тебе гоякава¹,

А ти ся м'ї не візвава,

Ци-с ся на м'я погнівава?

¹ Лемки здебільшого замість букви „л” вимовляють схожу на „в” (гоякава = гоякала, візвава = візвала), див. також Зразок 11а.

*Гоя, гоя,
Марись моя!*

Друга дівчина:

2. *Гоя, гоя,
Анцю моя!*

Я ся на т'я не гнівава,
Лем коровы-см глядава,
Бо Квітуля ся стратива,
А Барнуля ся мі гзива.

*Гоя, гоя,
Анцю моя!*

Перша дівчина:

3. *Гоя, гоя,
Марись моя,
Гоя, гоя-я!*

Под же го м'і, а я г' тобі.
Будеме сой пасти обі, гоя, гоя-я!
По зеленій розтопасти,
[.....]¹.
А розтопаст зелененька,
А мы обі моводенькы.

*Гоя, гоя,
Марись моя,
Гоя, гоя-я!*

Друга дівчина:

4. *Гоя, гоя,
Анцю моя!*

Не приду я, не мам часу,
Бо я свої *уці пасу²,
На травичці зелененькій.
Прийде до м'я мій мивенький,
Сядеме сой під дубочком,
Як два сивы говубочки,
Будеме сой разом пасти
На зеленій розтопасти.

¹ Імовірно, пропущений віршовий рядок.

² Або: Не приду я, не мам коли, Бо я пасу свої воли.

*Гоя, гоя,
Анцю моя!*

β)

Перша дівчина:

1. *Гоя, гоя,*

Ользю моя!

Не ход' пасти під Корниту¹,
Бо там будеш мава скруту!
Я там сама *уці пасва
И на мене біда зашва:
Єдну *уцю вовкы взяви,
Другу вепрі розорвави.
Ледво-м втеква од напасти –
Не піду там більше пасти
И ти не ход', Ользю моя,
Бо там буде страта твоя.

*Гоя, гоя,
Ользю моя!*

Друга дівчина:

2. *Гоя, гоя,*

Гафцю моя!

Барз м'і шкода *уців твоїх,
Та як бы пропави мої!
Чого-с няня не сухава,
Під Корниту їх погнава?
Стары люде повідави,
Жебы-зме там нич не гнави,
Ни коровы, ни барани,
Ани г' вечер, ани рано.
Сут там вовкы, рысі, вепрі,
Ріжны гады в темных дебрях,
В тых париях велькы чуда,
Хто не сухат, тому біда!

*Гоя, гоя,
Гафцю моя!*

¹ Назва гори.

Перша дівчина:

3. *Гоя, гоя,*

Ользю моя!

Дякую т'и за пораду,
Же-с м'ї дава добру раду!
Мене няньо барз свариви,
Взяли прут и мене биви
За то, же я не сухава,
Під Корниту 'уці гнава.
Юж я буду їх сухава,
Жебы-м біды зас не мава.
Ліпше буду з тобом пасти
По зеленій розтопасти.
А розтопаст зевененька,
А мї обі моводенькы.

Гоя, гоя,

Ользю моя!

γ)

1. *Гоя, гоя,*

Анцю моя!

Верх потока зевеного
Пасе Василь коня свого,
Пасе, пасе, попасує
И на Анцю попатрює.

Гоя, гоя,

Анцю моя!

Як немає відповіді:

2. *Гоя, гоя,*

Анцю моя!

При потічку, при студенім
Пасутся там два овені,
Єст там трава зевененька,
Пасе на ній твій мивенький,
Пасе Василь коня свого,
Ци підеш, Анцю, за нього?

Гоя, гоя,

Анцю моя!

д)

Пастухи с. Вапенне:

1. *Гоя, гоя,*

Гоя, гоя!

П'регоняне¹ – недогузы,
Зіви гада на говузи.
Ишы того не доїли,
По другого поветіли.
Сховави 'го за церковцю,
Взимі їви як морковцю.

Гоя, гоя,

Гоя, гоя!

Пастухи с. Мащина Велика

2. *Гоя, гоя,*

Гоя, гоя!

Вапенняне² – „добры люди”,
Зідят жабу, яка буде,
Ци зевена, ци червена,
Лем бы быва не варена.

Гоя, гоя,

Гоя, гоя!

Діалектні слова:

барз – дуже

візватися – відізватися

гавуз – галуза, гілка

гардий – гарний

гзитися – казитися

глядати – шукати

го, г* – до

зас – знову

лем – лиш, тільки

недогуз – недоумок

ныч – нічого

няньо – тато, батько

под(ь), подме – ходи

попатрити – виглядати, приглядатися

розтопаст – пасовище

сой – собі

сут(ь) – є

сухати – слухати

уці – вівці

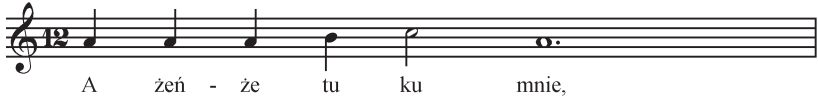
юж – уже

¹ Жителі с. Перегонина.

² Жителі с. Вапенне.

6)¹

Перша дівчина

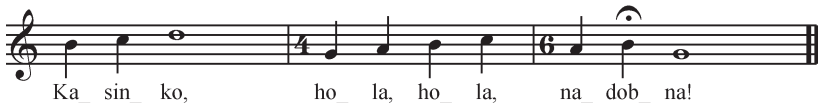
Zdrów byś tu przyg_ na_ la,
 Za_ raz się wy_ da_ la,
 War_ kocz_ ki, wsta_ zecz_ ki,
 Mnie po_ da_ ro_ wa_ la.
 A ja ci chus_ tecz_ kę
 Na two_ ją gło_ wecz_ kę,
 Byś cię nie bo_ la_ la.
 Byś mę_ za do_ sta_ la,
 Co - by cie nie bi_ jał,
 Go_ rzał_ ki nie pi_ jał,
 I w kar_ ty nie gry_ wał,
 W karcz_ mie nie przy_ by_ wał,
 Je_ no raz na ty_ dzień - Przy to_ bie każ_ dy dzień.

Друга дівчина

Nie ra_ duj sie te_ mu
 We_ so_ lo_ wi me_ mu,
 Wie_ cej ja two_ je_ mu,
 Niz li_ ty mo_ je_ mu.
 Moj sie_ dzi na brzo_ zie,
 A nie wiem, kiej zle_ zie,
 A twój juz zla_ zu_ je, To_ bie sie ra_ du_ je.

¹ Темп в оригіналі не вказаний, згодомно – як у Зразку 396.

Перша дівчина:

Hola, hola! Malowane jablko!

A żeń-że tu ku mnie,
Maryś, ma kamratko!

Hola, hola, nadobna!

Zdrów byś tu przygnała,
Zaraz się wydała,
Warkoczki, wstążeczki,
Mnie podarowała.
A ja ci chusteczkę
Na twoją głoweczkę,
By cię nie bolała,
Byś męża dostała,
Co-by cie nie bijał,
Gorzałki nie pijał
I w karty nie grywał.
W karczmie nie przybywał,
Jeno raz na tydzień –
Przy tobie każdy dzień.

Maryśko, *hola, hola, nadobna!*

Друга дівчина:

[<...>?]

Nie raduj się temu
Wesolowi memu,
Więcej ja twojemu,
Niżli ty mojemu.
Mój siedzi na brzozie,
A nie wiem, kiej zlezie,
A twój już zlazuje,
Tobie się radyje.

Kasinko, *hola, hola, nadobna!*¹

¹ Підрядковий переклад: 1. Голя, голя! Мальоване яблуко! А жени ж сюди до мене, Марисю, моя подружко! Голя, голя, повабна! Аби здорова сюди пригнала, Зараз віддалася, Косички, стрічечки, Мені подарувала. А я тобі хусточку На твою голівку, Аби тебе не боліла, Аби чоловіка мала, Щоби тебе не бив, Горілки не пив І в карти не грав. В корчмі не сидів, Хіба раз на тиждень – Біля тебе ж кожний день. Марійко, голя, голя, повабна! 2. Не тішся тому Весіллю моему, Більше я твоему, ніж ти мосму. Мій сидить на березі, А не знаю, коли злізе. А твій уже злізає, тоби радіє. Касінко, голя, голя, повабна!

Дитині

(колисанки та забавлянки)

а)

f [♩ ≈ 120-140]

1. Ей лью_льай м'і, лью_льай, ми_ла_йа ди_ти_но,

Йа бим т'а не да_ла за то_кай_ске ви_но.

3. Ей лью_льай же м'і, лью_льай, си_ну мій мо_ло_дий,

Йак ти м'і ви_ро_стеш, ци м'і по_даш во_ди?

4. - Ей йак би йа т'і, мам_цю, во_дич_ки по_да_ваў,

Кой ти м'і за_ма_ло ру_чень_ки вйа_за_ла.

5. Ей руч_ки-с м'і вйа_за_ла, шчо_би йа не ро_биў,

Нож_ки-с ми пу_та_ла, шчо_би йа не хо_диў.

1. Ей льюльай м'і, льюльай, милая дитино,
Йа бим т'а не дала за токайске вино.

2. Бо токайске вино в Токайу точене,
А твое імено у церкві хрещене.

[&]

3. Ей льульай же м'і, льульай, сину мій молодий,
Йак ти м'і виростеш, ци м'і подаш води?
4. – Ей йак би йа ть'і, мамцьу, водички подаваў,
Кой ти м'і замало рученьки вйазала¹.
5. Ей ручки-с м'і вйазала, шчо би йа не робиў,
Ножки-с ми' пугала, шчо би йа не ходиў.

б)

Allegro recitativo (♩ = 164)

Со ро ка, І цьо му да ла, | 4
 во ро на
 На при печ ку
 си ді ла,
 Діт кам каш ку
 ва ри ла,
 О по ло ни ком
 мі ша ла,
 А хвос ти ком
 на кри ва ла,
 Ма лих ді ток
 го ду ва ла.

Цьо му не да ла: – Цей бол ван Ді жи не мі сив,
 Круп не драв, Во ди не но сив.

Presto (♩ ≈ 200)
urlando rubato

Вшяв, вшяв, ве ре бей ки, На ба би ни ко но пель ки!

1)

Діт кам каш ку Ма лих ді ток

¹ Брак римування підказує, що в другому віршовому рядку співачка помилково подала не той текст, що належалося в даному разі.

Сорока, ворона
На припечку сиділа,
Діткам кашку варила,
Ополоничком мішала,
5 А хвостиком накривала,
Малих діток годувала.
І цьому дала, |4
Цьому не дала:
– Цей болван¹
10 Круп не драв,
Діжи не місив,
Води не носив.
Вшяв, вшяв, веребейки,
На бабини конопельки!

Так забавляють немовля в колисці: беруть його за пальчики і притягують ручку до себе, потім вдають ніби попльовують декілька разів у долоньку та й там водять своїм пальцем по колу, неначе мішають кашу, далі по чергово загинають в кулачок кожен пальчик, починаючи з мізинчика, п'ятий же великий („болван”) хапають та ніжно вдають по ньому кілька раз своїм вказівним пальцем, а на сам кінець або беруть обидві ручки біля кистей, махають ними як крилами птиці та кладуть свої долоні на головку дитині, потішаючи як заплаче, або пальцями обох рук лоскочуть тільце, щоби маля засміялося від задоволення.

— оОо —

¹ Бовван (первісне значення – ідол, язичницьке божество, а потім – чурбак, непридатна річ і врешті – неотесана, нінащо нездатна людина).

Розділ третій

ВОЛЬНИЙ МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР

ЗМІСТ

<i>ЛЕКЦІЯ 11. Звичайний жанровий цикл (початок)</i>	
41. Речитативна епіка (голосіння).....	213
42. Рубатна ліро-епіка (співані дойни).....	216
43. Кантиленна ліро-епіка (новини, „співанки-хроніки”).....	219
44. Квазірубатна ліро-епіка.....	222
<i>ЛЕКЦІЯ 12. Звичайний жанровий цикл (закінчення)</i>	
45. Дворядкова ізоритмічність.....	224
46. Дворядкова гетероритмічність	227
47. Трирядкова гетероритмічність.....	233
48. Приспівки і пританцівки.....	237
<i>ЛЕКЦІЯ 13. Фольклорний професіоналізм</i>	
49. Дума	246
50. Апокрифіка (псалми та канти).....	286
51. Пісні та приспівки	297
52. Сольні пританцівки	315
<i>ЛЕКЦІЯ 14. Великі етноінструментальні форми.</i>	
Дитячий фольклор	
53. Сольна (до слухання).....	318
54. Ансамблева (до танцю)	320
55. Дитячі заклички	351
56. Етнопедагогіка (перші інструментальні мелодії).....	351
<i>ЛЕКЦІЯ 15. Напливова творчість</i>	
57. Барокова думка.....	353
58. Барокова шумка.....	357
59. Романтична думка („Малоросійська пісня”).....	362
60. „Старогалицька пісня”	369

ЛЕКЦІЯ 11. ЗВИЧАЙНИЙ ЖАНРОВИЙ ЦИКЛ
(початок)

41

Речитативна епіка
(голосіння)

a)

tempo rubato

1. Да на_ що ж ти ме_ не ки_ да_ єш
із ма_ ле_ сень_ ки_ ми ді_ точ_ ка_ ми?
Да за то_ бо_ ю, ха_ зя_ ї_ ну мій, ко_ ро_ ви ре_ вуть,
Да за то_ бо_ ю, ха_ зя_ ї_ ну мій, ко_ ні ір_ жуть,
А за то_ бо_ ю, ха_ зя_ ї_ ну мій, пче_ ли гу_ дуть.

2. Да ог_ лян_ ся, ха_ зя_ ї_ ну мій,
як за то_ бо_ ю ді_ точ_ ки бі_ жать.
Да ко_ то_ ри ма_ лю_ сень_ ки, дак до_ ма се_ дять,
А ко_ то_ ри б_ иль_ шень_ ки, дак за то_ бо_ ю би_ жать.

1. Да нащо ж ти мене кидаєш із малесенькими діточками?
Да за тобою, хазяїну мій, корови ревуть,
Да за тобою, хазяїну мій, коні іржуть,
А за тобою, хазяїну мій, пчели гудуть.
2. Да оглянься, хазяїну мій, як за тобою діточки біжать.
Да котори малюсеньки, дак дома седять,
А котори б'ильшеньки, дак за тобою біжать.

б)

tempo rubato

Ой ма_тюн_ко, мо_я й у_тюн_ко!

Да на шо ви нас по_ки_ну_ли?

Да со_ло_ве_єч_ки ще бе_та_ти_муть,

А зо_зу_леч_ки ку_ва_ти_муть -

А на_шо_ї ма_тюн_ки не_ма_є!

Да від_кі_ля вас ві_зі_ра_ти,

мо_я ма_тюн_ко? Да чи з чис_то_го по_ля?

Да чи з си_ньо_го мо_ра, мо_я ма_тюн_ко?

Да чи з чер_ во_ но_ і ка_ ли_ ни?

Чи з гли_ бо_ ко_ і мо_ ги_ ли, мо_ я ма_ тюн_ ко?

Да ко_ ли ж ти до нас у гос_ ті при_ йдеш,

мо_ я ма_ тюн_ ко?

Да чи на Різд_ во, чи на Ве_ лик_ день?

Чи на свя_ ту не_ ді_ лень_ ку? Да на Різд_ во

сте_ жеч_ ки - до_ рі_ жеч_ ки сні_ гом по_ за_ мі_ та_ є,

А на Ве_ лик_ день во_ ди_ це_ ю по_ за_ пли_ ва_ ють,

А на свя_ ту_ ю не_ ді_ леч_ ку

тра_ вич_ ко_ ю по_ за_ ро_ ста_ ють

сте_ жеч_ ки та до_ рі_ жеч_ ки...

- Ой матюнок, моя й утюнок!
 Да на що ви нас покинули?
 Да соловеєчки щебетатимуть –
 А зозулечки куватимуть,
 5 А нашої матюнки немає!
 Да відкіля вас візірати, моя матюнок?
 Да чи з чистого поля?
 Да чи з синього мора, моя матюнок?
 Да чи з червоної калини?
 10 Чи з глибокої могили, моя матюнок?
 Да коли ж ти до нас у гості прийдеш, моя матюнок?
 Да чи на Різдво, чи на Великдень?
 Чи на святу неділеньку?
 Да на Різдво стежечки-доріжечки снігом позамітає,
 15 А на Великдень водицею позапливають,
 А на святу неділечку травичкою позаростають
 стежечки та доріжечки...

42

Рубатна ліро-епіка

(співані дойни)

♩ ≈ 50
parlando rubato

8 1. Ой по_ під гай зе_ ле_ нень_ кый

8 Хо_ дить До_ бош мо_ ло_ день_ кый.

8 Ей! Та на но_ гу на лі_ га_ є,

8 На то_ пор ся пуд_ пи_ ра_ е.

2. - І дім, і дім за тоў Дзвін коў,

За Шге фа но во і жін коў!

- Ой! Ти, же но, о до прі две рі,

При йшов До бош мо ло день кый!

3. - А я две рі не о до прю,

В ме не две рі я во ро ві,

Ой! В ме не две рі я во ро ві,

А за моч ки яс тер то ві.

4. - Нич не сто ять тво і две рі,

Як при ло жу сво і пле чі!

Ой! Ще До бош пле чі не при ло жив,

8 У_ же Ште_ фан с по_ лу стрі_ лив.

8 5. - Сте_ фан_ чу_ ку, ти - звір_ чу_ ку,

8 На_ штось ня вбив че_ рез су_ ку?

8 Бо в тій су_ ці стіль_ ко ві_ ри,

8 Як на быс_ трій во_ ді пі_ ни.

8 6. - Бе_ рить ме_ не на ту го_ ру,

8 По_ не_ сить ня в Чор_ ну го_ ру,

8 Ой! Та там ме_ не за_ коп_ лі_ те,

8 Та й хрест ме_ ні не кла_ ді_ те!

1. Ой попід гай зелененький
Ходить Добош молоденький.
Ей! Та на ногу налігає¹, | 2
На топор ся пудпирає.

¹ За легендою Довбуш був покалічений у п'яній бійці з братом.

2. – Ідім, ідім за тоў Дзвінкоў,
За Штефанової жінкоў!
– Ой! Ти, жено, одопрі двері,
Прийшов Добош молоденькый! | 2
3. – А я двері не одопрю,
В мене двері яворові,
Ой! В мене двері яворові,
А замочки ястертові¹. | 2
4. – Нич не стоять твої двері,
Як приложу свої плечі!
Ой! Ще Добош плечі не приложив,
Уже Штефан с поду² стрілив. | 2
5. – Стефанчуку, ти – звірчуку,
Наштось *ня вбив через суку?
Бо в тій суці стілько віри,
Як на быстрій воді піни. | 2
6. – Беріть мене на ту гору,
Понесіть *ня в Чорну гору,
Ой! Та там мене закопліте,
Та й хрест мені не кладіте! | 2

Пор. Зразки Заб_{1,2}.

43

Кантиленна ліро-епіка (новини, „співанки-хроніки”)

Moderato

1. А я піду в по_ло_нин_ку й а в то_ту Бе_рі_ю,
8 Сьпі_ва_ноч_ки за_сьпі_ва_ю, бо сьпі_ван_ки вмі_ю.

¹ Це рідкісне діалектне слово не вдалося ідентифікувати (можливо, має бути „й астертові?”), російською збирач переклав його як „сталльні”.

² З горища.

1. А я піду в полонинку й а в тоту Берію¹,
Сьпіваночки засьпівваю, бо сьпіванки вмію.
2. Мут² весночки наставати, зазульки кувати,
Йикус чути новиночку, – не можна казати.
3. Йикус чути новиночку, – не можна казати:
Пішов Штулюк из Мироном села воювати.
4. Топірці їм нароблені из самої стали,
Почьив Штулюк из Мироном воювати пани.
5. Топірці їм нароблені из самої бльихи,
Пішов Штулюк из Мироном воювати льихи³.
6. Йик лиш учув се пан Каштан⁴ та йив⁵ си казати:
– Ни так би си на Штулюка треба постарати.
7. Та перечув тото Штулюк, йив наказувати:
– Іти ж би нам в Довгополе Каштана йиднати!
8. Йик пішли в'ни в Довгополе Каштана йиднати,
Та й имили 'го вже бити, бити та рубати.
9. Йик зачьили вже Каштана бити та й рубати,
Йили тіло по букаті⁶ котюгам⁷ метати.
10. Йик 'они си обернули на зелену річку,
Каже Мирон Штулюкови: – Зажжім псови свічку!
11. – Бодай тебе, Миронику, та й и твою мати!
Ци ти не чув, йик тот казав, для нас си старати?
12. Ци ти не чув, йик тот казав, для нас си старати,
Та ше бис си вертав псови свічку зажегати?
13. Идїм-ко ми, хло', косити зелену отаву,
Бо сонечко понад захід, не вийдем на стаю.
14. Ой війшли в'ни, хло', на стаю та й заговорили:
– Йик ви дома, любі газди, та й йик домарили?
15. Не чули ви, домарики, йикої новини?
– Ми лиш чули в Довгїм поли, шо Каштана сьтили!

¹ Очевидно, назва полонини або її частини.

² Будуть.

³ Ляхи (поляки).

⁴ „Зарядця в Довгополи” (*примітка збирача*). Зарядця – управитель. Очевидно, перекручене „каштелян” – службова особа, рівня старости. Село Довгопілля (г. Білоберізка, р. Верховина, о. Івано-Франківськ).

⁵ Почав.

⁶ Кавалками, кусками.

⁷ Псам, собакам.

16. Ой пішли в'ни в полонинку та й в полониночку,
А там собі набивали остріжні стрівбочки¹.
17. Ой поки їх набивали, в'ни си не бойили,
Йик уздріли тверду ровту², в'ни си подрижьбили.
18. Сеї ночі о півночі, йик когуги піли,
Кікайте³ ви, годні хлопці, ровти вас обсіли!
19. Кікав Штулюк, кікав Мирон, кікав і Борсуків⁴,
З того боку волоского⁵ Йиків Крамарюків.
20. Ой кували зазулички, кували та й вили,
Радуйте сі, підгорьини⁶, вже опришків ймили.
21. Задзвонили в Манастирскім⁷ у чотири дзвони,
Ой вкували вже Штулюка на воронім кони.
22. Прилетіли зазулечки, кували та й вили,
Попід коні вороненькі голови схилили⁸.
23. А як же їх изсилали, дали в село знати –
Привели вже Уштулюка у новенькі хати.
24. Але ж тоті пани в рьиді п'ють, підохотуют,
А молоді, годні хлопці, в кайдани бльихуют⁹.
25. Зарикала ми' в череді коровка сіренька,
Заплакала на Штулюка дитинка маленька.
26. А вдарили у два дзвони а в треті цимбали,
Пороли вже Уштулюка на Жидівській брамі.
27. Йик учула Уштулючка та й заголосила:
– Тепер вже си Штулюкова співанка скінчила!
28. Ой коби ми' не пісочок, не піскові багна...
Склала сису¹⁰ співаночку Крамарева Анна.

¹ Острожні стрільбочки (розбійницькі пищали).

² Рота, військовий підрозділ.

³ Тікайте.

⁴ Матвій.

⁵ Волоського (молдавсько-румунського).

⁶ Підгір'яни, жителі прикарпатського підгір'я.

⁷ Манастирське, колишнє село, з тридцятих років минулого століття частина теперішнього районного центру м. Косів (оц Івано-Франківськ).

⁸ „Везли їх на конях головами вдолину” (*примітка збирача*), тобто перекинувши через коня.

⁹ „Ім бляхами руки і ноги обклали” (*примітка збирача*), тобто скували кайданами.

¹⁰ Цю.

Квазірубатна ліро-епіка

1 *Largo*

1. Ой не знав ко_ зак, ой да не знав Со_ фрон,

2 *Poco marziale*

1. Ой не знав ко_ зак та не знав Су_ прун,

як сла_ вонь_ ки на_ жи_ ти,

як сла_ ви за_ жи_ ти,

Гей зі_ брав війсь_ ко сла_ не за_ по_ розь_ ке

Гей зі_ брав війсь_ ко сла_ не за_ по_ розь_ ке

та й пі_ шов ор_ ду би_ ти. Гей зі_ брав війсь_ ко

та й пі_ шов ор_ ду би_ ти.

сла_ не за_ по_ розь_ ке та й пі_ шов ор_ ду би_ ти.

The musical score is written in 4/4 time. It features two main sections: a first section marked 'Largo' and a second section marked 'Poco marziale'. The lyrics are in Ukrainian and describe a scene of war and heroism. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings. The lyrics are: '1. Ой не знав ко_ зак, ой да не знав Со_ фрон, 2. Ой не знав ко_ зак та не знав Су_ прун, як сла_ вонь_ ки на_ жи_ ти, як сла_ ви за_ жи_ ти, Гей зі_ брав війсь_ ко сла_ не за_ по_ розь_ ке Гей зі_ брав війсь_ ко сла_ не за_ по_ розь_ ке та й пі_ шов ор_ ду би_ ти. Гей зі_ брав війсь_ ко та й пі_ шов ор_ ду би_ ти. сла_ не за_ по_ розь_ ке та й пі_ шов ор_ ду би_ ти.'

1

1. Ой не знав козак, ой да не знав Софрон, як славоньки нажити,
Гей зібрав військо славне запорозьке та й пішов орду бити. |2
2. Ой у суботоньку рано-пораненьку Софрон із ордою стявся,
А в неділеньку в обідню годину сам в невольеньку попався. |2
3. – Ой ти, козаче, козаче Софроне, де ж твої прегромкі рушниці?
– Гей мої рушниці в хана у світлиці, сам я, молод, у темниці! |2
4. – Ой ти, козаче, козаче Софроне, де ж твої та воронії коні?
– Гей мої коні в хана на припоні, сам я, молод, у неволі! |2
5. – Ой ти, козаче, козаче Софроне, де ж твої та дорогі жупани?
– Гей мої жупани повдягали хани, мене ж закували в кайдани! |2
6. – Ой виведіте та ой виведіте на високою могилу,
Гей нехай стану, гляну, подивлюся я на свою Україну! |2
7. А з той могили видно всі вкраїни, сизокрил орел літає,
Гей стоїть¹ військо славне запорозьке та як мак процвітає. |2

2

1. Ой не знав козак та не знав Супрун, як слави зажити,
Гей зібрав військо славне запорозьке та й пішов орду бити. |2
2. Гей у суботоньку, проти неділеньки, Супрун із ордою стявся,
Гей а в неділю, в обідню годину у невольеньку попався. |2
3. Ой як почали превражі мурзаки козака Супруна в'язати,
Гей, ой став козак, [ой] став Супрун стиха голос промовляти: |2
4. – Не в'яжіть мене, превражі мурзаки, назад рученьками,
Гей хоч виведіть, а хоч винесіть мене на Савур-могилу²! |2
5. Гей хоч виведіть, а хоч винесіть мене на Савур-могилу,
[Гей] нехай же я стану-подивлюся на свою рідну Україну! |2
6. Висока могила, широка долина, сизий орел пролітає...
Гей стоїть військо, славне запорозьке, як золото сяє. |2

Див. також Зразки 9a₂, 10a₂.

¹ Тут, мабуть, логічнішим був би все ж вираз „лежить”, оскільки фразеологізм „маком процвітає” означає „залитий кров'ю” (також: „сісти маком” – зазнати поразки, невдачі).

² У цьому місці явно пропущений шмат тексту, що повинен продовжувати тему полонення; принаймні цей рядок мав би римуватися з попереднім (до слова „рученьками”), натомість інформант завчасно подав початок наступної строфи, у зв'язку з чим мусив явно помилково повторити одні й ті ж слова в різних строфах, давшись до випадкової конкатенації.

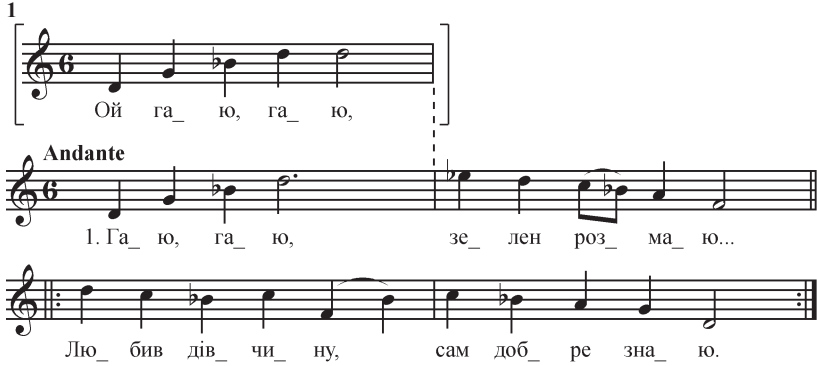
Лекція 12. Звичайний жанровий цикл
(закінчення)

45

Дврядкова ізоритмічність

a)

1

Ой га_ ю, га_ ю,

Andante

1. Га_ ю, га_ ю, зе_ лен роз_ ма_ ю...

Лю_ бив дів_ чи_ ну, сам доб_ ре зна_ ю.

1. [Ой] гаю, гаю, зелен розмаю...
Любив дівчину, сам добре знаю. |2
2. Любив дівчину півтора року,
Доки не взнали вороги збоку. |2
3. А як дізнали[сь] – розщебетали,
Бодай же вони щастя не знали. |2
4. Сусіди близькі, вороги тяжкі,
Пийте, гуляйте, як самі знайте! |2
5. Пийте, гуляйте, як самі знайте,
Де двоє ходять – не розлучайте! |2

2

1] [*Andante*]

1. Ой га_ йом, га_ йом, ти_ хим ду_ на_ йом;

Лю_ бив дів_ чи_ ну – ро_ дом не зна_ ю.

1. Ой гайом, гайом, тихим дунайом;
Любив дівчину – родом не знаю. |2
2. Любив я її півтора року,
Поки не взнали вороги збоку. |2
3. А як узнали – общебетали,
Бодай вороги щастя не мали! |2
4. Сусіди близькі, вороги тяжкі,
Ой прошу я вас до себе в гості. |2
5. Ой пийте-пийте, не ворогуйте,
Де двоє в парі – не розлучайте,
А де самая – пари шукайте!

&

6. – Ой дівчинонько-чаровниченко,
Причарувала моє личенько. |2
7. – Коби ти так знав з сіней до хати,
Як я не знаю, чим чарувати! |2
8. В мене чароньки – чорни й оченьки,
Причарувала сама молода,
Сама молода – от, як ягода.

б)

1. Зе_ ле_ не лис_ тя, бі_ лі каш_ та_ ни...

Зе_ ле_ не лис_ тя, бі_ лі каш_ та_ ни...

Тяж_ ко на сер_ ці, як ве_ чір ста_ не. Зе_ ле_ не лис_ тя,

бі_ лі каш_ та_ ни... Тяж_ ко на сер_ ці, як ве_ чір ста_.

1. Зелене листя, білі каштани... |2
 Зелене листя, білі каштани...
 Тяжко на серці, як вечір стане.
 Зелене листя, білі каштани...
 Тяжко на серці, як вечір ста*.
2. Ой тяжко-важко, ой тяжко, нудно, |2
 Ой тяжко-важко, ой тяжко, нудно,
 Любила хлопця – забути трудно.
 Ой тяжко-важко, ой тяжко, нудно,
 Любила хлопця – забути тру*.
3. Любила хлопця півтора року, |2
 Любила хлопця півтора року,
 Поки не взнали сусіди збоку.
 Любла хлопця півтора року,
 Поки не взнали сусіди збо*.
4. А як узнали – розщебетали, |2
 А як узнали – розщебетали,
 Бодай же вони щастя не мали.
 А як узнали – розщебетали,
 Бодай же вони щастя не ма*.
5. Сусіди близькі, вороги тяжкі, |2
 Сусіди близькі, вороги тяжкі,
 Пийте-гуляйте, як самі знайте!
 Сусіди близькі, вороги тяжкі,
 Пийте-гуляйте, як самі зна*.
6. Пийте-гуляйте, як самі знайте, |2
 Пийте-гуляйте, як самі знайте,
 Де двоє ходять – не розлучайте!
 Пийте-гуляйте, як самі знайте,
 Де двоє ходять – не розлуча*.

Див. також Зразки $2a_{1,2}$, $2b_{1,2}$, $3a$, $5a$, $9a$, $10a_{1,2}$, 16 , $19ab_1$, $20ab_{1,2}в$.

Дврядкова гетероритмічність

a)

[Andante]

1. Ой гос_ тив джу_ ман сім рік в По_ до_ лю,
2. Ой гос_ тив джу_ ман, при до_ ли_ ні став,

5. Гой чу_ жа_ я сто_ ро_ нонь_ ка

Не мав же він при_ го_ доч_ ки на ху_ до_ бу сво_ ю.
Во_ ли ж *му сі по_ бо_ лі_ ли, сам джу_ ман за_ слаб.

1. Ой гостив джуман сім рік в Подолу¹,
Не мав же він пригочочки на худобу² свою. |2
2. Он гостив джуман³, при долині став,
Воли *му сі поболіли, сам джуман заслаб. |2
3. Ой заслаб, заслаб, під мажев⁴ лежить,
Ніхто *го сі не питає, що его болит. |2
4. Болит джумана серце й голова⁵:
– Бідна ж моя головонько, – чужа сторона! |2
5. Гой чужая стороненька та й чужі люде,
Та хто ж мене поховає, як тут смерть буде? |2
6. Гой устав джуман та вгорнув жупан:
– Воли ж мої всі мохмажі⁶, хто ж вам буде пан? |2
7. Гой прийшов д* нему ватаман-джуман:
– Гой джумане-ватамане, дбай за мене, дбай! |2

¹ В окремо поданому тексті: по долу.

² В окремо поданому тексті: худібку.

³ В окремо поданому тексті: Ой гостив, гостив.

⁴ Мажа – чумацький віз.

⁵ В оригіналі запису: Заболіло джумана серденько та й голова.

⁶ Очевидно, помилка, має бути: мохнажі, тобто мохнаті, волохаті – з довгою густою вовною.

8. Ий джумане-ватамане, дбай за мене, дбай¹,
Бери собі воли з мажев, лиш ми* раду дай! |2
9. – Ой рад би я, рад волики взяти,
Лиш ни можу, джуманчику, ради т*и дати. |2
10. Гой устав джуман та вгорнув кожух,
Поваливсі попри мажу – спустив джуман дух. |2
11. В негілю рано й а вдарили в дзвін,
Исходит сі, з'їжджіє сі джумаників рід. |2
12. Гой прийшов д* нему рідненький отец:
– Ий синку мій, джуманчику, де ж тобі кінець! |2
13. Гой прийшла д* нему рідненька мати:
– Гий синку ж мій, джуманчику, де ж кі² сховати? |2
14. Гой прийшов д* нему єго старший брат:
– Братчику ж мій, джуманчику, я ж чому ни рад! |2
15. Гой прийшла д* нему найстарша сестра:
– Гий, братчику-джуманчику, де ж кі* смерть найшла? |2
16. Гой прийшла д* нему сер*дуща сестра:
– Братчику ж мій, джуманчику, тут ти* смерть прийшла! |2
17. Гий, джуманчику, тож-єс погостив,
Шо чужая сторононька та й ти дух спустив. |2
18. Гой прийшла д* нему найм*лодша сестра:
– Гий, братчику-джуманчику, чужа сторона! |2
19. Воли твої всі мохмажі н*ай не ричут тут,
Випровагьте на дорогу, н*ай додому йдут! |2
20. Гой пішли воли, вірикуючи:
– Хто ж нас буде дозирати, додому йдучи? |2
21. Гой прийшли воли перед ворота:
– Вийди, вийди, газдинечко, вже газди нима! |2
22. – Воли ж мої всі мохмажі, шо ви зробили,
Шо-сте моего газдочку в царі³ лишили? |2
23. Воли ж мої всі мохмажі а всі полові,
Завдали-сте тяжку журу моїй голові! |2
24. Воліли ж ви, воли мої, самі не прийти,
Ніж мали-сте мого газду в царі лишити! |2

¹ В оригіналі запису: дбай же за м*ні, дбай!

² Кі* = ті* (тебе).

³ Цара – земля, поле поза поселенням; тут – далекий, чужий край.

б)
1

Adagio sostenuto

Ой го_ре тій чай_ці, ча_єч_ці не_бо_зі,
Що ви_ве_ла ча_є_ня_ток при би_тій до_ро_зі.

1. Ой горе тій чайці, чаєщі небозі,
Що вивела часняток при битій дорозі. |2
2. Ой ішли чумаки, весело співали,
І чаєчку ізігнали, часнят забрали. |2
3. А чаєчка в'ється, об дорогу б'ється,
К сирій землі припадає, чумаків благає: |2
4. – Ой ви, чумаченьки, ви ще молоденькі,
Верніть моїх часняток, вони ще маленькі! |2
5. – Ой чаєчко наша, неправдонька ваша:
Поварили часняток – добра була каша! |2
6. – Бодай ви, чумаки, щастя не діждали,
Що ви моїх дрібних діток із гнізда забрали! |2
7. Бодай ви, чумаки, на Дін не сходили,
Що ви моїх дрібних діток в каші поварили! |2

2

Andante

1. Ой го_ре тій чай_ці, го_ре тій не_бо_зі,
4. Си_дить чу_мак на важ_ни_ці,
Що ви_ве_ла ча_є_ня_ток

при би_ тій до_ ро_ зі.

Що ви_ ве_ ла ча_ є_ ня_ ток

при би_ тій до_ ро_ зі.

1. Ой горе тій чайці, горе тій небозі,
Що вивела часняток при битій дорозі¹. |2
2. Ой чаєчка в'ється, об дорогу б'ється,
До дороги припадає, чумака благає. |2
3. – Ой ти, чумаченько, ще ж ти й молоденький,
Верни моїх часняток, діточок маленьких. |2
4. Сидить чумака на важниці², з чаєчки сміється:
– Полети ж ти, стара чайко, на зелену балку. |2
5. Полети ж ти, стара чайко, на зелену балку,
Що вже твоїх часняток забрав я у шайку. |2
6. – Полети ж ти, стара чайко, на зелену пашу,
Що вже твоїх часняток покидав я в кашу. |2
7. Та й не треба тобі, чайко, тутечка літати,
Та й не треба часняток більше виглядати. |2
8. – Та й не треба часняток більше виглядати?
Ой як мені не літати – я їх рідна мати! |2
9. Буду я літати, волів завертати,
Та все буду твою долю повік проклинати. |2
10. Буду волів завертати, буду сірих пасти,
І до смерти козацькою³ буду долю клясти! |2

¹ Далі пропущена строфа про часнят, забраних чумаком.

² Підставка для підважування воза під час змащування коліс.

³ Співачка сплутала, повинно бути: „чумацькою”.

6)
1

1. Ой бі_ да, бі_ да м_ні, чай_ці - не_ бо_ зі,
Що ви_ве_ ла ді_ ток при са_мій до_ ро_ зі.

Є_ ше в зе_ ле_ нь_ ком жи_ ті, Где ж ме_ ні ді_ ти по_ ді_ ти?

1. Ой біда, біда м'ні, чайці-небозі,
Що вивела діток при самій дорозі.
Єще в зелененьком житі,
Где ж мені діти подіти?
2. Призовет журавля к собі на пораду:
– Брате-журавлю, дай м'ні пораду:
Где ж мені діти подіти?
Придється проч полетіти!
3. Як приспієт жито,
Треба дати мито.
Где ж я маю взяти?
Діти будуть брати!
Где ж мені діти подіти?
Придється проч полетіти!
4. – Не журися, моя
Сестро любимая,
Заким то приспіє,
Біг старане міє,
Же твої маліє діти
Будут як орли летіти.
5. Ах вже приспіваєт,
М'ні жалю додаєт.
Єще ж мої діти
Не могут летіти!
Где ж мені діти подіти?
Придється проч полетіти!
6. Ах вже пожовтіло,
Подобно приспіло,

Зараз будуть жати,
 Діти забирати!
 Где ж мені діти подіти?
 Придється проч полетіти!

2

Commodo

tristemente

1. Ой бі_ да, бі_ да чай_ ці - не_ бо_ зі,
 Ки_ ги, ки_ ги! Зле_ тів_ ши вго_ ру,
 Що ви ве_ ла ді_ ток при би_ тій до_ ро_ зі,
 Тіль_ ки вто_ пить_ ся в Чор_ но_ му мо_ ру,
 Що ви ве_ ла ді_ ток при би_ тій до_ ро_ зі!
 Тіль_ ки вто_ пить_ ся в Чор_ но_ му мо_ ру!

1. Ой біда, біда чайці-небозі,
 Що вивела діток¹ при битій дорозі! | 2
*Киги, киги! Злетівши вгору,
 Тільки² втопиться в Чорному мору! | 2*
2. Жито поспіло,
 Аж пожовтіло³;
 Ідуть жінці жати | 2
 Діток забирати. | 2
*Киги, киги! Злетівши вгору,
 Тільки втопиться в Чорному мору! | 2*
3. – Ой діти, діти,
 Де вас подіти?
 Чи мені втопиться, | 2
 Чи з горя убиться? | 2

¹ У публікації М. Максимовича (Максимович Михайло. Малороссийские песни. Москва 1827, с. 12-13 № IX): дітки.

² У М. Максимовича: Прийшлось.

³ У М. Максимовича: Приспіло діло.

- Киги, киги! Злетівши вгору,
Тільки втопитись в Чорному мору! |2*
4. 4. А кулик чайку
Взяв за чубайку,
Чайка кигиче: |2
– Згинь ти, куличе!
*Киги, киги! Злетівши вгору,
Тільки¹ втопиться в Чорному мору! |2*
5. А бугай: – Бугу!
Гне з лози дугу²:
– Не кричи, чайко, |2
Повішу в луку!³
*Киги, киги! Злетівши вгору,
Тільки⁴ втопиться в Чорному мору! |2*
6. Як не кричати?
Як не літати?
Дітки маленькі,
Вона ж їм мати!⁵ |2
*Киги, киги! Злетівши вгору,
Тільки втопиться в Чорному мору! |2*

47

Трирядкова гетероритмічність

a)
f¹ Lento

У Ки_ї_ві на рин_ку П_ють чу_ма_ки го_ріл_ку,
П_ють чу_ма_ки го_ріл_ку.

¹ У М. Максимовича: Прийшлось.

² У М. Максимовича: Гне чайку в дугу.

³ У М. Максимовича: Бо буде тяжко!

⁴ У М. Максимовича: Прийшлось.

⁵ У М. Максимовича: А я їх мати.

а)

1. У Києві на ринку
П'ють чумаки горілку, |2
2. Ой п'ють вони, гуляють,
На шинкарську гукають. |2
3. – Да шикарсько молода,
Повір меду і вина! |2
4. – Не повірю, не подам,
Бо на тобі дран жупан.
5. – Хоч на мені жупан дран,
Дак у мене грошей жбан.
6. – Як у тебе грошей жбан,
Я за тебе дочку *ддам.
7. У суботу змовлялись,
А в неділю вінчались.
8. До Києва вертались,
Свого роду питались.
9. – Скажи мені, серденько,
Якого ти родоньку?
10. – Я із роду Йванівна,
А по батьку Карпівна.
11. – Скажи ж, серце, правдоньку,
Якого ти родоньку?
12. – Я із роду Йваненко,
А по батьку Карпенко.
13. Бодай попи пропали –
Брата й сестру звінчали.
14. – Ходім, сестро, ярами.
Розсіємось цвітами.
15. Ой ти будеш синій цвіт,
А я буду жовтий цвіт.
16. Будуть люде цвіти рвать,
Із нас гріхи ізбірають.
17. Ходім, сестро, горою,
Розсіємось травою.
18. Будуть люде косити,
За нас Бога просити.
19. – Да се ж тая травиця,
Що з братіком сестриця.

б)

1. У Києві на ринку
П'ють козаки горілку.
2. Ой п'ють вони, гуляють,
На шинкарку гукають:
3. – Шинкарочко молода,
Повір меду ще й вина.
4. – Не повірю й не продам,
Бо на тобі жупан дран.
5. – Хоч на мені жупан дран,
Да у мене грошей збан.
6. – Коли в тебе грошей збан,
Я за тебе дочку дам.
7. У суботу змовлялись,
А в неділю вінчались.
8. Пішли вони вінчатся,
Стали роду питаться:
9. – Скажи, серце, правдоньку,
Якого ти родоньку?
10. – Я з Києва Карпівна,
По батюшці Ванівна.
11. – Скажи, серце, правдоньку,
якого ти родоньку?
12. – Я з Києва Карпенко,
По батюшці Ваненко.
13. Бодай попи пропали –
Сестру з братом звінчали.
14. – Ходім, сестро, горою,
Розсіймося травою.
15. Ой ти будеш жовтий цвіт,
А я буду синій цвіт,
16. Будуть люди квітки рвать,
А з нас гріхи [і]збірають.
17.
.....
18. Будуть люди косити,
За нас Бога просити:
19. – Оце ж тая травиця,
Що з братиком сестриця.

6)

32 Allegretto scherzando

2 Oboi

p *mp*

2 Clarinetti in B

pp *p* *pp*

Clarinetto basso (III)

pp *p* *pp*

2 Fagotti

pp

Violini I

a punta d'arco *pp* *simile*

Violini II

a punta d'arco *pp* *simile*

Viole

a punta d'arco *pp* *simile*

Violoncelli

Musical score for page 33, featuring multiple staves with dynamic markings and performance instructions. The score is written in a key signature of two flats (B-flat and E-flat) and a common time signature (C).

The score consists of the following staves from top to bottom:

- Staff 1: Melodic line with dynamic markings *pp* and *p*.
- Staff 2: Melodic line with dynamic markings *pp*, *pp*, *pp*, and *p*.
- Staff 3: Melodic line with dynamic markings *pp*, *pp*, *p*, and *pp*.
- Staff 4: Bass line with dynamic markings *pp*, *pp*, *p*, and *pp*.
- Staff 5: Melodic line with dynamic markings *pp*.
- Staff 6: Melodic line with dynamic markings *pp*.
- Staff 7: Melodic line with dynamic markings *pp*.
- Staff 8: Bass line with dynamic markings *pp* and the instruction *a punta d'arco*.

The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings (*pp*, *p*) to guide the performer.

Приспівки і пританцівки

а)

f $\text{♩} = 88$ *cantabile, legato*

1. За_прі_гай_те, хлоп_ці, ко_ні, ко_ні во_ро_ні і та_бу_де_мо_до_га_ня_ти_лі_та_мо_ло_ді_ї.

2. Ой_сто_ли_ки_я_во_ро_ві_й_а_лап_ки_ду_бо_ві. Ой_ми_ста_рі, не_мо_ло_ді, ко_би_сь_мо_зю_ро_ві!

3. А_й_же_ни_ла_м_сво_го_си_най_же_ни_ла_м_я_к_лю_де, При_ве_де_ми_син_не_віст_ку_—_доб_ре_ме_ні_бу_де!

4. А_й_то_при_вів_син_не_віст_ку, при_вів_гос_по_ди_но: Син_ко_мо_ру_за_ми_ка_є_й_а_не_віст_ка_—_скри_но.

5. Ой_то_я_сі_по_жу_ри_ла: „Ой_Бо_же_мій, Бо_же!” Ві_дав_ме_ні, ста_рі_ба_бі, жу_ра_не_по_мо_же.

6. а На_ме_не_сі_не_гні_вай_те, шо_я_так_спі_ва_ю, Бо_я_дү_же_ше_пе_льц_ю_й_бо_зү_бів_не_ма_ю.

α)

1. Запрігайте, хлопці, коні, коні воронії
Та будемо доганяти літа молодії.
[&]
2. Ой столики яворові й а лапки дубові.
Ой ми, старі, немолоді, коби-сьмо здорові!
[&]
3. А й женила-м свого сина й женила-м як люде,
Приведе ми' син невістку – добре мені буде!
4. А й то привів син невістку, привів господиню:
Син комору замикає й а невістка – скриню.
[&]
5. Ой то я сі пожурила: „Ой Боже мій, Боже!”
Відав мені, старі бабі, жура не поможе.
[&]
6. э На мене сі не гнівайте, що я так співаю,
Бо я дуже шепельюю й бо зубів не маю.

β)

1. Ой удово, – каже, – вдово, маєш синів много,
Сини дома не ночуют – пропала-сь небого!
2. А я вийду на царину, царина леліє,
На царині бідна вдова пшениченьку сіє.
3. Та як єї засіяла та й заволочила,
А й дрібними сльозоньками груду розмочила.
[&]
4. Ой то я сьї пожурила, ой де ж мене стане,
Й а вже мене мій миленький живу не застане.
[&]
5. Я би тебе, мій миленький, любити хотіла,
Коби тебе шовечера друга не кортіла.
[&]
6. Ай то прийди, любку, прийди, не буде т'и кривди –
Тогди тобі кривда буде, як мене не буде.
[&]

7. Ой ти забув, мій миленький, та я не забула,
Як доріжка до вборіжка¹ до мого була.
[&]
8. э Бувай здоров, мій миленький, бувай здоров, бувай,
Та що-м тобі наказала, тото не забувай!
[&]
9. Ой то м'не си насудила близенька сусіда,
Сама-м чула, яка була й за мене бесіда.
[&]
10. Ой тож худобцю тримати та й їсти давати,
Бо за мене люде брешут – я чую до хати.
11. Ой за мене люде брешут, за мене говорет,
Й а мої сі й оченята на тото не [в]творет.
[&]
12. Так т'ї люблю, мій миленький, що аж й умираю,
Жити з тобов я не буду – дуже добре знаю.
[&]
13. Ой то прийди, мій миленький, нічого не бійсьи
Та я тебе заховаю в сінех за колісьи.
14. Ой то прийди, мій миленький, я т'ї сьи надію,
Я ть'и ўвечір поцюлюю, бо в днинку не смію.
[&]
15. Ой любку мій солоденький, за тобов дивлюсьи,
За дверенька не виходжу, бо мамки боюсьи.
[&]
16. э Мамко моя старенькая, мамко моя рідна,
Нащо-сь мене породила й коли-сь сама бідна?
[&]
17. Мамко моя старенькая, нащо-сь 'не родила?
Кого виджу на вулици, того би-м любила.
[&]
18. А я в гаю не рубаю, лише в гаю стою,
На мене сьи бучки тешут – я їх сьи не бою!

¹ Оборіг.

19. На мене сьї бучки тешут – я їх сьї не бою:
Маю руки золотії – ними сі вбороню.
[&]
20. Й а в неділю до схід сонця встала я раненько,
Вби¹ родина не виділа, плачу жалібненько.
21. Вби родина не виділа, плачу жалібненько,
Ой тяженько ізітхаю, де ж моє серденько?
[&]
22. То-сь м'не дала, моя мамко, й за ткачьи-брехачьи,
Й а на ткачьи сорочина – то всьо людська працьи.
[&]
23. Ой чи знаєш, моя мамко, де сьї любов діла?
Пішла любов долі водов та й *ї рибка з'їла.
[&]
24. Жаль м'и, любку, за тобою та й жаль м'и на тебе,
Як-ись не мав мене брати, чо'-сь ішов до мене?
[&]
25. Твоя мама говорила й моя мама чула,
Твоя мама говорила, що я волоцюга.
- у)²
26. Ой казала, люба мамко, що-м ти³,
А я тобі по подвір'ю як пава ходила.
[&]
27. э Ти гадала, моя мамко, що м'ні сьї не збудеш?
Така прийде неділечка, що й плакати будеш!
28. Така прийде неділечка та й така година,
Що сьї мамко запитає[ш]: – Де ж моя дитина?
[&]
29. А я піду до комори на тоти клиночки,
Де висіли мої дочки-любці сукеночки.

¹ Щоби.

² Наступні строфи 26-33 співаються на весіллі.

³ Нерозбірливо заспівані слова.

[&]

30. То-сь м'и дала, моя мамка, то-сь м'и дала, дала
Та як тоту конопеньку в болото втоптала.
31. Конопеньку затоптала та й буде кігнути¹,
Ай бо мені, молоденькій, ні вмерти, ні бути.
32. Конопеньку затоптала на дві неділеньки,
Мені світок зав'язала на віки-віченьки.

[&]

33. Ти плакала, мамко, вчера, а я плачу нині,
Бо-с м'і дала за сліпого – мацає по мені.

д)

34. Не йди, дождже, не йди, дождже, та й не роби тучу,
Та най я сьї, молоденька, з худобов не мучу!
35. Не йди, дождже, не йди, дождже, не роби мочило
Й аби моє солодетко вбранє не змочило!

[&]

36. Ой із тої полонини студененький віє,
Ай ні любка, ні кожушка – хто мене загірє?

[&]

37. Та як собі нагадаю за тебе, миленький,
Ай що роблю, з рук ми* впаде, любку солоденький.

[&]

38. Хоть би-м мала чоловіка якого файного,
Та не буду забувати за любка давного.

[&]

39. Не бий мене, чоловічку, таку молоденьку –
Я не годна повивати дитину маленьку!

[&]

40. А як я сьї віддавала та й була вімова²,
Що я піду на гуляньї й а ти будеш дома.
41. А я піду на гуляньї та й буду гуляти
Й а ти будеш, любку, дома дите колисати.

¹ Тягнути.

² Домовленість.

42. А я прийшла додомочку, дивлюсь в колиску,
Дитинка сьї розповіла – я газду по писку!
43. – За що-с мене, моя жінко, та й по писку біла?
Дитинка ще не плакала, лиш се розповіла.
[&]
44. Ой піду я на весіљи та й переночую,
Та най мої діти плачут, коли я не чую.
[&]
45. Ой коби ти, любку, заграв, я би заспівала,
Я би свої головочці порадочку дала.
[&]
46. Ой співайте, товаришки, та й я буду з вами,
Ай щоби нам не віросла трава під ногами!
47. Ай співайте, товаришки, я вам не поможу,
Слабу маю головочку – з вами ся не зложу.
[&]
48. Кажут люде, шо я чорна та й не дуже-м біла:
Ай не дуже-м, богачику, за тобов згоріла.
[&]
49. Ой ти, доле, – каже, – доле, плила-сь через море
Та-с й у море не втонула, мене-с не минула.
50. Ой коб* була-м, мамко, знала, що піду за вдівце,
Я би була не чекала й зеленого вінце.
[&]
51. Ой кувала зозулечка та й на роздорожю...
За всю біду забуваю – за любка не можу.
52. За всю біду забуваю, забула би-м швидко
Й коби з мого подвірїчка на його не видко.
[&]
53. А я спала сеї ночі на широкій лаві –
Так ми було без милого як у криміналі.
54. А я спала сеї ночі до стіни плечима –
Приснив ми* сі мій миленький з чорними й очима.
[&]

55. Стояв любко під віконцем, я на печі спала,
Єму ноги відмерзали, а я си сміяла.
56. Не стій, любку, під віконцем, а й ходи до хати,
А й упало веретінце – нікому подати.
57. Ой упало веретінце та й сі приломило –
Ходи, ходи застругати, файна легінино!
[&]
58. Чи я тобі не казала, легіню, легіню,
Ай чи мати, чи не мати на тебе надію?
[&]
59. Ой Василю, Васиliku, та й ти, Василичку,
Я на тебе, Васиliku, мала надієчку.
60. Я на тебе, Васиliku, мала надієчку,
Що ти прийдеш та й посидиш рано в недієчку.
[&]
61. Ой недіє, недієчко, зроби ми* сі двома,
Ай щоби я постояла з любочками вбома.
[&]
62. Пусти мене, моя мамко, та й на вечірниці,
Бо там милий чорнобривий плете рукавиці.
[&]
63. А я пряла куделеньку, лляное повісмо,
Сідай, любку, коло мене, хоть як буде тісно!
64. Сідай, любку, коло мене й говори до мене,
Пізнаю тьи по натурі, ци любиш ти мене?
65. Пізнаю тьи по натурі та й по натурочці,
Ци добрий ти розум маєш в свої головочці?
66. Ой коби ти, мій миленький, мого розумочку,
Ти би не йшов на все літо й а в полониночку.
[&]
67. Ай не бійсьи, дівчинонько, й онтого морозу –
Я під твої білі ніжки хустинку підложу.
68. Ой не бійсьи, дівчинонько, студеної роси –
Я сьи ззую, тебе вбую й а сам піду босий.
[&]

69. Стояв любко під віконцем та й вистояв ямку,
А я ему та й на збитки загасила лямпку.

[&]

70. Ой співаю співаночку, гадаю гадочку,
Д' кому маю притулити свого головочку?

71. Не притулю я ні д' мамі й ані д' татуневи,
Хіба би я притулила д' своєму Василеви.

72. Ой Василю, Василюку, мати тьби родила
Та на мою головоньку й аби-м тьби любила.

73. Ой на мою головочку та й на мої плечі,
Ай щоби я діставала все кулачки ўвечір.

[&]

74. Ой коби-сь знав, мій миленький, як я за тобою
Та як тота в зимі рибка за літнов водою.

ε)

75. Співаночки мої любі, де я вас подію?

Й а вінесу в чисте поле, по траві посію.

76. Ай хто буде сюда й іти та й буде збирати,
Буде мої співаночки довго згадувати.

77. Ой не того я співаю, що сі гаразд маю,
Але тими співанками журу забуваю.

[&]

78. Ой то ішли женишеньки попри мої сіни –
Я гадала, що до мене, й а то до сусіди.

б)

Allegro

[m] *[urlando]*

1. Ле_ тит во_ рон з чу_ жих сто_ рон, жье_ ліб_ ньень_ ко кра_ че...
2. Ой_ сі_ да - сі_ да - рі_ да, сі_ да - рі_ да - сі_ да,

Ві_ дай же там мо_ я ми_ ла та за мно_ ю пла_ че.
Ой_ сі_ да - сі_ да - рі_ да, сі_ да - рі_ да - сі_ рі_ да!

1. Летит ворон з чужих сторон, жьелібненько краче...
Відай же там моя мила та за мною плаче.

[&]

2. Ой сіда-сіда-ріда, сіда-ріда-сіда,
Ой сіда-сіда-ріда, сіда-ріда-сіріда!¹

в)

f **Animato**

1. Гей на ха_ті, на вер_шеч_ку Мо_ло_ти_ли хлоп_ці греч_ку.

3. - Чор_ні, чор_ні та й о_бі, А_ле ме_ні, не то_бі!

1. Гей на хаті, на вершечку
Молотили хлопці гречку.
2. Ані гречки, ні полови...
А в дівчини чорні брови.
3. – Чорні, чорні та й обі,
Але мені, не тобі!
4. – Бере тебе примха з ними –
Давно мене дуриш ними.
5. Коби-с ними не манила,
Давно була б моя мила.

Див. також Зразки 15, 20в₁₋₂.

¹ Ці асемантичні вигукання, мабуть, імітують інструментальну гру (пор.: Музичний фольклор з Полісся у записах Ф. Колесси та К. Мошинського. Київ 1995, с. 179 [№ 181]).

49

Дума

(Буря на Чорному морі
або Про Олексія Поповича)

б) $\text{♩} \approx 72$

1. Ой по Чор_но_му мо_рю,

а) $\text{♩} \approx 63$

1. Ой по Чор_но_му мо_рю,

2. ой на ка_мі_ні бі_лень_ко_му -

2. ой на ка_мі_ні бі_лень_ко_му -

8 Там си дів со кільки яс нень кий, Жа ліб нень ко

8 Там си дів со кільки яс нень кий, Жа ліб нень ко [5]

The first system consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a 3/8 time signature, containing two lines of lyrics. The middle staff is another vocal line in treble clef, also with a 3/8 time signature, containing two lines of lyrics. The bottom staff is a piano accompaniment in treble and bass clefs with a key signature of two sharps (F# and C#).

8 кви лить, про кви ля _ І на Чор но _ є

8 кви лить, про кви ля _ є І на Чор но _ є

The second system consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a 3/8 time signature, containing two lines of lyrics. The middle staff is another vocal line in treble clef, also with a 3/8 time signature, containing two lines of lyrics. The bottom staff is a piano accompaniment in treble and bass clefs with a key signature of two sharps.

8 мо ре спил на по гля да _ є, Що на

8 мо ре спил на по гля да _ є, Що на

The third system consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a 3/8 time signature, containing two lines of lyrics. The middle staff is another vocal line in treble clef, also with a 3/8 time signature, containing two lines of lyrics. The bottom staff is a piano accompaniment in treble and bass clefs with a key signature of two sharps. Performance markings include *rit.* (ritardando) and *al.* (allegretto).

Чор_но_му мо_рі все не до_бре по_чи_на_є.

Чор_но_му мо_рі все не до_бре по_чи_на_є.

3. *al.* 2. Зла, су_про_тив_на, хви_леш_на хви_ля у_ста_ва_є.

3. 2. Зла, су_про_тив_на, хви_леш_на хви_ля у_ста_ва_є. [*riten.*]

на, хви_леш_на хви_ля у_ста_ва_є.

на, хви_леш_на хви_ля у_ста_ва_є, *a tempo*

на, хви_леш_на хви_ля у_ста_ва_є, [*a tempo*]

* Знаки альтерації з рисочками по боках "вказують на посередні інтервали (нейтральні терції), а також на непевні або нечисто інтоновані тони" (Колесса Філарет. Мелодії українських народних дум: У 2 серіях, серія 2. Львів 1913, с. XVII).

4. Суд_на ко_заць_ки_ї, мо_ло_деч_ки_ї

на три ча_сти роз_би_ва_є.

на три ча_сти роз_би_ва_є.

5. 3. Пер_ву часть у_хо_пи_ло -

5. 3. Пер_ву часть у_хо_пи_ло -

В ту_рець_ку зем_лю за_не_сло;

В ту_рець_ку зем_лю за_не_сло;

Дру_гу часть у_хо_пи_ло - В ду_най_ське гир_ло за_би_

Дру_гу часть у_хо_пи_ло - В ду_най_ське гир_ло за_би_

ло. А тре_тя часть тут ма_е,

ло. А тре_тя часть тут ма_е,

8 По_се_ре_ди_ні Чор_но_го мо_

8 По_се_ре_ди_ні Чор_но_го мо_

3 [3]

8 ря, на би_стрій хви_лі,

8 ря, на би_стрій хви_лі,

3 [5] [6] 3

8 на ли_хій хур_то_ви_ні по_то_па_є...

8 на ли_хій хур_то_ви_ні по_то_па_є...

3 *rit.* *ten.* *al.* *ten.*

7.

2/4

7. *a tempo*

4. Ой при той ча_сти бу_ло ві(й)_ська

4. Ой при той ча_сти бу_ло ві(й)_ська

мно_го: хто був стар_ши_но_ю?

мно_го: хто був стар_ши_но_ю?

- Гриць_ко Ко_ло_ми(й)_чин, По_всьо_му

- Гриць_ко Ко_ло_ми(й)_чин, По_всьо_му *ritenuto*

ві(й)_ську із_бар_зей о_кли_чен.

ві(й)_ську із_бар_зей о_кли_чен. *al.*

¹ *a tempo*
То до ко_за_ків сло_ва ми про_мов_ля_є, Сльо_за_ми вбли_ва_є:

5. - Ой ко_за_ки,

5. - Ой ко_за_ки,

¹ Початок уступу, пропущений кобзарем у версії думи з супроводом.

па_но_ве-мо_лод_ці, до_бре_ви

па_но_ве-мо_лод_ці, до_бре_ви

3

дбай_те, Грі_хов_не_тай_те,

дбай_те, Грі_хов_не_тай_те,

[5] 3 [5]

Спо_ві_дай_тесь_ви_на_пе_ред_ми_ло_

Спо_ві_дай_те_ся_ви_на_пе_ред_ми_ло_

3 5 3 3

8

серд_но_ му Бо_ гу I Чор_но_ му мо_ рю,

8

серд_но_ му Бо_ гу I Чор_но_ му мо_ рю,

[3] [3]

8

ой о_ та_ ма_ ну ко_ шо_ во_ му.

rit.

8

ой о_ та_ ма_ ну ко_ шо_ во_ му.

ten.

[3] [3] [3]

8

9.

8

[3] [3]

10. *allegro*

6. Ті ж ко_за_ки те за_чу_ва_ли,

6. Ті ж ко_за_ки те за_чу_ва_ли,

Та всі за_мов_ча_ли;

Та всі за_мов_ча_ли;

rit. *al.*

11. Тіль_ко о_бі_звєть_ся О_сій лек_По_по_

10. Тіль_ко о_бі_звєть_ся О_лек_сій По_по_

8 вич - Геть_ман - за_ по_ ро_ жець.

8 вич - Геть_ман - за_ по_ ро_ жець.

pp

12. *a tempo* 7. - Ей, ко_ за_ ки,

11. 7. - Ей, ко_ за_ ки,

3

8 па_ но_ ве мо_ лод_ ці, до_ бре ви

8 па_ но_ ве мо_ лод_ ці, до_ бре ви

19

вчи_ ні_ те, Ме_ не_ ж, О_ лек_

дбай_ те, Ме_ не_ ж, О_ лек_

6

сі_ я По_ по_ ви_ ча, са_ мо_ го возь_ мі_ те,

сі_ я По_ по_ ви_ ча, са_ мо_ го возь_ мі_ те,

До_ мо_ є_ ї_ ши_ ї_ бі_ лень_ кий ка_ мін_ь при_ в'я_

До_ мо_ є_ ї_ ши_ ї_ бі_ лень_ кий ка_ мін_ь при_ в'я_

This system contains the first two vocal lines and the piano accompaniment. The first vocal line is in 8/8 time and features a melodic line with a trill (V) at the end. The piano accompaniment consists of a rhythmic pattern in the right hand and a more active bass line in the left hand.

жі_ те, О_чі мо_ї ко_заць_ки_ї,

жі_ те, О_чі мо_ї ко_заць_ки_ї,

This system contains the second two vocal lines and the piano accompaniment. The second vocal line includes a triplet of eighth notes. The piano accompaniment continues with a consistent rhythmic pattern.

мо_ло_дець_ки_ї чер_во_ной_ки_тай_кой_за_

мо_ло_дець_ки_ї чер_во_но_ю_ки_тай_ко_ю_за_

This system contains the final two vocal lines and the piano accompaniment. The vocal lines conclude with a double bar line. The piano accompaniment ends with a final chord.

пні_ те, Ой са_мо_го_ме_не в Чор_не

пні_ те, Ой са_мо_го_ме_не в Чор_не

rit.

мо_ре іс_пуч_ті_ те!

мо_ре іс_пуч_ті_ те!

13. *al.*

Не_хай же я бу_ду сам сво_є_ю го_ло_

12.

Не_хай же я бу_ду сам сво_є_ю го_ло_

во_ю Чор_не мо_ре да_ру_ва_ти,

во_ю Чор_не мо_ре да_ру_ва_ти,

8

29

Ніж_ли я ма_ю мно_го душ

13.

Ніж_ли я ма_ю мно_го душ

8

вір хри_сті_ян_ських по Чор_но_му мо_рю

8

вір хри_сті_ян_ських по Чор_но_му мо_рю

8

rit. без_не_вин_но по_губ_ля_ти. *ten.*

8

rallent. без_не_вин_но по_губ_ля_ти. *ten.* [a tempo]

8

a tempo

14.

8. Ой

14. *a tempo*

Ті ко_за_ки те за_чу_ва_ли, До О_лек_сі_я По_

ті ко_за_ки те за_чу_ва_ли, До О_лек_сі_я По_

по_ви_ча сло_ва_ми про_мов_ля_ли,

по_ви_ча сло_ва_ми про_мов_ля_ли,

8
 Сльо_за ми об_ли_ ва_ ли:

8
 Сльо_за ми об_ли_ ва_ ли:

8
 9. – Ей, О_лек сі_ю По_ по_ ви_ чу, сла_в_ний

8
 9. – Ей, О_лек сі_ю По_ по_ ви_ чу, сла_в_ний

8
 ли_ца_рю, пи_са_рю, ти_ж съ_вя_ те пись_мо

8
 ли_ца_рю, пи_са_рю, ти_ж съ_вя_ те пись_мо

8 по три_чі на день чи_та_єш І нас, про_стих

8 по три_чі на день чи_та_єш І нас, про_стих

8 ко_за_ків, на все до_бре на_у_ча_єш,

8 ко_за_ків, на все до_бре на_у_ча_єш,

8 По чо_му ж ти від нас грі_хів біль_ше ма_єш?

8 Почо_му ж ти від нас грі_хів біль_ше ма_єш?

5

* Дві послідні ноти здогадні, бо не вийшли у фонографі. – Примітка транскриптора.

15.

15. *lep. a tempo*

10. Ой О_лек_сій По_по_вич те за_чу_ва_є,

Сло_ва_ми про_мов_ля_є, Сльо_

Сло_ва_ми про_мов_ля_є, Сльо_

rit. 16. *allegro*

за_ми об_ли_ва_ є: 11. – Ой, ко_ за_ ки,

за_ми об_ли_ва_ є: 11. – Ой, ко_ за_ ки,

The first system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of two sharps (F# and C#) and a common time signature. It begins with a melodic phrase in 8/8 time, marked 'rit.', and then transitions to a new section marked '16.' and 'allegro'. The lyrics 'за_ми об_ли_ва_ є:' and '11. – Ой, ко_ за_ ки,' are written below the notes. The middle staff is a vocal line in treble clef, mirroring the first staff. The bottom staff is a piano accompaniment in treble and bass clefs, featuring a rhythmic pattern of eighth notes and chords, with a '5' marking below the bass line.

па_но_ве_мо_лод_ці,

па_но_ве_мо_лод_ці,

The second system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of two sharps and a common time signature. It contains the lyrics 'па_но_ве_мо_лод_ці,'. The middle staff is a vocal line in treble clef, mirroring the first staff. The bottom staff is a piano accompaniment in treble and bass clefs, featuring a rhythmic pattern of eighth notes and chords, with a '5' marking below the bass line.

я ж сьвя_те пись_мо по три_чі

я ж сьвя_те пись_мо по три_чі

The third system of the musical score consists of three staves. The top staff is a vocal line in treble clef with a key signature of two sharps and a common time signature. It contains the lyrics 'я ж сьвя_те пись_мо по три_чі'. The middle staff is a vocal line in treble clef, mirroring the first staff. The bottom staff is a piano accompaniment in treble and bass clefs, featuring a rhythmic pattern of eighth notes and chords, with a '5' marking below the bass line.

8 на день чи та ю І вас, про_стих ко_за_ків, на все

8 на день чи та ю І вас, про_стих ко_за_ків, на все

8 до_бре на_у_ча_ю, - Від вас та_ки грі_

8 до_бре на_у_ча_ю, - Ой, від вас та_ки грі_

meno mosso

rit.

8 хів біль_ше ма_ю!

8 хів біль_ше ма_ю!

ten.

a c c e l e r a n d o

[5]

17. *a tempo*

12. Що я во хот не війсь ко од' їж джав,

16. *a tempo*

12. Що я во хот не війсь ко од' їж джав,

[a tempo]

Не до бре по чи нав: З от цем і з ма ті ре

Не до бре по чи нав: З от цем і з ма ті ре

ю про ше ні я не мав,

ю про ше ні я не мав,

[5]

Стар_шо_го бра_та за бра_та не мав, *ten.*

17. Стар_шо_го бра_та за бра_та не мав, *ten.*

Стар_шу_ю се_стру збар_зе „по_ва_жав” –

Стар_шу_ю се_стру збар_зе „по_ва_жав” –

ten. Ой у гру_ди стре_ме_ном од_пи_хав... *rit.*

Ой у гру_ди стре_ме_ном од_пи_хав... *ten.*

5

a tempo

Ли_ бонь ме_ не, ко_ за_ ки, па_ но_ ве мо_ лод_ ці,

Ли_ бонь ме_ не, ко_ за_ ки, па_ но_ ве мо_ лод_ ці,

ten.

най_ біль_ ше ту гріх спіт_ кав.

rit. Від сего місяця до кінця $\text{♩} \approx 56-60$

най_ біль_ ше ту гріх спіт_ кав.

18.

13. Ой і_ ше з го_ ро_ да ви_ бі_

18. 13. Ой і_ ше з го_ ро_ да ви_ бі_

гав, Са_мих ма_лень_ких ді_тей ко_нем роз_би_

гав, Три_ста ду_ш ма_лень_ких ді_тей ко_нем роз_би_

гав, Кро_в хри_сті_ян_ську

гав, Кро_в хри_сті_ян_ську

ritenuto

без_не_вин_но я про_ли_ вав.

* я про_ли_ вав.

rit.

a tempo

*Не виходить у фонографі. – Примітка транскриптора.

19. *а tempo*

Ой мо_ло_ді_ї же_ни за во_ро_та ви_бі_

19.

Ой то мо_ло_ді_ї же_ни за во_ро_та ви_бі_

га_ли, Ма_лень_кі діт_ки на ру_ки хва_та_ли,

га_ли, Ма_лень_кі діт_ки на ру_ки хва_та_ли,

Ме_не ж, О_лек_сі_я По_по_ви_ча, кля_ли - про_кли_

19

Ме_не ж, О_лек_сі_я По_по_ви_ча, кля_ли - про_кли_

ten.

на_ ли!

ten. *a tempo*

на_ ли!

20.

14. Ой і_ ще ж я поз со_ рок цер_ ков про_ бі_

20.

14. Ой і_ ще ж я поз со_ рок цер_ ков про_ бі_

гав, За сво_ є_ ю гор_ до_ стю шап_ ки не ски_

гав, За сво_ є_ ю гор_ до_ стю шап_ ки не ски_

дав, На се_ бе хре_ ста не скла_ *rit.*
 дав, На се_ бе хре_ ста не скла_

дав І от_ ців_ сько_ ї й ма_ те_ ри_ но_ ї мо_ *rit.*
 дав І от_ ців_ сько_ ї й ма_ те_ ри_ но_ ї мо_

лит_ ви не спо_ ми_ нав Ли_ бонь ме_ не, ко_
 лит_ ви не спо_ ми_ нав <...>

за_ки, па_но_ве мо_лод_ці, най_біль_ший то гріх спіт_кав.

15. Ой і_ще ж ми_мо цар_ську гро_ма_ду про_бі_гав, За сво_є_ю

гор_до_сто шап_ки не ски_дав, Му_жи_кам, ко_за_кам

„на день до брий” не да_вав, З праз_ни_ком не по_здо_ров_ляв... Ли_бонь ме_

не, ко_за_ки, па_но_ве мо_лод_ці, най_біль_ше ту гріх спіт_кав...

16. Ой не єсть се ме_не Чор_не мо_ре по_топ_ля_є, Єсть се ме_не

от_ців_ська-ма_те_ри на мо_лит_ва ка_ра_є. 17. Ой як би ме_не от_

ців_ська-ма_те_ри на мо_лит_ва од смер_ти вбо_ро_ни_ла,

На Чор_но_му мо_рі не вто_пи_ла, Як бу_ду я до от_ця, до ма_те_рі,

до ро_ду при_бу_ва_ти, - І бу_ду от_ця та й ма_тір

8 *rit.* 24. *a tempo*
шти_ти, ша_ну_ва_ти й по_ва_жа_ти. І стар_шо_го бра_

8 [5] та бу_ду я за рід_но_го от_ца по_чи_та_ти,

8 А близь_ких су_сід за рід_ну браг_тю в се_бе ма_ти.

8 25. *a t.* 18. Ско_ро став О_лек сій По_по_вич по ис_тин_ні прав_ді гри_хи Бо_гу спо_ві_

8 26. да_ти, За_раз ста_ла зла, су_про_тив_на, хви_леш_на

8 хви_ля на Чор_но_му мо_рі при_ти_ха_ти.

8 27. *a t.* При_ти_ха_ла і впа_да_ла, Мов на Чор_но_му мо_рі не бу_

8 [5] ва_ла. Ой у_сіх ко_за_ків до_стро_ва жив_

8 *rit.* цем при_би_ва_ла. 28. *a tempo* 19. То ко_за_ки на о_стрів ви_хо_ди_

8 ли, Ве_ли_ким ди_вом ди_ву_ва_ли, Сло_ва_ми про_мов_

ля_ ли, Сльо за ми вбли_ ва_ ли: – Що на я_ ко_ му Чор_ но_ му

мо_ рю, на би_ стрій хви_ лі, на ли_ хій хур_ то_ ви_ ні по_ то

па_ ли, А_ ні од_ но_ го че_ рез О_ лек_ сі_ я По_

по_ ви_ ча ко_ за_ ка з між_ до_ війсь_ ка ми не вте_ ря_ ли.

20. О_ лек_ сій По_ по_ вич на чу_ да* ви_ хож_ да_ є, Бе_ ре

в ру_ ки свя_ те пись_ мо, по три_ чі на день чи_ та_ є,

Ой у_ сіх ко_ за_ ків на все до_ бре на у_ ча_ є:

21. – Слу_ хай_ те, ко_ за_ ки, па_ но_ ве мо_ лод_ ці, як се свята_ пись_мо

ви_ сві_ чу_ є, На все мо_ ле_ ні_ є у_ ка_ зу_ є:

* Чердак.

** Місце межі зв'язками попсоване, не виходить із фонографу; слова (5 складів) доповнюємо по записі п[ані] Лар[иси] Квітки. – Примітка транскриптора.

8 Ей ко_то_рий чо_ло_вік от_ців_ську-ма_те_ри_ну мо_лит_ву

8 штить, ша_ну_є, по_ва_жа_є, То от_ців_ська-ма_те_ри_на мо_

8 лит_ва у_ку_пе_цтві і_в_ре_ме_стві, і_на

8 по_лі, і_на_мо_рі ой_на_по_моц_спо_ма_га_є. *riten.*

8 32. *a tempo* То от_ців_ська-ма_те_ри_на мо_лит_ва зо_дна_мо_ря_ви_ні_

8 ма_є, Од_ве_ли_ких_грі_хів_ду_шу_від_куп_ля_є,

8 До_цар_стві_я не_бес_но_го_при_вож_да_є.

8 33. *meno mosso* 22. Нам_го_дять_ся_те_є_спо_м'я_та_ти, *al.* За_ко_то_ри_ми_мо_лит_ва_ми

8 ста_ди_ми_хлі_ба_со_ли_по_жи_ва_ти. 34. 23. Дай_же, Бо_же, ми_ру

8 цар_сько_му І_на_ро_ду_хри_сті_ян_сь_кому Од_сьо_год_ні_всім_на_здр_ві_я,

8 на_мно_га_я_ле_та! Мно_га_я_ле_та!

α)

1. Ой по Чорному морю, ой на каміні біленькому –
Там сидів сокіл* ясенський,
Жалібненько квилить, проквиліяс
І на Чорное море спилна поглядає,
Що на Чорному морі** все не добре починає.
2. Зла, супротивна, хвилешна хвиля уставає,
Судна козацькі***, молодецькі****
на три часті розбиває.
3. Перву часть ухопило –
У турецьку землю занесло;
Другу часть ухопило –
У дунайське гірло забило.
А третя часть тут має,
Посередині Чорного моря, на бистрій хвилі,
на лихій хуртовині потопає...
4. Ой при той***** части було ві(й)ська много;
Хто був старшиною? – Грицько Коломийчин*****,

β)

1. Ей на Чорному морю, на камені біленькім –
Там сидить сокіл ясенський,
Жалібненько квиле-проквиліяс
І на Чорнеє море спилна поглядає,
Що на Чорному морю щось не добре начинає.
Зла супротивна хвилечка-хвиля вставає,
Судна козацькі, молодецькі
на три часті розбиває:
Перву часть ухопило –
У Біларапську землю занесло;
Другу часть схопило –
У Дунай, в гірло забило;
А третя часть тут має –
Посеред Чорного моря, на бистрій хвилі,
на лихій хуртовині потопає.
При той часті було війська много...
А був старшиною Грицько Коломийченко,

* У записі Лесі Українки: сокіль (sic) (ця та всі подальші виноски належать Ф. Колесі. – Б. Л.).

** У записі Лесі Українки: морю.

*** Так виразно чути з фонографу, та Леся Українка зазначає, що в цих закінченнях „чулося скоріше ‘іт’, ніж ‘іп’”, але достоту не розслухано?.

**** В другий раз чулося „туй” (примітка Лесі Українки).

***** Чулося скоріше „і”, ніж „и” (примітка Лесі Українки).

- По всьому ві(й)ську ізбарзе й окличен*.)
 То до козаків словами промовляє,
 Сльозами вливає**:
5. – Ой, козаки, панове молодці,
 добре ви дбайте(и),
 Гріхів не тайте(и),
 Сповідайтесь ви наперед милосердному Богу,
 І Чорному морю, ой отаману кошовому.
6. Ті ж козаки те зачували,
 Та всі замовчали.
 Тільки обізветься Олексій Попович,
 Гетьман-запорожець.
7. – Ей, козаки, панове молодці, добре ви вчиніте(и),
 Мене ж, Олексія Поповича, самого возьміте,
 До моєї шії біленький камінь прив'яжіте,
 Очі мої козацькі, володецькі
 червоною китайков зашніте,
 Ой самого мене в Чорне море іспустіте!
 Нехай же я буду сам своєю головою
 Чорне море дарувати,
- По всьому війську барзе окличен,
 Словами промовляє,
 Сльозами обливає:
 – Ей, козаки, панове молодці,
 добре ви дбайте,
 Гріхів не тайте,
 Ісповідайтесь ви милосердному Богу,
 Чорному морю, отаману кошовому,
 Хто на собі гріхи має!
 Тут всі козаки так замовчали,
 Як в рот води набрали.
 Тільки озоветься Олексій Попович,
 Гетьман-запорожець:
 – Ей, козаки, пани молодці, добре ви чиніте,
 Самого мене, Олексія Поповича, возьміте,
 До моєї шії камінь біленький прив'яжіте,
 Очі мої козацькі, володецькі,
 червоною китайкою зашніте,
 У Чорне море самого мене іспустіте:
 То нехай я буду своєю головою
 Чорне море дарувати,

* Значить: голосно гукав так, щоб усі чули (примітка самого Г. Гончаренка. – *Лєся Українка*).

** У записі Лєсі Українки: обливайи.

Ніж я маю много війська безвинно
на Чорнім морі погубити,

Ніж я маю много душ вір християнських
по Чорному морю потопити.

Тее козаки як зачували,

Словами промовляли,

Сльозами обливали:

– Ей, Олексію Поповичу,

славний лицарю і писарю!

Ти ж Свiate письмо по тричі на день читаєш

І нас, простих козаків, на все добре научаєш,

Про що ж ти од нас гріхів більше маєш?

Олексій Попович тоє зачуває,

Словами промовляє,

Сльозами обливас:

– Ей козаки, панове молодці,

я Свiate письмо по тричі на день читаю

І вас, козаків простих, на все добре научаю, –

Од вас таки гріхів більш маю:

Ніжли я маю много душ вір християнських
по Чорному морю безневинно погубляти.

8. Ті козаки те зачували,

До Олексія Поповича словами промовляли,

Сльозами обливали:

9. – Ей, Олексію Поповичу,

славний лицарю, писарю!

Ти ж Свiate* письмо по тричі на день читаєш**

І нас, простих козаків, на все добре научаєш,

По чому ж ти від нас гріхів більше маєш?

10. Олексій Попович тоє зачуває,

Словами промовляє,

Сльозами обливас:

11. – Ой, козаки, панове молодці,

я ж Свiate письмо по тричі на день читаю

І вас, простих козаків, на все добре научаю, –

Від вас таки гріхів більше маю!

* У записі Лесі Українки всюди в аналогічних місцях: свiate.

** Вчувається „читайш”; у Лесі Українки: читайш, научайш. „Безнаголосне ‘е’ вимовляється здебільшого близько до ‘и’ навіть в таких формах, як третя особа однини („зачувайш”), але не завжди вдалося теє достоту розслухати” (примітка Лесі Українки).

12. Що я в охотне військо од'їжджав,
 Не(и) добре починав:
 З отцем і з матір'ю прощення не мав,
 Старшого брата за брата не мав,
 Старшу сестру збарзе „ловажав” –
 Ой у груди стременим одпихав...
 Либонь мене, козаки, панове молодці,
 найбільше ту гріх спіткав!
13. Ой іще з города вибігав,
 Самих маленьких дітей*
 конем розбивав,
 Кров християнську безневинно я проливав.
 Ой молодії жени за ворога вибігали,
 Маленькі дітки на руки хватали,
 Мене ж, Олексія Поповича, кляли-проклинали!
 [Либонь мене, козаки, панове молодці,
 найбільший то гріх спіткав!].
14. Ой іще ж я поз сорок церков пробігав,
 За своєю гордостю** шапки не скидав,
 На себе хреста не складав
 І отцівської й материнної молитви не споминав,
 Що як в охотне військо од'їжджав,
 Із отцем і з матір'ю вопрощення не мав.
 І старшого брата за брата не мав;
 І старшу сестру барзе зневажав –
 Стремінем у груди одпихав.
- А ще з города вибігав,
 По триста душ дітей маленьких
 конем своїм добрим розбивав,
 Кров християнську безвинно проливав;
 А молодії жени за ворога вибігали,
 Діток маленьких на руки хватали,
 Мене, Олексія Поповича, кляли-проклинали.
- А ще мимо сорока церков пробігав,
 Шляпи не здіймав
 І на себе хреста не покладав,
 І отцівської-матчиної молитви не споминав...

* У записі Лесі Українки: „Триста душ маленьких дітей”; так само у варіанті сеї думи, співанім при супроводі кобзи.

** У записі Лесі Українки: гордошу.

- Либонь мене, козаки, панове молодці,
найбільшій* то гріх спіткав!
15. Ой іще ж мимо царську громаду пробігав,
За своєю гордостю** шапки не скидав,
Мужикам, козакам „На день добрий” не(и) давав,
З*** празником не поздоровляв...
Либонь мене, козаки, панове молодці,
найбільше ту**** гріх спіткав!
16. Ой не єсть се мене Чорне море потопляє,
Єсть се мене отцівська-материна молитва карає.
17. Ой як би мене отцівська-материна молитва
од смерти вборонила,
На Чорному морі не втопила,
Як буду я до отця, до матері,
І буду отця та й матір штити,
шанувати й поважати.
І старшого брата буду я за рідного отця почитати,
А близьких сусід за рідну братню***** в себе мати.
- Либонь мене, козака, панове молодці,
найбільше той гріх споткав.
А ще мимо царської громади пробігав,
За своєю гордошчу шляпи не здоймав,
„На день добрий” не давав...
Либонь мене, козака, папове-молодці,
найбільш той гріх споткав.
Ей, се не Чорне море мене потопляє:
Се отцевська-матчина мене молитва карає.
Ей коли б мене отцевська-матчина молитва
на Чорному морю не втопила,
Од смерті боронила...
Як буду я до отця, до матері
і до роду прибувати,
То буду я отця і матір штити,
шанувати, поважати,
І старшого брата за рідного отця почитати,
І близьких сусід за рідну братню у себе вживати.

* У записі Лесі Українки: найбільше.

** У записі Лесі Українки: гордошчу.

*** У записі Лесі Українки: с празником.

**** У записі Лесі Українки: то; „в другий раз чулося ‘туй’” (примітка Лесі Українки).

***** У записі Лесі Українки: рідне браття.

18. Скоро став Олексій Попович по истинні* правді
 гріхи Богу сповідати,
 Зараз стала зла, супротивна, хвилешна хвиля
 на Чорному морі притихати.
 Притихала і впадала,
 Мов на Чорному морі не(и) бувала.
 Ой усіх козаків до острова живцем прибивала.
19. То козаки на острів виходили,
 Великим дивом дивували,
 Словами промовляли,
 Сльозами вбливали**:
 – Що на якому*** Чорному морю, на бистрій хвилі,
 на лихій хуртовині потопали,
 Ані одного через Олексія Поповича козака
 з міждо**** війська ми не втерjali.
20. Олексій Попович на чуда***** вихождає,
 Бере в руки Сьвяте письмо, по тричі на день читає,
 Ой усіх козаків на все добре навчає:
- Як став Олексій Попович
 гріхи Богу повідати,
 То зараз стала злосупротивна хвилечка-хвиля
 на Чорному морю притихати:
 Притихала і впадала,
 Мов на Чорнім морі не бувала,
 Усіх козаків до острова живцем прибивала.
 То козаки на острів виходили,
 Великим дивом дивували,
 Словами промовляли,
 Слезами обливали:
 – Що на Чорном морі, на бистрій хвилі,
 на лихій хуртовині потопали, –
 Ні одного козака через Олексія Поповича
 міждо**** військом не стерjali.
- Олексій Попович на чуд вихождає,
 Бере в руки Сьвяте письмо, по тричі на день читає
 І всіх простих козаків на все добре навчає:

* У записі Лесі Українки: істинні.

** У записі Лесі Українки: обливали.

*** Гончаренко співав раз „на якомусь”, раз „на якому ж”, а як саме треба, не знає (*примітка Лесі Українки*).**** Чулося „миждо”, але не напевно (*примітка Лесі Українки*).

***** Чердак.

21. – Слухайте, козаки, панове молодці,
як се Св'яте письмо висьвічує,
На все моленіє указує:
Ей которий чоловік отцівську-материну молитву
штить, шанує, поважає,
Того отцевська-материна молитва
зо дна моря винімає,
Од гріхів душу одкупає,
До Царствія Небесного провожає;
Та отцевська-материна молитва у купецтві
і в ремесстві,
і на полі,
і на морі на поміч приспіває.
Нам годиться тос спом'ятати,
За которими молитвами стали ми
хліба-соли поживати.
Дай, Боже, миру царському,
Народу християнському,
Усім на здоровіє, на многі літа маги.
21. – Слухайте, козаки, панове молодці,
як се Св'яте письмо висьвічує,
На все моленіє указує:
Ей которий чоловік отцівську-материну молитву
штить, шанує, поважає,
То отцівська-материна молитва у купецтві
і в ремесстві,
і на полі,
і на морі ой на поміч спмагає.
Нам годиться тос спом'ятати,
За которими молитвами стали ми
хліба-соли поживати.
23. Дай же, Боже, миру царському
І народу християнському
Од сьогодні всім на здоровія, на многая лета!
Многая лета!

50
Апокрифіка
(псалми та канти)

a)

Andante
recitativo

Спів

Ліра

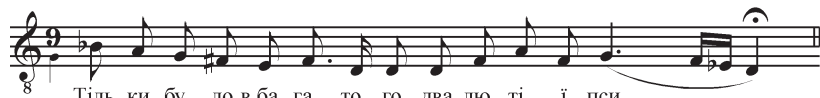
Ой не о_дин-то ба_га_тий чо_ло_вік бу_вав,
Ко_то_рий у рос_ко_ші всег_да про_жи_вав.
У на_їд_ки, у на_пит_ки він не вда_вав_ся,
У ве_ли_ке_є ба_гат_ство він у_би_вав_ся.
Він сріб_ла та зла_та по_до_стат_ку мав,
А от_ци ду_хов_ні і в своїй дво_рі не пу_щав,
А бра_та Ла_за_ра за бра_та не мав.
Ой не бу_ло в тім дво_рі
жад_но_ї ду_ші ми_лос_ти_во_ї,

щоб во_ на до боль_но_го Ла_за_ря до_хо_джу_ва_ла,

Щоб во_ на йо_му їс_ти й пи_ти до_но_шу_ва_ла.

Тіль_ки бу_ло в ба_га_то_го два лю_ті_ї пси,

ко_то_рі_ї за_вжде под стол хо_ди_ли,

Дріб_ні_ї криш_ки со_би_ру_ва_ли,

Ой не один-то багатий чоловік бував,
Которий у роскоші завжди проживав.
У наїдки, у напитки він не вдавався¹,
У велике багатство він убивався.

- 5 Він срібла та злата подостатку мав,
А отци духовнії в свой двор не пушав,
А брата Лазара за брата не мав.

Ой не було в тім дворі жадної душі милостивої,
щоб вона до больного Лазаря доходжувала,
Щоб вона йому їсти й пити доношувала.

- 10 Тільки було в багатого два лютії пси,
которії завжди под стол ходили,
Дрібнії кришки собиравали,
Больному Лазарю во гной доношували,
Смаглії усти закроплювали,
Вольнії рани солизували –
15 Вони його душі й тілу полегкости та й подавали...

¹ Мабуть, помилка виконавця, мало бути: він удавався.

- Ой як углядів багатий ті два люті пси,
Велів слугам забрать на жалізні цепи,
Жалізними гнотами наказувати:
– Щоб вони до больного Лазаря не доходжували,
20 Мого хозяйства не рсточали,
Срібла та злата не розношали...
– Ой брате мій, брате, сильний багачу!
Десь ти не думаєш умирати,
Що ти на той світ не думаєш дбати?
25 – Хоч я буду вмирати, то я одкуплюся;
Не одкуплюся, то одіб'юся,
А всім святим праотцям небесним не покорюся,
А найвисшого Пана Бога я й не боюся...
– Ой Господи Боже, Спас милость Твоя!
30 Вислухай, Господи, молитви моя:
Прийми душу й тіло, де милость Твоя!
А вислухав Господь молитви його,
А зсилає Ангели по душу його.
35 – Спустіться, Ангели, бардзо стихенька,
А візьміть Лазареву душу в руці злегенька,
А посадить його [в] Авраама на правом лоні,
А у Господа небесного в пресвітлім раї!
Т'ди Ангели, Архангели пісню співають,
А больного Лазаря розвеселяють.
40 Ой за час, за годину,
За малу часть-кришину
Скортіло багатого на полювання,
В чисте поле на прогуляння...
45 Ой виїхав багатий за двір, за новії ворота,
Вийшла з ним його челядь – препишна рота,
А нема брата Лазаря й жадного клопота.
Виїхав багатий за другії ворота,
А вийшла з ним чорная хороба:
50 Взяла багатого об землю бити...
Догадавсь багатий Бога молити:
– Ой Господи Боже, Спас милость Твоя!
Та не гнівайся, Господи, тепер на меня!

- Чи я не з'їв, чи я не спив, чи я не сходив,
Що я Господа Бога во вік прогнівив?
- 55 Ой Господи Боже, Спас милость твоя!
А вислухай, Господи, молитви моя:
Прийми душу й тіло, де й Лазарева!
А вислухав Господь молитви його,
- 60 А зсилає тих пекельних по душу його:
– А спуститься, пекельні, строго до землі,
А візьміть багатого душу в руці свої...
Ще пекельнії і до двору не дійшли,
А вже багачеве багацтво прахом рознесли:
- 65 Препишную роту порозганяли,
Срібло й золото порозбирали,
А з багатого душу гаком узяли.
А взяли багача за лівес ребро:
– Признайсь, багачу, де твоє добро,
- 70 Стенжки, дорожки та й оборежки,
Золотії, срібні, древнії денежки?
- Ой виносили багатого на небо строго високо
Та вкинули багатого в пекло глибоко:
– Плавай, плавай, багачу, тут єсть широко,
- 75 Подивись на небо, як Бог високо!
Багатий на небо глазом завидав,
Так до брата Лазаря гласом заволав,
Ой заволав, заволав ще й рідним братом називав:
– Ой брате мій, рідний брате!
Не міг би ти волю вчинити –
- 80 Свій мізинний палець в море вмочити,
Цей пекельний огонь та й пригасити?
– Ой брате мій, рідний брате! Міг би я волю вчинити,
Не хочу Господа Бога гнівити:
Хоч я свій мізинний палець в море умочу,
Я цього пекельного вогню нігди не вгасю.
- 85 – Ой брате мій, рідний брате! Одна нас мати родила,
Під одним серцем нас обох носила,
Не їдним щастям та й наділила:
Тобі, брате, дала сильнеє бідацтво,
- 90 А мені, брате, сильнеє багацтво.

Ти своїм бідацтвом царствія заробив,
А я своїм багатством пекло наслідив.
Ой, брате мій, рідний брате,

помолись за мене Богу там іще,

95 Щоб мене Господь пустив а на той світ іще,
То я буду знати, як на цей світ дбати:
Єсть у мене срібло, злато – буду нищім роздавати,
Що неділі, що праздника

буду до храму Божого дохожувати,
Акафисти, служби Божі всегда буду нанімати,

100 А тебе, брате, за брата буду мати.
Єсть у мене аж п'ять братів – я буду та й научати...

– Єсть на тім світі пісьма й духовнії:
Нехай духовнії пісьма прочитають,
А твої п'ять братів нехай розуміють!

б)¹

Спів

Бандура

1
m1 [rubato]

1. Ой хто - хто Ми ко ла я лю бить,

Ой хто - хто Ми ко ла ю слу жить,

¹ Партію бандури збирач не записав (можливо, зосередившись цілковито на нотуванні співу, вже не зміг приділити їй увагу), тільки загально пояснив у примітці, що „пригрив в унісон іде за співом. Грунтовні баси: *d* і *g*” [в оригіналі відповідно – *g* і *c*] та фрагментарно зазначив їх подекуди для орієнтації. Усі знаки альтерації подаються за оригіналом, оскільки в різних місцях вони явно мають неоднакове значення і в їх редакторських тлумаченнях часто годі уникнути певного суб’єктивізму, через те краще буде, коли читач сам доходить до висновку, який зміст вкладав у свої позначення М. Лисенко в кожному конкретному випадку, пам’ятаючи при цьому, що на той час подібні проби зафіксувати на письмі вияви етномузичної фонетики безпосередньо в живому фольклорному виконанні не мали прецедентів у світовій практиці.

То му свя тий Ми ко ла є

На вся кий час по мо га є. Ми ко ла є!

2. Ой хто - хто жи ве в йо го дво рі,

Ми ко лай на зем лі і на мо рі

Возь меть йо го од на пас ти,

Не дасть йо му д злих про пас ти. Ми ко ла ю!

3. Пас ти рю сло вес но го ста да!

Возь меть нас вар вар ска я а да,

Хо тять же нас со гла си ти,

В пещ ог_нен_ну_ю за_грож_ди_ти. Ми_ко_ла_ю!

4. Ми_ко_лай - і́ м'я зна_ме_ни_то,

По_біж_дай ти́ за їх мо_ли_тов.

По_біж_да_єш у_га_ря_нов,

У_ті_ша_єш нас хрис_ти_я_нов. Ми_ко_ла_є!

5. По_біж_дай вра_гов на_ших у_сю_ди,

По_мош_ник, вос_корб_ник к нам при_бу_де!

Ми Т·я бу_ дем про_ слав_ ля_ ти,

І м'я Тво_ є со_ хва_ ля_ ти. Ми_ ко_ ла_ є!

(Обома голосами ведемо, як кому до вподоби)

6. [...] Ми Т·я бу_ де_ мо всег_ да сла_ ви_ ти,

За_ ступ_ ни_ ка в сер_ ці мі_ ти, Ми_ ко_ ла_ я!

7. Ми_ ко_ лай, ми Те_ бе про_ слав_ ля_ єм,

На по_ міч к со³ бі при_ зи_ ва_ єм.

Будь по_ хва_ лен, свя_ ти_ те_ лю,

Мир_ ли_ кий_ ській у_ чи_ те_ лю, Ми_ ко_ ла_ є!

1. Ой хто-хто Миколая любить,
Ой хто-хто Миколаю служить,
Тому святий Миколає
На всякий час допомагає.
Миколає!
2. Ой хто-хто живе в його дворі,
Миколай на землі і на морі
Возьметь його од напасти,
Не дасть йому 'д злих пропасти.
Миколаю!
3. Пастирю словесного стада!
Возьметь нас варварская ада,
Хотять же нас согласити,
В пещ огненную загрождити.
Миколаю!
4. Миколай – ім'я знаменито,
Побіждай Ти за їх молитов.
Побіждаєш угарянов¹,
Утішаєш нас християнов.
Миколаю!
5. Побіждай врагов наших усуди,
Помощник, водскорбник нам прибуде!
Ми т'я будем прославляти,
Ім'я твоє сохваляти.
Миколаю!
6. <...>.
Ми т'я будемо всегда славити,
Заступника у серці собі іміти
Миколая!
7. Миколай, ми тебе прославляєм,
На поміч к собі призиваєм.
Будь похвален, святителю,
Мирликийський* учителю,
Миколає!

¹ Агаряни – магометани (згідно з Святим Писанням служниця на ім'я Агар чи Агарі народила праотцю Аврааму сина Ізмаїла, родоначальника арабів).

* Ще інколи кажуть: Мирли Києвській. – *Примітка збирача.* (Натомість в окремо поданому тексті, мабуть, закралися друкарські помилки: Мирди Київський).

[♩ = 50] *[maestoso]*

Ой хто - хто Ми_ко_ла_я лю_бить,
 Ой хто - хто Ми_ко_ла_ю слу_жить,

То_му свя_тий Ми_ко_лай Ми_ко_ла_ю!
 На вся_кий час по_ма_гай,

1. Ой хто, хто Миколая любить,
 Ой хто, хто Миколаю служить,
 Тому Святий Николай
 На всякий час помагай,
 Миколаю!
2. Ой хто, хто спішить в твої двори,
 Сего¹ Ти на землі і морі
 Все хорониш від напасти,
 Не даш *му² в гріхи впасти,
 Миколаю!
3. Ой хто, хто к Нему прибігає,
 На поміч Єго призиває,
 Той все з горя вийде ціло,
 Охоронить душу й тіло
 Миколаю!

Мірлікійський – архієпископ міста Мира (Мири, Міри) в колишній візантійській провінції Лікій – історичному регіоні на південному заході Анатолії (тепер поблизу турецького містечка Демре), де помер. (– Б. Л.).

¹ Того.

² Не даш йому.

4. Омофор Твій нам оборона
 І одна від бід оборона
 Не дай же марно пропасти,
 Ворогам у руки впасти.

*Миколаю!*¹

5. Николай, молися за нами,
 Благаєм Тебе зі слезами
 Ми Т'я будем вихваляти,
 Ім'я Твоє величати
 На віки!

3

1. А кто, кто Ни_ко_ла_я лю_бит,
 А кто, кто Ни_ко_ла_ю слу_жит,

То_му свя_тый Ни_ко_ла_е Ни_ко_ла_е!
 На_вся_кий час по_мо_га_ет.

1. А кто, кто Николая любит,
 А кто, кто Николаю служит,
 Тому святой Николае
 На всякий час помогает.
Николае!

¹ Як наступна далі інколи співається ще така строфа:

Побіждай врагів наших всюди,
 Помічник во скорбях нам буди,
 Хотячих нас роздорити,
 Дай уста їх заградити,
Миколаю!

2. А кто, кто живет в его дворе?
Николай на земле и в море.
Измет его от напасти,
Не даст ему зле пропасти.
Николае!
3. А кто, кто к нему прибегает,
На помощь его призывает,
Тот не будет ошуканный
И грехов уйдет [...]
Николае!
4. Николай – имя знаменито,
От людей тезоименито,
Побеждай же агаряны,
Утешай же христианы,
Николае!
5. Пастирю словеснаго стада,
Изми нас [с] пекелнаго ада,
А мы будем прославляти,
Имя твое величати,
Николае!

51

Пісні та приспівки

a)

1

Спів

Ліра

mj = 72

tr *tr* *tr*

simile

espressivo = 162

1. Ой зій_шла зо_ра ве_чо_ро_ва_я,

над По_ ча_ є_ вом ста_ ла.

Ох вий_ шло, вий_ шло ту_ рец_ ке войс_ ко,

як та чор_ на_ я хма_ ра.

2. І ос_ ту_ пи_ ло, і о_ кру_ жи_ ло

всей клящ_ тор зруй_ но_ ва_ ти,

Ma_ тір Бо_ жу_ ю По_ ча_ йов_ ську_ ю

хо_ ті_ ли зво_ йо_ ва_ ти.

3. О_ тец Же_ лі_ зо з ке_ лі_ і вий_ шов,

сльо_ за_ ми ся влі_ /и/ ва_ с:

- Ох ра_ туй, ра_ туй, Бо_ жа_ я Ма_ ти,

8 ма_ нас_ тир за_ ги_ /ги/_ ба_ е! 2. (—)

8 4. - Ох не жа_ луй_ ся, о_ тець Же_ лі_ зо,

8 ма_ нас_ тир не за_ /а/_ ги_ не, -

8 Му_ си_ мо (в)ста_ ти, чу_ до вка_ за_ ти, ма_

8 нас_ ти_ рай ра_ то_ ва_ ти. (—)

8

5. Бо_ жа_ я Ма_ ти на кри_ жу вста_ ла,

всес чу_ до по_ ка_ /а/ за_ ла:

8

Пу_ лі вер_ та_ ла, ту р(и)к_ів вби_ ва_ ла,

во_ йо_ ва_ ти не да_ (/а/) ва_ ла.

8

6. Діз_ на_ лись ту_ р_ ки (ог не_ до_ вір_ ки!),

8 шо то есть Бо_ жа Ма_ ти,

8 Пуд_ пи_ са_ ли_ ся до По_ ча_ йо_ ва

8 шо_ ро_ ку дань да_ ва_ ти.

8 7. Пуд_ пи_ са_ ли_ ся і за_ при_ сяг_ ли: - Не

8 бу_ дем боль_ ше во_ йо_ ва_ ти,

Толь_ ко бу_ де_ мо Ма_ те_ рі Бо_ жій

за_ всяг_ да да_ нь да_ ва_ ти,

Толь_ ко бу_ де_ мо Ма_ те_ рі Бо_ жій

за_ всяг_ да да_ нь да_ ва_ ти.

8. Зсу_ ка_ ли сві_ чу з я_ ро_ го вос_ ку,

8 сім пар во_ лів під_пря_ га_ ли,

8 Пу(і)д ту_ ю го_ ру пі_ д По_ ча_ єв_ ську

8 в ма_ нас_ ти_ р дос_ тав_ ля_ ли.

8 9. Як при_ снів_ ся сон стар_ шо_ му чен_ цю, -

8 той сві_ чі не па_ ли_ ти,

Ой бо то сві_ ча_ бо_ль/и/ша_ я зра_ да:

хо_ че ма_ нас_ ти_ р роз_ би_ ти.

10. Ви_ вез_ ти сві_ чу в чис_ то_ є по_ ле,

то_ по_ ра_ ми роз_ ру_ ба_ ти,

Пу_ лі - пат_ ро_ ни на все сто_ ро_ ни

8 по по лю роз ки да ти.

росо accel.
8 П. А са ми тур ки ще не до вір ки,

8 не сла ви на ро би ли,

8 В сла но му міс ти дай у Виш ньов ки

8 кров з піс ком ся змі ши ли.

♩ = 168
con moto

12. Ми - хріс ті я не, доб ри і лю де,

до Бо га ся вда рай мо,

Ма те рі Бо жій дай По ча єв ській

за всг да по кло нияй мо!

// _няй_ мо!

1. Ой зійшла зора вечорова, над Почасвом стала.
Ох вийшло, вийшло турецке войско, як та чорная хмара. |2
2. І оступило, і окружило – всей кляштор зруйновати¹,
Матір Божую Почайовськую хотіли звоювати. |2
3. Отець Желізо з келії вийшов, сльозами ся влі/и/вас:
– Ох ратуй, ратуй, Божая Мати, монастир заги/ги/бає! |2
4. – Ох не жалуйся, отець Желізо, монастир не за/а/гине, –
Мусимо (в)стати, чудо вказати, монастира й ратовати. |2
5. Божая Мати на крижу² встала, всім чудо й пока/а/зала:
Пулі вертала, тур/и/ків вбивала, войовати не давала. |2
6. Дізнались турки (от недовірки!), шо то єсть Божа Мати,
Пудписалися до Почайова щороку дань давати. |2
7. Пудписалися і заприсягли: – Не будем больше войовати,
Только будемо Матері Божій завсягда дань давати. |2
8. Зсукали свічу з ярого воску, сім пар волів підпрягали,
Пу(і)д тую гору під Почасвську в монастир доставляли. |2
9. Як приснився сон старшому ченцю³, – той свічі не палити,
Ой бо то свіча – боль/і/шая зрада: хоче монастир розбити. |2
10. Вивезти свічу в чистое поле, топорами розрубати,
Пулі-патрони на все сторони по полю розкидати. |2
11. А сами турки ще й недовірки, неслави наробили,
В славному місти да й у Вишньовки⁴ кров з піском ся змішили. |2
12. Ми – хрестіяне, добрії люде, до Бога ся вдараймо,
Матері Божій да й Почасвській завсягда поклоняймо! |2

¹ У друкованому тексті: Турки-татари брами облягли, – весь кляштор зруйновати.

² Хресті.

³ В інших фольклорних версіях про цей турецький підступ попередила ікона Почайовської Божої Матері своїм незвично засмученим виглядом.

⁴ Очевидно, йдеться про колишнє містечко Вишнівєць (тепер селище Збаразького району, Тернопільської області, на пряму майже 20 км від м. Почаїв), яке 31 серпня 1675 року після одинадцятиденної оборони через зраду місцевих іудеїв здобули турки і винищили всіх його захисників, а решту мешканців забрали в яsir.

Adagio, grave

1. Ой зійшла зоря вечорова, я,

Andante
[rubato]

над По_ча_ї_вом ста_ла;

Ви_сту_пи_ло ту_рець_ке війсь_ко,

[Ой ви_сту_пи_ло ту_рець_ке війсь_ко.]

як та чор_на_яхма_ра.

1. Ой зійшла зоря вечорова, над Почаївом стала;
Виступило турецьке військо, як та чорная хмара.
2. Турки з татарми брами облягли монастир воювати;
Матір Божая Почаївська буде нас рятувати.
3. Отець Залізо з келії вийшов, слізами умліває:
– Ой рятуй, рятуй, Божая Матір, монастир загибає!
4. – Ой не плач, не плач, отче Залізо, монастир не загине:
Мусимо встати, чуд' показати, монастир рятувати.
5. Ой вийшла, вийшла Божая Матір ой та на хресті стала.
Кулі вертала, турків вбивала – монастир рятувала.

6. Турок не вірить, із лука мірить, на монастир ціляє;
І тії стріли назад летіли, сами їх побивали.
7. Дознались турки – злі недомірки, що то є Божая Матір,
Підписалися до Почаїва щороку дань давати.
8. Тії турки, злії недовірки, славу учинили.
В славнім місті Вишневцеві кровь з піском змісили.
9. Ми єсть люде і всі Християне, і до Бога вдаряємо,
Матері Божій Почаївській усї поклон создаваємо.
10. Щоб нас боронила, всіх сохранила, од злоби рятувала,
По нашій смерті своїм нахором¹ всіх нас покривала.

б)

Allegro

Спів

8 Ой у я_рі гли_бо_кім Сто_яв те_рем ви_со_кий,
А хто бі_ди не зна_є, Не_хай ме_не спи_та_є:

Ліра

8 А з під то_го те_ре_ма Вий_шла бі_да мо_ло_да...
Мо_я ха_та із кра_ю, Я всю бі_ду за_зна_ю,

8 Бо я в бі_ди но_чу_вав, То я бі_ду роз_піз_нав;

8 Бо я в бі_ди о_бі_дав, То я бі_ду роз_ві_дав.

Ой у ярі глибокім
Стояв терем високий,
А з під того терема
Вийшла біда молода...

¹ Омофор або нарамник, нарамник – довга широка стрічка з нанесеними хрестами, що на іконах Божа Матір тримає перед собою на розведених руках (у савонних духовних осіб така стрічка накидається через праве плече або обвиває шию).

[&]

А хто біди не знає,
Нехай мене спитає:
Моя хата із краю,
Я всю біду зазнаю,
Бо я в біди ночував,
То я біду розпізнав;
Бо я в біди обідав,
То я біду розвідав.

[&]

Нема біди, як сім літ,
Славна біда на весь світ!
Од Кракова до Кракова –
Всюди біда їднакова.
Од Крем'янця до Крем'янця
Чортма біди нігде кінця,
Од Ружина до Ружина
Сім пар хліба зморила.

[&]

Мала біда, невеличка,
Надиграла чоловічка...
– Де ж ти, бідо, родилася,
Що за мене вчепилася?
– Я в Одесі родилася,
А в Києві христилася,
В Василькови ізросла,
В Хмільник заміж пішла,
В Хмільник заміж пішла,
Тебе й тут ізнайшла.

[&]

Сідай, бідо, на козу
Ще й дорогу покажу,
Ще й дорогу покажу,
Тебе к чорту одвезу.

[&]

Була біда в Богаку –
Там висіла на гаку;
Як зірвалась із гака,
К дідьку втікла з Богака.

[&]

А ішов Веремій,
Вим'няв біду на рамінь;
А ішов Панас,
І той біду за лоб тряс.
А ішов Денис,
То й той біду в плечі тис;
А ішов Мартин,
Той бідою – геп об тин!

[&]

Попід нашим ярим житом
Лежить біда з тихим лихом.
А в Браславець продалась
Та в лисиці убралась.
А там люде знайомі,
На лисиці лакомі
І лисиці ізняли,
Прочуханки їй дали.

[&]

Ходить біда за Дністром
За волами із веслом;
Їде біда калясою
То з кісілем, то з квашою.
Жінки біду обступили,
Кісіль, квашу розкупили,
Кісіль, квашу розкупили,
Біді ребра облупили.

[&]

А в Київі, Тростянці
Дала старцям по яйці,
А мені дала дві,
Бо співаю я біді.

[&]

На зеленій гірці
Пасла біда сім літ вівці,
Пішла біда по заплату
Та усе в крайню хату.
Пішла біда до Григора,
Од Григора вийшла гола.
Пішла біда до Дим'яна,
Од Дим'яна вийшла п'яна.
Пішла біда до Дениса,
Од Дениса вийшла лиса;
Пішла біда до Андрухи,
Повтинали біді вуха;
Пішла біда до Петра,
А там ноги попекла;
Пішла біда до Хведора,

[.]

Пішла біда до попа,
Били біду, як снопа;
Пішла біда до дяка
Та й там дали бняка.
Пішла біда до школи,
Били біду доволи:
Били біду у плечі, –
Не лизь, бідо, до печі!
Били біду у груди, –
Не лизь, бідо, до груби!
Били біду по лапках –
Не йди, бідо, по лавках!

[&]

Пішла біда до мелника, –
Дали біді вареника;
Пішла біда до Луки,
Дали сито муки;
Пішла біда до Бусин, –
Дали з діжкою сир;
Пішла біда до Гаврила

Та ще й своїх наварила.
Пішла біда до шевця, –
Дали біді рамінця;
Сіла собі на стільці,
Поморщила постільці.
Взялась біда у боки:
Дали біді волоки;
Іде біда, гудучи,
Дали біді онучі.
Сама з себе дивується,
Що хороше обується.
Пішла біда в будяки,
Погубила ходаки.

[&]

Цигане коні міняли,
Свою біду пізнали,
Били біду файдами:
– Не йди, бідо, за нами!
Били біду сирим прутом:
– Не стій, шельмо, з баламутом!
Седит біда під мостом,
Ідуть люде з хворостом.
Да й ся біда розіграла,
Всім колеса поломала.
Стояли старці обозом,
Найшли біду під возом;
Били біду палицями:
– Не йди, бідо, за старцями,
Не крадь торби з сухарцями!

[&]

Отам біда погинула,
Отам біда померла, –
Покотила з гори роги,
Копитці задерла.
А ішов Яків
Та й по біді плакав,
Ішов Герасим –
Той у голос голосив.

Ішла Ярина,
 По біді „Отче наш” говорила.
 Катрина мати йшла, –
 То рубашку несла.
 Несе чорт Марту,
 Марта – водки кварту...
 Отам біда погинула,
 Отам біда померла,
 Покотила з гори роги,
 Копитці задерла.

[&]

А її дочка була,
 Крутом світа обійшла;
 Кругом світа обійшла
 Та й опять до нас прийшла...
 Чорт біду перебуде:
 Їдна згине – десять буде!

52

Сольні пританцівки
 (козачок і крутаки)

a)

1. $\bullet = 126$

Бандура

First system of musical notation, consisting of a treble and bass staff. The key signature has two sharps (F# and C#). The treble staff contains a sequence of chords and eighth notes, while the bass staff provides a simple harmonic accompaniment.

Second system of musical notation. The treble staff features a melodic line with a slur and a fermata over a measure, marked with a '2)' above it. The bass staff continues the accompaniment.

Third system of musical notation, marked with a '2.' above the treble staff. It shows a more complex melodic line in the treble with slurs and eighth-note patterns, supported by the bass staff.

Fourth system of musical notation. The treble staff includes a triplet of eighth notes marked with a '3)' and a four-note group marked with a '4)' and a '3' below it. The bass staff provides accompaniment.

Fifth system of musical notation, showing a continuation of the melodic and harmonic material in both staves.

Sixth system of musical notation, featuring a series of chords in the treble staff and a steady accompaniment in the bass staff.

Seventh system of musical notation, containing six numbered measures: 1), 2), 3), 4) a., 6., and b. Each measure shows a specific melodic or rhythmic figure in the treble staff.

б)

*A*₁ ♩ = 108

Липа

*A*₂

*B*₁ ♩ = 216

*B*₂

*C*₁ ♩ = 240

*C*₂

**ЛЕКЦІЯ 14. ВЕЛИКІ ЕТНОІНСТРУМЕНТАЛЬНІ ФОРМИ.
ДИТЯЧИЙ ФОЛЬКЛОР**

53

Сольна (до слухання):

*Грана програмна дійна про перемогу над хижаком
або втрачені та віднайдені віви*

I. А1. Вівчар сидить біля вогнища й „тужить” на сопілці

The musical score is written for Sopilka in a single system with six staves. The tempo is marked *Lento*. The piece begins at measure 8. The first staff shows the initial melodic line with a repeat sign and a fermata. The second staff continues the melody, featuring a trill marked with an asterisk (*). The third staff shows a trill marked with a question mark (?), followed by a triplet of eighth notes. The fourth staff continues the melodic line with a trill marked with a question mark (?). The fifth staff shows a trill marked with a question mark (?), followed by a triplet of eighth notes. The sixth staff concludes the piece with a trill marked with a question mark (?).

* [Це] *h* звучить на сопілці цілком виразно, хоч це може здатися нам дивним. –
Примітка транскриптора.

II. А1. Наближається вовк*. Вівчар кличе своїх товаришів (з голосом)

[8] *Piu mosso*

Гей й а гей!

А2. Вони страшать вовка вогнем

[8] *accel.*

Гей й а гей! Гей й а гей!

В1. Вовк утік

[8] ?

В2

[8]

[8]

-possibile²

В3

[8] *ad libitum*

rall.

III. А. Вівчар радіє

[8] *Allegro*

[8]

* У варіанті др. Стрипського ведмідь. – Примітка транскриптора.

¹ Можливо даний звук e" – це друкарська похибка, замість нього очевидно мав би бути звук f" так же само як вище в аналогічній позиції.

² Інша транскрипційна версія С. Людкевича.

B¹
B²
B³
B⁴
accel.

54
Ансамблева (до танцю):
Гуцулка

Вступ
1. (1-4) ♩ = 192

Скрипка
 Сопілка
 Цимбали
 Тарілка
 Барабан

1. Коломийки

2. (5-12)

Musical notation for the first system of 'Коломийки' (2. (5-12)). It consists of four staves: two treble clefs and two bass clefs. The key signature is one sharp (F#). The first staff has a repeat sign and contains eighth-note patterns. The second staff has a repeat sign and contains eighth-note patterns with accents and a trill. The third staff contains eighth-note chords. The fourth staff contains eighth-note chords with accents. A double bar line with repeat dots is at the end of the system.

Musical notation for the second system of 'Коломийки' (2. (5-12)). It consists of four staves: two treble clefs and two bass clefs. The key signature is one sharp (F#). The first staff has a repeat sign and contains eighth-note patterns. The second staff has a repeat sign and contains eighth-note patterns with accents. The third staff contains eighth-note chords. The fourth staff contains eighth-note chords with accents. A double bar line with repeat dots is at the end of the system.

3. (13-20)

Musical notation for the third system of 'Коломийки' (3. (13-20)). It consists of four staves: two treble clefs and two bass clefs. The key signature is one sharp (F#). The first staff has a repeat sign and contains eighth-note patterns. The second staff has a repeat sign and contains eighth-note patterns. The third staff contains eighth-note chords. The fourth staff contains eighth-note chords with accents. A double bar line with repeat dots is at the end of the system.

4. (21-28)

5. (29-36)

Exercise 6 (37-45) is a four-staff piece in D major. The first staff features a continuous eighth-note pattern. The second staff contains a bass line with trills (tr) and a wavy line above it. The third staff continues the eighth-note pattern. The fourth staff is a bass line with eighth notes and quarter notes, marked with a '7' above each note.

6. (37-45)

This system continues exercise 6. The first staff has a melodic line with eighth-note runs. The second staff features a bass line with trills (tr) and a wavy line above it. The third staff continues the eighth-note pattern. The fourth staff is a bass line with eighth notes and quarter notes, marked with a '7' above each note.

This system concludes exercise 6. The first staff has a melodic line with eighth-note runs. The second staff features a bass line with trills (tr) and a wavy line above it. The third staff continues the eighth-note pattern. The fourth staff is a bass line with eighth notes and quarter notes, marked with a '7' above each note.

7. (46-53)

Exercise 7 (46-53) is a four-staff piece in D major. The first staff features a continuous eighth-note pattern. The second staff contains a bass line with trills (tr) and a wavy line above it. The third staff continues the eighth-note pattern. The fourth staff is a bass line with eighth notes and quarter notes, marked with a '7' above each note.

8. (54-61)

9. (62-69)

First system of musical notation (measures 70-77). It consists of four staves: a treble clef staff with a melodic line, an alto clef staff with a single note and trills, a bass clef staff with a rhythmic accompaniment, and a bass clef staff with a bass line. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 4/4. The first measure of the treble staff contains a trill marked 'tr'.

10. (70-77)

Second system of musical notation (measures 70-77). It consists of four staves. The treble staff has a melodic line with trills marked 'tr'. The alto staff has a rhythmic accompaniment with eighth notes and a trill marked 'tr'. The bass staff has a bass line with eighth notes and a trill marked 'tr'. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 4/4.

Third system of musical notation (measures 70-77). It consists of four staves. The treble staff has a melodic line with trills marked 'tr'. The alto staff has a rhythmic accompaniment with eighth notes and a trill marked 'tr'. The bass staff has a bass line with eighth notes and a trill marked 'tr'. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 4/4.

11. (78-85)

Fourth system of musical notation (measures 78-85). It consists of four staves. The treble staff has a melodic line with trills marked 'tr'. The alto staff has a rhythmic accompaniment with eighth notes and a trill marked 'tr'. The bass staff has a bass line with eighth notes and a trill marked 'tr'. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 4/4.

12. (86-93)

13. (94-101)

14. (102-109)

15. (110-117)

Musical score for measures 118-125. The score is written for four staves. The top two staves are in treble clef with a key signature of one sharp (F#). The bottom two staves are in bass clef. The music features a melody in the upper staves and a bass line in the lower staves. There are trills and slurs in the upper staves, and eighth notes and chords in the lower staves. The piece ends with a double bar line and repeat dots.

16. (118-125)

Musical score for measures 126-133. The score is written for four staves. The top two staves are in treble clef with a key signature of one flat (Bb). The bottom two staves are in bass clef. The music features a melody in the upper staves and a bass line in the lower staves. There are trills and slurs in the upper staves, and eighth notes and chords in the lower staves. The piece ends with a double bar line and repeat dots.

17. (126-133)

Musical score for measures 134-141. The score is written for four staves. The top two staves are in treble clef with a key signature of one flat (Bb). The bottom two staves are in bass clef. The music features a melody in the upper staves and a bass line in the lower staves. There are trills and slurs in the upper staves, and eighth notes and chords in the lower staves. The piece ends with a double bar line and repeat dots.

18. (134-141)

19. (142-149)

20. (150-157)

21. (158-165)

22. (166-173)

II. Козачки
23. (174-181)

Musical score for measures 23-24. The score is written for four staves: Treble clef, Alto clef (8), Treble clef, and Bass clef. The music features a complex rhythmic pattern with sixteenth and thirty-second notes. The bass line includes a series of eighth notes with a '7' marking above them. The alto staff has a 'tr' marking above it.

24. (182-189)

Musical score for measures 24-25. The score is written for four staves: Treble clef, Alto clef (8), Treble clef, and Bass clef. The music features a complex rhythmic pattern with sixteenth and thirty-second notes. The bass line includes a series of eighth notes with a '7' marking above them. The alto staff has a 'tr' marking above it. The word 'gliss.' is written above the treble staff in two places.

Musical score for measures 25-26. The score is written for four staves: Treble clef, Alto clef (8), Treble clef, and Bass clef. The music features a complex rhythmic pattern with sixteenth and thirty-second notes. The bass line includes a series of eighth notes with a '7' marking above them. The alto staff has a 'tr' marking above it. The word 'gliss.' is written above the treble staff in two places.

25. (190-197)

Musical score for measures 26-27. The score is written for four staves: Treble clef, Alto clef (8), Treble clef, and Bass clef. The music features a complex rhythmic pattern with sixteenth and thirty-second notes. The bass line includes a series of eighth notes with a '7' marking above them. The alto staff has a 'tr' marking above it.

26. (198-201)

27. (202-205)

28. (206-211)

29. (212-219)

Musical score for exercise 29, measures 212-219. The score is divided into two systems, each containing four staves. The first system includes two treble clef staves with eighth-note patterns, a bass clef staff with chords marked with '8-1', and a bass clef staff with eighth notes marked with '7'. The second system repeats the same structure. The key signature has one flat, and the time signature is 4/4.

30. (220-227)

Musical score for exercise 30, measures 220-227. The score is divided into two systems, each containing four staves. The first system includes two treble clef staves with eighth-note patterns, a bass clef staff with chords marked with '8-1', and a bass clef staff with eighth notes marked with '7'. The second system repeats the same structure. The key signature has one flat, and the time signature is 4/4.

31. (228-235)

System 31 (measures 228-235) consists of four staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one flat. The second staff is in alto clef (C-clef on the second line) with a key signature of one flat. The third staff is in treble clef with a key signature of one flat. The bottom staff is in bass clef with a key signature of one flat. The music features a melodic line with trills and glissandos, a harmonic accompaniment of chords, and a bass line with eighth notes. A double bar line with repeat dots is at the end of the system.

System 31 (measures 236-247) consists of four staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one flat. The second staff is in alto clef (C-clef on the second line) with a key signature of one flat. The third staff is in treble clef with a key signature of one flat. The bottom staff is in bass clef with a key signature of one flat. The music continues with melodic lines, trills, and glissandos, and a bass line with eighth notes. A double bar line with repeat dots is at the end of the system.

32. (236-247)

System 32 (measures 236-247) consists of four staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one flat. The second staff is in alto clef (C-clef on the second line) with a key signature of one flat. The third staff is in treble clef with a key signature of one flat. The bottom staff is in bass clef with a key signature of one flat. The music features a melodic line with trills and glissandos, a harmonic accompaniment of chords, and a bass line with eighth notes. A double bar line with repeat dots is at the end of the system.

System 32 (measures 248-259) consists of four staves. The top staff is in treble clef with a key signature of one flat. The second staff is in alto clef (C-clef on the second line) with a key signature of one flat. The third staff is in treble clef with a key signature of one flat. The bottom staff is in bass clef with a key signature of one flat. The music continues with melodic lines, trills, and glissandos, and a bass line with eighth notes. A double bar line with repeat dots is at the end of the system.

The first system of music consists of four staves. The top two staves are vocal parts in treble clef with a key signature of one flat. The vocal lines feature a melodic line with some grace notes and a lower line with wavy lines indicating vibrato. The bottom two staves are piano accompaniment in treble and bass clefs, featuring a steady eighth-note bass line and chords in the right hand.

33. (248-255)

The second system of music consists of four staves. The top two staves are vocal parts in treble clef with a key signature of one flat. The vocal lines feature a melodic line with some grace notes and a lower line with wavy lines indicating vibrato. The bottom two staves are piano accompaniment in treble and bass clefs, featuring a steady eighth-note bass line and chords in the right hand.

34. (256-263)

The third system of music consists of four staves. The top two staves are vocal parts in treble clef with a key signature of one flat. The vocal lines feature a melodic line with some grace notes and a lower line with wavy lines indicating vibrato. The bottom two staves are piano accompaniment in treble and bass clefs, featuring a steady eighth-note bass line and chords in the right hand.

Musical score for measures 264-271. It consists of four staves: two treble clefs and two bass clefs. The first two staves feature a continuous eighth-note melody. The third staff contains chords, and the fourth staff contains a bass line with eighth notes. A double bar line with repeat dots is at the end of the system.

35. (264-271)

Musical score for measures 272-279. It consists of four staves. The first two staves have a melody with a trill-like ornament in the second staff. The third staff has chords, and the fourth staff has a bass line with eighth notes. A double bar line with repeat dots is at the end of the system.

36. (272-279)

Musical score for measures 272-279. It consists of four staves. The first two staves have a melody with a trill-like ornament in the second staff. The third staff has chords, and the fourth staff has a bass line with eighth notes. A double bar line with repeat dots is at the end of the system.

Musical score for measures 37-283. The score consists of four staves. The top two staves are in treble clef, and the bottom two are in bass clef. The music features a complex rhythmic pattern with eighth and sixteenth notes. The second and third staves have wavy lines above them, possibly indicating a tremolo or a specific performance technique. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

37. (280-283)

Musical score for measures 280-283. The score consists of four staves. The top two staves are in treble clef, and the bottom two are in bass clef. The music features a complex rhythmic pattern with eighth and sixteenth notes. The second and third staves have wavy lines above them, possibly indicating a tremolo or a specific performance technique. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

38. (284-291)

Musical score for measures 284-291. The score consists of four staves. The top two staves are in treble clef, and the bottom two are in bass clef. The music features a complex rhythmic pattern with eighth and sixteenth notes. The second and third staves have wavy lines above them, possibly indicating a tremolo or a specific performance technique. The piece concludes with a double bar line and repeat dots.

39. (292-299)

Musical score for exercise 39, measures 292-299. The score is divided into two systems, each containing four staves. The first system starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature. The second system starts with a bass clef. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests.

40. (300-311)

Musical score for exercise 40, measures 300-311. The score is divided into two systems, each containing four staves. The first system starts with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a common time signature. The second system starts with a bass clef. The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests.

Exercise 41 (312-315) is presented in three systems. The first system consists of four staves: a treble clef staff with a melodic line, an alto clef staff with a bass line featuring trills, a bass clef staff with a chordal accompaniment, and a bass clef staff with a bass line. The second system continues the same four-staff structure. The third system concludes the exercise with the same four-staff layout. The key signature is one sharp (F#).

41. (312-315)

Exercise 42 (316-319) is presented in three systems. The first system consists of four staves: a treble clef staff with a melodic line, an alto clef staff with a bass line featuring trills, a bass clef staff with a chordal accompaniment, and a bass clef staff with a bass line. The second system continues the same four-staff structure. The third system concludes the exercise with the same four-staff layout. The key signature is one sharp (F#).

42. (316-319)

Exercise 43 (320-323) is presented in three systems. The first system consists of four staves: a treble clef staff with a melodic line, an alto clef staff with a bass line featuring trills, a bass clef staff with a chordal accompaniment, and a bass clef staff with a bass line. The second system continues the same four-staff structure. The third system concludes the exercise with the same four-staff layout. The key signature is two flats (Bb, Eb).

43. (320-323)

44. (324-327)

Musical score for exercise 44, measures 324-327. The score is written in G major and 4/4 time. It consists of four staves: a vocal line with a melodic line, a piano accompaniment with a tremolo effect, a guitar accompaniment with chords, and a bass line with eighth notes.

45. (328-331)

Musical score for exercise 45, measures 328-331. The score is written in G major and 4/4 time. It consists of four staves: a vocal line with a melodic line, a piano accompaniment with a tremolo effect, a guitar accompaniment with chords, and a bass line with eighth notes.

46. (332-339)

Musical score for exercise 46, measures 332-339. The score is written in G major and 4/4 time. It consists of four staves: a vocal line with a melodic line, a piano accompaniment with a tremolo effect, a guitar accompaniment with chords, and a bass line with eighth notes.

47. (340-347)

Musical score for exercise 47, measures 340-347. The score is written for four staves. The first two staves are treble clefs, and the last two are bass clefs. The key signature is one sharp (F#). The first two staves contain a melody of quarter notes, with a final eighth-note triplet. The third staff contains a bass line of quarter notes with a final eighth-note triplet. The fourth staff contains a bass line of quarter notes with a final eighth-note triplet. There are repeat signs at the beginning and end of the exercise.

48. (348-351)

Musical score for exercise 48, measures 348-351. The score is written for four staves. The first two staves are treble clefs, and the last two are bass clefs. The key signature is one sharp (F#). The first two staves contain a melody of quarter notes, with a final eighth-note triplet. The third staff contains a bass line of quarter notes with a final eighth-note triplet. The fourth staff contains a bass line of quarter notes with a final eighth-note triplet. There are repeat signs at the beginning and end of the exercise.

49. (352-357)

Musical score for exercise 49, measures 352-357. The score is written for four staves. The first two staves are treble clefs, and the last two are bass clefs. The key signature is one sharp (F#). The first two staves contain a melody of quarter notes, with a final eighth-note triplet. The third staff contains a bass line of quarter notes with a final eighth-note triplet. The fourth staff contains a bass line of quarter notes with a final eighth-note triplet. There are repeat signs at the beginning and end of the exercise.

50. (358-365)

51. (366-369)

52. (370-373)

53. (374-377)

Musical score for exercise 53, measures 374-377. The score is in 2/4 time and G major. It consists of three systems. The first system has a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with a bass line. The second system has a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with a bass line. The third system has a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with a bass line. The bass line features eighth-note patterns with a '7' fingering. The melodic line features eighth-note patterns with a '7' fingering. The score ends with a double bar line and repeat dots.

54. (378-385)

Musical score for exercise 54, measures 378-385. The score is in 2/4 time and G major. It consists of three systems. The first system has a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with a bass line. The second system has a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with a bass line. The third system has a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with a bass line. The bass line features eighth-note patterns with a '7' fingering. The melodic line features eighth-note patterns with a '7' fingering. The score ends with a double bar line and repeat dots.

55. (386-389)

Musical score for exercise 55, measures 386-389. The score is in 2/4 time and G major. It consists of three systems. The first system has a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with a bass line. The second system has a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with a bass line. The third system has a treble clef staff with a melodic line and a bass clef staff with a bass line. The bass line features eighth-note patterns with a '7' fingering. The melodic line features eighth-note patterns with a '7' fingering. The score ends with a double bar line and repeat dots.

56. (390-397)

Musical score for exercise 56, measures 390-397. The score is in G major (one sharp) and 4/4 time. It consists of three systems of staves. The first system has a treble staff with sixteenth-note patterns and a bass staff with a wavy line and eighth notes. The second system has a treble staff with quarter notes and a bass staff with eighth notes. The third system has a treble staff with sixteenth-note patterns and a bass staff with a wavy line and eighth notes.

57. (398-405)

Musical score for exercise 57, measures 398-405. The score is in G major (one sharp) and 4/4 time. It consists of three systems of staves. The first system has a treble staff with sixteenth-note patterns and a bass staff with eighth notes and slurs. The second system has a treble staff with eighth notes and slurs, and a bass staff with eighth notes. The third system has a treble staff with sixteenth-note patterns and a bass staff with eighth notes and slurs.

58. (406-413)

59. (414-421)

60. (422-429)

Musical score for exercise 60, measures 422-429. The score is written in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of four systems of staves. The first system has two treble clef staves and two bass clef staves. The second system has two treble clef staves and two bass clef staves. The third system has two treble clef staves and two bass clef staves. The fourth system has two treble clef staves and two bass clef staves. The music features eighth and sixteenth notes, rests, and dynamic markings like 'p' and 'f'. There are also slurs and accents.

61. (430-437)

Musical score for exercise 61, measures 430-437. The score is written in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of four systems of staves. The first system has two treble clef staves and two bass clef staves. The second system has two treble clef staves and two bass clef staves. The third system has two treble clef staves and two bass clef staves. The fourth system has two treble clef staves and two bass clef staves. The music features eighth and sixteenth notes, rests, and dynamic markings like 'p' and 'f'. There are also slurs and accents.

62. (438-445)

Musical score for exercise 62 (438-445). The score is written for four staves: two treble clefs (top two) and two bass clefs (bottom two). The key signature has one flat (B-flat). The time signature is 4/4. The piece consists of two systems, each with a repeat sign at the beginning and end. The first system includes a fermata over the final measure. The notation includes various rhythmic values, slurs, and accents.

63. (446-457)

Musical score for exercise 63 (446-457). The score is written for four staves: two treble clefs (top two) and two bass clefs (bottom two). The key signature has one flat (B-flat). The time signature is 4/4. The piece consists of two systems, each with a repeat sign at the beginning and end. The notation includes various rhythmic values, slurs, and accents. The bottom two staves of the second system feature eighth-note chords with an 8-measure rest indicated by '8-1'.

Musical score for measures 63-64. The score is in 2/4 time and features a key signature of one sharp (F#). It consists of four staves: two for the upper voice (treble clef) and two for the lower voice (bass clef). The upper voice staves contain melodic lines with slurs and trills. The lower voice staves contain accompaniment with eighth and sixteenth notes, including some slurs and trills. Measure 64 is marked with a double bar line and repeat dots.

64. (458-465)

Musical score for measures 65-66. The score is in 2/4 time and features a key signature of two sharps (F# and C#). It consists of four staves: two for the upper voice (treble clef) and two for the lower voice (bass clef). The upper voice staves contain melodic lines with slurs and trills. The lower voice staves contain accompaniment with eighth and sixteenth notes, including some slurs and trills. Measure 66 is marked with a double bar line and repeat dots.

Musical score for measures 67-68. The score is in 2/4 time and features a key signature of two sharps (F# and C#). It consists of four staves: two for the upper voice (treble clef) and two for the lower voice (bass clef). The upper voice staves contain melodic lines with slurs and trills. The lower voice staves contain accompaniment with eighth and sixteenth notes, including some slurs and trills. Measure 68 is marked with a double bar line and repeat dots.

65. (466-473)

Musical score for measures 69-73. The score is in 2/4 time and features a key signature of two sharps (F# and C#). It consists of four staves: two for the upper voice (treble clef) and two for the lower voice (bass clef). The upper voice staves contain melodic lines with slurs and trills. The lower voice staves contain accompaniment with eighth and sixteenth notes, including some slurs and trills. Measure 73 is marked with a double bar line and repeat dots.

66. (474-481)

Закінчення
67. (482-486)

Див. також Зразки 6в та 7.

55

Дитячі заклички

Allegretto

Ви_ грій, ви_ грій, со_ неч_ ко, Там дід ко_ сит,
 На_ ши_ ро_ ке по_ леч_ ко, Сон_ ця про_ сит,
 На_ на_ ше по_ дві_ рач_ ко,
 На_ ба_ би_ не зіл_ ляч_ ко!

Хма_ ру роз_ би_ ва_ є, – Бий, дзво_ не, бий,
 Сон_ ця до_ бу_ ва_ є: Хма_ ру роз_ бий!

Вигрій, вигрій, сонечко,	Сонця просит,
На широке полечко,	Хмару розбиває,
На наше подвірачко,	Сонця добуває:
На бабине зіллячко!	– Бий, дзвоне, бий,
5 Там дід косит,	10 Хмару розбий!

56

Етнопедагогіка

Перші інструментальні мелодії

А.

Окарина¹

ТУ КУ *simile*

¹ Робочий звукоряд інструменту (окарини, зозулі) й аплікатура:

Позначення аплікатури:

| = вертикальна рисочка між цифрами – умовне розмежування лівих і правих двох грифних отворів по обох боках інструмента (відповідно праву та ліву руки)

2, 3 = присвоєні номери пальців (вказівний і середній) обох рук і закриті ними грифні отвори

ТУ КУ = склади, проказувані при звуковидобуванні

Пор. позначення аплікатури до Зразки № 6б₁.

B1

legato $\text{♩} = 108$ *simile*

B2

C1

accel. $\text{♩} = 54$ *simile*

C2

$\text{♩} = 88$

¹ В оригіналі транскрипції лігами окреслені обсяги респіраційних тактів, рівних щоразу цілому мелорядкові, напевно, таким було дихання музиканта, однак подібне навряд чи під силу дитині, яка не в стані набрати в груди стільки повітря, щоби виграти побудови на сім лічильних одиниць – в автентичному дитячому виконанні дух мусив переводитися частіше, принаймні пофразно (потактово). Це один із характерних недоліків фіксації дитячого репертуару від дорослих.

ЛЕКЦІЯ 15. НАПЛИВОВА ТВОРЧІСТЬ

57

Барокова думка

a)

1

Moderato maestoso

1. Не хо_ди, Гри_що, на ве_чер_ни_ці,
Бо там дів_ча_та всі - ча_ров_ни_ці:
Со_ло_ма па_лют та й зі_ле ва_рут,
Те_бе, Гри_цу_ню, зд'ров_ля поз_бав_лют.

1. Не ходи, Грицю, на вечерниці,
Бо там дівчата всі – чаровниці:
Солома палют та й зіле варут;
Тебе, Грицуню, зд’ровля позбавлют.
2. Там ‘но єдна чорнобривая,
Чаровниченька справедлива;
В неділю рано зіле копала,
А в понеділок пополокала.
3. Пришов уторок¹, зіле варила,
Прийшла середа, Гриця струїла,
Прийшов і четвер, уже Гриць помер,
Прийшла п’ятниця, сховали Гриця.
4. Сховали Гриця блиско границі,
Плакали за ним всі молодіці:

¹ Вівторок (від уторий – другий).

- Прийшла субота, мати доньку біла:
 – Нащо-с ти, суко донь, Гриця струїла?
5. – Ой маги, маги, жаль уваг¹ немає!
 Нехай се! Грицьо в двох не кохає!
 Кохав він єще проч мене іншої,
 А все дівчата чорнобривії.
 6. Ой так би мені з сїни до хати,
 Як я 'го знала як чаровати!
 Не знала-м того, що зіле уміє,
 Що Гриць сконає, ниж когут запіє.
 7. Не бил він вірни², казала-м тобі,
 Тепер же, Грицьо, спочивай в гробі!
 Най же не буде і єй, і мені,
 Най се Гриць наїст сурови² землі!

2

[Moderato]

The musical score is written in 4/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of three staves of music. The lyrics are written below the notes, with some words underlined to indicate syllable placement. The first staff contains the first line of the song, the second staff the second line, and the third staff the third line. The music features a mix of eighth and sixteenth notes, with some rests and dynamic markings.

1. Ой не хо_ди, Гри_цю, на ті ве_чор_ни_.
 Бо на ве_чор_ни_цях – дів_ки ча_рів_ни_.

Кот_ра дів_чи_на чор_но_бри_ва_я,

То ча_рів_ни_ця спра_вед_ли_ва_.

1. Ой не ходи, Грицю, на ті вечорни¹,
 Бо на вечорницях – дівки чарівни¹.
 Котра дівчина чорнобривая, | 2
 То чарівниця справедлива¹.
2. А в неділю рано зілля накопа¹,
 А у понеділок зілля полоска¹,
 А у вівторок зілля варила,
 Прийшла середа – Гриця отруї¹. | 2

¹ Тобто: ся.

² Очевидно, помилка, має бути: сирію.

3. А прийшов четвер – вже Грицьо помер,
Прийшла п'ятниця – поховали Гри'.
Прийшла субота – дівчині сухота,
Прийшла неділя – мати дочку би':
– Нащо ти, доню, Гриця отруї'?¹
4. – Ой мати, мати, жаль ваги не ма'!
Нехай же Грицю нас трьох не коха'.
Нехай не буде ні мені, ні їй,
Нехай Гриць наїсться сирोї землі! | 2
5. Пішла дівчина в сад по петрушку
Та спом'янула Грицьову душку:
– Ой Грицю, Грицю, жаль мені по то'.
Що ти тутки лежиш у глибокім гро' | 2
6. – Зійди, дівчино, з моєї моги',
Бо я тутки лежу з твоєї причи'.
Стану перед Богом і буду казати
Що я тебе любив і думав узя'. | 2

б)

Vivace

α) 1. Ой там за лї_ сом, за ду_ би_ но_ йу
 β) 1. Ко_ ма_ рі_ до_ шчу по_ бо_ йа_ ли_ сьї,
 2. Не_ так ко_ ма_ рі, йак ко_ ма_ ри_ цьї...

Си_ дьїв го_ луб_ ко з го_ лу_ би_ но_ йу.
 По_ під лис_ тьєч_ ко по_ хо_ ва_ ли_ сьї.
 Не_ хо_ ди, Гри_ цю, на ве_ чер_ ни_ ці.

а)

1. Ой там за лїсом, за дубиною
Сидїв голубко з голубиною. | 2
2. Обнимали сьї, цюльували сьї,
Йедним криленьком накривали сьї. | 2

¹ Надмірний рядок у строфі, мабуть, співаний на повторювані дві останні музичні фрази.

3. Закраў сьі козак з третої хати,
Голубка ўбити, голубку ўзьати. |2
4. Голубка ўбили, голубку ўзьили,
За тихый дунай запровадили. |2
5. За тихый дунай, за бистру річку...
Сипльут голубцы йару пшеничку. |2
6. – Не хочу йісти, не хочу пити,
Нема голуба, нема з кым жити. |2
7. – Ой йе у мене дваіцьцять голубіў,
Вибірай собі, котрий ти лубий. |2
8. – Ой ней же буде дваіцьцять чотири,
Нема такога, йак мій буў милий. |2
9. Мій буў миленький, голуб сивенький,
Личко руміане, стан хорошенький. |2

β)

1. Комарі дошчу побойали сьі,
Попід листьечко поховали сьі. |2
2. Не так комарі, йак комарицы...
Не ходи, Грицьу, на вечериці. |2
3. Котра дыўчина чорнобривайа,
То чаріўница справедливайа. |2
4. Прийшла недільі, зыльі копала,
Й а ў понедылок та полокала. |2
5. Прийшоў віўторок, зыльі варила,
А у середу Грицьи строїла. |2
6. Й а прийшоў четвер – ўже Грицьо й умер,
Прийшла пйитници – ховайт Грицьі. |2
7. Прийшла субота – мати дочку била:
– Нашчо ти, суко, Грицьи строїла? |2
8. – Ой мамо, мамо, жаль ваги не мае,
Ней сьі Гриценько ў двох не кохайе. |2
9. Та ней не буде ньі йі, ньі меньі,
Ней сьі Гриць найіст сиройі земльі. |2

Барокова шумка

a)
1

Moderato

Variazion

1. Козак коня напуваў, Дзюба* воду брала;
Козак себе засьпеваў, Дзюба заплакала. |2
2. Не плач, Дзюба моя любя, еце¹ я з тобою,
Як віду на Украіну, – заплачеш за мною. |2
[&]
3. Хмура² іде, дощик буде, ходімо до хаты,
А там буду з Дзюбо[ў] любо[ў] собі размаўляти. |2
[&]
4. А што кому до того, што я Дзюбу люблю?
А я своёй Дзюбі любі черевичкі куплю. |2
5. Черевичкі з кітайчкі, пончошка сдвабна³,
Як же Дзюбу не любіти, коли Дзюба ладна? |2

* Дзюба – власне повісвана дівчина. – *Примітка збирача.* Дзюбатый – рязбий від віспи.

¹ Іще (польською).

² Хмара (польською).

³ Сдваб – коштовна шовкова тканина.

6. Черевичкі з кітайочки, пончошки з атласу...
– Ходи, Дзюба моя люба, бо не маю часу! |2
[&]
7. Кажи, Дзюбо моя любо, чи ти любиш мене?
А я піду до матонькі, просити о тебе. |2
8. А я тебе, Дзюбо, люблю, сам тоє Бог знаєт,
Проси мами, проси тати, нехай нас злучаєт. |2
[&]
9. Коло млина конечина¹, явур² похлиўся,
Як сі з Дзюбу[ў] не оженю, не буду жениўся. |2
10. А там в лісі на галузі сорока скрегоче...
Ах мій Боже милостивий, як сі тебе хоче. |2
[&]
11. А там в лісі при дорозі кокаче кокошка³;
Того я хлопця люблю, що дзюбатий трошка. |2
[&]
12. Як же Дзюбу не любити, коли Дзюба ладна;
А я Дзюбу поцілую – і на коня гайда! |2
[&]
13. Не вір, Дзюбо, козакови, що він люльку курит;
Бо він мовил⁴, що тя возме, а він тебе дурит. |2
14. Не вір, Дзюбо, козакови, що він огонь креше;
Бо він піде до другої, а на тебе бреше. |2
[&]
15. Ой прибїг мій кониченько та й перед ворота:
– Вийди, Дзюба моя люба, красенька, золота! |2
16. Ой не вийшла Дзюба люба, іно⁵ єї мати.
– А хто хоче Дзюбу взяти, нех* іде до хати! |2
[&]

¹ Польською: koniczyna – конюшина.

² Явір.

³ Квоктає квочка (курка).

⁴ Мовив, казав.

⁵ Тільки, лише.

17. Богдай тебе, Дзюба люба, твоє чорне очи!
Не стояў би мій коничок до темної ночі. |2
18. Нешчасливе конє мої, треба од'їхати;
А що було серцю миле, треба занехати. |2
[&]
19. Ой піду я на гороньку, а на горі – буські¹;
Які-такі² – до Дзюби, а я – до Гануські. |2
[&]
20. Ой чия то керничонька, що голуб купався?
Ах чия то Дзюба люба, що я в ни[й] кохався? |2
[&]
21. Ой вийду я на гороньку, махну я рукою:
– Наверни ся, козачоньку, згину за тобою! |2
[&]
22. А хто³ любить гарбуз, гарбуз, а я люблю диню;
А хто любить господаря, а я – господиню. |2
23. А хто любить губи⁴, губи, а я – печериці;
А хто любить дівчатонька, а я – молодиці. |2
[&]
24. Два голуби воду пили, а два голотили⁵;
Богдай тії не сконали, що нас розлучили. |2
[&]
25. Ходжу-нуджу понад берег і тяшко вздыхаю⁶,
Бідна ж моя головонька, що долі не маю. |2
26. Хиба в воду зануруся, то юш⁷ не вернуся,
Збуду[сь] смутку і клопоту, там не зажуруся. |2
[&]

¹ Бузьки, лелеки.

² Який-такий.

³ Хто.

⁴ Гриби-трутовики, що паразитують на деревах (гра слів: губи також краї рота).

⁵ Мабуть, помилка, має бути: колотили.

⁶ Зітхаю.

⁷ Вже (польською).

27. Було ж мене, моя мати, малую втопити;
Ниж такую нещасную на той сьвіт пустити. |2
28. А як тяшко конопелькі на б'лоті топити;
Єще тяше¹, моя мати, на тім сьвіті жити. |2
29. Ні й а в лісі², ні в долині, ані при роботі,
Тільки моя головонька в журбі і клопоті. |2
- [&]
30. Журила сі мати мною, як риба водою;
Дала мене в неволеньку, жалує за мною. |2
31. Стратила я вік ціли[й], юш сі не наднюю³;
Де ж я тепер в сьвіті ся, нещасна, подію. |2
32. Ах ти, Боже мій єдини[й], ти – моя потіха,
Потіш мене, нещасную, вибав з того лиха! |2

2

m $\text{♩} = 168$ *parlando*

Ко_зак ко_ня на_пу_вав, Дзю_ба во_ду бра_ла,
Ко_зак со_бі за_спі_вав, Дзю_ба за_пла_ка_ла.

1. Козак коня напував, Дзюба воду брала,
Козак собі заспівав, Дзюба заплакала.
 2. Не плач, Дзюбо, моя люблю, поки я з тобою,
Бо як піду в Україну, заплачеш за мною.
- [&]
3. Хмара іде, дощик буде, ходімо до хати,
Ой там будем, Дзюбо-любю, собі розмовляти.
- [&]

¹ Тяжче.

² Мабуть, помилка, мало би бути: Й ані в лісі.

³ Наживуся.

4. А що кому та й до того, що я Дзюбу люблю,
А я своїй Дзюбі-любі черевички куплю.
5. Черевички-китайочки, панчошка єдвабна,
Як же Дзюбу не любити, коли Дзюба ладна?
6. Як же Дзюбу не любити, коли Дзюба ладна?
А я Дзюбу поцілую – та й на коня гайда!

[&]

7. Не вір, Дзюбо, козакови, що він люльку курит,
Бо він мовит, що тя візьме, а він тебе дурит.
8. Не вір, Дзюбо, козакови, що він огонь креше,
Бо він піде до другої, на тебе набреше.

б)

Allegro moderato

1. По до_ ро_ зі жук, жук, по до_ ро_ зі чор_ ний...

По_ ди_ ви_ ся, дів_ чи_ нонь_ ко, я_ кій я мо_ тор_ ний!

[Пісня хлопця]:

1. По дорозі жук, жук, по дорозі чорний...
Подивися, дівчинонько, якій я моторний! |2
2. Якій я моторний, і в кого ж я вдався,
Хиба ж даси копу грошей, щоб поженхався? |2

Пісня дівчини:

3. По дорозі галка, по дорозі чорна...
Подивися ж, козаченьку, яка ж я моторна! |2
4. Яка ж я моторна, гнучка, чорнобрива;
Як побачиш, аж заплачеш, що я вередлива! |2

Пор. Зразок 32в₂.

Романтична думка
(„Малоросійська пісня”)

а)

1

Adagio

1. Див_люсь я на не_бо та й дум_ку га_да_ю: Чо_
му я не со_кіл? Чо_му не лі_та_ю? Чо_
му ме_ні, Бо_же, Ти крил_ля не дав? Я
зем_лю б по_ки_нув і в не_бо злі_тав! Да_
ле_ко за хма_ри, по_даль_ше од сві_ту, Шу_
ка_ть со_бі до_лі, на го_ре – при_ві_ту, І
лас_ки у сон_ця, у зі_рок про_хав, У
світ_лі їх яс_нім се_бе по_ка_зав.

1. Дивлюсь я на небо та й думку гадаю:
Чому я не сокіл? Чому не літаю?

Чому мені, Боже, Ти крилля¹ не дав?

Я землю б покинув і в небо злітав!

Далеко за хмари, подальше од світу,

Шукать собі долі, на горе – привіту,

І ласки у сонця, у зірок прохатъ,

У світлі їх яснім себе показатъ².

2. Бо долі ще змалку здаюсь³ я нелюбий, –
Я наймит у неї, хлопцюга прибудний.

Чужий я у долі, чужий у людей:

Хіба ж хто кохає нерідних дітей?...

Кохаюся [з] лихом, привіту⁴ не знаю.

І гірко, і марно⁵ свій вік коротаю;

І в горі⁶ спізнав я, що тільки одна –

Далекеє небо – моя сторона.

3. На світі так гірко!⁷ Як стане ще гірше,
Я очі на небо, – мені й веселіше!

І в думці⁸ забуду, що я сирота, –

І думка далеко, високо літа!

Коли б мені крилля, орлячі ті крилля⁹,

Я б землю покинув¹⁰ і на новосілля

Орлом бистрокрилим у небо польнув

І в хмарах навіки од світу втонув¹¹.

¹ У версії 1848 року: крилець.

² У поетичному оригіналі М. Петренка: покохатъ (у наступній версії 1848 року: все горе втопить).

³ У поетичному оригіналі: кажусь.

⁴ У поетичному оригіналі: щастя.

⁵ У поетичному оригіналі: І гірко без долі.

⁶ У поетичному оригіналі: Й у горі.

⁷ У поетичному оригіналі: І на світі гірко.

⁸ У поетичному оригіналі: І в думках.

⁹ У поетичному оригіналі: Так дайте же крилля, орлячого крилля!

¹⁰ У поетичному оригіналі: Я землю покину.

¹¹ У поетичному оригіналі: у небо польну І в хмарах від світу навик утону.

Moderato espressivo

mp

8) 1. Див_

mf

8) лось я на не_ бо та й дум_ ку га_ да_ ю: Чо_

mp

8) му я не со_ кіл, чо_ му не лі_ та_ ю, Чо_

му ме_ні, Бо_же, Ти кри_лець не

The first system of the musical score consists of a vocal line on a single staff and a piano accompaniment on two staves. The key signature has two flats (B-flat and E-flat), and the time signature is 8/8. The vocal line begins with a treble clef and a common time signature 'C' (which is likely a misprint for 8/8). The lyrics are 'му ме_ні, Бо_же, Ти кри_лець не'. The piano accompaniment features a steady eighth-note pattern in the right hand and a more active bass line in the left hand.

дав? - Я б зем_лю по_ки_нув і в не_бо злі_

The second system continues the musical score. The vocal line has a treble clef and a common time signature 'C'. The lyrics are 'дав? - Я б зем_лю по_ки_нув і в не_бо злі_'. The piano accompaniment continues with similar rhythmic patterns, including some rests in the bass line.

тав! 2. Да__зять, І до_лі шу_кають.

The third system concludes the piece. The vocal line includes first and second endings, marked '1.' and '2.'. The lyrics are 'тав! 2. Да__зять, І до_лі шу_кають.'. The piano accompaniment features a more complex texture with chords and moving lines in both hands, ending with a double bar line and repeat signs.

1. Дивлюсь я на небо та й думку гадаю:
Чому я не сокіл, чому не літаю,
Чому мені, Боже, Ти крилець не дав?
Я б землю покинув і в небо злітав!
2. Далеко за хмари, подалі від світу,
Шукать собі щастя, на горе – привіту,
І ласки у сонця, у зірок прохать
І в світлі їх яснім себе показать¹,
І долі шукать.

б)

Andantino

The first system of the piano introduction is in 3/4 time, key of D major. The right hand features a melodic line with eighth and sixteenth notes, while the left hand provides a harmonic accompaniment with chords and single notes.

The second system continues the piano introduction. It includes a dynamic marking of *p* (piano) in the right hand. The melodic line continues with a mix of eighth and sixteenth notes, and the left hand maintains the accompaniment.

The third system shows the vocal entry. The vocal line begins with the lyrics: "1. Vi_de'o ma_re quan_t'è bel_lo, Spi_ra tan_tu sen_ti_men_te,". The piano accompaniment starts with a dynamic marking of *p* (piano) and features a steady eighth-note accompaniment in the right hand and chords in the left hand.

¹ Інша відміна: все горе втопить.

stent. *rall.* *ten.*

Com_me tu a chi tie_ne men_te, Ca sce_ta_to'o faie sun_nà.

col canto

col passione

Guar_da, gua' chis_tu ciar_di_no, Sien_te, sie' sti sciu_re'a_ran_ce:

rall.

Nu pro_fumo ac_cus_si fi_no Dint'o co_re se ne va...

col canto

E tu di_ce: "J'par_to, addi_o!" T'al_lun_ta_nè da stu co_re,

f

Da la ter_ ra de l'am_ mo_ re... Tiene 'o core' 'e nun tur_ nà?

f *col canto*

Ma nun me las_ sà, Nun dar_ me stu tur_ mien_ to!

f

Tor_ na a Sur_ rien_ to, Fam_ me cam_ pà!

f *sf*

1. Vide 'o mare quant'è bello,
Spira tantu sentimento,
Comme tu a chi tiene mente,
Ca scetato 'o faie sunnà.

Guarda, gua', chistu ciardino;
Siente, sie' sti sciure'arance:
Nu profumo accussifino
Dint 'o core se ne va...

*E tu dice: "J'parto, addio!"
T'alluntane da stu core...
Da la terra de l'ammore...
Tiene 'o core 'e nun turnà?*

*Ma nun me lassà,
Nun darne stu turmiento!
Torna a Surriento,
Famme campà!*

2. Vide 'o mare de Surriento,
Che tesoro tene nfunno:
Chi ha girato tutto 'o munno
Nun l'ha visto comm'a ccà.

Guarda attuorno sti Sserene,
Ca te guardano 'ncantate,
E te vonno tantu bene...
Te vulessero vasà.

*E tu dice: "J'parto, addio!"
T'alluntane da stu core...
Da la terra de l'ammore...
Tiene 'o core 'e nun turnà?*

*Ma nun me lassà,
Nun darne stu turmiento!
Torna a Surriento,
Famme campà!*

60

„Старогалицька пісня”

a)

Adagio

1. Як ніч м'я по_кри_є, зі_ронь_ка зо_тлі_є, то_

ді ска_за_ла ти при_йдеш. Зі_ронь_ки сі_я_ють, те_

бе ви_гля_да_ють, ко_ли ж, ах ко_ли ж ти при_йдеш? Зі_

¹ Підрядковий переклад: 1. Глянь, яке чудове море! Скільки воно викликає емоцій! Як ти подивишся на мене, то запалюєш мрії наяву. Поглянь на цей садок,

1. Як ніч м'я покріє,
зіронька зотліє,
тоді сказала ти прийдеш.
Зіроньки сіяють,
тебе виглядають,
коли ж, ах коли ж ти прийдеш? | 2
2. В долині чудесній,
при луні небесній
щаслива була ти і я.
Тодішнії хвили
тепер ще ми' милі¹,
ах, любко-голубко моя! | 2
3. Судьба розлучила
з тобою м'я, мила,
надихнула гадкоў лиш тоў:
Де зірки яскраві,
ген в небо синяве
візьми, ах візьми м'я з собою! | 2

б)

1

Adagio
Solo Quartett

1. Якть нѳчь мя по_ кры_ е, зѳ_ ронь_ ка зат_

Вдихни ці квітчасті помаранчі. Вони пахнуть так чудово... А ти кажеш: „Їду, бувай!”. Ти відриваєшся від серця, від землі, повної любові. І тобі вистарчає серця не вернутися? Але ж не покидай мене, не змушуй мене страждати. Вернись до Сорренто, дай мені жити! 2. Глянь на море при Сорренто – що за багатства таяться в його глибинах: Навіть той, хто об'їхав увесь світ, не бачив такого. Глянь на цих сирен, Вони дивляться на тебе, як зачаровані, і кохають тебе так сильно... Вони хочуть тебе цілувати. А ти кажеш: „Їду, бувай!” і т. д.

¹ Відміна: ще днесь мені милі.

лѣ е, то_ гди ска_ за_ лась ти: прій_ дешь. Зб_

ронь_ ки сі_ я ють, те_ бе ви_ гля_ да_ ють, ко_

ли жь, ахь ко_ лиь жь ти прій_ дешь. Зб_ дешь.

1. Якъ нѣчь мя покрые,
зѣронька затлѣе,
тогда сказалась ти: прійдешь.
Зѣроньки сіяють,
тебе виглядають,
коли жь, ахь колиь жь ти прійдешь. |2
2. В долинь чудесной,
при лунь небесной
щаслилась була ти і я.
Тогдашній хвилѣ
еще днесь ми мили,
ахь любко-голубко моя. |2

* За другим разом Tutti й Allegro.

3. Ахъ где жь ся подѣлась
ты, доле щаслива,
подруго моихъ давныхъ лѣтъ.
Не вернешь николи,
пропалась поволи,
пропалась в облачный та свѣтъ. |2
4. Судьба розлучила
съ тобою мя, мила,
натхнула мя лишъ гадковъ товъ:
Где зѣрки яскрави,
генъ в небо синяве
возьми, ахъ возьми мя зъ собовъ. |2

2

Adagio sostenuto

C. *Solo*
A. *p*
T. *pp*
B. *pp*

1. Як ніч м'я по кри є, зі

Mm... Mm...

ронь ка за тлі є, то ді ка за ла

Mm... Mm... Mm...

Mm... Mm... Mm...

Музична партитура першого системного з'язку. Вона складається з чотирьох голосів: сопрано, альт, тенор/баритон та бас. Текст пісні: ти прийдеш. Зіроньки сіяють, тебе виглядають, коли, ах коли. Динамічні позначення: *f* (форте) та *Tutti f* (тутти форте). Висхідні знамення (*v*) вказують на акценти.

Музична партитура другого системного з'язку. Вона складається з чотирьох голосів: сопрано, альт, тенор/баритон та бас. Текст пісні: ти прийдеш? Зіроньки сіяють, тебе виглядають, коли, ах коли. Динамічні позначення: *f* (форте) та *pp* (пісимо).

Музична партитура третього системного з'язку. Вона складається з чотирьох голосів: сопрано, альт, тенор/баритон та бас. Текст пісні: ти прийдеш? Зіроньки сіяють, тебе виглядають, коли, ах коли. Динамічні позначення: *p* (піано) та *pp* (пісимо). Триольні знамення (*3*) вказують на триольні фігури.

бе ви_ гля_ да_ ют, ко_ ли, ах ко_ ли

бе ви_ гля_ да_ ют, ко_ ли, ах ко_ ли

8 бе ви_ гля_ да_ ют, ко_ ли, ах ко_ ли

бе ви_ гля_ да_ ют, ко_ ли, ах ко_ ли

ти при_ йдеш? 2. Де ж ти ся по_

ти при_ йдеш?

8 ти при_ йдеш? 2. Де ж

ти при_ йдеш?

p

ben imitando

ді_ ла, ти, до_ ле шас_ ли_ ва, по_ дру_ го мо_

2. Де ж ти ся по_ ді_ ла, по_ дру_ го мо_

8 ти ся по_ ді_ ла, ти, до_ ле шас_ ли_ ва, по_

іх дав_ ніх літ? Не вер_ неш ні_

іх дав_ ніх літ? Не вер_ неш ні_

дру_ го мо_ іх дав_ ніх літ? Не вер_ неш ні_

Не вер_ неш ні_

ко_ ли, про па_ ла по_ во_ лі, про па_ ла

ко_ ли, про па_ ла по_ во_ лі, про па_ ла

ко_ ли, про па_ ла по_ во_ лі, про па_ ла

ко_ ли, про па_ ла по_ во_ лі, про па_ ла

в об_ лач_ ний там світ! Не вер_ неш ні_

в об_ лач_ ний там світ! Не вер_ неш ні_

в об_ лач_ ний там світ! Не вер_ неш ні_

в об_ лач_ ний там світ! Не вер_ неш ні_

ко_ ли, про_ па_ ла по_ во_ лі, про_ па_ ла в об_

ко_ ли, про_ па_ ла по_ во_ лі, про_ па_ ла в об_

ко_ ли, про_ па_ ла по_ во_ лі, про_ па_ ла в об_

ко_ ли, про_ па_ ла по_ во_ лі, про_ па_ ла в об_

лач_ ний там світ!

лач_ ний там світ!

лач_ ний там світ!

лач_ ний там світ!

Molto adagio

3. Судь_ ба роз_ лу_ чи_ ла з то_ бо_ ю нас,

3. Судь_ ба роз_ лу_

3. Судь_ ба роз_ лу_ роз_ лу_

3. Судь_ ба роз_ лу_

чи_ ла і тхну_ ла ба_ жан_ ня_ свя_

чи_ ла і тхну_ ла ба_ жан_ ня_ свя_

чи_ ла і тхну_ ла ба_ жан_ ня_ свя_

чи_ ла і тхну_ ла ба_ жан_ ня_ свя_

те: Ген в не_ бо си_ ня_ ве, де зір_ ки яс_

те: Ген в не_ бо си_ ня_ ве, де зір_ ки яс_

Ген в не_ бо си_ ня_ ве, де зір_ ки яс_

Ген в не_ бо си_ ня_ ве, де зір_ ки яс_

кра_ ві, візь_ ми, ах візь_ ми ту_ ди ме_

кра_ ві, візь_ ми, ах візь_ ми ту_ ди ме_

кра_ ві, візь_ ми, ах візь_ ми ту_ ди ме_

кра_ ві, візь_ ми, ах візь_ ми ту_ ди ме_

pp

не! Ген в не_ бо си_ ня_ ве, де зір_ ки яс_

pp

не! Ген в не_ бо си_ ня_ ве, де зір_ ки яс_

pp

не! Ген в не_ бо си_ ня_ ве, де зір_ ки яс_

pp

в не_ бо, де зір_

не! в не_ бо, де зір_

кра_ ві, візь ми, ах візь ми ту_ ди ме_ не!

кра_ ві, візь ми, ах візь ми ту_ ди ме_ не!

кра_ ві, візь ми, ах візь ми ту_ ди ме_ не!

ки візь ми, візь ми ту_ ди ме_ не!

ки візь ми ме_ не!

ppp

ppp

ppp

ppp

ppp

1. Як ніч м'я покриє,
зіронька затліє,
тоді казала ти¹ прийдеш.
Зіроньки сяють,
тебе виглядають,
коли ж, ах коли ж ти прийдеш²? |2
2. Де ж ти ся поділа,
ти, доле щаслива,
подруго моїх давніх літ?
Не вернеш ніколи,
пропала поволі,
пропала в обlačний там світ!
3. Судьба розлучила
з тобою нас, мила,
і тхнула бажання святе:
Ген в небо синяве,
де зірки яскраві,
візьми, ах візьми туди мене.

___оОо___

¹ Відміна: казала, що прийдеш.

² У мішаному хорі через недогляд тут є слово „зійдеш”, явно помилкове, а проте сліпо тиражоване від видання до видання. У перекладенні для жіночого тріо на цьому місці стоїть поправне „прийдеш”, взяте в даному разі для внесення відповідного корективу.

ДОДАТКИ

Зміст:

1. Короткий аналітичний питальник	380
<i>Література з аналізу етномузичних творів</i>	382
2. Орієнтовний список рекомендованих Зразків для вивчення та виконання	384
3. Реєстр Зразків	386

1. КОРОТКИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ПИТАЛЬНИК¹

I. Текстологія

- 1) джерело фольклорного твору, збирач (збирачі), час і місце, мета й особливості фіксації та транскрипції
- 2) наявність рукописного оригіналу та реєдицій, інших аналогічних записів – їхні відмінності й можливі вади
- 3) якість і ймовірна достовірність документу

II. Мелогографія

- 1) назви населеного пункту (офіційні – локально-діалектні, теперішні – колишні)
- 2) адміністративна й етнографічна належність
- 3) діалектологічні особливості слів та музики, хореографії та дії

III. Мелофонетика

- 1) виконавці, їх характеристика як носіїв традиції
- 2) засоби і способи виконання
- 3) стилеві ознаки

¹ Див. також: Czekanowska Anna. Etnografia muzyczna: Metodologia i metodyka. Warszawa 1971, s. 187-191; ²Bydgoszcz 1988, s. 177-185 („Standaryzowany opis utworu muzycznego”). = Чекановска Анна. Музыкальная этнография: Методология и методика. Москва 1983, с. 165-168 („Стандартизированное описание музыкального произведения”); Гошовский Владимир. Армянская Универсальная аналитическая карта – АК-4ОН: АРУНАК: Вторая редакция. <МАОФАТ’75: Первый Всесоюзный семинар по машинным аспектам алгоритмического формализованного анализа музыкальных текстов: Материалы. Ереван 1977, с. 21-41.

IV. Мелотипологія. Культуро-жанрова система

- 1) побутове функціонування
- 2) етнографічна культура
- 3) жанровий цикл

V. Словесність

- 1) жанр з огляду на сюжетність, засоби вираження та обсяг тексту
- 2) поетична тематика (про що та про кого йдеться)
- 3) ритмічна форма, її моделювання на рівнях типу, прототипу й архетипу

VI. Мелоритміка

- 1) музичний жанр у зв'язку з типом музичного ритму (речитативного, часокількісного й акцетно-динамічного)
- 2) мелосинтаксичне членування (сегментація), одиниця числення, темп
- 3) мелоритмічна форма, її моделювання на рівнях типу, прототипу й архетипу

VII. Меліка (звуквисотність)

- 1) ладовість як система звуквисотної організації (пентатонна, модальна та тональна)
- 2) її конкретні вияви (реалізація в інтервальних співвідношеннях, модуляційні плани тощо)
- 3) лінеарність, її моделювання

VIII. Композиція

- 1) монотематична (ітераційна, варіантно-варіаційна, трансформаційна)
- 2) політематична, ступені контрастності (доповнення, зіставлення, конфліктне протиставлення)
- 3) змішана, її причини та виразові наслідки

IX. Мелогенеза

- 1) ознаки еволюційних чи інволюційних видозмін і перетворень
- 2) відновлення гіпотетичної вихідної праформи на рівнях типу, прототипу й архетипу
- 3) її культуро-жанрове та національне походження, міграція та ступені асиміляції в чужорідних середовищах.

Література з аналізу етномузичних творів

1. Лисенко Николай. Характеристика музыкальных особенностей малорусских дум и песен, исполняемых кобзарем Вересаем. < Записки Юго-западного отделения Императорского географического общества, т. 1 (за 1873 год). Киев 1874. = Характеристика музичних особливостей українських дум і пісень, виконуваних кобзарем Вересаєм. Київ 1955, 21978 (скорочено).
2. Сокальський Петр. Русская народная музыка, великорусская и малорусская, в ее строении мелодическом и ритмическом и в отличия ее от основ современной гармонической музыки. Харьков 1888. = Сокальський Петро. Руска народна музика: Російська і українська в її будові мелодичній і ритмічній і відінності її від основ сучасної гармонічної музики. Київ 1959.
3. Людкевич Станіслав. Передмова. < Роздольський Йосиф, Людкевич Станіслав. Галицько-руські народні мелодії: У 2 ч., ч. 1. Львів 1906, с. III-XIX; Людкевич Станіслав. Передне слово.< Ibid., ч. 2. Львів 1907 (1908), с. III-V (Етнографічний збірник видає Етнографічна комісія Наукового товариства імені Т. Шевченка, т. 21-22). = Людкевич Станіслав. Дослідження, статті, рецензії, виступи: У 2 т., т. 2. Львів 2000, с. 185-199.
4. Колесса Філарет. Ритміка українських народних пісень. Львів 1907. = Колесса Філарет. Музикознавчі праці. Київ 1970, с. 21-236.
5. Квітка Климент. Українські пісні про дівчину, що помандрувала зводителем: Систематизація, уваги та нові матеріали. Київ 1926 (Повідомлення Кабінету музичної етнографії, № 2. Українська Академія Наук); Квітка Климент. Українські пісні про дізтозгубницю. Київ 1927 (1928) (Збірник Історично-Філологічного Відділу № 59. = Повідомлення Кабінету музичної етнографії, № 3. Українська Академія Наук).
6. Гошовський Владимир. У истоков народной музыки славян: Очерки по музыкальному славяноведению. Москва 1971.
7. Грица Софія. Мелос української народної епіки. Київ 1979. = Грица Софія. Украинская песенная эпика. Москва 1990.
8. Іваницький Анатолій. Історичний синтаксис фольклору (проблеми походження, хронологізації та декодування народної музики). Київ 2009.
9. Луканюк Богдан. Думовий лад. < Родина Колессів спадкоємність науково-мистецьких традицій: Збірник наукових праць та матеріалів. Львів 2013, с. 463-535; Луканюк Богдан. Думова форма. < Етномузика, число 9: Збірка статей та матеріалів пам'яті Миколи Лисенка. Львів 2013, с. 9-79 (Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені М. Лисенка, вип. 30).
10. Луканюк Богдан. Часокількісний музичний ритм. Львів 2017.

11. Земцовский Изалий. Мелодика календарных песен. Ленинград 1975.
12. Квитка Климент. О критике записей произведений народного музыкального творчества. < Квитка Климент. Избранные труды: В 2 т., т. 2. Москва 1973, с. 30-38.
13. Первый всесоюзный семинар по машинным аспектам алгоритмического формализованного анализа музыкальных текстов (Ереван, Дилижан, 27.X – 1.XI.1975): Материалы. Составитель В. Гошовский. Ереван 1977.
14. Analyse und Klassifikation von Volksmelodien: Bericht über 3. Arbeitstagung der Study Group of Folk Music Systematization beim Internatinal Folk Music Coucil vom 24. bis 28.Oktober 1967 in Radziejowice. Herausgegeben von D. Stockmann und J. Stęszewski. Kraków 1973.
15. Bartók Béla. Népzenek és a szomszéd népek népzeneje. Budapest 1934. = Bartók Béla. Die Volksmusik der Magyaren und der benachbarten Volker. Berlin 1935. = Барток Бела. Народная музыка Венгрии и соседних народов. Москва 1966.
16. Czekanowska Anna. Etnomuzykologia wspolczesna: Refleksje metodologiczne. Bydgoszcz 1987.
17. Hippus Eugen. Zur textologische Untersuchung musikalischer Veröffentlichungen russischer Volkslieder auf Grund der Sammlung von M.A. Balakirev. < Sovjetische Volkslied- und Volksmusikforschung: Ausgewählte Studien. Berlin 1967, S. 239-258.
18. Lidová píseň a samočinný počítač: Sborník materiálů z 1., 3. semináře o využití samočinného počítače při studiu lidové písně (Strážnice 14.-15.9.1971; Brno, 15.-16.10.1974). Redakce D. Holý. Brno 1972; Praha 1976.
19. Methoden der Klassifikation von Volksliedweisen. Herausgegeben von O. Elschek. Bratislava 1969.
20. Mersmann Hans. Grundlagen einer musikalischen Volksliedforschung. Leipzig 1930 (рецензія: Колесса Філарет. Музикознавчі праці. Київ 1970, с. 562-569).
21. Riemann Hugo. Folkloristische Tonalitätsstudien. I. Pentatonik und tetrachordale Melodik im schottischen, irischen, walisischen, skandinavischen und spanischen Volkslieder und im gregorianischen Gesange. Leipzig 1916.
22. Suppan Wolfgang. Volkslied. Seine Sammlung und Erforschung. Stuttgart 1966 (²1978).
23. Wiora Walter. Ergebnisse und Aufgaben Vergleichender Musikforschung. Darmstadt 1975.
24. Ze studiów nad metodami etnomuzykologii. Pod redakcją A. Czekanowskiej i L. Bielawskiego Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk 1975.

2. ОРІЄНТОВНИЙ СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЗРАЗКІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТА ВИКОНАННЯ

ЛЕКЦІЯ 1. ПОНЯТТЯ ФОЛЬКЛОРУ

1. *Ой у лузі червона калина* (Зразок 1а₁)
2. *Про Довбуша* (Зразок 3а)

ЛЕКЦІЯ 2. ВИКОНАВСТВО

3. *Ох і єде козак* (Зразок 5)
4. *Я в церков ішла дівкою* (Зразок 8а₂)

ЛЕКЦІЯ 3. СТИЛІ

5. *Кед м'ї пришива карта* (Зразок 11а)
6. *Ішли молодці* (Зразок 12а)

ЛЕКЦІЯ 4. ТИПОЛОГІЯ. КУЛЬТУРО-ЖАНРОВА СИСТЕМА

7. *Ой вже минула петрівочка* (Зразок 14)
8. *Що в Петрівку після сонця* (Зразок 15)

ЛЕКЦІЯ 5. ТИПОЛОГІЯ. ФОРМА

9. *Ой учора із вечора* (Зразок 18г)
10. *Зажурилася біденькая вдова ~ Ой стоїть сон коло вікон* (Зразок 20б_{1,2})¹

ЛЕКЦІЯ 6. ВЕСІЛЛЯ

11. *У садочку – дві квіточки. Трійця по церкві ходила* (Зразок 21а)
12. *Ой летіла чорна галочка* (Зразок 23а)

ЛЕКЦІЯ 7. НАРОДИНИ. ПОХОРОН

13. *В неділю рано* (Зразок 25а)
14. *Кажут люде, що я умру* (Зразок 27б₁)

ЛЕКЦІЯ 8. ЗИМОВИЙ ЖАНРОВИЙ ЦИКЛ

15. *Добрий вечір, пане господарю* (Зразок 29б)
16. *Пішла Гандзуні хустоньки прати* (Зразок 30а)

ЛЕКЦІЯ 9. ВЕСНЯНИЙ ЖАНРОВИЙ ЦИКЛ

17. *Ой весна, весна* (Зразок 33а~б)
18. *Ой горі мак ~ При долині мак* (Зразок 34а~б)

ЛЕКЦІЯ 10. ЛІТНІЙ ЖАНРОВИЙ ЦИКЛ. ТРУДОВИЙ ФОЛЬКЛОР

19. *Убираєм Куста* (Зразок 37)
20. *Сорока-ворона* (Зразок 40б)

¹ Один з розділених тилдою Зразків на вибір (далі – так само).

ЛЕКЦІЯ 11. Звичайний жанровий цикл (початок)

21. *А я ж піду в полонинку* (Зразок 43)
22. *Про козака Супруна* (Зразок 44₁₋₂)

ЛЕКЦІЯ 12. Звичайний жанровий цикл (закінчення)

23. *Ой горе тій чайці* (Зразок 46б₁₋₂)
24. *У Києві на ринку* (Зразок 47а)

ЛЕКЦІЯ 13. Фольклорний професіоналізм

25. *Про Лазара* (Зразок 50а₁)
26. *Миколаю* (Зразок 50б~в)¹

ЛЕКЦІЯ 14. Великі етноінструментальні форми. Дитячий фольклор

27. *Про Почаївську Божу Матір* (Зразок 51а₂)²
28. *Перші інструментальні мелодії* (Зразок 56)³

ЛЕКЦІЯ 15. Напливовий фольклор

29. *Ой не ходи, Грицю* (Зразок 57а₁₋₂)
30. *Дивлюсь я на небо ~ Як ніч м'я покриє* (Зразок 59б~60а)

¹ Якщо є можливість, то бажано виконувати триголосно, якщо – ні, то лише середню (другу) партію, при тому Зразок 50в з українськими словами.

² Можливо взуруючись на редакторську реконструкцію.

³ Виконувати на попередньо освоєній окарині або на іншому доступному духовому інструменті, приміром, стандартній сопілці.

3. РЕЄСТР ЗРАЗКІВ¹

1. Атрибуція (усність – писемність):
 - a₁₋₂) *Ой у лузі червона калина*..... 27
 - б) *Гей у полі червона калина* 28
2. Варіабельність (тематична та фактурна):
 - a₁₋₂) *Їхав козаченько з Вокраїни* 29
 - б₁₋₂) *Ой крикну я, гукну* 31
3. Груповість (музична політекстовість і словесний полімелодизм):
 - аб_{1,2}) *Ой поїд гай зелененький (про Довбуша)*..... 32
4. Композиторський фольклоризм (гармонізація та „характеристика” фольклорної теми):
 - а) Каппель Йоганес. *Igatsemine (Kallis Mari)* 36
 - б) Чайковській Пьотр. *Симфонія № 6, ч. 2 (D)* 38
5. Вокальне виконавство (одно- та багатоголосне):
 - а) *Ох і сде козак* 41
 - б) *Ой половина саду цвіте* 44
6. Інструментальне сольне виконавство
(до комунікації, слухання і танцю):
 - а) *Сигнал* 45
 - б₁₋₂) *„Верховина”* 46
 - в) *Козачок* 50
7. Інструментальне ансамблеве виконавство (до танцю): *Полька*..... 52
8. Вокально-інструментальне виконавство
(вокальне гуртове з сольним супроводом і
вокальне сольне з ансамблевим супроводом):
 - а₁) *Сосновеньке деревечко* 64
 - а₂₋₃) *Я в церкво ішла дівкою* 65
 - б) *Ой під гаєм* 67
9. Станові стилі (аматорський і професіональний):
 - а) *Гей був в Січі старий козак*..... 73
 - б₁₋₂) *Ой (Гей) був собі старий козак*..... 74

¹ Алфавітний покажчик словесних початків (інципітів) та умовних назв Зразків див. Прилоги: Покажчики (с. 565-569).

10. Демографічні стилі (статеві та вікові):	
<i>a</i> ₁₋₂) <i>Ой як поїхав та пан Лебеденко</i>	81
<i>b</i> ₁₋₂) <i>Ой на горі овес білий</i>	83
11. Географічні стилі (західний, північний та східний):	
<i>a</i>) <i>Кед м'ї пришива карта</i>	85
<i>б</i>) <i>Повінь, буйон вецьор</i>	87
<i>в</i>) <i>Ой засвіти, місяць</i>	90
12. Історичні (дохристиянський, середньовічний і новітній):	
<i>a</i>) <i>Ішли молодці</i>	92
<i>б</i> ₁) <i>Небо і земля</i>	94
<i>б</i> ₂) <i>Aj dnes v Betlémtě</i>	97
<i>в</i>) <i>Stille Nacht (Тиха ніч)</i>	99
13. Речитативність: <i>Ой мамуненько</i>	103
14. Кантиленність: <i>Ой вже минула петрівочка</i>	104
15. Танцювальність: <i>Що в Петрівку після сонця</i>	105
16. Напливовість: <i>Na dole Michaś konia roi</i>	107
17. Різножанрова однотипність:	
<i>a</i>) <i>Ой там в городци</i>	117
<i>б</i>) <i>Стоїть берега</i>	118
<i>в</i>) <i>Ой пила Лемериха</i>	119
18. Різнотипна ізолинеарність:	
<i>a</i> ₁) <i>Ардан вода студиненька</i>	120
<i>a</i> ₂) <i>Там до гаю дороженька</i>	121
<i>a</i> ₃) <i>Ой у полю є долина</i>	121
<i>a</i> ₄) <i>Ой там в садочку</i>	121
<i>б</i>) <i>Ой учора із вечора</i>	121
<i>в</i>) <i>А парубска краса</i>	122
19. Мелоритміка та версифікація (розбіжності систем):	
<i>a</i>) <i>Голубка буркоче</i>	129
<i>б</i> ₁₋₂) <i>Позволь мені, мати („Удаваний мрець”)</i>	130
20. Реструктуризація:	
<i>a</i>) <i>Ой вирву я з рожі квітку („Чужина”)</i>	132
<i>б</i> ₁) <i>Зажурилася, засмутилася бідненькая вдова</i>	133
<i>б</i> ₂) <i>Ой стоїть сон коло вікон</i>	134
<i>в</i>) <i>Зажурилася гей!</i>	135

з ₁) <i>Віддаєси чня, моя мамко</i>	136
з ₂) <i>Червона калино</i>	137
21. Ладканки (тирадні):	
а) <i>У садочку – дві квіточки. Тройця по церкві ходила</i>	141
б) <i>Ой гаю м'ій, гаю</i>	143
22. Ладканки (строфічні):	
а) <i>Попре дунай стежечка</i>	144
б) <i>Й а в садоньку голубок гуде</i>	146
в) <i>Ой матінко моя</i>	147
23. Величальні пісні:	
а) <i>Ой летіла чорна галочка</i>	148
б) <i>Не стій, сосно</i>	149
24. Танки (хороводи):	
а) „ <i>Журавель</i> ”	150
б ₁) „ <i>Чоботи</i> ”	151
б ₂) <i>Во поле береза стояла</i>	152
25. Народинні (строфічні):	
а) <i>В неділю рано</i>	154
б ₁) <i>Чорні хмари наступають</i>	154
б ₂) <i>Кажут люде, що я умру</i>	155
в) <i>W niedzielę рано</i>	156
26. Народинні (тирадні): аб) <i>Ой чий то город</i>	158
27. Похоронні пісні (дяківські, традиційні, сучасні):	
а) <i>Голубе, голубе</i>	160
б _{1,2}) <i>Кажут люде, що я умру</i>	161
в) <i>Працай, душе</i>	162
28аб. Похоронна інструментальна етномузика (голосільна імпровізована рецитація та кантиленна „умерла”).....	163
29. Гейкання (новорічні рецитації):	
а) <i>Гей, гей! Кілько в плоті коліків</i>	165
б) <i>Добрий вечір, пане господарю</i>	166
30. Колядки:	
а) <i>Пішла Гандзуні хустоньки прати</i>	169
б ₁) <i>Пішла Ганнусі врано по воду</i>	171
б ₂) <i>Пасла Марусі воли в ялині</i>	171
б ₃) <i>Ой там у Львові в роговім домі</i>	171

б ₄) <i>Ой чий то косар найраньче вийшов?</i>	171
б ₅) <i>Пасла Марусе чотири воли</i>	171
31. Щедрівки:	
а) <i>Василева мати пішла щедрувати</i>	175
б) <i>Як не даси пирога</i>	175
32. Новорічні вистави („Коза”):	
а) <i>Беригом</i>	179
б) <i>Оче наш, бардаш!</i> (без співу).....	181
в) <i>Ой на горі манастир</i>	181
г) <i>По дорозі жучку</i> („Жук”).....	184
33. Веснянки:	
а) <i>вокаліз</i>	185
б) <i>Ой весна, весна</i>	185
в ₁) <i>Ой весна, весна</i>	186
в ₂) <i>Ой чи було літо</i>	186
в ₃) <i>Ой під вербою</i>	186
34. Ігрові гаївки („Мак”):	
а) <i>Ой на горі мак</i>	187
б) <i>При долині мак</i>	188
35. Танкові (хороводні) гаївки („Просо”):	
а) <i>А ми просо сіяли</i>	189
б) <i>А мы просу сеяли</i>	191
36. Контаміновані гаївки („Зайко”):	
а) <i>Зайчику, зайчику</i>	192
б) <i>Зайньку, та за головоньку</i>	193
в) <i>Загороджу річку</i>	194
г) <i>Зайчику, зайчику, мій братчику</i>	194
37. Куст: <i>Убираєм Куста</i>	196
38. Купальсько-петрівчані танки (хороводи): <i>Іване, Йвашеньку!</i>	198
39. Пастуші голяння (бойківське, лемківське та сілезьке):	
а) <i>А голя, голя! Калино зеленойка!</i>	199
б) <i>Гоя, гоя, Марись моя</i>	201
в) <i>Hola, hola! Malowane jablko!</i>	206
40. Дитині (колисанки та забавлянки):	
а) <i>Ей люляй мі, люляй</i>	208
б) <i>Сорока-ворона</i>	209

41. Речитативна епіка (голосіння):	
а) <i>Да нащо ж ти мене кидаєш?</i>	213
б) <i>Ой матінко й моя утюнко!</i>	214
42. Рубатна ліро-епіка (співані дойни):	
<i>Ой попід гай зелененький (Про Довбуша)</i>	216
43. Кантиленна ліро-епіка (новини, „співанки-хроніки”):	
<i>А я піду в полонинку</i>	219
44. Квазірубатна ліро-епіка: ₁₋₂₎ <i>Ой не знав козак (Про Супруна)</i>	222
45. Дворядкова ізоритмічність:	
а ₁) <i>[Ой] гаю</i>	224
а ₂) <i>Ой гайом</i>	224
б) <i>Зелене листя</i>	225
46. Дворядкова гетероритмічність:	
а) <i>Ой гостив джуман (Смерть чумака)</i>	227
б ₁₋₂) <i>Ой горе тій чайці</i>	229
в ₁₋₂) <i>Ой біда, біда (м'ні), чайці небозі</i>	231
47. Трирядкова гетероритмічність:	
а) <i>У Києві на ринку („Братки”)</i>	233
б) <i>Ревуцький Левко. Симфонія № 2, ч. 2 (скерцо)</i>	235
48. Приспівки і пританцівки:	
а) <i>Запрягайте, хлопці, коні</i>	237
б) <i>Летит ворон</i>	244
в) <i>Гей на хаті</i>	245
49. Дума (<i>Буря на Чорному морі</i> або <i>Про Олексія Поповича</i>)	246
50. Апокрифіка (псалми і канти):	
а) <i>Ой не один-то багатий чоловік бував</i>	286
б ₁₋₂) <i>Ой хто-хто Миколая любить</i>	290
б ₃) <i>А хто, хто Миколая любить</i>	296
51. Пісні та приспівки:	
а ₁₋₂) <i>Ой зійшла зора (легенда про Почаївську Божу Матір)</i>	297
б) <i>Ой у ярі глибокім („Біда”)</i>	310
52. Сольні пританцівки:	
а) <i>Козачок („Полянка”)</i>	315
б) <i>Крутаки</i>	217
53. Сольна [велика етноінструментальна форма] (до слухання):	
<i>Грана програмна дойна про перемогу над хижаком</i> <i>або втрачені та віднайдені вівці</i>	318

54. Ансамблева [велика етноінструментальна форма] (до танцю):	
<i>Гуцулка</i>	320
55. Дитячі заклички: <i>Вигрій, сонечко</i>	351
56. Етнопедagogіка: <i>Перші інструментальні мелодії</i>	351
57. Барокова думка:	
<i>a₁₋₂</i>) (<i>Ой не ходи, Грицю</i>)	353
<i>б</i>) (<i>Ой там за лісом (про голуба та голубку)</i>)	355
58. Барокова шумка:	
<i>a₁₋₂</i>) (<i>Козак коня напував (козак і Дзюба)</i>).....	357
<i>б</i>) (<i>По дорозі жук, жук („Жук“)</i>).....	361
59. Романтична думка („Малоросійська пісня“):	
<i>a₁₋₂</i>) (<i>Дивлюсь я на небо („Недоля“)</i>).....	362
<i>б</i>) (<i>Torna a Surriento! (Вернись до Соренто!)</i>)	366
60. „Старогалицька пісня”: <i>ав</i>) (<i>Як ніч м'я покриє</i>)	369

Навчальне видання

Луканюк Богдан Степанович

**КУРС
МУЗИЧНОГО ФОЛЬКЛОРУ**

У трьох книгах

Книга друга
ЗРАЗКИ

Набір словесних текстів, дизайн і редакція – Богдан Луканюк
Набір нот, схем, таблиць, рисунків і верстка – Ліна Добрянська
Коректура – Людмила Алієва
Відповідальний за випуск – Борис Мацько

Видання в авторському мовностилістичному викладі

Підписано до друку 25.12.2022
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 22,79. Наклад 100 пр.
Зам. № 241/25-12

Видавництво „СПОЛОМ”. 79008 Україна,
м. Львів, вул. Краківська, 9. Тел.: (380-32) 297-55-47.
E-mail: spolom_lviv@ukr.net.
Свідоцтво суб'єкта видавничої діяльності:
серія ДК, № 2083 від 02.02.2005 р.

Друк ФОП Мацько Б.В.
м. Львів, вул. Гнатюка, 17
Ел. пошта: lvivprint@ukr.net. Тел. 096 59-88-924
Код ДРФО 2898910093
Виписка з ЄДР № 201035000000170709 від 05.07.2022

